

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

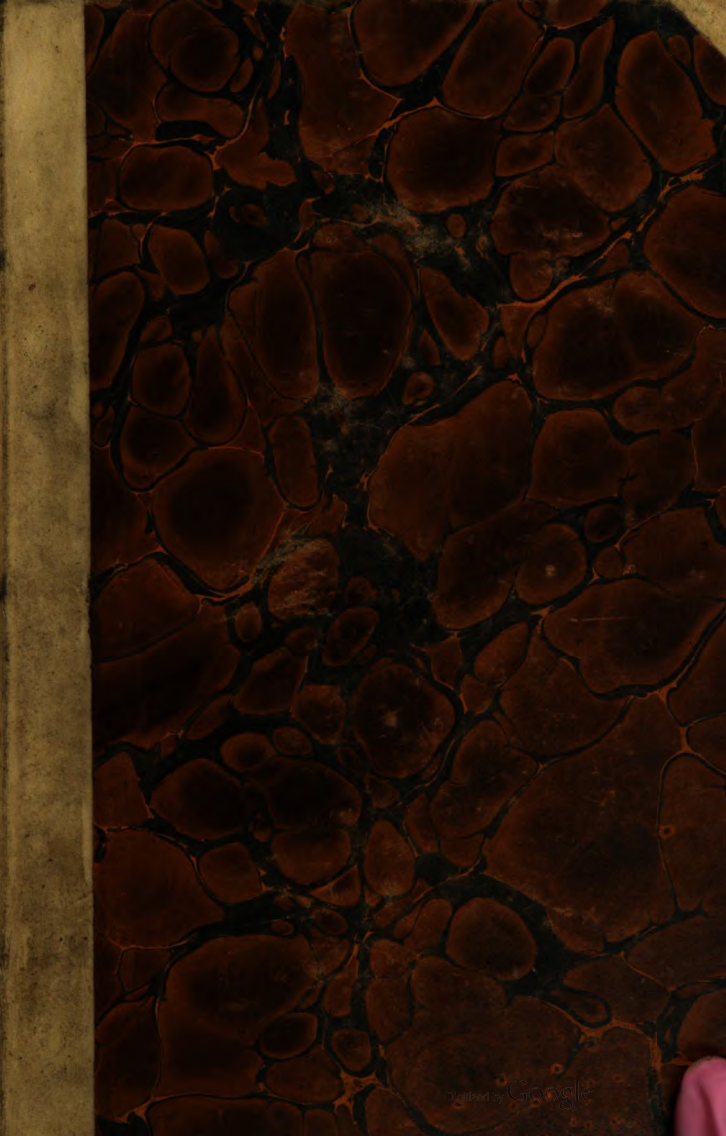
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

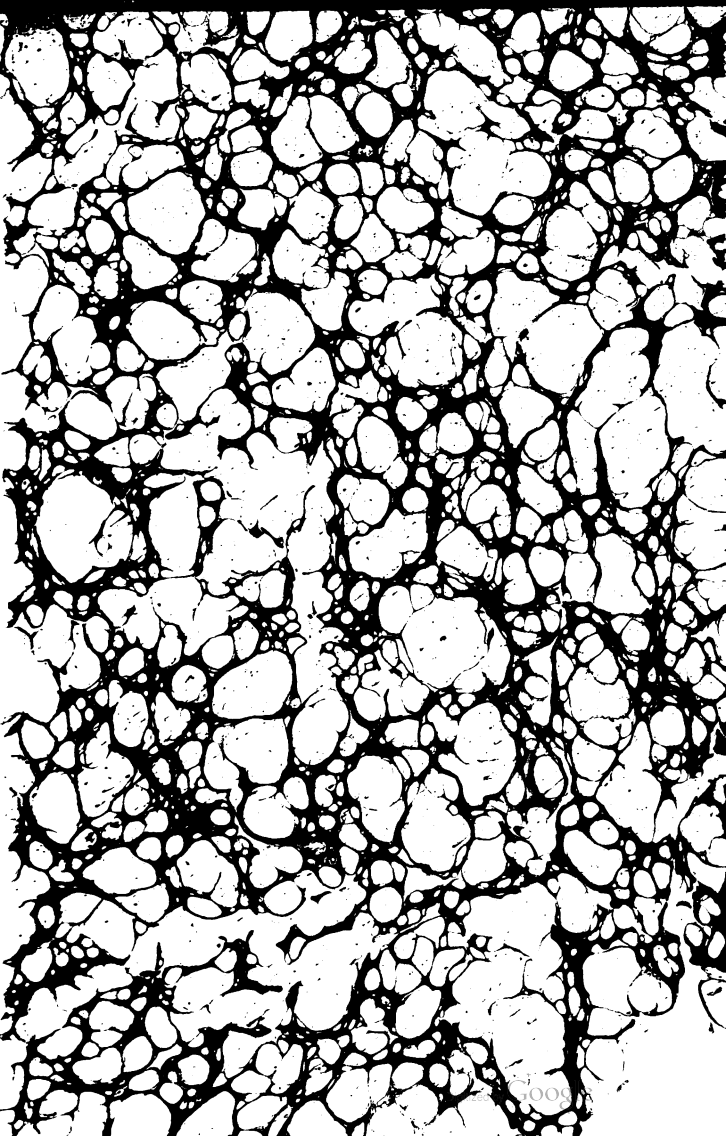
57. L. 25.

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

57. L. 25

**DE VITA, MORIBVS,
ET REBVS GESTIS OMNIUM
DVCVM VENETORVM, QVI IAM
INDE A' CONSTITVTA IPSORVM RE-
publica, vsq; ad nostram ætatem, imperio
præfuerunt, dilucida simul atq;
succincta**

HISTORIA:

**AVCTORIBVS PETRO MARCELLO,
PATRICIO VENETO, SYLVESTRO
Girello Vrbinatæ, & Heinrico Kellnero, I. V. D. Patri-
cioq; Francosurtenfi, continuata serie contexta: adiecta
venusta & artificiosa armorum (vti vocant) seu insigni-
um vniuscuiusq; Pictura, & Epitaphijs quorundam, sin-
gulari studio conquisitis, & è tumulis seu marmoribus
ipsorum descriptis, vniuscuiuslibet ortum, generis
prosapiam, vitam, vitæq; exitum luculen-
ter indicantibus.**

Cum Gratia & Priuilegio imperiali ad annos decem.

M. D. LXXIIII.

ILLVSTRI AC GENE-
ROSO DOMINO, DOMINO LV-
DOVICO, COMITI IN LEONSTEIN,
& Domino in Scharpfeneck/ect. Sacra
Caesareæ Maiestatis Consiliario, &c. Do-
minosuo clementiss.

HISTORIARVM lectionem co-
gnitionemq; Illustris & Ge-
nerose Comes, omni homi-
num generi, inprimis verò
ijs, qui aut ipsi alijs imperât,
aut talibus à consilijs sunt, non solum uti-
lem & iucundam, verum etiâ necessariam
esse, neminem puto tam rerum imperitum
qui inficias iturus sit. Cû enim sit Historia
(quemadmodum eam Cicero definit) Te-
stis tempororum, lux veritatis, vita memo-
riæ, magistra vitæ, nuntia vetustatis, in qua
illustria exempla de magnorû Principum,
Ciuitatum, & aliorum præclarorum viro-
rum rebus gestis nobis expressa sunt, ut ijs
excitati, quantum vnicuique in suo statu
conuenit, ea imitemur: contra verò
scelerata quorundam facta, & iniusta con-
silia, nobis ob oculos posita, ut eorum hor-
ribilib. pœnis, quæ eiusmodi facta plerûq;
sequuntur, & iniustorum consiliorum in-
fœlicibus euentibus deterriti, similia nec
) (2 facia-

P R Æ F A T I O .

faciamus: nec alij, vt faciant, authores vel consultores simus, cum sit, vt ille inquit,

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum.

Quis, quæso, sit, qui historias summo studio legendas negare auit? Quamuis enim communia vitæ præcepta, quæ ad beatè honesteq; viuendū literis tradita sunt, si quis benè illis imbuatur, non parum ad vitam rectè instituendam faciant: tamen, nescio quo modo, historiarum exempla longè efficacius animos à scelerib. deterreant, & ad imitationem rectè factorum accendant. Hinc fit, vt alicuius, vel multis ab hinc seculis defuncti, res fortiter & præclare gestas legentes illum laudibus extollamus, & illius virtuti applaudemus: in alterius autè vel facinorosa consilia, vel scelerata facta incidètes, cineres quoq; ipsius excremur, & posteris eiusdem adhuc viuentibus, quamuis in hoc innoxij, non omnino faueamus. Porro ex omni historicorum genere eos ego maximè vtilis lectuq; dignos esse arbitror, qui de Constitutionibus Imperiorum, Regnorum, vel Rerum publicarum scripserunt, ex quorum historijs discimus à minimis quandoq; initijs, singulari Dei beneficio, summa Imperia, & maximas Respublicas originem sumpsisse atq; emersisse. Vnica Roma exemplo sit, quæ obscuro & incerto principio in eam amplitudinem
pau-

P R Æ F A T I O.

paulatim excreuit, vt tandem Caput Mun-
 di appellaretur : Viceuerſa potentiffima
 Imperia, Monarchias & Reſpublicas in ni-
 hilum redactas quis neſcit ? Argumēto ſint
 tres priores Mundi Monarchiæ, Aſſyriorū,
 Perſarum, Græcorum: item Lacedæmonio-
 rum & Carthagnienſium Reſpublicæ lon-
 gè ampliſſimæ, potentiffimæ, & florentiſ-
 ſimæ, cum alijs infinitis. Quæ omnia eò con-
 ferunt, vt infirmitatis noſtrę admoniti mo-
 deſtiam, & iuſtitiam colamus, & tam ortū
 quam exitum omnium cuiuſcunq; generis
 Imperiorum ad ſolum Deum referamus.
 Deinde, inter eos quos iam dixi hiſtoricos,
 illos præcipuè eligendos exiſtimarem, qui
 de Imperijs & Rebus publicis noſtrę ætati
 noſtrisq; temporibus proximioribus ſcri-
 pſere, cūm noſtris moribus ea magis con-
 ueniant, & ob propinquitatem temporum
 in noſtris adhuc oculis verſari videantur,
 eoq; plus animos noſtros commoueant at-
 que excitent. Huius autem argumenti (niſi
 fallor) ij etiam ſunt, qui Reipubl. Venetæ,
 iam omnium in Europa citra controuer-
 ſiam ampliſſimæ, potentiffimæ, & ſaluber-
 rimis legibus optimè conſtitutæ, originem
 & reſgeſtas deſcripſere. Et ego quidem an-
 nis ab hinc circiter vndecim, in Italiam
 profeſtus, vt celeberrimos Iureconſultos
 D. Marcum Mantuam Benauidium, Patri-

P R Æ F A T I O.

tium Patauinum , cuius egregia in Iure
 Ciuili scripta extant , Hieronymum item
 Tornielum , subtilissimi ingenij virum,
 Decianum , Panzirolum , & alios Patauij
 (quæ vrbs in amplissima Venetorum ter-
 restri ditione est) docentes audirem , quo
 præter illud commune studiorum commo-
 dum , eam quoque vtilitatem ex eadem Ita-
 liam referrem , qua qui alienas Regiones
 perlustrant , frui solent : Roma , Genua , Flo-
 rentia , Mediolano , Bononia , Mantua , Cre-
 mona , Ferraria , & alijs Italix ciuitatibus ,
 cum Raimundo Pio Fichardo , nunc vtrius-
 que Iuris Doctore , amico & compatre
 mihi charissimo , atque alijs itineris comi-
 tibus , perlustratis , Venetias tandem me
 contuli , eo quidem instituto , vt aliquot
 ibi hebdomadibus commoraturus singula
 obseruatu digna , quantum possem (sunt e-
 nim propè infinita) in illa celeberrima ciui-
 tate , tanto melius *ἀντὶ τῆς* inspicere atque
 conoscerē. Ibi verò tantam ego in serenissi-
 mo Duce Maiestatem , tantam in Senatori-
 bus grauitatem , modestiam , doctrinam ,
 cæterorum item Magistratuum in tota
 Republica administranda integritatem ,
 prudentiam & dexteritatem , tum in ob-
 seruandis Legibus seueritatem conspexi &
 animaduerti , vt minimè sim miratus , hanc
 Rempubl. (quod paucis adhuc contigit) à
 primo

P R Æ F A T I O.

primo ipsius Urbis exordio, ad nostravsq;
tempora, vltra noningentos triginta duos
annos inconcussam in suo statu constitisse,
sub indeq; auctiorē & potētiorem euasisse.
Seditiones autē graues & memorabiles per
paucas (foeliciter tamen omnes sopitas)
quales verò Roma & alię Respub. cum ma-
gno suo incommodo multoties expertę
sunt, sensisse nullas. Hęc autē foelicitas po-
tissimū ob singulare temperamentū mixtę
cum Aristocratiā Monarchiæ quę eam inco-
lumem & florentem haftenus cōseruauit,
euenisse videtur. Quę sanē res me cōmouit
vt aliquot rei Venetę Scriptores Latinos &
Italos postea studiosē conquirerē &, in Ger-
maniam mecum deferre, eos per otium (vt
quę vidissem, in animū reuocarē) aliquan-
do lecturus. Inter hos autē fuit quidā Lu-
douicus Domenicus, qui Vitas Ducum Ve-
netorum, ex Latinis Petri Marcelli & Sylue-
stri Girelli scriptis (quę tamē ego indagare
tunc tēporis non potui) Italicè, nec infœli-
citer (meo iuditio) conscripsit. Isto auctore
perlecto, postquācum alijs eū contulissem,
animaduerti, quę apud illos diffusē scripta
reperiuntur, ab ipso eleganti admodū com-
pendio tractata esse, vt omnium aded alio-
rum instar ac vice esse possit: & quemad.
Florus T. Liuij, ita hic Historiarum Ve-
netarum Abbreuiator merito dici queat.

PRÆFATIO.

Itaq; recreationis ergo succisuiis horis in linguam nostram vernaculam Germanicam transferre illum decreui, idq; paucis etiam diebus propè totum confeci. Hoc autem cum Sigismundus Feyerabendt, Bibliopola noster, vir industrius, & qui in re Typographica illustranda multum operæ & impensæ facit, comperisset, me conuenit, factum meum laudat, & quoniam ipse quoque annis non paucis Venetijs egisset, ibiq; multorum in se beneuolentiam expertus esset, ad editionem valde hortari cœpit: omnem operam, in his quæ ad illustrandum institutum nostrum facere possent, pollicitus: præsertim si Ducum arma quoq; (vt vocant) seu insignia, quæ singulari studio à me conquisita penes me viderat, ipsi communicarem. Passus sum igitur hoc (à quo alioquin non omnino abhorreham, præsertim quoniam in eo argumento nemo adhuc ex Germanis, quod sciam, se nostro idiomate exercuisset) mihi persuaderi, & opus illud penitus absolui: aliquot insuper Ducū Epitaphia, quæ ipse summa diligentia dū Venetijs essem, è monumentis eorum descripsi, addenda putavi, interpretatione Germanica, nonnunquam rythmo, interdum prosa, quæ Latinum sensum, quantum eius fieri posset, ferè ad verbū exprimeret, adiuncta, quod id stu-

PRÆFATIO,

id studioso Lectori non ingratum fore existimarem. Cumq; ad finem iam liber Germanicus perductus esset, Ecce, bono quodam Genio, vir Clarissimus & Iureconsultus præstantissimus, D. Ioannes Fichardus, Reip. nostræ Syndicus, & Collega mihi obseruandus, propositi nostri certior factus, ipsius Petri Marcelli & Slyuestri Girelli, Latinos Cōmentarios, diu à me desideratos, è quib. Ludouicus Domenicus Principum vitas traduxit, è sua bibliotheca, quā habet optimis omnis generis Auctōrib. instructissimam, nobis communicauit. Quo cognito rursum Sigismundus noster, quoniam ea exemplaria Latina amplius non facile reperiri intellexisset, instare cœpit, vt reuiderem (est enim exemplar Venetum in numeris locis deprauatissimum) & Epitaphia quoq; , ita vt in Germanico feceram, simul etiam eorum Ducum Vitas, qui post Petrum Landum, (in quo Girelli historia definebat) ad nostra vsq; tempora Reipub. Venetæ præfuerunt, adderem. Quod etsi inuitus feci, cum non me lateat, quā sit periculosum, historiam, viuentium præsertim, describere, tamen quia cætera non negassem, nec hîc roganti deesse potui aut volui: maximè cum haberem, quem sequerer, & cuius autoritate tueri me possem, virum magnificum & doctiss. Pe-

PRÆFATIO.

trum Iustinianum , Patritium Venetum,
(quē honoris causa nomino) qui Historiā
Venetam post Bembum ex integro cōscri-
psit , & vsque ad Hieronymi Prioli tempo-
ra profecutus est. Vt autem nomen meum
titulo etiam inscriberetur , quamuis plā-
raq; nostra non essent, ob id concessi, quōd
nostro labore & industria longē castigatio-
res nunc prodeant Marcellus & Girellus,
quā antea exierunt : Deinde quod in prio-
ribus editionibus Epitaphia nulla reperi-
antur, sed ea nostro studio accesserint : De-
mum etiam, quōd posteriorum septē Du-
cum Historia à nobis confecta sit. Etenim
(vt Iustiniani Imperatoris verbis parum
immutatis vtamur) qui non subtiliter fa-
ctum emendat vel supplet, non minus lau-
dabilis est eo qui primus inuenit. Itaq; ne-
minem eo nomine mihi succensurum spe-
ro. Quoniam autem, pro recepto more, ali-
quis huic operi ita renouato , & non parua
accessione locupletato, quærendus erat Pa-
tronus, omnino constitueram eum Inclý-
to & Generoso Domino, Domino Ludoui-
co Comiti in Stollberg & Bönigstein/ &c,
fœlicis memoriæ, socero tuo, Domino meo
Clementissimo & obseruandissimo nun-
cupare : Sed quoniam is (proh dolor) ante
editionem proximis hisce diebus vita fun-
ctus est (cuius animæ Deus Opt. Max. mi-
fereatur)

PRÆFATIO,

seretur) neminem reperi, Generose Comes, cui porro meliore iure hoc Opus dedicarem, quàm tibi, nempe vt facultatum, sic & honorum hæredi atq; successori, maxime cum compertum habeam, te quoque historiarum lectione vnicè delectari. Obnixè autem rogo, vt Generosa Clementia tua hunc meum laborem, socero ante destinatum, ipsius nunc loco, benigniter suscipere ac defendere, meq; ad omnia seruitia paratum sua Clementia prosequi non dedignetur. Vale. Francofurti ad Mœnum ex Musæo nostro Calend. Septemb. Anno Salutis nostræ, 1574.

Generosæ clementiæ tuæ

Observantis. atq; studiosiss.

Henricus Kellnerus, I. V. D.

& Reipubl. Francofurtensis
Aduocatus atque
Syndicus.

CLARIS.

PRÆFATIO.
CLARISSIMO DIVI
MARCI PROCVRATORI VI-
CTORI GRIMANO, HIE-
ronymi filio,

ANDRAEAS ARRIVABENVVS. S. P. D.

VI fructus ex historia capia-
tur, GRIMANE Clarissime, ex
eo cognosci potest, quòd non
solum voluptatem, quæ cer-
tè magna est, ex hoc scriptorũ
genere ferunt nostri homines, sed peritiã
rerum plurimarum, sapientiam variam, &
certam viuendi rationem assequuntur.
Nam & si ex Poetarum figmentis etiam, &
alijs Scriptoribus multa colliguntur, quæ
nos reddant doctiores? illorum tamen le-
ctione, quoniam scriptis suis, aut quæ nun-
quam facta sunt, aut quæ ægre, aut quæ nul-
lo modo fieri possunt, exprimunt, non ita
adiuuamur: quæ autem ab historicis res, vt
verè gestæ sunt, narrantur, tanto clariorem
animo lucem afferunt, quanto quæ vera
sunt fictis, probantur notiora. Ex omnibus
autem Historicis illi gratissimi videri so-
lent, & iucundissimi, qui nostrorum maio-
rum res gestas perscripserunt: quanquam
enim animi benè à natura informati cu-
iusq; vel alienissimi præclara facinora stu-
dent

PRÆFATIO.

dent imitari , vt melius instituantur , & laudem consequantur : illorum tamen libentius , à quibus nati sumus , duce natura, similes esse volumus. Nos itaq; hac ratione ducti, historias Petri Marcelli, Patritij Veneti, viri eloquentis, de Principibus Venetorum, & de rebus ab illis, & à Senatu, dum ipsi Principes reip. præessent, gestis, quæ penè interierant, iterum imprimendas curauimus, nec non effecimus, vt quantum in nobis esset, castigatiores , quàm antea prodirent, id vtile , & iucundum nostris ciuibus existimantes. His adiunximus, quæ à Syluestro Girello, tui studioso , de illis Principibus, qui post Marcelli ætatem imperarunt, nup scripta sunt. Hæc omnia hoc tempore sub tuo nomine, Vir Clarissime, edimus, tibiq; consecramus , non vt nomen tuum, quod per se est clarissimum , illustremus, sed vt illius amplitudine operæ nostræ auctoritas comparetur , quòd etiam iure factum propterea existimo. quòd præter reliquorum omnium maiorum tuorum generis nobilitatem, quorum alij in Reip. administratione, alij in Ecclesiæ procuratione, cum optimi antistites, & Cardinales essent, excelluere, auum Antonium Principem habuisti, cuius præclaræ res gestæ aliqua ex parte hoc libro continentur: vt cum ex Principe sis ortus, quæ de Principibus scribun.

PRÆFATIO.

scribuntur, tibi potissimum adijciantur. Sed magis etiam me afficiunt insignes animi tui dotes, & virtutes singulares: quas in procuratorio munere, & in administranda Repub. semper ostēdisti, & quotidie ostendis. Accipe igitur librum quasi renascentem, testem meæ in te observantiæ eo, quo à nōbis offertur animo, nosq; tuarum virtutum studiosissimos in tuam clientelam suscipe, atq; fidem.

Vale.

VENETORVM
DVCVM VITAE ET
 RES GESTAE, PETRO MARCEL-
 LO PATRITIO VENETO, SYLVE-
 stro Girello Urbinate, & Heinricho
 Kellnero Francofurtense,
 auctoribus.

PAVLVTIVS ANAFESTVS,
 DVX PRIMVS.

PAVLVTVS Anafestus Heraclianus magna 697.
 probitatis, non vulgarisq; iusticia vir, primus in
 A Heraclia-

VENETORVM DVCVN

Heracleia Venetorum Dux est declaratus, Anno (ut quidam tradunt) ab vrbe condita octuagesimo secundo ac ducentesimo. A Christi, verò incarnatione, anno nonagesimo septimo supra sexcentessimum, cum antea per ducentos triginta & amplius annos, Respu. Tribunitia potestate fuisset administrata. Is autem inito Magistratu, iuravit omnia se rectè curaturum, quæ pro Reipu. & Veneti nominis dignitate essent, Qui postea ad Rempu. à bellis tutandam dicum fœ conuersus, cum Luithprando Longobardorum Rege fœdus iniuit. Hic etiam Equilinos, vel (ut nonnulli asserunt) Iesulanos, qui per id temporis à Venetis defecerant, non minus auctoritate quàm armis ad Imperium retraxit. Sub huius Ducatu, Torcellani splendidissimum fanum diuæ Virgini erexerunt, in quo Heliodori Altinatis corpus, & complurium Diuorum reliquias locauerunt. Et cum annos viginti, & menses sex, Paulutius Rempu. rectè administrasset, natura concessit.

MAR.

VITAE ET RES GESTAE. 3
MARCELLVS TEGALIANVS,
DVX II.

MARCELLVS Tegalianus Heraclianus, omnium suffragijs Princeps in Paulucij demortui locum successit, anno decimo septimo supra septingentesimū. Hunc virū mirabilis pietatis, praestantisq; ingenij fuisse compertum est, nec à bellicis rebus abhorrentem. Verū nulla sibi gerendi belli occasione oblata, eiusq; administratione in pacis consiliatōne versata, cū annos nouem ducasset, è vita discessit.

A 3 VR.

VENETORVM DVCVM
 VRSVS YPATVS, DVX III.

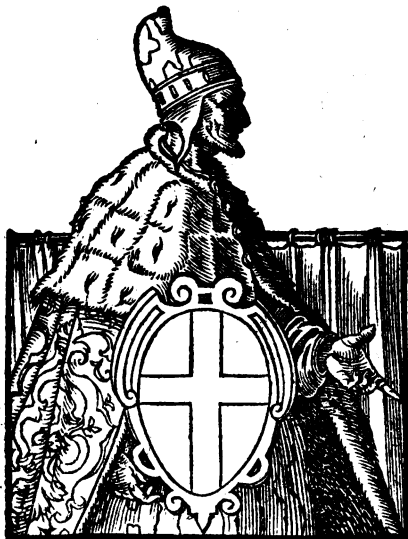
726. **V**RSVS Ypatius, Princeps creatus est, anno vigesimo sexto, & septingentesimo. Sub huius Ducatu, Rauenna vrbs Longobardorum armis oppressa, Hexarchus vrbs Praeful ad Venetorum auxilium confugit. Gregorio etiam Pontifice adhortante ad arma pro Hexarcho aduersus insolentissimos Barbaros capienda. Veneti Pontifici obtemperantes, validam classem Rauennam transmittentes, continuo urbem receperunt, receptamq; Hexarcho restituerunt. Circa Gradum etiam res Veneta non omnino quieuit.

quievere, Calisto Aquilegiensi Antistite Gradenſi
 fines infeſtante, ſed paulò poſt ipſius Calisti iuſſu, ab
 omni infeſtatione ceſſatum eſt. Poſtea verò grauif-
 ſima diſcordia, & quaſi quoddam ciuile bellum non
 mediocriter ſtatum Reipu. turbauit: idq; ex inſolen-
 tiſſimo Ducis ingenio adueniſſe creditum eſt. Eius
 faſtum ac ſuperbiam nō vltrā latuſi Ieſulani, ad ar-
 ma concurrerūt. In eos autem vlcendi ſtudio, Dux
 ſuperbiſſimus arma mouit: eſtq; vtrinq; vario euentu
 pugnatum. Demum multis illatis acceptisq; cladi-
 bus, Dux ipſe à ſuis popularibus, cū in eum omnem
 belli cauſam conuerterent, anno ſui Ducatus vndeci-
 mo, fœdè trucidatus eſt. Eo mortuo, haud multò poſt
 Medoacum migratum eſt, ciuitatisq; adminiſtran-
 da forma mutata eſt in ſex proximos annos, cū in-
 terim Ducem non creari placuerit, libuitq; in Rep. Noua rei-
 Magiſtrum militum conſtitui, penes quem ſumma pub. admi-
 rerum omnium eſſet, annuūq; eſſet imperium, pri- niſtratio.
 mumq; Dominicus Leo omnium ſuffragio creatus
 eſt. Poſt hunc Felix Cornicula, Cornicula, Theoda-
 tus Vrſi Filius ſucceſſit ab exilio reuocatus, cui in ſe-
 quentem quoque annum Imperiū prorogatum fuit.
 In eius locū Iulianus Ceparius, vel (vt alij tradunt)
 Hypatus ſuſſectus eſt. Quinto anno, Ziano Fabriatio
 Magiſtratus eſt traditus. Is nondum annuo munere
 functus, à populo excacatus. Magiſtratu eſt abire
 coactus, ſub cuius anno fertur inter Heraclianos, &
 Ieſulanos accerrimè ad excidium vſque dimicatum
 fuiſſe: eoq; loco pugna commiſſa, vbi canalis arcus à
 memorabili ſtrage nomen aſſumpſit. Eorum vtro-
 rumq;

VENETORVM DVCVM

rumq; rebus accisis ex Heraclia, Iesulo, Equilioq; alio concessum est. Militaris autem Magistratus anno quinto infelicitèr acto, iterum ad Ducatus administrationem ciuitas reuersa est.

THEODATVS HYPATVS. DVX IIII.

THEODATVS Hypatus Vrſi filius in Medo-
ceniſi conuentu omnium conſenſu Dux declara-
tus eſt, Anno quadrageſimo ſecundo, & ſeptingente-
ſimo. Is cum Aiſtulphe Longobardorum Rege Hera-
clia-

VITAE ET RES GESTAE. 4

elianos fines ad Plauē fluium constituit, qui postea ad Brundulū castellum muniendū profectus, à Galla insidijs exceptus, tertiodécimo sui Ducatus anno excacatur, principatūq; miserabiliter deijcitur, eiusq; locū sibi Galla nefando scelere vsurpat, cum Theodatum assereret affectanda tyrannidis studio, nouā castelli munitionē parasse, ob idq; à populo excacatū.

GALLA, DVX V.

GALLA Dux factus anno quinquagesimo quinto, & sepringentesimo, male partum principatum,

A 4

tum,

VENETORVM DVCVM

*cum, cum eo male vteretur, quippe qui profundissima
visiorum voragine esset demersus, male amisit. Priua-
tus namque & ipse oculis, secundo sui Ducatus anno
proximo, in exilium est actus.*

DOMINICVS MONEGAREVS,

Dux VI.

756. **D**OMINICVS Monegareus in locum Gallæ
Dux subrogatus est, Anno quinquagesimo sex-
to, & septingentesimo. Ei ob ferocissimum ingenium
annui Tribuni dati sunt, quorum consilio Resp. ad-
ministra-

VITAE ET RES GESTAE. 5

*ministraretur, ne hominis temeritate aliquid de-
trimenti ciuitas pateretur. Verum nec ob id inso-
lens natura cohiberi potuit, quin in omne facinus
prorumperet. Eius insolentiam, & quasi tyranni-
dem ciuitas non passa, illum luminibus priuatum,
quinto sui Ducatus anno, Ducatu priuauit.*

MAVRITIVS GALBAIVS, DVX VII.

MAVRITIVS Galbanius Heracliensis Mone- 764
gario successit, Anno sexagesimo quarto, & se-
A s ptingen-

ptingentesimo, praestantis ingenij vir, & vita integritate clarus. Hic cum feliciter aliquandiu Republicam administrasset, ingenti hominum favore ob rectam administrationem sibi conciliato, obtinuit, quod ad eum diem alio contigit nemini, vt Ioannem filium sibi collegam in Ducatu cooptaret. Horum temporibus aduersus ipsos duces, Fortunatus Gradenfis Antistes, cum multis coniurauit, quorum consilio patefacto, Fortunatus ad Carolum Imperatorem confugit, apud quem Venetos criminando, ita illum irritauit, vt filio Pipino, qui rebus Italia praerat, mandauerit bellum Venetis inferendum. Pipinus autem patri obtemperans, in eam Venetiam oram duxit, qua Heraclia, & Equilium continenti proxima fuerat. Territi ad primam belli famam accola, diffisiq; loci tenuitate, cum neq; muris, neque natura satum muniti essent, frequenti agmine se in Medoacum, & Riuumaltum recepere. Ioannes autem Dux, haudquaquam paternis artibus Remp. administrans, Mauritium filium cum valida classe aduersus Ioannem Gradensem Antistitem, virum ea tempestate inclyta iustitia, misit. Impius filius, impij patris iussa executus, Antistitem ipsum in suam redactum potestatem, ex alta turri precipitauit. Eius indignam mortem vlturus Fortunatus Tergestinus, qui mox ei subrogatus fuerat, cum primoribus Venetis egit de Principatu Mauritio eiusq; filio abrogando, qui se infando parricidio nulla iusta de causa astrinxissent. Sed coniuratione patefacta, cum non nullis eius consilij conscijs, Taruisium concessit. Et paulo

VITAE ET RES GESTAE. 6

paulo post in Galliã ad Carolũ Regem se contulit, cuius suasu Rex impulsus, fertur Pipino filio, ab Adriano Pontifice Italia Rege appellato, Veneris bellum demandasse. Mauritius maior (vt ab Onitendo traditur) annos ducauit tres & viginti, cum Ioannes filius annos nouem Rempub. administrauit, totidemq; post patrem solus. Et postea cooptato Mauritio minore, anno eius collegij septimo, in exilium cum filio abiit.

OBELERIVS ANTHENORIVS,

DUX VIII.

OBELERIVS Anthenorius, siue Anafestus, 804
cum Taruifi in exilio esset, absens Dux decla-
ratus

VENETORVM DVCVM

ratus est, anno quarto & octingentesimo, qui ubi Medoacum venit, cum ingenti populi favore aliquandiu Reip. praefuit, is etiam Beatum fratrem sibi collegam ascivit, qui Constantinopolim ad Nicephorum nauigauit, ab eoq; amplissimis honoribus est acceptus, & insignibus quibusdam imperij ornatus. Valentinus interim minor natu, à populo Obelerio collega datur. Nec desunt qui asserant, Obelerium à Beato fratre Principatu deiectum, ad Carolum Regem confugisse, eiusq; filia nuptias impetrasse, quoniam patria proditionem Regi esset pollicellum. Gallicum citus: eaq; spe Gallum erectum, continuò in Venetos bellum. mouisse, omniq; litorali ora momento temporis occupata, Medoacum vsque peruenisse, quem locum cum accolis destitutum cognouisset, ratibus tentasse in Riuum altum trajicere, eumq; fœda tempestate iactatum maxima eius exercitus parte relicta, re infecta, abire coactum. Nonnulli autem eam expeditionem non Caroli, sed Pipini filij fuisse cõtendunt. Nec ita multò post, Pipinum iterum quàm maximo potuit rerum apparatu Venetos adortum fuisse, quod cum Gracia Imperatore, in eum Carolo decertante, sentire Veneti viderentur, cum fœdere cautum esset, vt neutrius partis esse deberent. Interim verò Obelerio & Beato eiectis, Valentino eorum fratre Rempu. ministrante, atrocissimum à Pipino Venetis illatum est bellum, & cum omnia ferè obiecta classe circa Medoacum, Palestinam, Clodiam occupasset, terrestribus etiam copijs Insulas continenti proximas inuasit, ita vt omnem etiam commed-

tus spem abstulisset. Valentinus Dux & Medoacenses cum liberis & fortunis omnibus, quae in eatrepidatione asportari potuerunt, in Riuumaltum abierunt, eò summum magistratum omnemq; Rempu. traducentes. Pipinus autem Albiolanis & Medoacensibus in deditiōe acceptis, cum ad Albiola portū peruenisset, cogitaretq; quo cōsilio, quā uereratione, quod reliquum erat belli conficere posset, vetula consilio, (ut quidam tradunt) aquis pontem adiungere statuit, quo equites in Riuumaltum traicerentur, constatq; ex dolijs tenacissimo nexu contextu pontem quā longissimum perduxisse. Tunc verò Venetī cum cernerent de sua liberorūq; salute, deq; rerum omnium summa dimicandum esse, & si cessissent, omnia infensissimo hosti subijcienda, certo consilio aut pro patria moriendū, aut publicam libertatem retinendam statuētes, hosti occurrunt, & obseruato aquarum in altum recursu, expeditissimis nauigij insidentes, ventis & aquis secundis in hostem appropinquantem ferociter inuehuntur, atrocissimumq; committitur praliū, altero cupiditate praeda, & rerum gestarum gloria accenso ferociter dimicante, altero verò pro liberis, pro vxoribus, pro omnibus fortunis, pro libertate denique ipsa (quae omnium rerum est charissima) acerrimè repugnante, quia pons rudis atque infirmus, cum aestu maris ageretur, insueto hosti trepidationem inferrebat, ut vix pedibus consisteret, Venetis contra nauigiorum celeritate fretis, à fronte & lateribus, ferociter incursantibus. Demum ponte aut vi, aut iēpestate so-

Atrocissimum praelium.

luto

VENETORVM DVCVM

Gallorum luto in ipsa pugna, fœdissima est orta cades, hinc fer-
slades. ro, inde aquis mortem intentantibus, Multi cæsi,
 plures in mare precipitati, & vorticibus absorpti
 sunt, ita vt ex memorabili clade res ipsa loco nomen
Canalis dederit, vt ex canali flexuoso, Orphanus postea sit
Orpha- nuncupatus. Eoq³ euentu à Pipini rabie ciuitas libe-
nus. rata est. Sunt qui scribant, Obelerium & fratrem,
 quia malorum omnium causa extitissent, volunta-
 rium sibi exilium consciuisse, Pipinumq³ abeuntem
 sequutos fuisse, illumq³ post cladem acceptam cum
 Venetis pacem iniisse, venisseq³ in Riuum altum, be-
 nigneq³ atque honorificè acceptum fuisse, & de O-
Obelerij belerio in patriam restituendo cum populo egisse, id-
 & coniu- q³ cum grauatè Veneti præstitissent, Gallo abeunte,
gius cades. Obelerium à populo discerptum, eiusq³ præcordia à
 quibusdam dentibus lacerata, eius quoque cõiunx,
 Gallici generis fœmina, cum eo simul caesa perhibe-
 tur. Suntq³ qui scribant, Obelerio caso, Beatum
 Principatum aliquandiu tenuisse, alij verò Va-
 lentinum natu minorem Reipu. præfuisse, vt
 cunq³ res sit horum trium Principatus
 annum quintum non ex-
 cessit.

ANGE.

VITAE ET RES GESTAE. 8
ANGELVS PARTITIATIVS,
DVX IX.

AN- 809.
GELVS PARTITIATIVS, Dux secutus, est an-
Ducat's
no nono & octuagesimo, qui primus omniū
Ducatū in Riualto tenuit. Huic duo annui Tribuni sedes in
sunt additi, cum quibus omnia decerneret. Hic He- Riuum. il-
racliam instaurasse dicitur, quæ à recentiore illa a- tum trās-
dificatione, Ciuitas noua appellata est. Et quia ma- lata.
gna mortaliū frequentia Riuumaltū ob Gallicū bel-
lū se receperat, sexaginta parua insula, quæ loco pro-
ximè adiacebant, pontibus tunc primū inter se iun-
cta

Et sunt, decretūq; est, vt ibi summus Magistratus, summaq; Reipu. esse deberet. Particiatius autem cū duos haberet filios, alterum Iustinianum appellatum, ad Leonem Græcia Imperatorem misit, à quo perbenignè fuit acceptus, honoribusq; non paruis ornatus: alterum, cui Ioannes fuit nomen, sibi interim collegam instituit, quod ipsum Iustinianus reuersus, ita indignè tulisse fertur, vt ad patris conspectum venire pertinaciter recusaret. Angelus autem senex, cū filij desiderium diutius ferre non posset, Ioanne abdicato, qui iussu populi ab administratione recessit, Iustinianum & Angelum ex Iustiniano nepotē, in collegam sibi in Principatu cooptauit. Ioannes Magistratu abire iussus, Cōstātinopolim relegatur. Sub id tempus sacrum Zacharia corpus, cum parte vestium Christi redēptoris nostri, & Diuæ virginis, ac dominica crucis lignū, à Leone Imperatore Particiatius dono accepit, eaq; omnia in Zacharia ade condidit. Eadem tempestate, Seueri & Laurentij sana, in insulis, quæ tunc Gemina dicebantur, Particiatio auctore condita sunt, cuius filius Vrsus, non multo post, ad Laurentij sanum virginibus cœnobium instituit. Sub id quoque tempus ab illustribus quibusdam viris, in ipsos duces est conspiratum, Ioannes Tanolicus, & Bonus Bragadinus, coniurationis principes, capitali sunt supplicio affecti: Monetarius eius consilij conscius, vtrò in exilium abiit, absentis bona in publicum redacta. Huius quoque Principis auspicijs, nonnulli asserunt Vlrimum Aquilegiensem, cum Foroiulianis Primoribus, à Venetis nauali

*malipralio victum. Vlrucus enim agreferens Graden
sem Ecclesiam Aquilegiensi pralam: graui bello in
sula Antistitem aggressus est, ad quem prasenti bel-
lo leuandum Veneti classem miserunt, paruog mo-
mento hostem ad pugnam tractum fuderunt fuga-
runtq. Ipsum Vlrucum cum nobilibus non paucis ce-
perunt, cateramq. multitudinem fugatam Victor Venetoru
Venetus sequutus, omnem litoralem Carnorum o- victoria.
tam, quam nunc Forum Iulium vocant, ferro igniq.
vastauit, Oppida quoque aliqua in ipso incurfu ex-
pugnata. Veneti autem benignitate vsi, Vlrucum
cum reliquis captiuis incolumes dimiserunt, verum
his conditionibus, vt singulis annis die victoriae por-
cos decem & totidem panis sextarios Venetias mit-
terent, qui tauro adhibito frequenti spectaculo in fo-
ro truncarentur, simulq. etiam castella quadam ta-
bulata ferreis hastis à Principe & Senatu concute-
rentur, quae omnia quasi annui ludi quot annis in
eius victoriae memoriam magnifico apparatu hoc
etiam tempore celebrantur. Hac Partitiatij
tempore domi forisq. gesta, qui octauo
decimo sui regiminis anno vita
functus est.*

B IVSTI-

VENETORVM DVCVM
IVSTINIANVS PARTITIATIVS,
DVX X.

827. **I**USTINIANVS Partitativus defuncto patre so-
lus administrationem Reip. assumpsit, anno vige-
simo septimo & octingentesimo. Is primo sui Ducatus
tempore Michæli Constantinopolitano Imperatorē
gratificaturus, aduersus Saracenos per id temporis
Europæ Insulas vehementer infestantes aliquot na-
ues bello aptissimas misit, Verum hoste nunquam re-
perto, naues ipsæ non multo post incolumes redie-
runt. Huius etiam tempore Dni Marci corpus ex A-
lexan-

Alexandria Venetias delatum memoratur, eoq; pacto Transla-
 translatum ferunt. Cum Stauratius monachus & tio Diui
 Theodorus presbyter, ambo Graci, qui illic sacris ope. Marcij
 rabatur, sacrarium ipsum studiosissime asseruarent, Venetias,
 demolitionemq; templi agrè intuerentur, quoniam
 eius gentis Rex in constructione domus preciosos la-
 pides sibi vndiq; conquisitos ex vetustissimis etiam
 templis operibusq; comparari iussisset. Accidit vt illo
 ferè tempore Bonus Medoacensis & Rusticus Torce-
 lanus ventorum vi cum aliquot nauibus contra publi-
 cum edictum Alexandriam delati, opportunè inter-
 uenerint: Ii cum ad locū venissent venerationis stu-
 dio, essentq; destructionis templi causam sciscitati,
 magnis pollicitationibus ministros templi tentare
 caperunt, vt Diui Marci corpus sibi traderent, fore
 vt amplissimos inde honores & premia apud Vene-
 tos consequerentur. Aduersari illi primo, quasi pro
 sacrilegio habentes, sacratissimum corpus amouere:
 Verum cum de eare fortius & latius cum illis age-
 retur, diuina fortè prouidentia factum accidit vt illi
 quibus conquirendorum lapidum negotium datum
 erat eò venerint, aliquotq; inde lapides non sine tem-
 pli deformitate, asportarint. Mori tam indigno spe-
 ctaculo custodes, Venetis tunc ob id magis instanti-
 bus, corpus sanctissimū vendiderunt, & vt id cautiùs
 transferretur, nec alicuius temeritate id patefieret
 (cum apud incolas loci Diui Marci corpus maxima Diui Marci
 in veneratione haberetur) fertur corpus ipsum in spor- ci corpus
 tam delatū herbis & suilla carne circumuolutū, à qua Venetias
 gens illa ex instituto legis maximè abstinet, atq; ab defertur.

VENETORVM DVCVM

his qui illud transferebant ad concursus euitandos, gan^zir, quod apud illos porcum significat, vociferatum, eaq³ ratione ad naues incolumes peruenisse, & turò preciosissimum furtum perduxisse, Continuoq³ ex portu soluētes cum gloriosissima prada letos inde abijisse. Et cum altum naues tenuissent, fœdisima q³ orta esset tempestas, fertur, Diuum Marcum cui-dam Medoacensi manifestè apparuisse, monuisseq³, vt vela dimitterent, ne ventorum vi naues actæ, naufragium facerent, eoq³ pacto naues ipsa seruata, & corpus ipsum sacratissimum cum maximo omnium plausu & letitia, Venetias perlatum: illudq³ in sacello, quod in eius ade est, veluti preciosissimum Veneti Imperij pignus, summa cum veneratione repositum. Verum ipsi Iustiniano Principi ea letitia parum diuturna fuit, qui paulò post, cum duos annos solus Reipu. præfuisset, ex humanis decessit: & testamento mandauit, vt ampliorem Diui Marci adem, eius impensa sui erigendam curarent, cuius etiam legato Zacharia, & Hilarij sana amplissima prouentuum acceßione fuerunt dotata.

IOAN-

VITAE ET RES GESTAE. II
IOANNES PARTITIATIVS,
DVX XI.

IOANNES Partitiatus Iustiniani frater (quem 828.
Ille ex Gracia reuocatum sibi in collegam asciue-
rat) Princeps declaratus est, anno vigesimo octauo
& octingentesimo. Huius temporibus cum Haren-
tinis, proxima maria infestantibus, est fœdus ini-
tum: sed eo non multò post violato illi aliquot nego-
tiatores Venetos, ex Apulia nauigantes, medioma-
ricaptos, necauère. Et paulò post nobilium quidam,
Carosio quodam auctore, in Ducem coniurârunt,

VENETORVM DVCVM

**Carosia-
na coniu-
ratio.**

Dux autem subita conspiratione perterritus in Galliam aufugit. Carosius interim Ducatum vsurpat. In eum pessimo exemplo Rempub. occupantem, optimatum factio congressa est, Eius auctores fuere, Basilius Transimundus, Ioannes Mauritius, & Dominicus Ortianus, hos triginta alij ex primoribus secuti, qui Carosij tyrannidem agrè ferentes eum adorti subito impetu capiunt, captum excacant, & in exilium agunt. De plerisque eius factionis conscijs supplicium sumptum. Ioannes iterum ex Gallia reuocatus est, cum interim Vrsus Oliuiensis Antistes, Basilius Transimundus, & Ioannes Mauritius administrationi Reip. praefuissent. Nec multo interiecto tempore, cum Dux ipse graues inimicitias cum Mastalitia familia, in Venetis nobilissima, exercuisset, ab aduersae factionis viris, in Diui Petri adeinsidijs exceptus, summa dignitatis insignibus exutus est, barbamque & capillos deconsus, octauo sui Ducatus anno Gradum est relegatus, vbi monastico habitu indutus, reliquum vitae peregit.

PETRVS

VITAE ET RES GESTAE. 12
 PETRVS TRADONICVS,
 DVX XII.

PETRVS Tradonicus, Ioanne expulso, Dux sub
 rogatus est, Anno trigesimo sexto & octingen- 836
 tesimo. Hic ex Pola oriundus, Ioannem filium sibi in
 dollegam asciuit. Huius temporibus Diuo Paulo ades
 largo sumptu condita est, Veronensibus aduersus
 Benaci accolae auxilia sunt praestita, quibus accolae
 ipsos debellârunt. Cum Saracenis & Mauris per id Valida in
 tempus parum prosperè pugnatum est, sexaginta Sarace-
 nanque triremes instructas aduersus Saracenos nos clas-

VENETORVM DVCVM.

*Ingens
clades à
Mauris il-
lata.*

*Apulia fines infestantes, Veneti in Michaelis Imperatoris gratiam, cum Saracenis & Mauris decertantibus misere: & cum hostes Tarentum & Siciliam eodem ferè tempore inuasissent, audito Græca classis cum Veneta conuentu, Tarento relicto celeri cursu se ad Cotronis littora receperunt, eoq, cum Christiana classes conuenissent, aliquot leuioribus præliis primùm commissis, demùm ad vltimam vim prælium est vtrinq, commissum, & primo impetu sugatis Græcis, in Venetos totis Maurorum viribus est concursus, Sed ij à Barbaris vndique circumuenti, cum ferocissimi hostis impetum aliquandiu fortiter sustinuis-
sent, Maurorum multitudine superante, Veneta triremes partim capta, partim submersa, ad vnā omnes perire, ex Venetis plures capti, plurimi ferro atq, aquis confecti. Accessit & alia clades, qua ciuitas maximè conflata est, Barbari enim tantavi-
ctoria elati, in Dalmatiam traſcientes, ali-
quibus oppidis direptis, Venetas naues merce onustas, ex Syria redeuntibus, apud Tergestinum sinum intercepte, Venetosq, ad vnum omnes necauere. Huiusmodi aduersis Venetorum rebus Tarentini elati, ex Dalmatia Crapulas vsque prædabundi incursiones fecerunt. Per hæc tempora Benedictus Pontifex Venetias accessit, vbi cum honorificè fuisset acceptus, & ad diui Zachariae cœnobium visendum accessisset, Agnetis Maurocena, loci Antistitis, precibus motus, cum ad urbem reuersus esset, Pæcratij martyris & Sabinae corpora dono misit, quæ summa veneratione templi sacrario fuerunt illata. Per*

id etiam tempus ciuili discordia non mediocriter laboratum est, sex enim ex primarijs familiae in duas factiones inter se inuicem confligebant: Hinc Iustini-
 niani, Bolani, & Baxegi, inde Barbolani, Selij, & Se-
 uoli. Et cum sapius inter se vario euentu mediavrbe
 conflixissent, Barbolani cum sua factionis homini-
 bus, ciuitate pulsati sunt. Verum paulò post Ludouico
 Imperatore, ad quem confugerant, instante, rebus
 inter vtramque factionem compositis, in patriam
 sunt restituti. Hac Tradonici Ducatu domi forisq; Tradonici
 gesta. Qui cum ad Zachariae adem, sacrorum hora cades.
 venisset, domum rediens, Vndecimo sui Ducatus an-
 no, coniuratorum insidijs exceptus, sedè trucidatus
 est. In eius vindictam Triumuii creati sunt, Triumui-
 qui parricidij reos sceleris conuictos rorum
 alios in Galliam, alios in Graci- creatio.
 am perpetuò relega-
 runt.

B 5

VRSVS

VENETORVM DVCV
 VRSVS PARTITIATIVS,
 DVX XIII.

364. **V**RSVS Partitatus, Reip. Triumvirali iudicio
 pacata; Dux declaratus est Anno sexagesimo
 quarto, & octingentesimo. Huius temporibus Reip.
 res satis prosperae fuerunt, quamvis à Barbaris non
 parum fuerint vexatae. Saraceni namque, qui ex A-
 lexandria profecti, Cretam insulam occupauerant,
 in Dalmatiam progressi, omnem maritimam oram
 depopulantes, infestam reddidère, & Gradum obsi-
 dere adorti sunt. In eos Vrsus subito incursu inuectus
 nauis

*navibus repente abductis, terri-
 tos Barbaros aufu-
 gere coëgit. Non nulli etiam aliam expeditionem a-
 pud Tarentum aduersus Saracenos fœliciter factam
 memorant. Rursus q̄, aduersus Narentanos, aliquot
 maritima Histria oppida, contra fœdera, populatio-
 ne vastantes, prosperè dimicatum. Per id tempus
 Dorsum durum cœptum est inhabitari, cùm antea
 maritimarum incursionum metu fuisset desertum,
 Vrsō q̄, auctore, domicilia ibi his constituta sunt, qui
 ad Ducum ministeria asscr̄pti Excusati Principum
 dicti sunt. Hoc pacto Repub. prosperè admini-
 strata, Vrsus anno sui Ducatus deci-
 mo septimo, fœliciter
 obiit.*

IOAN:

VENETORVM DVCVM
IOANNES PARTITIATIVS,
DVX XIII.

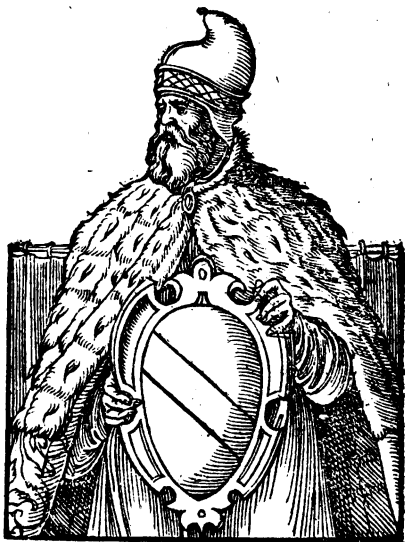
381. **I**OANNES Partitiatus, Vrsi filius, Dux Reipu-
administrationem assumpsit, anno octuagesimo
Primo, supra octingentesimum. Is Badoarium fra-
trem ad Ioannem Pontificem mittere instituit, vt
Cameracium Venetis concederet. Marinus autem
Comacly Comes, profectionis ad Pontificem cau-
sam cognoscens, Badoarium in Rauennatum finibus
proficiscentem, insidijs captum vulneratumq;, ce-
pit. Sed data fide de Comacly actione dimittenda,
cum

eum dimisit, qui reuersus, paulò post ex vulnere accepto moritur. Dux autem fratris cadem vlturus, parata classe, Comacium adoritur, adortum breui negotio vi capit, In eos qui fraternæ cadis conscij fuerent, hostiliter animaduertit. Conuersus postea ad Ra-uennatum fines, quoniam eius consilij conscij fuissent, igni ferroq; vastauit. Ioannes autem cum graui valetudine correptus esset, Petrum fratrem sibi successorem instituit, verum cum præter omnium Veneti-
 spem breui conualuisset, pro collega in Reipu. admi- Comacli-
 nistratone habuit. Quo paulò post defuncto, Vrsum um capi-
 natu minorem sibi cooptauit, nec multò interiecto uni-
 tempore, in grauem morbum incidens, cum Remp.
 administrare non posset, se cum Vrso fratre, sexto
 nondum peracto anno, Magistratu abdica-
 uit, qui postea priuatus, aliquan-
 diu vixit.

PETRVS.

VENETORVM DVCVM
PETRVS CANDIANVS,
DVX XV.

887. **P**ETRVS Candianus Dux subrogatus est anno octuagesimo septimo, & octingentesimo. Huius tempore in Narentanos, veteres hostes, proxima maria depredationibus infestantes, aliquot naues ad eorum incursum comprimendos sunt missae, quae nusquam reperto hoste redierunt. Nec multo post, huius Principis ductu, duodecim longae naues aduersus eosdem hostes constructae sunt, quae circa Dalmatiae littora inuentis hostibus, in eos ferociter inuectae sunt.

nec

*Nec hostibus nauibus pugnam detreſtantibus, vtrin-
que magnis animis eſt concurſum. Primo congreſſu
Veneta triremes, nonnullis hoſtium nauibus oppreſ-
ſis, ſuperiores fuere, Verum cum Barbari, nauigio-
rum multitudine ſuperantes, acriter inſtarent, Du-
caria triremi cum reliquis circunuenta, Dux ipſe, in Candia-
ipſa pugna fortiter dimicans, occubuit, cum menſi- nus à Na-
bus non amplius quinque Reip. præſuiſſet. Eius cor- rentanis
pus paulo poſt Gradum eſt deportatum, eòq, loci tu- occiditur.
mulatum. Eo occiſo, Ioannes Partitiatus, qui ſe Du-
catu abdicauerat, populi precibus motus, Reipub.
adminiſtrationem aſſumpſit, qui ſe tam diu
Principem egit, quouſque Petrus, co-
gnomento Tribunus, Dux eſſet
creatus.*

PETRVS

VENETORVM DVCVM
PETRVS TRIBVNVS,
DUX XVI.

238. **P**ETRVS cognomento Tribunus Dux sequutus
est, Anno octuagesimo octauo & octingentesi-
mo. Huius tempore pyratis, perpetuis hostibus, loca
vrbi proxima infestantibus, Tribunus murum ad
Vrbis defensionem, à Castelli riuo vsq; ad Iubani-
cam Virginis adem, erigendum curauit, catenamq;
ab ipso muro ad Georgij fanum, ad subitos hostium
incurfus euitandos, est producta. Huius quoq; tem-
pestate alius nouus terror ciuitatem inuasit, Hun-
ni,

ni, gens Scythica, Italiam tumultuosè adorti sunt, Hunni I-
 ea immanitate viri, vt etiam humanis carnibus ve- taliam in
 scerentur. Ii cum in Italia multas expeditiones fe- uadunt.
 cissent, plurimaq; loca expugnassent diripuissentq;
 rerum gestarum successu elati, Carnorum finibus
 igni ferroq; deuastatis, Taruisium occupant. Deinde
 ad Venetas opes euertendas conuersi, lembis qui-
 busdam, ad traŷciendas copias comparatis, Ciuita-
 tem nouam, quæ primùm Heraclia dicebatur, ador- Hunni
 ti sunt, eamq; primo impetu captam, incendio absu- Heracli-
 munt, Aequilium postea Iesulumq; , pari cade diri- am com-
 piunt. Prosperarū deinde rerū cursum secuti, Clodi- burunt.
 am & Caput aggeris occupāt, & incendunt, demùm
 ad Venetam oppugnationem magnis virib. se accin-
 gunt. Veneti contrà, cùm sibi pro vita dimicandum
 existimarent, quando, si victi essent, nulla salus ab
 impijs Barbaris sperari posset, magnis animis ad li-
 bertatem, vel potius vitam propriam defendendam,
 occurrunt. Interim Barbari Riuumaltum versus mo-
 uerunt, quibus Veneti in expeditissimas naues fero-
 citer obŷciuntur, atrocissimumq; primo impetu
 committitur pralium, & cùm varij fuissent hosti-
 um conatus, qui multitudine freti, pluribus in locis
 erumpere adorti erant, Venetis contrà omnibus lo-
 cis impigrè eorum impetum sustinentibus, per ali-
 quot dies dubio Marte, neutro inclinante victoria,
 vtrinque pugnatum est: Demùm obstinatis animis
 totis viribus ad vltimum conatum progressum est,
 Hic Barbari fessi cedere ceperunt, in fugamq; con- Inclyta de
 uersi, soluta obsidione abeuntes, gloriosam victoriā Hunnis
 C Vene- victoria.

VENETORVM DVCVM

Venetis dimiserunt. Qui postea à Berengario aliquot muneribus captis, ex Italia recesserunt. Sicq³ Repub. domi forisq³ feliciter gesta Tribunus Annus sui Ducatus vndeagesimo, ex humanis decessit.

VRVS BADOARIVS,

DUX XVII.

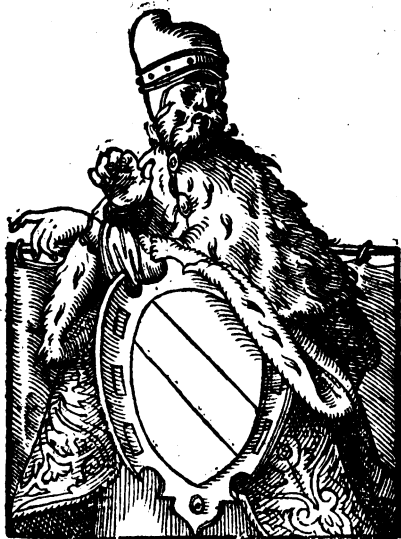

909. **V**RSVS Badoarius Dux susceptus est, Vir pietate & innocentia clarus, Anno nono supra noningentesimum. Huius filius ad Gracia Imperatorem Bizantium missus, & ab eo Protospatarius factus, multisq³ muneribus ornatus, cum Venetias redi-

VITAE ET RES GESTAE. 18

rediret, à quodam Dalmatia Regulo interceptus, omnibusq; muneribus exutus, in Miſſiam relegatus eſt. Verſus autem Anno ſui regiminis vndecimo ſe Ma-
giſtratu abdicauit, monaſticamq; vitam ſecutus, in
Diui Feliciſ Cœnobio, reliquum vita pereggit.

PETRVS CANDIANVS, DVX XVIII.

PETRVS Candianus Dux, Vrſi abdicationem
ſecutus eſt. Fuit hic Petri Candiani Ducis filius,
qui in Dalmatico bello maritimo dimicans occubuit,
Huius temporibus, mulieres multe ad celebrandas
nuptias profiſciſcentes, apud diui Petri adem,
C a qui

9204

VENETORVM DVCVM

*qui Castellidicitur, cum precioso ornatu vestium
 & gemmarum, ab Histris, tunc Venetorum hostib.
 raptæ dicuntur, quæ paulò post ab ipso Duce, tumultuaria manu contra acta, apud Crapulas paludes, hostibus captis, cum omni prada fuerunt redemptæ, hostesq; ad vnum occisi, eorumq; corpora in aquis submersa. In cuius victoriæ memoriam, annui*
Venetorū ludi quotannis celebrati sunt: qui Mariarum dice-
de Histris bantur. Qui mos à Ligustico bello citra, Rep. curis
victoria. maioribus occupata, euanuit. Illud tamen ad hæc
vsque tempora mansit, quod in die Purificationis
Virginis, Princeps cum frequenti Senatu ad eam
Diæ Mariæ Formosæ visendam quotannis accedit.
Quidam autem eam apud Crapulas pugnam non
Petri Candiani, sed Baduarij temporibus fuisse contendunt.
Huius quoque temporibus, aduersus Comacinos prosperè pugnatum, Comaciumq; expugnatum.
Per id etiam temporis Iustinopolitani in Venetorum ditionem venisse dicuntur, pactumq; cum
his, vt tributum nomine, centum vini amphoras quotannis Venetiæ mitterent, idq; in ultionem raptarum
anteà mulierum illis impositum. Hæc
Petri Candiani temporibus gesta, qui
anno sui Ducatus septimo,
occubuit.

PETRVS

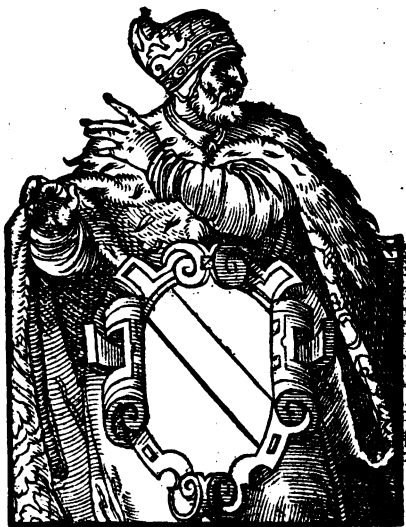
VITAE ET RES GESTAE. 19
 PETRVS BADOARIVS,
 DVX XIX.

PETRVS Badoarius, qui ex Gracia rediens in
 Illyrico captus fuerat, Ducatum adeptus est,
 Anno trigesimo nono & noningentesimo. Sunt qui
 huius temporibus Histros ad Crapulas victos, virgi-
 nesq; recuperatas, tradant, nec aliud memo-
 ria dignum illius temporibus ascribi-
 tur, cum duos tantum annos Rei-
 pub. praefuisset.

939.

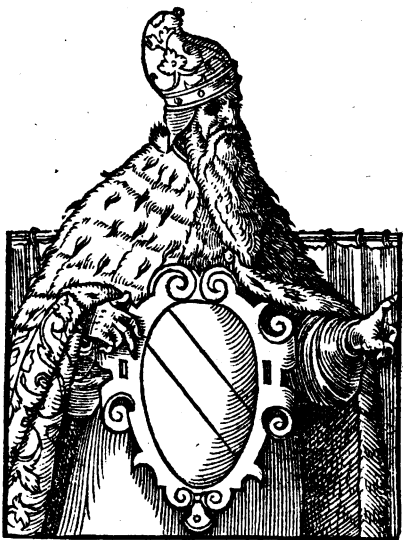
VENETORVM DVCVM
CANDIANVS, DVX XX.

42. CANDIANVS Petri filius successionem Ducatus obtinuit. Anno quadragesimo primo. & noningentesimo. Huic à patre in collegam cooptato, ob insolens ingenium, abrogatum fuerat imperium. Verùm annis mutata viuendi ratione, cum semitiorē reddidisset, magno populi fauore, ad fastigium amissa dignitatis, est restitutus. Huius temporibus, Narentini ita proxima maria latrocinijs infestabant, ut Veneta res parum ab obsidione abesse viderentur, aduersus hos tres & triginta naues, quæ à for-

à forma Gombaria appellata sunt, constructa fuere,
 quib. Vrsus Baduarius & Petrus Vrseolus cū imperio
 prae fuerunt. Huius rei fama territi hostes, per lega-
 tos pacem implorârunt, qua eis ea conditione data
 est, vt omnia quae ad illam diem depraedati fuissent,
 persoluerent. Sub id temporis fœdus cum Aquilegi-
 ensi Antislite renouatum est. Interim Candianus
 Petrum filium sibi in collegam assumpsit. Is non
 multo post in tantam insolentiam profectus est, vt
 patris, viri optimi, consilium aspernatus aliquot fa-
 cinorosos ad apertam in ciuitatem seditionem con-
 citauerit, Pater autem senex, cū omnibus fere pa-
 tribus, nefandis temerarij filij consilijs aduersaba-
 tur, parumq; absuit, quin media vrbe inter ciues
 conflictatum fuerit. Verū Candiani auctoritas
 multitudinem accensam, & se ad pugnam accin-
 gentem, sedauit. Petro filio abrogatum imperium, Petri Cā.
 eiq; exilium indictum, omni clero & primoribus iu-
 diani exi-
 reiurando astrictis, se nunquam illum seditiosum, in lium.
 eum Principatum, à quo iure fuisset expulsus, resti-
 tui passuros. Ille ad Guidonem Berengarij filium Ra-
 uennam accessit: à Berengarioq; naues sex, quibus
 Venetos hostiliter insectaretur, impetrauit, quibus
 comparatis, temerarius iuuenis, aliquot Venetas na-
 ues apud Rauennae littora oppressit, quod facinus
 ita egrè pater tulisse dicitur, vt praemore
 nimio, paulo post e vita discesserit, cū
 annos vndecim Reipu. pra-
 fuisset.

VENETORVM DVCVM
PETRVS CANDIANVS,
DVX XXI.

952. **P**ETRVS Candianus, contra cleri & primatum iusiurandum, ab exilio reuocatus, patri subrogatus est. Verum ciuitas spreto iuramenti, & Petrus sua in patrem & patriam temeritatis, meritis poenas dederunt, altera publico incendio & Ducis tyrannide, alter verò propria & infantis filij nece foedissima. Petrus autem cum in Ducatu esset, Ioannam coniugem, quoniam anus esset, repudiavit, ex eaq; filium sacris initiatum, ablegauit, quod puero bene-

beneuertit, cùm postea Gradenſis Eccleſiæ Antiſtes factus eſſet. Eiecta coniuge, Petrus Gualderam Guidonis filiam ſibi in vxorem adiunxit : à qua cùm prædia, opes, præcioſamq; ſupellectilem accepiffet, tantis fortunis elatus, ferox ingenium & prauam naturam, quam eò uſque celauerat, diutius cohibere non potuit. Iam uerò Ducatum in manifeſtam tyrannidem exercebat, ſuperbia & minarum plenus, per fas & nefas omnia pro arbitrio agebat, ita ut populo, omnibusq; formidabilis eſſet. Parato exercitu, Opiterginos, quoniam non parua prædia, ad vxorem ſpectantia, ab eis occupari cauſaretur, adortus eſt, eorumq; finibus ferro igniq; vaſtatis, oppidum ipſum expugnat, incenditq;. Huius autem tyrannidem populus cùm diutius ferre non poſſet, eum inuadere adortus eſt, ut libertatem patriæ vindicaret. Ille autem in Ducario, valido præſidio firmato, aliquandiu Ducariū ſe tutatus eſt. Quod cùm populus proſpexiſſet, in comburi ipſas Ducarij ades ſecundo ventorum flatu, ignem turbiſciunt, quo breui non ſolùm ades ipſæ, ſed etiam Diui Marci fanum, conſlagrare ceperunt. Candianus autem cùm ſe ex omni parte circumentum uideret, ſibiq; omnino moriendum, ſi non ceſſiſſet, animaduerteteret, paruū filium complexus, in ſecretiore quadam adis parte, quæ nondum conſlagrauerat, ſe ad fugam parabat, Verùm cùm omnes aditus armatis circumſeſſos uidiſſet, nullaq; ſalutis ſpes ſuper'eſſet, ad preces conuerſus, obſecrare cœpit, ut tantisper manus à cade abſtinerent, quouſque à furore paululum abeſſent, uel ſi in eum ſauire omnino in a-

VENETORVM DVCVM

nimo esset, saltem infantem filium, qui per aetatem,
adhuc peccare non potuisset, seruatum vellent, In-
cassum eius preces fuerunt, quin ab omnibus fere cla-
matum, impium tyrannum, qui tot mala perpetras-
set, e Repu. esse tollendum. Momentoq, temporis,
multis confossus vulneribus, cum infante filio, fœdè
trucidatus est. Eorum cadauera populi iussu ad
Macellum proiecta, canibusq, lanianda reli-
cta, quæ postea à Ioanne Gradonico sub
tracta, in Diui Hilarij ade ho-
norificè sepulta
fuere.

Candia-
nus Dux
obtrunca-
tur.

PETRVS.

VITAE ET RES GESTAE. 22
 PETRVS VRSEOLVS,
 DVX XXII.

PETRVS Vrseolus Dux, in Diui Petri a de sum-
 mo populi consensu omniumq; suffragijs, decla-
 ratus est, vir probitate & innocentia clarus. Anno
 septuagesimo sexto & noningentesimo. Qui aliquan-
 diu Magistratum assumere recusauit, Verum populi
 precibus fatigatus, ne Rempublicae temporum nouita-
 te desereret, charitate patria motus, agrè admini-
 strationem assumpsit, & quamprimum omnes iura-
 mento astringit, neminem passuros res nouas aut
 seditionem aliquam aduersus supremam dignitatem,

nec

978.

nec aliquid quod non è Repub. esset, moliri. Qui postea, cum se in priuatas ades contulisset, ad Ducarium instaurandum animum adiecit, quod aliquanto maiore apparatu, quàm antea fuisset, priuatis sumptibus erexit, & in fanum Diui Marci reparatum eiusdem Euangelista corpus, ab igne seruatum, re-Veneto-
 Venetorū portandum curauit. Sub huius tempus Saraceni Ita de Sarace-
 liam adorti, Capua occupata, Barum, Appulia vr-
 nis victo-
 ria. bem, terra mariq, obsederunt. Barenfibus tritici in-
 opia ad vltimum laborantibus, Vrseolus comparata
 classe, commeatu prabito, auxilio fuit. Verum cum
 ob id ab obsidione Saraceni non desisterent, Vrseoli
 ductu, ex Gracia auxiliari manu classe aucta, mari-
 timo pralio est cum hoste conflictum, quo, barbaris
 fusis & fugatis, & maioriq, ex parte occisis, inclytā
 victoriā Veneti pepererunt. Petrus autem cum vni-
 cum filium ex Fœlicita vxore habuisset, perpetuam
 castitatem cum coniuge ipsa Deo vouit. Interim ea
 integritate Principatum gessit, vt ad id vnum as-
 sumpsisse appareret, vt quàm maximè Rei. prodesset.
 Sed pacatum illius regiminis statum, pauci facino-
 rosi illius Candiani ministri & auctores, nō medio-
 criter perturbârunt: Horum hortatu Vitalis, Gra-
 densis Antistes, qui sub religionis specie à patre fue-
 rat ablegatus, ad Othonem Secundum profectus,
 multa de infanda genitoris nece conquestus, eum
 Veneto nomini non parum infestum reddidit. Acci-
 dit interim, vt Guarius quidam, Equitanus genere,
 ad visendum Diui Marci corpus appulerit, Is ab Vr-
 seolo, quoniam diuinarum rerum studiosus esset, ho-
 spitaliter

spitaliter acceptus est, & cum eo de religione non pauca loquutus, eò hominem, ad id per se annitentem, perduxit, vt de Principatus renunciatione constituerit. Interim ad pientissima quæq; opera animum adiiciens, pauperum inopiam miro studio subleuabat. Condidit ad hæc pium diuersorium, quod propè Diui Marci adem hodie quoq; inuisitur, collegia etiam, clerum, religionemq; omnem, mira charitate protexit, Vitalem Antistitem, eiusq; factionis auctores, res nouas quotidie molientem, mirabili patientia sustinuit, eorumq; conatibus aduersatus est. In hac igitur opera per annum in recta Ducatus administratione versatus, nocte, ignoto habitu, ex vrbe, omnibus etiam necessarijs eius profectionis ignaris, digressus, peregrè profectus est. Qui procedente tempore, ita religiosè & sanctè vixisse dicitur, vt post mortem, in Aquitania, vbi vltimum vitæ diem peregit, multis, vt à quibusdam traditur, miraculis claruerit.

VENETORVM DVCVM
VITALIS CANDIANVS,
DVK XXIII.

978. **V**ITALIS Candianus, Petri filius, Dux declaratus est, Anno septuagesimo octavo & noningentesimo. Eius opera Vitalis, Gradenſis Antiſtes, ab exilio in patriam reuocatus, & paulo poſt cum publicis legatis ad Orthonem miſſus eſt, qui ob Petri Candiani necem, Venetis erat inſenſus. Eorum legatione Orho mitior factus, & ad priſtinum cum Venetis amorem reuocatus, eſt idq. poſiſſimum in Vitalis Antiſtitis gratiam, qui caſi Ducis filius fuerat, impe-

VITAE ET RES GESTAE. 24

*impetratum, fœdusq; cum Othone renouatum est. Et paulò post, annovno vix exacto, cum in grauem morbum Vitalis incidisset, ne Respub. aliquid detri-
menti acciperet, se Magistratu abdicauit, monasti-
camq; vitam sequutus, in Diui Hilarij Cœnobio,
quod reliquum vitæ superfuit, delatus egit, vbi ex vi-
tæ discessit, edq; loci sepultus est.*

TRIBVNVS MEMVS, DVX XXIIII.

TRIBVNVS Memus, Dux secutus est. Hic 980
vir singularis solertia, & magna taciturnita-
tis

VENETORVM DVCVM

tis fuisse dicitur, cuius Ducatus parum fœliciter ge-
 stus, in magnis perturbationibus versatus est. Nam
 in eum & à ciuibus est conspiratum, & Maurocen i
 Colopriniq³, ex primarijs, familie inter se concer-
 tantes, huius tempore sæpenumero conflixerunt, ad
 idq³ processum, vt Coloprini Maurocenam domum,
 nec infantibus quidem parcendo, vsque ad interi-
 tum insectarentur. Mauroceni, quoniam non ita
 muniti essent, per urbem apud amicos pro tempore
 latebant. Accidit autem, vt Dominicum Mauroce-
 num per occasionem in Oliuensi foro inuentum, Ca-
 loprini crudeliter iugulauerint, qua cade perpetra-
 ta, veriti ne auctore Duce, ciuitas in eos grauiter a-
 nimaduerneret, Stephanum factionis Caloprini ca-
 put sequuti, ad Orbonem II. tunc Veronæ existen-
 tem, confugiunt, eiq³ in Ducis, & Maurocenorum
 inuidiam, Venetum Imperium pollicentes, Othonē
 ipsum ad eam rem animum adycere compulerunt.
 Qui primū Venetos fame tentare adortus, edicto
 Othonis propositio per vniuersam Italiam Venetorum com-
 edictum merto interdixit, eosq³ ab omnibus Imperij vrbi-
 in Vene- bus ablegauit. Ea denunciatione ita interclusi, com-
 tos. meatus ex omni ferè parte defuerunt, vt breui ad
 vltimum malum, intolerabilemq³ inedia, Veneti
 fuerint redacti. Verū hi malum, quod instabat,
 metumq³ dissimulantes, omnia extrema ad li-
 bertatem conseruandam passuri videbantur. Omni-
 bus circa populis in maxima inedia constitutis, Ca-
 put aggeris à Venetis defecit, ipsis defectionis aucto-
 ribus, vt alios ad defectionem traherent, ab Othone
non-

nonnulla Lauredanorū pradia concessa. Sicut cū in huiusmodi rerum difficultatibus ciuitas constituta esset, publico decreto Caloprina domus diruta sunt, soloq₃ equata, vxores ac liberi custodijs traditi, reliqua bona in publicum redacta. Ottho interim cū neque apertum bellum Venetis inferret, neque pacem redderet, Romam profectus, ibi in febrem incidens, paulo post excessit, atque ita ciuitas eius morte graui periculo liberata est. Eo defuncto Athleta eius coniunx cum Venetis egit, vt Stephanus Caloprinus cum reliquis ab exilio reuocaretur, quod cū impetrasset, essent q₃ illi in patriam restituti, quatuor ex Maurocenorum familia, praterita iniuria memores, tres Caloprinos, Stephani filios, ex Ducario redeuntes, adorti fœdè trucidârunt. Eius cadis patranda non parum Dux in suspicionem venit, qui se ad populum, ad calumniam leuandam, pro concione purgauit. Huius temporibus Ioanni Mauroceno, qui Vrsu in Aquitaniam secutus fuerat, in patriam reuerso, Georgij ades, Duce auctore, tradita est, vbi Cœnobium condidit, quod Benedicti Abbatis dogma sequeretur, cū antea locus ille ad Ducarium pertineret. His operibus peractis Tribunus, cū in grauem morbum incidisset, sponte, vel (vt quidam tradunt) à populo coactus, quoniam in ciuilibus discordijs se parum equum prabuisset, anno sui Ducatus quarto decimo, se Magistratu abdicauit, & monasticam vitam professus non multo post diem suum obiit.

VENETORVM DVCVM
PETRVS VRSEOLVS,
DVX XXV.

291.

PETRVS Vrseolus Dux, à populo subrogatus est Anno nonagesimo primo & noningentesimo. Huius administratione res Veneta domi forisq; prospera fuere, Respu. q; mirum in modum aucta, primum à Basilio, & Alexio, qui per id temporis Graecia imperitabant, impetratum, vt in eorum imperio Veneti negociatores à vectigalibus immunes essent. Inde Vrseolus Aegyptios & Syrios, per legatos, Venetis amicos reddidit, simulq; Italia principes muneribus & officijs sibi conciliauit. Narentanos
proxima

proximalittora, & Iadrenſium fines, populationibꝫ
 infeſtantes, valida claſſe in eos ducta, ad ſanitatē &
 pœnitentiam venire coëgit, quibus pax demum his
 conditionibꝫ reddita eſt, vt quantacunqꝫ damna in-
 tuliffent ad integrum perſoluerent, neue quis eorum
 pyratice exerceret. Claſſe deinde profeſtus Vrſeolus,
 ſub Hermagora vexillo à Gradenſi Antiſtite accepto
 vniuerſa Dalmatia ora excurrit, huiusqꝫ auſpicijs Pa. Parentinꝫ
 rentium primùm in Venetorum fidem conceſſit, Pol. Venetum
 la etiam ſe in ditionem Reip. contulit, multaqꝫ alia. Imperiũ
 Hiſtriæ & Dalmatiæ ciuitates ad Venetorum impe- accipiunt
 rium confluxerunt. Iadera etiam, quæ iam antea in
 Venetorum patrociniò erat, ipſius dominio ſe aſtrin-
 xit. Sub huius etiam appulſum Belgradenſes & Tra-
 gurini, per legatos, ſe imperio ſubiecerunt, iureiuran-
 do aſtricti ſunt, ſe perpetuò in fide manſuros. Spala- Hiſtri &
 tum etiam, vrbs eo tempore opulenta, in Venetorum Dalmatiæ
 fidem conceſſit; Corcira nigra, quæ nunc Curſula ap. in Veneto
 pellatur, quoniam imperium recuſaret; ab Vrſeolo rum fidē
 expugnata. Leſina autem, natura & opere munitiſ- veniunt.
 ſima, Narentanorum latronum domiciliũ, Veneto-
 rum iuribus reſiſtere conata, vi capta, Ducisqꝫ iuſſu
 euerſa, inermibus tantũ ignotum. Ad quem terro-
 rem commoti Ragufini, per legatos deditiõem fece-
 runt. Dux purgato latrocinij mari, omni maritima
 Hiſtria Dalmatiæqꝫ ora in ditionem Venetorum re-
 daſta, Venetias redijt; Urbemqꝫ ob inclytam victori-
 am exultantem, quaſi ouans ingreſſus eſt. Tunc
 decretum eſt, vt Princeps non Venetiarum ſo-
 lum, ſed Dalmatiæ etiam cum reliquis Ducibus

VENETORVM DVCVM

**Nomen
principis
titulus.**

vocaretur, In singulas prouincias vrbes noui Magi-
stratus sunt missi. Vrseolus postea filium puerum ad
Othonem Veronam misit, qui Chrismati sacramen-
to ab eo accepto, Otho dictus est, multaq; & ampla
ab eo immunitates impetrata. Otho autem paulo
post voti soluendi causa, ignoto habitu, Venetias ve-
nit, in Diui Seruuli conuicio cum quinque tantum
domesticis hospitatus, ad eum visendum nocte clam
sapius Princeps accessit, qui postea multis muni-
bus à Duce donatus Rauennam concessit, cum pri-
mum gratitudine vsus aureum pallium Venetis per-
petuo concessisset. Principi demum, ob praclara in
Repub. gesta, publico consensu permissum, vt Ioan-
nem filium sibi in collegam assumeret, qui paulo post
ex Gracia ab Imperatore Constantinopolitano cum
coniuge & fratre Othone reuersus, & multis mune-
ribus ornatus, moritur. His domi forisq; gestis, cum
duos de viginti annos feliciter Remp. admini-
strasset, Vrseolus vitam cum morte com-
mutauit, eiusq; corpus in Diui
Zachariae Sacrario si-
tum est.

OTHO

OTHO Vurseolus, Petri filius, magno populi 1009.
 consensu, patri subrogatus est, Anno nono &
 millesimo, magna probitatis, raraq; indolis iuuenis,
 & verè Patris auiq; viri optimi similis, qui Rempub.
 non minore integritate & prudentia, quàm ab o-
 mnibus existimabatur, gubernare caperat. Eius vir-
 tutibus captus Getia Pannonia Rex ei filiam nuptui
 collocavit. Hic Adrienses circa Lauretum Venetos
 fines infestantes graui praelio vicit, quibus his condi-

VENETORVM DVCVM

Adrienses
vincun-
tur.

tionibus pax data est, ut ablatas res Lauretanis ad-
integrum restituerent. Hic Murcimurum, Croatia
Regulum, contra fœdera Iadrensiū fines crebris in-
cursionibus vastantem, fudit fugauitq, qui postea
omnem Dalmatia & Histria oram, quæ patris du-
ctu in Venetorum fidem concesserat, classe circun-
uectus, quasi prouincia statum recogniturus, perlu-
strauit, ciuibus nouo iuramento adactis, se in Vene-
torum fide, in quam semel venissent, perpetuò man-
suros, nec quemquam aduersus Imperium Venetum
res nouas moliri passuros. His ex sententia peractis,
cū ex Dalmatia reuersus esset, Princeps optimus à
Dominico Elabanico turpi coniuratione incautus
exceptus & abraſa barba, anno quintodecimo,
ex quo solus Reipu. præsuit, in Graciam rele-
gatus est, vbi non multo post diem
suum obiit.

PETRES

VITAE ET RES, GEST. AE. 28
 PETRVS CENTRANICVS,
 DVX XXVII.

PETRVS Centranicus, sine Barbolanus, Duca-1024
 tus dignitatem adeptus est Anno vigesimo quar-
 to & millesimo, Rep. tunc domi & foris parum pa-
 cata, tum ex infanda in optimum ducem coniura-
 tione, eiusq; immerito exilio, tum ex bellis quae foris
 instabant, quibus non paruis conatibus erat resisten-
 dum. Is primum ciuitatis statum, sedatis coniura-
 tionib. ad pristinam concordiam reuocare conatus
 est, cum interim Pepo Aquilegiensis Gradum Vene-
 torum praesidio munitum (ob Vrsi Praefulis Othonis

D 4 pulsi

pulsi fratris absentiam, qui aduersæ factionis insidi-
as metuens, loco cessarat) subito impetu inuasus Ca-
stellum occupat. Aliqui tradunt, Vrsi nomine Castel-
lum expugnatum, cum à Venetis teneretur, verum
illud constat, Conradum Imperatorem à Pepone
impulsum, per id temporis grauiter Venetis infestum
fuisse, eisq; non parum fuisse aduersum. Rep. autem
in hoc statu constituta, Centranicus, cum annos
quatuor Remp. administrasset, Vrsi Grandensis (vt
dicitur) consilio à populo captus, ademptaq; ei bar-
ba, monasticoq; habitu indutus, in exilium missus
est. Eo pulso, Vrsi populi iussu Reipub. administratio
permissa est, donec Otho eius frater, ad quem accer-
sendum legati missi erant, in patriam reuersus esset.

Verum eum paulo antequam ed legati appulissent,
Centrani mortuum compererunt, quod ciuitati benemerenti
cus princi quasi diuinitus accidisse creditum est, veluti indi-
patu ejci gna tantum virum recipere, quem optimè de Repu-
sur. meritum cum patre viro optimo tam indignè in exi-
lium egisset, cuius morte audita Vrsus frater se Ma-
gistratu abdicauit, quo absente Dominicus Vrsolus,
qui Othoni affinitate artissima iunctus erat, te-
merè Ducatum occupauit, verum ea felicitas ei pa-
rum diuturna fuit à populo namque sua libertatis
non immemore, postridie quàm Magistratum
inuaserat, expulsus salutem sibi fuga
qua siuit, Rauennaq; voluntarium
sibi exilium assumpsit, vbi
paulo post obijt.

DOMI-

VITAE ET RES GESTAE. 29
DOMINICVS FLABANICVS,
DVX XXVIII.

DOMINICVS Flabanicus, populi suffragio 1034.
Dux creatus est. Hic Othonis expellendi auctor
fuit, ob idq, Vrso Gradenſi Rempu. adminiſtrante ci-
uitate exceſſerat, qui paulò poſt, iubente populo, re-
uocatus eſt. Adminiſtratione igitur Reip. aſſumpta,
ad populum tulit vt Vrſeola familia, tanquàm per-
niciſoſa & quieti ciuitatis inſenſa, vrbe eijceretur,
eiq, publico decreto Ducatu, Magiſtratibus, omni
denique dignitate interdictum eſſet, idq, ingrata
D s mul-

VENETORVM DVCVM

*multitudo veterum in se eius familia meritorum ob-
lita, facile decreuit. Eo etiam Duce auctore mos col-
lega in Ducatu cooptandi è Repu. sublatus est. Hac
eius decennio, ex quo Reipu. prafui, domi forisq, ge-
sta, Quir senio confectus natura concessit.*

DOMINICVS CONTARENVS, DVX XXIX.

DOMINICVS Contarenus Dux successit.
est, anno quadragesimo quarto & millesimo,
Huius tempore cum Iadrenses ad Croatorum Re-
gulum, aut (vt nonnulli asserunt) ad Pannonia Re-
gem,

gem, à Venetis defecissent, Dux ingenti vi navium comparata, in Dalmatiā transmisit, Iaderamq; obfidere adortus, Demum tormentis adhibitis, expugnat, cuius rei fama reliqua Dalmatia vrbes, quae ad defectionem spectabant, in fide manserunt. Pepo Aquilegiensis etiam sub id tempus circa Gradum omnia infestans demum locum ipsum vi oppugnat, captamq; urbem maiore quàm antea afficit clade. Veneti eam iniuriam ulturi ad Pontificem primum legatos miserunt, de Peponis iniuria questi: Pontifex illum ab iniuria abstinere, & omnia reddere iussit: Quare motus Pepo, veritus ne si obstitisset Veneti eam iniuriam armis vindicarent, Pontifici parens, omnia restituit. Sub id tempus fertur Benedictum Pontificem Venetias accessisse, vt Diui Marci corpus inuideret, Priuilegiaq; multa & ampla, tum ipsi templo, tum alijs plerisque Diuorum adibus, concessisse traditur. Etiam ea tempestate Rubertū Guiscardum natione Normannum, virum in Italia tunc potentem, pluribus praelijs Appulia cum Venetis dimicasse. Hac Contareni temporibus gesta:

Qui sexto & vigesimo sui Ducatus anno è vita discessit.

DOMI

VENETORVM DVCEM
DOMINICVS SILVIUS,
DVX XXX.

1058. **D**OMINICVS Silvius à populo Dux decla-
 Venetorū ratus est. Huius Principis ductu, fertur Norma
 de Norma nos ex Dalmatia finibus expulsos, simul etiam (in
 nis victo- Nicephori gratiam) Venetos classem in Normanos
 tia, comparasse, & apud Dirachium, ab illis obsessum,
 accerrimè pugnatum, demùm soluta hostium classe
 nauibus partim captis partim submersis aut fuga-
 tis inclytam victoriam adeptam, quæ Veneto nomi-
 ni haud parum constitit, siquidem hostes reparata
 classe

et classe paulò post Dirachium in potestatem suam redegerunt, eodemq³ ferme loco, sed longè diuerso exitu, pugnatum, victiq³ Veneti ingentem cladem acceperunt, vt ex magna & numerosa classe, multis in medijs aquis submersis, pluribus occisis, plurimis captis, pauci euaserint. Quae ex re Ducem in patriam Venetorū redeuntem, anno ex quo Reipu. praefuit tertio decimo, populus dignitate priuauit. Aliqui non tantam cladem acceptam asserunt, sed vtrinq³ cruenta acie dimicatum, & demum Normanis superantibus, Venerum fugientem littus tenuisse, nec Ducem administratione priuatum, sed tertio & vigesimo Ducatus anno diem obijisse, honorificèq³ in Diui Marci templo sepultum.

VENETORVM DVCV
VITALIS FALERIVS,
DVX XXXI.

1072. **V**ITALIS Falerius, Princeps sequutus est. Is
Magistratum adeptus quamprimum missus ad
Alexium Imperatorem Constantinopolim legatis
Dalmatia obtinuit vt Dalmatia & Croatia Imperium à latro
& Croa- num manibus extortum Veneto nomini perpetuo
ria Vene- concederet, eaq; loca Veneti legitime possiderent,
tis con- Legati ad hoc missi, Dominicus Dandulus, Andreas
cessa. Michael, Iacobus Aurius fuere, quibus omnia haec
grauate impetrata. Per hac tempora Henricus Ita-
lia Imperator ex Taruisio Venetias accessit, ad Dini
Marci

VITAE ET RES GESTAE. 32

*Marci sacrarium visendum, nam paulò ante miracu-
lodicitur altero ex humo aut muro erecto brachio
Diuum Marcum se ciuibus ostendisse. Falerius eti-
am Lauretum vetustate collapsum instaurauit, qui
postea, tertio decimo sui Ducatus anno, ex viuis de-
cessit.*

SEPULTVS EST IN VESTIBV-
LO TEMPLI D. MARCI SVB LAPIDE
de quadrato, cui sequentes versus in-
cisi sunt, quorum nonnulli ob ni-
miam vetustatem vix legi
possunt.

MOribus insignis, titulis celeberrimè dignis,
Cultor honestatis, dux omnimoda probitatis,
In commune bonus, bona semper ad omnia pronus,
Publica conseruans, meliora bonis coaceruans,
Dum

VENETORVM DVCVM

*Dum veterum gesta renouans plus reddis honesta,
Cunctaq; iucundè faciens das semper abundè,
Vt fieret plenus quicunq; veniret egenus,
Plus quoq; longinquos resouens quàm carne pro-
Vita fuit cuius patriæ tremor hostib. huius (pinquos
Reddens tranquillos hos lingua viribus illos,
Cuius erat scire populos pro pace subire
In quocunq; fores expendia siue labores,
Decretis legum muniens :::::::::: regum
Vt fieres horum Rex & corrector eorum,
Fama super Cedros cuius dedit ire Faledros,
Christi natalis peragis dum festa Vitalis,
Ducis ad funus factus dolor omnibus vnus,
Obijt V. FAL. D. I. DE :::: DOMIN.
::: VENET DVX :::: ANN: D.: :::
::::::::::::: INDICT. III.*

VITALIS

VITAE ET RES GESTAE. 33
 VITALIS MICHAEL,
 DVX XXXII.

VITALIS Michaël, Dux susceptus est, anno 1096.
 nonagesimosexto & millesimo. Huius tempo-
 ribus, Urbano tunc Pontifice omnes Principes Chri-
 stianos ad recuperandam Terram sanctam ab infi- Venetorum
 delibusq; redimendam adhortante, classis validissi- in Sarace
 ma, & quanta vix vnquam antea comparata, in Sy- nos expe-
 riam missa est, ducenta omnis generis naues fuisse ditio.
 dicuntur, quibus Henricus Contareus, & Michaël
 Ducis filius cum imperio praefuerunt. Classis autem

E cum

VENETORVM DVCVM

**Venetorū
de Pisanis
victoria.**

**Veneti As
calonem
Tiberia-
dem &
Caipham
capiunt.**

**Brundusi
um occu-
patum.**

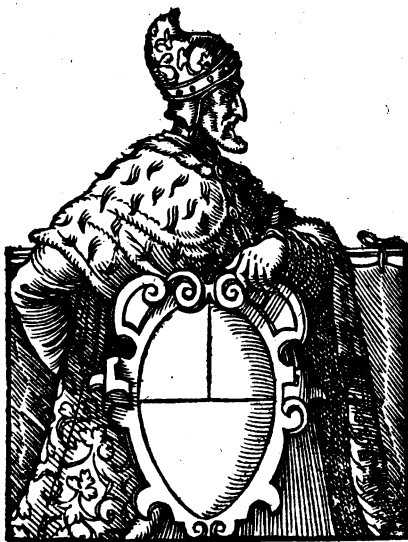
cū Rhodum appulisset Venetis à Pisanis laceſſitis
vtrunque acriter dimicatum fertur, victi deinde Pi-
sani duas de viginti naues à Venetis captas amiſe-
runt, in quibus quatuor hominum millia capta per-
hibentur, captosq; paulo poſt, triginta tantum ex
nobilioribus obſidum loco retentis, reſtituta etiam
classe Veneti dimiſerunt. Classe deinde ad Ioniā du-
cta, Smirnam urbem praſidio deſtitutam, Veneti oc-
cuparunt. Hinc Diui Nicolai corpus Venetas dela-
tum atque in ade, quae apud littus eſt conditum. Ve-
neti poſtea ex Smirna Pamphilij Cilicijq; maris o-
ram circumuecti in Syriam conceſſerunt: portumq;
Iopenſem tenuerunt, cū interim Chriſtianos du-
ces Hieroſolymam obſidentes maritimo comiteatu
iuuiſſent, ex Iope relictā claſſe agmine Hieroſolymā
contendunt, Aſcalonemq; urbem maritimam expu-
gnant. Gallicoq; ibi praſidio impoſito Caipham Pro-
lemaidis oppidum propinquum obſident, eamq; Ti-
beriae de primū in ditionem recepta, poſtmodum
capiunt. Quauis nonnulli aſſerant eas expeditiones
Gallorum non Venetorum fuiſſe, alij autem ea ſocijs
inter ſe armis iunctis vtrorumq; auſpicijs in Syriā ge-
ſta. His peractis claſſis domum reducta eſt. Sub id
tempus Diui Iſidori corpus in Saluatoris ade conditum.
In Normanos, Rogerij Bæmundi fratris ductus
Gracia & Dalmatia oram infeſtantes, Veneti, iſto
prius ſœdere cum Calamano Pannonia regis filio,
Brundusi mouerunt, Brundufiumq; ſub primum belli appu-
lum occuparunt, praſidioq; illic relictō, omnem ma-
ritimam oram terrore & prædationib; complentes,

non

*non multo post classem prada onustam domum redu-
xerunt. Sub id etiam tempus, Malthidis foemina, ex
Sigisfredi familia illustris, cum à Venetis classe adiu-
ta, Ferrariam cepisset, immunitatem in ea vrbe per
petuam, ob victoriam, quam Venetis iuuantibus ade-
pta esset, eisdem concessit. His operibus peractis, Vita-
lis quarto sui Ducatus peracto anno, è vita discessit.*

ORDELAPHVS FALEDRVS,

DVX XXXIII.

ORDELAPHVS Faledrus Ducalem admini-
strationem assumpsit anno centesimo primo &

1101.

E 2 mille.

VENETORVM DVCVM

millesimo. Etus primoregiminis anno valde la classis
 rursus in Syriam est missa, cuius auxilio fretus Bal-
 duinus, Ptolemaidem expugnauit, eaq³ recepta ad
 Sidonem admotam classem fuisse, terrestribusq³ Bal-
 duini copijs coniunctam, tradunt, quorum viribus
 Sidon intra paucos dies capta est. Beritum etiam
 oppidum non sine ingenti cade expugnatum. His
 magnificè gestis motus Balduinus, sacram in Ptole-
 maide adem, forum, aream, Venetis tribuit, ibiq³ me-
 rum & mixtum cum Gallis imperium, nec vna in
 vrbe tantum, sed toto Hierosolymitano regno, multis
 additis priuilegijs, Venetis concessit. Sub id quoque
 tempus multa & ampla immunitatum priuilegia
 ab Henrico impetrata dicuntur, missi ad hoc Vitalis
 Falerius, Stephanus Maurocenus, Vrsus Iustinia-
 nus. Sub id etiam tempus Patauini, Taruisinis &
 Rauennatibus adiuuantibus, Venetis bellum intu-
 lerunt, belli causa ex finibus, vt saepe alias, orta: ad
 Venetorū Bebianam turrin à Venetis occursum, vbi aliquot
 de Patau breuibus praelijs commissis, demum totis viribus pu-
 nis victo- gnatum, victoriaq³ apud Venetos fuit. Venerunt ex
 ria. hostibus in victorum potestatem sexcenti, qua clade
 accepta Patauini ad Henrici auxilium confugerunt,
 quorum deprecationibus motus ille cum legatis Ve-
 netis egit, qui ad eum Veronam accesserant, vt Ve-
 neti Patauiniq³ ommissa altercatione, positis inter eos
 finibus, ab omni discordia abstinerent. Fertur etiam
 sub id tempus maximum incendium urbem inua-
 Urbis in- sisse, ignemq³ longè & latè vagatum non paruum
 cendium. Urbis partem consumpsisse. Paruo etiam interiecto
 tem-

tempore recenti incendio, priore illo fœdiorē, Vrbs
 consternata est: feruntq; eo sexdecim Urbis insulas,
 ab Laurentij ade vsque ad Bassifanum, cum parte
 Ducarij consumptas, Medoacum etiam sub id tem-
 poris conflagrasse dicitur, ac non multo pōst aquis
 submersum. Ex Medoaci ruinis lapides multi & co-
 lumnae, Venetis permittentibus, Clodiam ad publico-
 rum adificiorum structuram asportatae. Ex Hilario
 Medoacensi magnus Monacoru numerus in Sorboli
 adem concessit. A Gradonicis splendidum Cypriano
 templum Muriani conditum ad virgines capiendas,
 quae eidem Cypriano Medoaci seruiebant. A Badoa-
 rij etiam religionis studio ibi Crucis ades & Cœno-
 bium priuato sumptu erectum. Per id etiam tempus
 Iadrenses, Magistratu expulso, à Venetis ad Calo- Iadere de
 manum Pannonia Regem defecerunt, qui etiam vio sectio.
 lato fœdere Dalmatiam inuasus omne ferè Dalma-
 ticum nomen in deditiōem accepit, & vt populos à
 Venetis alienatos sibi conciliaret, Dalmatas omnes
 publico praconio libertate donauit, & postea, in Pan-
 noniam reuersus, subita febre correptus moritur, cu-
 ius morte audita, qui relictī in praesidio fuerant, ve-
 nientem Venetum timentes fusi fugatiq; tota Dal-
 matia excessere. Iadere autem à Venetis oppugnata
 receptaq; est. Deinde Siccum, quod etiam eo motu
 defecerat, copia ducta, idq; etiam receptum, & mu-
 ris, quibus cinctum erat, nudatum, ceteraq; Dalma-
 tia loca Venetum Imperium receperunt. Pacata de-
 mūm prouincia, prorogatisq; finibus, cū etiam su-
 peratis Croatia montibus quicquid in mediterrane-

÷ fuit, armis subiecisset Ordclaphus, cum exercitu in
 columi Veneti. us redijt, multis secum Illirici generis
 primoribus in triumphis speciem ductis. Verum eius
 victoria latitia ipsi Duci & ciuitati parum diutur-
 na fuit, nouus siquidem ex Pannonia in Dalmatiam
 exercitus venit, qua ex re Ordclaphus & vniuersa
 ciuitas haud cessandum ratus maiore aliquanto
 quàm antea clāssis & copiarum apparatu transmi-
 sit, hostibusq; circa Iaderam inuentis ferociter vtrin-
 que, neutri adhuc inclinante victoria, pugnatū est,
 cum Ordclaphus inter primos, vbi plurimum peri-
 culi erat, ferociter pugnans telo ictus occubuit: Mor-
 te Ducis Veneti consternati solutis ordinibus fugam
 capescunt, multiq; eo pralio casti, plures capti, ciui-
 tas eius cladis nuncio accepto mœrore affecta & de
 tuenda prouincia sollicita statuit quamprimū ad
 Regem legatos mittendos, a quo pacem, aut si minus
 saltem inducias in aliquod tēpus impetrarent: Lega-
 ti ad id missi Vitalis Faledrus, Vrsatus Iustinianus,
 Marinus Maurocenus fuerunt, qui cum Rege in an-
 nos quinque inducias pepigerunt. Ordclaphi cor-
 pus anno sui Ducatus vnde uigesimo Vene-
 tias delatum, in Diui Marci ad
 honorificè est condi-

tum.

DOMI-

VITAE ET RES GESTAE. 36
 DOMINICVS MICHAEL,
 DVX XXXIIII

DOMINICVS Michaël Dux subrogatus est,
 anno vigesimo centesimo & millesimo. Ad e-
 um Balduinus oratores misit, vt in Asiam cum quàm
 valida posset classe transmitteret, eiq; magna est
 premia pollicitus, apparebat namque, nisi Veneta
 auxilia accessissent, quæ in Syria Christiani adepti
 essent, retineri amplius non posse. Vix audita legatio
 est, cum Balduinus à Daloco Parthorum Rege, cum
 quo conflixerat, captus & Caras perductus intelli-
 gitur: Quæ ex re. Calistus Pontifex, magnitudine
 E 4 peri-

1120a

periculi motus, Christianis rebus in Syria maximo in discrimine existentibus, per legatos Dominicum Ducem Venetosq; precatuſ eſt, vt quamprimũ validiſſimam claſſem ad Chriſtianam rem tuendam in Aſiam tranſmitteret, ad cuius rei adhortationẽ, vt vniuerſam urbem propenſiorem redderet, ferunt Urbis Antiſtitem, iuſſu Principis, orationem ad populum grauiſſimam & pietatis religioniſq; reſer- tiſſimam habuiſſe, qua ciuitas vniuerſa ita commo- ta eſt, vt omnes quamprimũ quàm maximam claſ- ſem decernendam expediendamq; contenderent. Inſtructa igitur triremes (vt quidam tradunt) cen- tum, vt nonnulli autem, ducenta, & primũ in Dal- matiam conceſſum, ibiq; ſupplemento accepto Dux ſecunda uſus nauigatione in Cyprum contendit, Vbi de ingenti hoſtium claſſe, qua ſeptingentas naues ha- buiſſe dicitur, certior factuſ, ad Iopem conſidẽre, in eos ferociter mouit. Obſidebant tunc Barbari Iopen- ſes, qui in Chriſtianorum fidem conceſſerant, terra mariq; portuq; occupato excluſis ex omni parte au- xilijs miſeri ciues deditiõnem diſſerre non poterant, cum Michaël impetu repente facto hoſtes inuadit, & conſeſtim antequam hoſtium naues in pugnam expedita eſſent, partim capti, partim occiſi, tota claſſe diſiuncta, victi obſidionem ſoluerunt. Aliqui cum ducentiſ tantũ nauibus hoſtium in altum pu- gnatum tradunt, magniſq; animis vtrinque occur- ſum, & atroci cruentoq; Marte per duas horas dimi- catum, Demũ, victis hoſtibus, Prætoria nauis cum multis alijs capta, Michaëlem Ducem Iopenſes obſi- dione

Venetorũ
victoria.

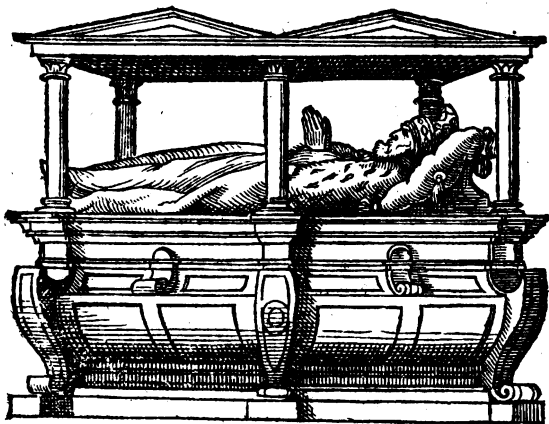
dione liberaſſe. Paucis poſtea interiectis diebus Mi-
 chaël decem onerarias eius gentis naues mercibus
 onuſtas in altum ſecutus oppreſſit, prada opulenta
 inter ſocios nauales diuiſa. Itum poſtea Tyrum,
 quam ſortibus proiectis Veneti oppugnandum aſſum-
 pſerunt, eaq; obſeſſa haud incruentaviſtoria coepe-
 runt, pacti prius cum Arimundo vt Tyri & Haſcalo-
 nis dimidium, aut (vt aliqui tradunt) tertiam par-
 tem, ſi eorum opera in Chriſtianorum poteſtatem
 peruenirent, cum multis alijs & ampliſſimis in Sy-
 riapriuilegijs Veneti obtinerent. Verum Hemanu-
 el Gracorum Imperator tantam victoriam Venetis
 inuidens, penes quos omne decus rerum eo tempore
 in Syria geſtarum erat, apertum in eos coepit moliri
 bellum, ab eoq; Venetis mandatum, vt claſſis ſua præ-
 ſectum ex Syria reuocent, qui eorum dicto obtempe-
 rans ira incenſus, Rhodum tranſiens, quoniam com-
 meatum Rhodienses denegaffent, oppidum vi captū
 diripuit, inde proſectus, Chium, vnde corpus beati
 Theodori Venetias translatum eſt, pari clade aſſe-
 cit. Deducta deinde claſſe Samum, inde Leſbum An-
 drumq; Imperatoris inſulas diripuit. Metonem eti-
 am ſpoliatum præſidio munivit. In Dalmatiam de-
 inde mouens, Iaderam, vnde Magiſtratus Venetus
 fuerat repulſus, recepit, receptamq; vt reliquis do-
 cumento eſſet, magna ex parte diripuit. Spalatumq; Michaelis
 & Pragurium, ex Vngaris captum, ditioni Veneta geſta,
 ſubiecit. Lapidem præterea ſecū in patriam detulit,
 ſuper quo apud Tyrum Chriſtus Rex noſter ſediſſe di-
 citur. His tot tantisq; rebus geſtis, incolumi claſſe

E 5 redu-

VENETORVM DVCVM

*reducta, Michaël Urbem ingressus est, ubi pro concione de rebus à se gestis locutus, honorificis verbis à patribus & omnibus ciuitatis ordinibus laudatus est. Sub eius etiam tempus ades Charitatis, cœnobium-
q̃, erectum. Diui etiam Donati corpus ex Pera Venetias delatum est. Et cùm annos vndecim Reipublicæ præfuiſſet Princeps fœlicissimè occubuit, eius corpus in vestibulo Diui Georgij, quod hodie etiam inuisitur, honorificè conditum est.*

ET TVMVLO EIVS HI VER- SVS INSCVLPTI:

T Error Græcorum iacet hîc, & laus Venetorum
Dominicus Michaël, quē tenet Hemanuel,
Dux probus & fortis, quem totus adhuc colit orbis,
Prudens consilio, summus & ingenio,

Istius

*Istius acta viri declarat captio Tyri,
Interitus Syria, mæror & Hungaria,
Qui fecit Venetos in pace manere quietos,
Donec enim viuit patriatuta fuit.
Quisquis ad hoc pulchrum venies spectare sepulchrū
Cernuus ante Deum flectere propter eum.*

ANNO DOMINI M. C. XXVIII.
INDICTIONE VII. OBIIT DO-
MINICVS MICHIEL DVX VE-
NETIAE.

PETRVS

VENETORVM DVCVM
PETRVS POLANVS,
DVX xxxv.

1131. **P**ETRVS Polanus, Michaëlis defuncti gener, in Ducatu successit, anno trigesimo primo, centesimo & millesimo. Sub huius tempus Fanenses in Venetorum ditionem concessere. Bonfilius Michaël, qui Saluatoris fanopraerat, cum omnibus qui ibi sacra ministrabant, Canonicum dogma & habitum assumpserunt. Cuius noui instituti Innocentius Pontifex auctor fuit, eorumq; ades ab Alexandro Quarto postea dicata. A Petro Garilosa etiam ad Canalem

Canalem Orphanum ades Clementi erecta. Grauis-
 sima sub id tempus inter Venetos & Pisanos discor-
 dia, earum causam pugnam illam fuisse tradunt ad
 Rhodum à Michaele Vitalis Principis filio, commis-
 sam, in qua Pisani tota ferè classe exuti magna affe-
 cti iniuria videbantur: Multa variaq; fuerunt cla-
 des vltro citroq; illatae acceptaq; , fuissentq; multo
 maiores nisi Romani Pontificis, ad deponenda am-
 borum populorum odia, auctoritas valuisset. Cum
 Patavinis etiam sub id tempus pugnatum traditur,
 causaq; ex incisione fluminis ad adem Hilarij orta,
 quo bello, Guidone Monticulano terrestrium copia- Veneti Pa-
 rum duce, cruento vtrinq; Marte dimicatum est, tauros vin-
 demum fufis hostibus ad tercenti & quinquaginta cunt.
 Venetias ducti sunt. Verum primoribus ciuitatis sup-
 pliciter deprecantibus, culpamq; scissi fluminis in
 temerarios quosdam plebeios transferentibus, ca-
 ptiui ad vnum redditi. Sub id etiam tempus, Hema-
 nuele Graeciae Imperat ore per legatos petente, clas-
 sis in Rogerium Sicilia Regem iustructa: Is enim ex
 Hydrunto profectus ad Corcyram insulam venit,
 eaq; armis potitus in Peloponessum transiit, vbi mul-
 ta hostiliter gessit, inde in Saronicum delatus circa
 Corinthiacum sinum omnem agrum ferro igniq;
 vastauit, Profectus inde ad Isthmum terrore & pra-
 dationibus omnia compleuit, Thebas quoque bello
 captas diripuit, demum inter Eubæum finem & Boe-
 tie oram, quam Photidem vocant, nihil inuiolatum
 reliquit. Rebus igitur Imperij in hunc modum acci-
 sis, Hemanuel ad Venetorum auxilium confugit: à
 quibus

VENETORVM DVCVM

quibus per legatos implorauit, vt iure vetusta amicitia rebus suis afflictis succurrerent: Valida igitur classis decreta est, qua ex portu educta, Polanus Princeps continuò in hostes mouit, cum interim classe aliquantum tempestate disiecta Crapulanum portum tenente, Princeps aduersa valetudine correptus, Ioanne fratre & Rainerio filio ad imperium classis dimissis, ipse Venetias reuersus est. Hemanuel etiam non parua vi nauium comparata, eaq; vni ex suis cum imperio demandata, ipse cum terrestribus copijs in Epirum concessit, ad Butrotumq; castra posuit. Veneti autem Corcyram, multis ex hostibus caesis, plurimis vulneratis, vi capiunt, validoq; ibi praesidio imposito Veneta classis in Siciliam mouit, Qua in insula nullum cladis genus, omnia igni ferroq; va-

Venetorū stando, à Venetis est omissum, Multi ex Insulanis in
in Græca- captiuitatem ducti, arbores sataq; abscissa, plurima
nicum Im- res incendio absumptæ, eoq; pacto constat Græcia
perium Imperium eotempore, vt sapè alias, Venetis ar-
merita, mis defensum. His rebus gestis Dux ipse,
 eo morbo quem foris contra-
 xerat, occubuit.

DOMI-

VITAE ET RES GESTAE. 40
 DOMINICVS MAVROCENVS,
 DVX XXXVI.

DOMINICVS Maurocenus Ducatum po- 1148.
 stea consequutus est, anno quadragesimo octa-
 uo & centesimo supra millesimum. Huius tempore
 aliquot triemes ad pyratas arcendos missa quinque
 Anconitanas naues, mare latrocinij infestantes,
 ceperunt. Guiscardus earum praefectum, in potesta-
 tem redactus, laqueo suspensus est. Eodem tempore
 turris, quae in Diui Marci foro est, opus sane admiran- Turris D.
 du, erigi fundariq; coepta est. In Polanos, aliosq; Hi- Marci.
 stria incolas, latrocinij proximū sinū infestantes,

Ducis

VENETORVM DVCVM

**Tributa-
ria Histria
vrbes.**

Ducis filius, & Marinus Gradonicus, cum quadraginta nauibus missi sunt. Pola obsessa, ciuibus pacem implorantibus his conditionibus concessa est, vt bina millia olei pondo quotannis Diui Marci adi afferrent. Parentinis etiam datum, vt si quando Dux ad bellum iret auxilia præstarent. Enonenses etiam annum olei tributum & auxilia polliciti sunt. Anconitani quoque per id tempus in Venetorum societatem venerunt, & cum Gulielmo Sicilia Rege Fœdus percussum, multaq; ab eo immunitates, Venetis in Sicilia negotiantibus, impetrata. Cœnobium Virginis, quod Crucigeri tenent, à Gussonia familia conditum. Condita & eo tempore Matthei Apostoli ades. Hac domi forisq; Mauroceno Duce gesta, qui anno sui Ducatus Octauo vita excessit.

VITALIS

VITAE ET RES GESTAE. 43
 VITALIS MICHAEL,
 DVX XXXVII.

VITALIS Michaël secundus in Ducatu suc- 1156.
 cessit, anno quinquagesimo sexto, centesimo &
 millesimo. Huius opera Pisani, omni praterita amu-
 latione omissa, in Venetorum amicitiam concess-
 runt. Eoq; Duce, Alexandro Tertio summo Pontifici
 aduersus Federicum Barbarubram Octauiano An-
 tipapa fauentem, Veneti patrocinio fuerunt. Qua
 nouitate freti Patavini, Veronenses, & Ferrarien-
 ses iunctis copijs Caputaggeris adorti capiunt: Ve-
 F rum

VENETORVM DVCVM

rùm exercitu Veneto aduersus eos exeunte, direpto oppido, accolis in captiuitatem ductis, hosteis trepidè abierunt. Veneti autem hoste non inuento, Hadrianos fines adorti, quicquid agri inuentum est, ferro igniq; vastarunt. Vlrucus etiam Aquilegiensis Antistes Gradum occupat: qui mox subito accessu oppressus, cum duodecim Canonicis, alijsq; plerisque ex nobilioribus, Venetias delatus est. Et paulo post, his conditionibus dimissus, vt quotannis taurum cum decem suibus statuto die Venetias mitterent, qui ad perpetuam illius rei memoriam frequenti populo caderentur. Verùm ea nonnulli Angelo Partimane tiatio ascribunt. Sub id tempus, ab Hemanuele Imperatore Venetis nouum est bellum illatum. Is nannetos bel- que à Gulielmo Sicilia Rege, cui filiam in matrimonium desponderat, bellum sibi inferri simulans, à Venetis petijt, vt sibi auxiliares copias mitterent. Id cum à Venetis esset denegatum, quoniam cum eo Rege pacem paulò ante fœdusq; sanxissent. Ex eo quasi legitimam nactus inferendi belli materiam, continuo Imperator edicto publico omnes Venetos negociatores ex Gracia reuocauit, confestimq; subito accessu Spalatrum, Ragusium, Traguriumq; ademit, maioremq; deinde dolum innectens Gracia vsus caliditate, eo se consilio eas vrbes occupasse dicit, vt Venetos ad pristinam amicitiam reduceret: per legatos igitur mandat, Venetis licere per Gracia emporia tutò negociari, qua fretis pronunciatione Venetis non ignaris ob vetera sua in Imperium beneficia quàm gratum Hemanuelem in socios esse deceret,

non

non parua nauium vis, questus cupiditate in ea loca concessit. Missiq; reuocanda amicitia studio Sebastianus Zianus, & Aurius Mastropetrus. Legati vix Constantinopolim appulerunt, cum Hemanuel de Hemanus constituto Venetos omnes cum nauibus & mercibus lis in Vedetinet, pecunias & res omnes in publicum redigit, netos per Legati quoniam iure gentium violari non poterant, fida dimissi. Ante eorum aduentum ex nonnullis, qui in ea trepidatione fugam capefferant, Venetias nunciatum, Imperatoris perfidia omnes suos cum nauibus, rebusq; omnibus, toto Gracia imperio interceptos: qua rei atrocitate ciuitas commota ad vlciendam iniuriã conuersa, validissimam confestim classem decernit. Centum triremes intra centum dies mirabili celeritate constructas constat. Classis in altum deducta Michaëlis Ducis auspicijs ex Histria & Dalmatia supplemento accepto, Tragurium vi captũ funditus euertit. Ragusium quoque receptum murorum parte cum turri in qua fixa erant Imperatoris signa, demolita, diripuit. Deinde in Eubœam delatus, Michaël cum se ad oppugnandas vrbes pararet, tam valida classis timore perculsus Insula, Praefectus arte agendum ratus, Hemanuelis consilij non ignarus, vt validissimi hostis cursum victoria retardaret, cum Michaële egit: vt Cōstantinopolim legatos mitteret, pro certo affirmans, Hemanuelem, nullam pacis conditionem aspernaturum. Missi Aquilinus Antistes, & Manases Baduarius. Interim Dux ad Chium insulam transiit, vrbeq; cum tota insula in ditionem accepit. Et quia in pacis expectatione

VENETORVM DVCVM

Hemanue esset: cùm iam hyems appeteret, ab armis in He-
 lis frau- manuelem cessauit. Ille autem, vt calido erat inge-
 des. nio, à dolo non discedens, pacem non detrectare si-
 mulans, nunc petere aliqua, nunc alia negare, modò
 legatis aures præbere, modò eis aduersari, & in dies
 de industria alia atque alia causando, remq; in mo-
 ram trabendo per plurimos dies, Venetos ludificatus
 est. Demùm re infecta, legati ad Michaëlem redie-
 runt. Interim pestis atrocissima ingentem vim ho-
 minum oppressit, fama tenet ab Hemanuele proxi-
 ma flumina, vnde Veneti aquabantur, infecta fuis-
 se, ex eog; perniciosum morbum tota classe contra-
 ctum. Ferunt ea clade vniuersam Iustinianam fa-
 miliam extinctam, cùm ex ea omnes, qui per ata-
 na fami- tem arma ferre poterant, ad id bellum exiissent.
 lia tota Romanos Fabios imitati, quorum sex & trecentos
 extincta. vno prælio occidisse compertum est, eius familia per-
 Veneta ditionem ciuitas agreferens, ad eam reparandam,
 classis ve- ex ea gente vnum tantum superstitem in Diui Ni-
 nenope- colai fano sacris initiatum, impetrata à Pontifice
 nè con- publico nomine religionis solutione, ex calibatu ad
 sumpta. coniugium transire coëgit. Cuius deinceps sobole,
 Eadem Iustiniana familia redempta est, ex qua plurimi
 per vnum iam inde clarissimi viri, & in primis nostris tempori-
 restaura- bus Laurentius Iustinianus sanctitate vite, & mira-
 tur. culis clarus, & Leonardus, Bernardusq; filius, sena-
 tores clarissimi, & oratores præstantissimi, effluxe-
 runt. Classe ea clade non parum consternata, Micha-
 ël ne omnino in orio & desidia Rempub. perdere vi-
 deretur, ex Chio Lesbuni transmissit, inde Lemnum,

ex Lemno Scirum transiit, & quia morbus nullo remissius vrgebat, multiq; quotidie cadebant, multis clamoribus, grauib; criminationib;. Dux deteritus, classem magna ex parte laceram & consumptam Venetias reduxit. Ea appulsa, continuo peste tota vrbe infecta, miserabilius quàm foris paucotemporis spatium innumerabiles mortales consumpti. Populo igitur ad concionem vocato, omnes accepta claudis culpam in Ducem conferebant. Eum Reip. proditorem, & miserorum sociorum carnificem appellabant, qui tam inlytam occasionem victoriae Hemanueli obsequens, turpiter amisset, & quod deterius esset, totam classem Graecorum insidijs expositam, veneno perdendam obiecisset. Et cum de eo supplicium sumendum omnes obstreperent, neque pargandi sui Duci facultas daretur, appareretq; capitis discrimen imminere, clam ex concione dilapsus, ad Zacharia fanum iter intendit. In eum quidam obuium factum grauissimum intulit vulnus, ex quo decimo septimo sui Ducatus anno miserabiliter obiit. Fuit alioqui vir summa probitate praeclitus. Eius Funus frequenti populo celebratum est. Eo occiso Decem viri tunc primū creati dicuntur ad seditionem tollendam, qua saepenumero ciuitas vexata erat, hiq; sacramento adacti, neminem se Ducem declarari passuros, quem Reip. non esse intelligerent, nec desunt qui ad parricidium vindicandum creatos Decem viros dicant, vt per omne tempus, si quis summū Magistratum violasset, in eum atroci supplicio animaduertent. Aliqui quadraginta viros, qui Princi-

Decemui-
ri primū
creati.

VENETORVM DVCVM

*pem legerent, tunc creatos asserunt. Et cùm de cre-
ando Principe comitia habenda essent, atque ad Au-
rium Mastropetrum omnium ferè voces inclina-
rent, virum admirabilis innocentia, ferunt : vt erat
singulari in patriam pietate, electores constantissimè
adhortatum fuisse, vt in alium Reipub. vtiliorem sua
studia conuerterent, eumq, esse Sebastianum Zia-
num, opibus potentem, qui non consilio solum, sed
facultatibus etiam ea temporum nouitate adiuua-
re Rempub. posset. Non fuit temerè audita
vox, eius nanque secuti consilium Pa-
tres, Zianum Principem decla-
rârunt.*

SEBA.

VITAE ET RES GESTAE. 44
 SEBASTIANVS ZIANVS,
 DVX XXXVIII,

SEBASTIANVS Zianus, miro optimatum &
 Spopuli consensu, Dux declaratus est. Sub primo
 eius tempore, tres mira magnitudinis columna ex
 Gracia delatae sunt, ex quibus vna, cum è naui trahe
 retur, artificium ingenio superato, in profundum est
 demersa, reliquae duae, cuiusdam ex Cisalpina Gallia
 profecti opera, in conspectu fori erectae. Hic etiam
 primus ad Riuumaltum pontem adiunxit, opifici
 ex publico annum victum, multaq, alia munera
 concessa.

1164a

F 4

concessa. Hemanuel interim cū quā grauiter post deductam classem Ciuitas pestilentia laborasset, & de Principis cade rescuisset, ne vllum perfidia genus in Venetos intentatum relinqueret, Henricū Dandulum Legatum, iure gentiū violato, tandiu cādentia ara inspicere coëgit, quoad oculorum acies amitteret. Hic etiam Anconitanos à Venetorum societate alienauit, Verū Ariminensib. in socios acceptis, Veneti ita illis mare clausurunt, vt parum ab obsidione abessent. In hoc statu Venetis rebus constitutis, Alexandri Tertij summi Pontificis cum Federico Imperatore discordia in chytæ victoriæ Venetis materiam præbuit, scismate namque inter Alexandrum Pontificem & Octavianum Antipapam orto, delata ad Federicum cognoscenda re, cū ille in partes Antipapæ declinaret, indicto apud Diuonem Gallie Concilio, accersitisq; Alexandro & Octauiano, quia illuc accedere Alexander noluit. **Belli in-** **ter Alexā** **dericus** ira incensus, in Italiam cum validissimis **drum &** **pījs** descendit, & Antipapam præmisso, ipse paulo post **Federicū** in Cisalpinam Galliam transiit, sed ante eius aduentum, Octavianus luce diem obiit, cui in Alexandri inuidiam Federicus Guidonem Parmensem subrogauit: traiectoq; ratibus Pado, in agrum Bononiensem descendit, & Anconem ad motis armis, aliquandiu obsessam, in suam redegit potestatem. Demum Romanam versus vt Alexandrum opprimeret, hostiliter mouit. Eius aduentu territus Pontifex, duabus triremibus Sicilia Regis vsus, Gaietam primū, deinde Beneuentum concessit, & cū nullibi se tutum in reliqua

reliqua Italia existimaret, cœpissetq; etiã Gulielmi
 Sicilia Regis fides suspecta esse, per Appuliam ad Gar-
 ganum montem transiit, ab eo Liburnico nauigio Ia-
 derã delatus, inde ignoto habitu Venetias veluti ad Alexan-
 der Vene-
 ultimum libertatis domicilium transfugit, nec hic
 quoque satis fidens, dissimulata quam gerebat per-
 tias venit
 sona aliquandiu humili habitu ad Charitatis cœno-
 bium latuit, verum à quodam, cui Commodò cogno-
 men fuit, cognitus, & Principi palàm factus, perbe-
 nigne & honorificè, vt Pontificem decuit, à Ziano
 exceptus est, factaq; illi pacis cum Federico confici-
 endæ, aut Pontificia dignitatis recuperandæ spe,
 quamprimùm ad Federicum legatio decreta est,
 quem publico nomine rogatum mittunt, vt cum A-
 lexandro Pontifice in gratiam redeat, facturum rem-
 tum vniuersis Christianis valde vtilem, tum Venetis
 ipsis non parum gratam. Fertur litteras ad Federi-
 cum de fide legatis habenda, cum cera, vt moris erat,
 (obsignari Princeps iussisset) Pontificem, vt plumbo
 obfignan-
 munirentur mandasse, quod ad hunc vsque diem ob-
 tur.
 seruari videmus. Legati ad Federicum profecti, vbi
 de pace cum Alexandro mentionem fecerunt, ille ira
 incensus, ite (inquit) & hac Principi vestro & popu-
 lo nunciate. Romanum Imperatorem ab eis hostem
 reposcere, quem nisi quamprimùm miserint, fore vt
 pro Imperij hostibus haberentur, conuersurumq; se
 omnes imperij aduersus Venetos vires, futurumq;,
 Ferocissi-
 vt paulò post Imperatoris signa ante Diui Marci æ-
 mum Fe-
 dem conspicerent. Redeuntes legati ferocissimum Fe-
 derici re-
 derici responsum attulerunt, quo ciuitas commota, sponsum.

VENETORVM DVCVM

classẽ ad maris imperium defendendum decernit. Dum igitur in tanti belli expectationem ciuitas erecta esset, trepidissimis nuncijs affertur, Othonem Federici filium cum septuaginta quinque triremibus haud procul abesse. Quo nuncio audito Veneti, quàm maxima possunt celeritate classẽ expediunt. Interim à Pontifice cum omni clero supplicationes fiunt. prosperam nauigationem, prosperam pugnam Duci Veneti q̃ omnes deprecantur. Inde ad Zianam Pontifex conuersus classẽ ingressurũ, aureo ense alijs q̃ equestribus insignibus illum decorauit. Ille autem ex portu soluens cum triginta triremibus hosti ire obuiam pergit, & in Histria ora haud procul à Salboria, qua in Piranensi tractu est, hoste inuento, in eũ ferociter inuehitur, & atroci pugna aliquandiu dimicatum. Demum Deo iuuante qui iustam belli causam non deserit, hostium classis fusa fugataq̃ est. Triremes octo & quadraginta captae, duae in mare submersae. Otho ipse captus cum regia naue Venetias ductus est. Ziano reuerso, Pontifex primũ victoriã gratulatus, deinde aureum tenens annulum, accipe, (inquit) Dux & me auctore ipsum mare tibi hoc obstrictum pignore desponsato, idq̃ deinceps cum tuis successoribus quotannis statuto die seruabis. vt omnes posteri intelligant, maris possessionem iure belli, re-
*Otho ca-*stro deberi imperio. Othoni in captiuitatẽ ducto, cũ
ptus ad se si dimissus esset, enixè curaturum pollicitus esset,
patrem vt paulo post cum Pontifice & Veneti pater in gra-
*remitti-*tiam rediret, data redeundi fide, concessum, vt ad Fe-
*tur.*dericum patrem iret, vt eũ si posset ad Pontificis & Veneto-

*Incluta
 Venetum
 victoria.*

Veneto-

Venetorū amicitiam reduceret, Othonē ad Federicū
 conspectū adductū, eo maiore leticia pater excepit,
 quò magis de eius salute dubitauerat, & post mutuos
 complexus, cum aliqua inter se de ratione belli com-
 mentati essent, iurassetq; Otho nullum in ea pugna
 strenui Imperatoris officium à se fuisse prætermis-
 sum, sed pro certo credere ex iniusta belli causa eam
 cladem accidisse. Orare deniq; cœpit, vt cum Alexan-
 dro & Venetis pacem iniret, ab eoq; bello desisteret,
 in quo non homines solum, sed ipsum Deum & supe-
 ros omnes sibi aduersos esse cognosceret. Eius precib; *Federicus*
 motus Imperator, continuò ab armis ad pacem con- *Venetias*
 uersus, cum Venetis de pace cum Alexandro ineun- *venit.*
 do conuenit, & publica fide accepta, Venetias venit.
 Petrus Principis filius cum sex triremibus Rauen-
 nam vsque officij gratia ei obuiam accessit. Ille verò
 vbi Venetias venit, Alexander Pontifex in templi
 vestibulo sella sedens aurea, Federicum ad se venien-
 tem expectauit, Is vbi appropinquauit, humi pro-
 stratus Alexandri pedes osculatus est, quem mani-
 bus subleuatum continuò Pontifex ad oris osculum
 admisit, Inde eis ad Diui Marci aram accessit, Fede-
 ricus à Pontifice veniam suppliciter petijt, eumq; vt
 verum Pontificem & Christi Vicarium veneratus
 est. Ferunt, cum umbellæ duæ Pontifici & Impe-
 ratori adductæ essent, Pontificem tertiam Venero- *Quæ pon-*
 rum Duci afferrī iussisse, qua ille cum posteris per- *tifex Ve-*
 petuò vteretur. Candidum etiam cercum in netis con- *petuò*
 honorem Principi à Pontifice donatum. Nec mul- *cesserit.*
 tīs interiectis diebus, Federicus & paulò post
 Alexander

VENETORVM DVCVM

Alexander Venetijs abierunt, & cū Romam Pontifex accessisset, essetq; ingēti laticia à suis exceptus, cū argenteas tubas inter reliqua officij genera conspexisset, ad eos conuersus, qui ei ministrabant, ex ipsis tubis octo, cum totidem aureis vexillis Veneto Duci, in adepta victoria memoriam, asferri iussit. Simulq; aurea sella ab ipso donata. Quæ omnia Veneti Principes perpetuò gestaturi habenda acceperunt. Hæc Ziani temporibus felicissimè gesta. Qui Republica integrè administrata, cū senio confectus esset, anno sui Ducatus octauo, ex humanis excessit, & ad fanum Diui Georgij translatus est, cuius cœnobio non parua pradia apud mercatoriam viam legauit. Ab eo etiam Diui Marci ades, priuata impensa non parum ornata. Cui etiam plura & ampla circa forum adificia publicè erogauit.

IN

VITAE ET RES GESTAE. 47
IN TVMVLO EIVS HI VER-
SVS LEGVNTVR:

Hic Dux egregius, sapiens, diues, cenere scit,
Vixit cum Christo, mūdo sua fama nite scit,
Sebastiānus vocitatus in orbe Zianus,
Cum papa, Princeps, Clerus, plebs hunc re colebat
Iustus, purus, castus, mitis, cuiq; placebat,
Concilio pollens, bona plantans, & mala tollens,
Robur amicorum, patria lux, spes miserorum,
Et flos cunctorum, Dux electus Venetorum,
Binos coniunxit gladios & more refulsit,
Eloquium sensus, bonitas, clementiaensus,
Isti parebant, nulla virtute carebat.

OBIIT ANNO DOMINI M. C.
LXXVIII. MEN. APRIL.

AVRI.

VENETORVM DVCVM
AVRIVS MASTROPETRVS,
DVX XXXIX.

1178. **A**VRIVS Mastropetrus in Ducatu successit.
Anno septuagesimo octavo centesimo supra mil-
lesimum. Eius primo administrationis tempore, cum
Pisanis ab Anconitanorum societate alienatis, indu-
cia in decem annos sunt pacta, cum antea Anconi-
tani Pisanorum amicitia freti, mare non parum in-
festum aliquandiu Veneris reddidissent. Iadera per
id tempus ad Pannonia Regem quarto à Venetis de-
fecit. Aduersus Iadrenses, exercitu classeq; in Dalma-
tiam

riam subito transmissa, Iadrensis obsidere ceptis, insula locaq; vrbi circumiecta, Venetum Imperium receperunt. Vrbs valido Regis praesidio munita, aliquandiu obsidionem sustinuit. Venetis eo bello occupatis, cum Christiani Principes, ad recuperandam Hierosolimam, vnde à Saracenis Saladini auspicijs Galli directi fuerant, arma induerent, induciae cum Belga Pannoniae Rege Pontificis hortatu in biennium sunt pactae, & ne in tam sancta expeditione Veneti cessarent, classis ingens decernitur, quae ex Venetis soluens, cum Pisanis adiuncta, ingenti nauium numero, in Syriam traiecit. Fuerunt in ea expeditione Federicus Imperator, qui Armenia minore in potestatem suam reducta, postea lauandi studio amnem inexplorato ingressus, in vndis perijt. Philippus Galliae, & Ricardus Britanniae Reges. Otho Belgarum Dux, multaq; alia fuerunt clarorum virorum & Principum auxilia. Sed aliquanto post classem Venetam Pisanamq; accesserunt, Ptolemaidam igitur utraque classe oppugnare adorta. Postea duorum regum aduentu, iunctis simul castris Christianorum res validiores sunt factae, cum antea in ipsis castris à Christianis fame & rerum inopia laboratum fuisset, & cum ab hostibus obsidio absolui non posset, statuit Saladinus cum Christianis classe configere, doloq; viribus addito, onerariam nauim serpentum plenam, ad primum pugnae impetum Christianis obiecit. Verum antequam barbari arte vlla uti possent, naue illa ante portum submersa, reliqua classis fusa fugataq; est: oppidani autem desperatis auxilijs, deditio-

Novam
Saracenos
expeditio.

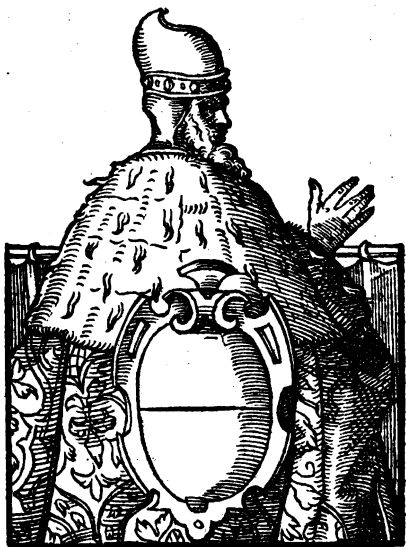
nem

VENETORVM DVCVM

*nem fecerunt. Eoq³ pacto Ptolomais recepta. Venetis
quod iure belli antea sibi acquisuerant, restitutum
est. Hec Aurio Duce domi forisq³ gesta: qui anno sui
Ducatus nono, vel (vt alij tradunt) quartodecimo,
monasticam vitam secutus, ad Crucis fanum diem
obiit.*

HENRICVS DANDVLVS,

DUX XL.

1192. **H**ENRICVS Dandulus, quadraginta virorū
suffragio Dux creatus est, anno nonagesimo se-
cundo.

cundo, centesimo, & millesimo. Huius temporibus, Veneti fines non parum propagati. Veronensibus, quoniam Venetis Athesim nauigantibus vim intulissent, Veneto commertio interdictum. Classis, quia supplemento opus erat, ex Syriam reducta est. Pisani in Adriaticum classem flectentes, Polam tributariam Venetorum urbem oppressere. Cuius rei indignitate moti Veneti, classe comparata, Polam transmittunt vrbeq; recepta, aliquot Hetruscas naues, illic inuentas, incendio absumpserunt. Pola mœnia, ne amplius ibi Pisani receptus esset, disrupta. Methonem deinde classis Veneta concessit, vt cum Pisanorum onerarijs nauibus, quas illuc ex Pola profectas intelligebat, conflingeret. Quibus in conspectu vrbs pratercuntibus, Veneti occurrunt, vbi fuis fugatisq; Hetruscis nauib. duæ ex onerarijs captæ sunt. Nec multo post pax est cum Pisanis confecta. Cum Peregrino Aquilegiensi Antistite per id tempus est fœdus percussum, in cuius gratiam Taruisinis Urbis commertio interdictum est. Non parua tunc propagandi Imperij occasio Venetis oblata. Erat per id temporis Gracia Imperator Isachus vir Christianis amicissimus, huic erat Alexius frater natu minor, cui tantum indulgit, vt nihil sibi prater Imperij nomen, reliquerit, sed ingratus frater, beneficiorum oblitus, Isachum dolo captum excecat, & in vincula conijcit, adijciensq; sceleris scelus ad fratris filium puerum, vix annum duodecimū ingressum omni studio necandum animum adiecit. Is autem amicorum auxilio adiutus, salutem sibi fuga quasiuit. Venerant per id tem-

**Noua in
Turcos
expeditio**

pus Venetias Balduinus Flandria, & Henricus Pa-
li Comites, & Allobrogum Montisferratiq, Duces,
aduersus Turcos in Asiam traiecturi, qui cum Ve-
netis pacti sunt, vt peditum octo millia, equitum
quatuor & quingentos ad Traijcium Bosphorum
cum com meatibus conuectarent. Pro his non parum
auri pondus polliciti. Verum cum spe omnium tar-
dius milites affuissent, accidit, vt Duces consumptis
quas pro copiarum vectura comparaauerant pecu-
nijs, coacti sint eas mutuuum Venetis poscere, quas
non solum Veneti praestiterunt, sed dono etiam de-
disse dicuntur, maioraq, etiam polliciti sunt, si ad
Histria oram, & Iaderam totiens rebellem recipi-
endam auxilio esse vellent. Id non solum Venetis
concessum, sed in annum etiam foedera inita, vt hi
triremes sexaginta in eam expeditionem compa-
ratent, in easque sua impensa extructas suos milites
imponerent, & quaecunque in Dalmatia reciperen-
tur, Venetorum essent. Ex reliquis quicquid oppido-
rum aut prada caperetur, illis dimidium deberetur.
Classe igitur instructa, Henricus Princeps Venetijs
profectus. Sub primum tanta classis aduentum.
Nam ad ducenta & quadraginta naues fuisse di-
cuntur, Tergestini & alij Histria accola, metu per-
culsi, pacem orantes, se Henrico dediderunt, qui eos
ea conditione accepit, vt Tergestini Humagenfesq,
quotannis quinquaginta vini urnas tributum nomine
Venetis mitterent. Iaderam postea classis trans-
missa, in cuius oppugnatione, quia valido praesidio
erat munita, aliquandiu laboratum, multoq, vindi-
que

que cruore effuso, oppidum sæpius est oppugnatum. Demum vrbs armis recepta, Iadrensum primores defectionis auctores, exilio mulctati. Venetis, Gallisq; Ducibus apud Iaderam hybernantibus, Alexius puer, Isachi filius, ab impijs patrui manibus ereptus, superuenit, multaq; de iniuria patrui conquestus, orare cœpit, vt pro veteri parentis sui in Venetos studio, proq; omnibus beneficijs, quibus sæpe Christianos toto suo regno iuisset, afflictis rebus suis succurrerent, pro quibus magnum auri pondus non paruaq; premia proposuit, quæ recepto Imperio præstiturum affirmavit. Eius lachrymis & pollicitationibus moti Veneti, Galli, Duces, ex Dalmatia moverunt, & Constantinopolim versus cursum tenuerunt. Illis discessis, Iadrenses profugi, Histria, Dalmatiaq; oram latrocinij infestissimam reddidêre. Aduersus eos noua classis comparata. Quam cum hostes parari rescuiissent, pacem petentes, his conditionibus impetrârunt, vt liberis Venetias missis, exules in patriam redirent, vtq; eorum Ecclesia Gradensi Antistiti pareret, & quotannis mille cuniculorum pelles Veneto Duci dono mitterent, Veneti, Galli, Ionio, & Ægeo, inde Hellesponto superatis, ad Bosporum peruenerunt, & dum Cretam insulam præterlabuntur, Cretenses per legatos ipsam insulam Alexio puero dediderunt, qui eam Bonifacio Montisferrati sibi cognatione coniuncto donauit. Inde verò Constantinopolim classe profecti, terramariq; urbem oppugnant. Theodorum Alexij Tyranni generum erumpere conantem, intra

VENETORVM DVCVM

mœnia cum ingenti cade repellunt, urbemq, biduo continuata oppugnatione, vi capiunt. Aufugerat nocte Alexius magno auri pondere apud Hirenem filiam Deo dicatâ humi defosso. Introductus in urbem Alexius puer, & Isachus vinculis in medium productus, magno populi fauore Imperium receperunt. Qui non diu supervixere, pater enim senio morboq, confectus, filius autem Maçtillo, quodam auctore primum veneno petitus, postea gladio confectus, interiere. Bisantiq, recepto, Imperatorib, defunctis, Balduinus Flandrensis Venetorum Gallorumq, Ducum auxilio, Imperator declaratus est. Cui Veneti Thomam Maurocenum Antistitem subiecerunt. Interea Bonifacius Monferatus Theßaliæ regno potiturus, suadente Balduino magno auri pondere accepto Cretam Insulam, vt socijs quæ promissa erant exsoluerent, habendam Venetis tradidit, Thomas interim Constantinopolitanus Antistes ex Roma reuersus, vbi omnia ab Innocētio Tertio Pontifice ad Cretæ confirmationem impetrandam ex sententia consecutus fuisset, essetq, in Graciam migraturus, trium remibus quatuor acceptis, Ragusium, quod à Venetis defecerat, recepit. Et Dirachio quem Graci Imperatores destitutum reliquerant, præsidium imposuit.

His rebus gestis Henricus anno sui Principatus tertio decimo obiit, & in Diuæ Sophia atrio sepultus est.

Creta Insula Venetis ex fœdere cecit.

PETRVS

VITAE ET RES GESTAE. 51
 PETRVS ZIANVS,
 DVX XLI.

PETRVS Zianus Dux successit, fuit hic Seba- 1205.
 stiani Ducis filius, & cum Arba Comes esset,
 Princeps est declaratus, Anno quinto ducentesimo
 & millesimo. Per hac tempora Veneti, qui Bisantijs
 erant, Venetum Prætorem ibi creauère, quam crea-
 tionem Dux patresq; Venetijs approbârunt, crea-
 tus igitur Marinus Zenus, qui primus omnium no-
 uum Bisantijs magistratum gessit. Veneti autem ma-
 ritimæ rei tunc maximè studentes, cum omnia pu-

VENETORVM DVCVM

blice obire non possent, vt loca Imperij, quae illis ex fœ-
 dere contigerant, commodius retinerent, publico e-
 dicto proposito, priuatis etiam ciuibus negotium
 dederunt, vt quas vellent imperij Insulas occupa-
 rent. In his locis ius, quod sibi armis acquisiuis-
 sent, paucis exceptis, modo in fide permanerent, perpetuo
 habituri. Vnde multi cines insulas Aegei, & Ionij ma-
 ris occupârunt. Marcus Dandulus, & Iacobus Via-
 rus Gallipolim tenuerat. Marinus Sanutus aliqui-
 bus in socios assumptis, Naxum, Parum, Mulum,
 Nerinam, Andrumq₃ subiecit. Rabarius Carcerius
 Eubœam, alijq₃ aliquot alia loca obtinuere. Interim
 Veneta classis cum vna & triginta triremibus Rai-
 nerij Danduli, & Rogerij Pramarini auspicijs, in al-
 tum deducta, Leonem Vetrantum Genuensem, vi-
 rum eatepèstate in exercenda pyratica illustrem,
 cum nouem longis nauibus obuium habuit, & cum
 eo triremes congressisse, illū fuderunt, oppresseruntq₃.
 Vetranus captus, Corcyram ductus, suspendio neca-
 tus est. Corcyra recepta, Veneti inde digressi, Metho-
 nem primò, deinde Coronem expugnant. Henricus
 interim cognomento Piscator, Peloponensiacus Co-
 mes, Genuensibus nauibus fretus, Cretam occupare
 conatus est. Sed Rainerius classis Praefectus, non so-
 lum insulam tutatus est, sed etiam quatuor Genu-
 ensium naues circa littora oppressit. Et vt rebellem
 Cretam in fide armis continerent, anno ducentesi-
 metorum mo, quarto decimo, & millesimo, Veneti missi ed
 colonia in ciuibus quàm plurimis, ex patritio ordine equiti-
 bus, ex plebeio peditibus, eam in colonia formam re-
 degere.

degere. Aduersus Genuenses maria grauiter infestantes, Ioannes Triuisanus cum nouem nauibus est missus. Qui circa Siciliam cum hostibus congressus, duodecim eorum naues oppressit, vnde pauld post cum Genuensibus pax secuta est. Cum Patauini deinde ex leuissima causa bellum est exortum. Taruisini longa pace florentes, cum ludis & lasciuijs se oblectarentur, castellum media in vrbe pellibus murorum loco munitum, virginibus tulendum traderunt. Adolescentes nobiles arcem oppugnabant, misilia quibus vtrunque utebantur, poma, pira, similiaq; id genus, in pillar ū speciem destinauerant. Ad id spectaculum Veneti non pauci & multi ex Patauio inuitati, confluxerunt, & cum ad loci oppugnationem omnium animi intenti essent, Veneti primū in castellum irrumpentes signa erant illaturi, quod cum Patauini quidam conspexissent, Venetorum gloria inuidentes, Vexillum cum Diui Marci effigie, à Signifero captum, turpiter infregerunt, continuoq; ad arma concursum, fuisseq; non sine cruore dimicatum, nisi ludorum Praefides, soluto spectaculo, certamen diremissent. Iratis tamen vtrunque animis discessum. Sed Patauini culpa conscj, in Belli Patauini iniuriam prosequentes, Taruisinis in socios assumptis, tauini Venetos fines ingressi, non paruam predam abducentes, Bebianam turrin oppugnare adorti sunt. Veneti autem duplici iniuria irritati, sumptis armis circa turrin hostes adorti, fuderunt oppresseruntq; quadringentis ex hostibus cum signis militariis in potestatem reductis, qui Venetias missi sunt. Verū

Aquilegiensis Antistitis suasu, pax his conditionibus confecta est, vt viginti quinque ex illis, qui in Tar-
 uisino spectaculo primi iniuriam intulerunt, Vene-
 tias mitterentur, qui & ipsi paulo post inuiolati di-
 missi sunt. Sub id tempus Corcyram aliquot viri no-
 biles velut in coloniam sunt missi. Ad Othonem Im-
 peratorem etiam oratores missi sunt ob victoriam
 aduersus Philippum Suevia Ducem ab eo partam
 gratulantes. A quo veterum immunitatum appro-
 bationes sunt impetratae. Zianus Dux priore coniu-
 ge defuncta, constantiam Tancredi Siciliae Regis fi-
 liam vxorem duxit, ex quo filios habuit, vnum ma-
 rem, alteram foeminam, Petrus Antesiodorensis Co-
 mes, Imperator declaratus, in Turcos profecturus,
 Venetis triremibus acceptis, in Dalmatiam trans-
 misit, & in Venetorum gratiam Dirachium oppu-
 gnare adortus est, Sed Theodorus Epyri Dux, qui vr-
 bem tenebat, simulata pace, Petrum hospitaliter in-
 uitatum, inter conuiuia interemit. Robertus eius fi-
 lius, ex Pannonia Constantinopolim profectus, Im-
 perator est declaratus, qui paulo post ex Roma redi-
 ens, ob iniuriam vxori suae illatam apud Pontificem
 questus, in Achaia obiit. Per id tempus, Genuenses
 Venetorum amuli, Miliacum Comitem ad Creta
 insula statum à Venetis adimendum perpulerunt.
 Creta de Ille autem Genuensium auxilio fretus, totam ferè
 sectio. insulam breui temporis spatio in potestatem suam
 redegit. Veneri autem ad eius insula possessionem re-
 dimendam, classem validam discernunt, cui Raineri-
 us Dandulus, vt ingenio & opibus potens cum im-
 perio

periopraesuit hunc .n. ferunt cum multi ex patri-
 bus vrbes & loca insula recipienda solo aqua dā cen-
 serent, se omnia in potestatem redacta priuata im-
 pensa defensurum professum fuisse. Classe appulsa,
 quamprimum Candida vrbs cum reliquis oppidiis
 atque arcibus recepta, Miliacus Comes sub condi-
 tione acceptus, ex insula abiit, nec multo post, noua
 in insula seditio exorta, Graijs quibusdam omnia
 perturbantibus. Ad quorum motus comprimendos
 Rainerius profectus, obtruncatur. Eius morte audi-
 ta Iacobus Longus & Leonardus Nauigaiosus cum
 duodecim triremib. ad insula praesidium missi sunt.
 Et cum his Iacobus Tepulus, qui Ducaria potestate
 insula praesseret, in Peloponessum etiam ad Methonis
 Coronisq. praesidium, Rafaël Zenus est missus, & vt
 insula status tutius in fide contineretur, noua in
 Creta colonia decreta, praediaq. multa & amplavi-
 ritim diuisa, colonia deducta Agio Stefanita opibus Cretam
 & nobilitate inter Cretenses insignes, ab imperio coloniae
 deficientes, Mirabellum & Scythiam occuparunt.
 Ad eorum conatus auertendos, Tepulus Dux Mar-
 cum Sanutum cum magna insulanorum manu pra-
 misit. Cuius opera haud magno negotio defectionis
 auctores expulsi, oppidaq. recepta, orta q. deinde in-
 ter Tepulum Ducem & Sanutum discordia, non pa-
 rum ipsius insula statum perturbauit. Visus namque
 Sanutus est insulam ipsam à Venetis alienatam sibi
 velle vendicare, fuissent q. eius conatus non omnino
 irriti, nisi Dominicus Quirinus, & Sebastianus Be-
 tanicus legati cum ingentibus copijs ad Ducis sub-

VENETORVM DVCVM

*fidium præsto fuisset. His auxilijs fretus Dux, Candidam urbem & reliqua insula loca recepit. San-
 tus sub conditione acceptus, ex insula abire est per-
 missus. Nec multo post noui in Creta motus exorti,
 nonnulla q₃ insula loca ab Imperio defecerunt. Pau-
 lus Quirinus Dux ad huiusmodi motus cohibendos
 Petrum Tonistum, & Ioannem Grittum, cum exer-
 citu mittit. Eos Constantinus Seuaustus & Theodo-
 rus Melisinus insidijs exceptos fugant opprimunt-
 q₃, ingens q₃ Venetorum cades à Græcis edita. In qui-
 bus multi nobiles fuerunt. Dominico autem Dolsino
 insula Duce succedente, pax est cum Græcis conse-
 cta. Hac Ziano Duce domi forisq₃ gesta. Qui cum an-
 nos duos & viginti Reipub. præfuisset, senio con-
 sectus, sponte se Magistratu abdicauit, & in
 Diui Georgij fano, vbi post Ducatum
 parum vixerat, ex humanis
 decessit.*

IACO.

VITAE ET RES GESTAE. 54
IACOBVS TEPVLVS,
DVX XLII.

IACOBVS Tepulus, Dux susceptus est, anno vi- 1228.
gesimo octauo ducentesimo, & millesimo. Huius
Ducatures Creta non minus quàm antea inquieta
fuerunt. Sordilli nanque & Melisini omnia atrociti-
as infestantes, Insulanos ad defectionē adhortaban-
tur. Ad eos conatus euertendos, Dux Martum Sa-
nutum cum copijs aduocauit. Insulani ad defectionē
spectantes, ad Ioannem Vatacinum Lesbum
mittunt, eiꝰ insula imperium pollicentur. Is tres
& trigin-

Nouicre- & triginta naues in Cretensium auxilium misit,
zensium quibus appropinquantibus, Marcus Sanutus cum
motus. omnibus copijs ex insula excessit. Classis Praefectus
 vrbes oppugnare adortus Rethiniam, Milopotanum,
 Castrum nouum, deditibus Praefectis, in potesta-
 tem suam redegit. Ad castellum postea, quod Boni-
 facij dicitur, oppugnandum conuersus: Ducis inter-
 uentu, qui ex Candida cum exercitu mouerat, inde
 abire compulsus est, & quia victoria cursus non ita
 facilis apparebat, videbatur, non sine periculo in in-
 sula diutius immorari, rebus, hominibus, in naues
 impositis, ex Creta excessit. Classis apud Cretam
 insulam fœda tempestate iactata, tota fere fluctibus
 absumpta est. Insulae loca quae ab Imperio defecerant,
 recepta sunt. Compositis Cretensium rebus, non mi-
 nor deinde cura Venetos incescit, Exagoratus nan-
 que Rex, & Ioannes Vatacius, inito inter se fœdere
 ad Bisantium oppugnandum, totis viribus arma pa-
 rabant, quare motus Theophilus Bisantijs guberna-
 tor, & Theophilus Zenus Praetor, ad Tepulû Ducem
 mittunt, de nouo duorum principum non vulgarium
 apparatu significantes. Ciuitas igitur rei periculo
 commota, classem decernit. Quinque & viginti tri-
 remes paucis diebus instructa. Eorum imperium ad
 Leonardum Quirinum, & Marcum Guffonium de-
 latum. Classe in altum deducta, nunciatur hostium
 classem Bisantium oppugnare. Eo nuncio classis Prae-
 fecti commoti, celeri nauigatione Constantinopolim
 contendunt, audito Venetorum aduentu. Leo Gaual-
 la hostium classis Praefectus soluta statione classem
 soluit.

soluit. In eam Venetus inuectus, paruo temporis momento, quatuor & viginti hostium triremes, reli-
 quis in mare disiectis, oppressit, urbemq; obsidione Venetorū
 liberatam ingreditur, pauloq; pōst classis Venetias victoria.
 deducta est. Nec tamen diu hostiam conatus quie-
 uere: Vatatus namque quinque & viginti triremi-
 um classe denuo comparata, Bisantium iterum ob-
 sidere adortus est. In quem Ioann. Michaël tunc vr-
 bis Prator triremibus sexdecim, quæ in portu erant
 paratis inuectus, decem nauibus captis, hostium
 classē fudit fugauitq;. Cum Genuensibus per id
 tempus in nouem annos induciæ pactæ sunt, Grego-
 rio Pontifice ad id vtrosque maximè adhortante, per
 id etiam tempus Eccellinus homo obscuro genere or-
 tus & à Federico opibus & auctoritate auctus. In
 Italiam magnam tyrannidem sibi comparauit, qui
 Patauinos magnis pollicitationibus adortus, fœdis-
 simum illis tunc primum seruitutis iugum iniecit.
 Et cum in eos sauisimè grassaretur, quamprimùm
 Patauini Venetias tanquam ad vltimum libertatis
 refugium confugerunt. Cumq; vniuersa ferè Italia
 Federici & Eccellini armis vexaretur, fertur Tepu-
 lum Principis filium apud Mediolanum dimican-
 tem, à Federico captum, & in Apulia missum, mise-
 rabiler trucidatum fuisse. Federicus autem Vene-
 tiis insensus, quoniam Gregorij Pontificis partes ad-
 uersus eum tuerentur, cum à Pontifice anathemate
 notatus & imperio priuatus fuisset, vel quia Cetea
 paucis mille viris onusta, qui Federico militabant, in
 Syponi portu à Venetis oppressa combustaq; fuerat,
 Venetos

VENETORVM DVCVM

Federici Venetos fines hostiliter inuadit, & ad Hilarij adem in Vene- progressus, inde Bebianam turrim citato agmine pet-
tos bellū. tit. Verum magna leuium nauigiorum vi in subsi-
 dium missa, loco cedere coactus est. Sub his tempo-
 ribus, Petitionum forum ad ciuiles causas cognoscen-
 das institutum. Genuensibus postea auxilia ex fœ-
 dere aduersus Pisanos petentibus, classis sexaginta
 triremium sub Andrea Tepuli, Ducis filij Imperio in-
 structa. Is primū Polam delatus, quæ à Veneris de-
 fecerat, recepit, receptam diripuit, & incendio penè
 absumpsit. Dirachium deinde accessit. Cum inte-
 rim allatum est apud Cyrinum insulam Genuenses
 Federici & Pisanorum classem superasse. Classe igitur
 domum reducta Iadera Ioanne Michaële Prato-
 re eiecto, quintò à Venetis defecit. Ad eam recipien-
 dam valida classis decreta est. *Quinque & quadra-*
ginta triremes, Rainerio Zeno Præfecto instructæ,
traiectisq; in Dalmatiam copijs, vrbs obsidione cin-
cta, & duobus mensibus oppugnata, demum ad de-
ditionem compulsæ est. Ea recepta, cum Bella Pan-
nonie Rege actum est, vt omne ius, quod ille & alij
Reges in ea vrbe habuissent, Venetis remitteret. Te-
pulus postea cū annos viginti Reipu. præfuisset,
ex vita discessit. Et in eade diuorum Ioannis
& Pauli, honorificè est sepul-
tus.

MARI.

VITAE ET RES GESTAE. 56
MARINVS MAVROCENVS,
DVX XLIII.

MARINVS Maurocenus, Dux declaratus est. 1248.
Hic primus dicitur vnus & quadraginta viro-
rum electione creatus fuisse, quae deinceps creandi
Principis forma ad hunc vsque diem seruata est.
Sub huius temporibus Gregorius, vel, vt alij tradunt,
Alexander Pontifex, Philippum Funtanam Rauennatem
Antistitem legatum Venetias misit, Vene-
tosq; ad arma aduersus Eccellinum capienda adhor-
tatus est, diuinis propositis premijs, qui ad tam piam
expe-

VENETORVM DVCVM

Philippi
& Vene-
orum in
Patauos
expeditio
 expeditionem transfirent, quare Veneti copias, com-
 meatus, naues, & quicquid gerendo bellorū futu-
 rum esset, Philippo dedere. Et primū expugnatis
 quibusdam oppidis, Pataviū inde admotā castra.
 Huc Ansedinus Eccellini nepos Patavij Prator ac-
 currit. Sed Philippus Venetiā ad Pontem curium
 magno impetu adorti, urbem ingressi sunt. Inde ad
 Altinatis portam non sine cede & cruore concur-
 sum. Et ex ea quoque parte ciuitas expugnata est.
 Ansedinus autem desperatis rebus salutem sibi fuga
 quaesivit. Eius aufugio ciues deditiōem fecerunt.
 Arx etiam quarto post die recepta est. Eccellinus in-
 terim, qui circa Mantuam confederat, audito de Pa-
 tavij amissione nuncio, ibi ira incensus duodecim
 Patavinorum millia, quos in castris habuisse dici-
 tur, ad vnum necavit. His peractis, Dux senio conse-
 ctus, cum annos quatuor ducasset, ex viuis decessit.
 Huius corpus in Diui Marci vestibulo conditum est.
 Tumulo non magnifico, sed nihil aut parum à vul-
 garibus dictante, hac inscriptione.

**HIC REQUIESCIT DOMINVS
 MARINVS MOROCENVVS DVX.**

RAINE.

RAINERIVS Zenus in Ducatu successit, an- 1252.
 no quinquagesimo secundo, ducentesimo supra
 millesimum. Huius temporibus grauissimum cum
 Genuensibus bellum exortum, grauissimeq; ex eo v-
 trinque illata acceptaq; clades. Causa à Genuensi-
 bus exorta ob Ptolemaidem in Syria vrbe Christia-
 nis incolentibus, Veneti, Genuenses, & Pisani, quia
 in eius vrbis expugnatione socias classes miserant, in
 ea separatas areas, separatosq; vicos habebant, nec
 aliud

VENETORVM DVCVM

aliud prater diuinatemplainter Venetos & Genuenses commune erat. De Monasterio sancti Sabbæ controuersia orta est, quod vterque populus sibi deberi contendebat. Causa ad Alexandrum Pontificem ad cognoscendum delata, ille per litteras declarauit fanum ipsum sacrag, omnia communia esse debere. Verum Genuenses cognita prius Pontificis declaratione: freti beneuolentia Philippi Montisfortis vrbis præfecti, Locum occupant, & exclusis Venetis, eum communitum in arcis modum redigunt. Hac affecti iniuria Veneti abeuntes, inito cum Mansfredo Sicilia Rege fœdere, aduersus Genuenses arma sumunt, & classe comparata, in Ptolemaidis portu Hostium classem trium & viginti magnarum nauium inuentam opprimunt atque incendunt. Diui Sabbæ monasterium eodem impetu captum diripiunt. Ea clade irritati Genuenses, classe duarum & triginta triremium comparata, apud Tyrum Venetis occurrunt. Veneti autem de industria cedentes, rerum Gracarum memores, vt suis ad Bisantium subsidio essent, in Ponticum cessere. Genuenses autem indignantate rei moti, ad cladem vlciiscendam, ingentem iterum classem decernunt, triremesq, quadraginta, & naues decem, in Syriam mittunt. Veneti autem in tanto hostium apparatu, haud cessandum rati, triremes quindecim, & onerarias decem, sub Andrea Zeni imperio educunt, ex Ptolemaide etiam circiter quadraginta minora nauigia comparata, & inter Naualis victoria. Ptolemaidem & Tyrum, vterque classes sibi obuiam factæ, continuò se ad pugnam expediunt. Magnisq, vtrin-

utring³ viribus concursum. Sed à Venetis fociorum
 Pisanorum classe auctis, funduntur fuganturq³ ho-
 stes. Multa eorum naues demersa, viginti quinque
 captae. Reliqua trepida fuga Tyrum contenderunt.
 Veneti post victoriam Prolemaidam concedentes,
 hostium nauibus cum multis Genuensium millibus
 adductis, omnia publica & priuata Genuensium a-
 edificia diruunt, eorumq³ bona diripiunt. Hac clade
 audita, ita commotus Pontifex dicitur, vt non prius
 Venetorum oratores dimittere voluerit, quam ca-
 ptiuos Genuenses dimitterent. In Gracia etiam
 per id tempus res parum quieta fuerunt. Paleolo-
 gus enim Michaël Theodori filiorum tutor, Baldui-
 no Imperatore & Pantaleone Iustiniano Antistite
 eiectis, ciuib³ illum in urbem noctu admittenti-
 bus, Constantinopolim occupat. Qua adeptus, pue-
 ris clàm sublati, ipse imperium assumit, anno post-
 quam à Gallis & Venetis acceptum est, octo &
 quinquaginta. Veneti igitur ad tuendas Aegei ma-
 ris insulas Marcum Michaëlem, cum decem & octo
 triremibus misere. Mandaruntq³, vt omnia Paleo-
 logi infesta redderet. Quod ita strenuè factum
 est, vt ille rerum desperatione, non parum de re-
 linquenda Bisantio cogitauerit. Verum Genuenses
 societate inita, ei auxilia praestantes, omnem Clas-
 sem, quam tunc in Histria habebant, in Graciam
 misere. Veneti autem inito cum Gulielmo Acha-
 iae Principe foedere, classi, qua in Graciam mis-
 sa fuerat, septem & triginta triremes addidē-
 re. Ea classis in Graciam transmissa, sexaginta

Venetorū
clades.

Græcorum Genuensiumq; naues, obuias habuit. Sed illis nihil mouentibus, Veneti etiam numero nauium impares à pugna abstinuerunt. Classis autem in Eubæam delata, insulam ipsam ex Federici Sicilia Regis filij manib. ereptam, in suam redegit potestatem, Apud Thessalonicum verò sinum, tres Veneta naues ab hostium classe oppressæ sunt, captiui omnes partim à Genuensibus interfecti, partim à Paleologo excacati. Classis Veneta, quia hyems appeteret, Venetias reducta est. Anno deinde sequenti duæ & triginta triremes sub Giliberti Danduli imperio emissæ, quæ in Græciam appulsæ, apud Bosphorum hostium classem validissimam obuiam habuerunt. Est cum ea grauitèr conflictatum, pugna primùm vtrinque acerrima fuit. Pòst Genuenses, quatuor amissis nauibus, fugam capefcentes, Epidauri portum tenuerunt, sed paulò post eam cladem resarcièntes, tres Venetorum onerarias commeatu refertas oppresserunt. Paruo deinde interiecto tempore, Veneti quinque & quadraginta triremes in Genuenses construxere, quæ in Syriam profecta, apud Tyrum Ceteam hostium nauem inuentam, interceperunt. Genuenses autem parpari referentes, decem Venetas onerarias, mercibus onustas, nauemq; vnã, à magnitudine Validam arcem appellatam, in Adriatico sinu adorti, mercatoribus cum parte mercium in terram fugatis, naues ipsas penè vacuas adepti sunt. Quidam autem medio mari concursum tradunt, Venetosq; ferè omnes in nauem ingressos, triremib. cum merce amissis, Venetias contendisse. Nec multo pòst noua

noua classis constructa, Iacobo Dandulo Praefecto. Ex
 Venetijs nanque sex triremes exiêre. Ex ladera tres
 his addita sunt, ex fretò Siculo tres alia affuêre, qua-
 tuorq; deinde ex Eubœa adiuncta aucta. In hunc mo-
 dum classe Dandulus Ragusium applicuit, ibique
 Marcum Gradonicum cum decem triremibus inae-
 nit, iunctisq; simul triremibus, in Siciliam transie-
 runt. Vbi tres Genuensium triremes inuentas op-
 presserunt. Genuenses eius cladis nuncio accepto, &
 de hostium classe certiores facti, octo & viginti tri-
 remes emittunt. Quae celeri nauigatione in Siciliam
 delatae, apud Drapanum Venetis occurrunt, atrociq;
 commissapugna, diu dubio Marte certatum. Demum
 Genuensibus inclinantibus, quatuor & viginti tri- Venetorum
 remes captae, reliquae combustae, & medijs fluctibus de Genu-
 depresso sunt, duo millia & quingenti Genuensium ensibus vi-
 capti, mille & ducenti casi, plurimi fluctibus assum- Etoria.
 pti sunt. Venetis etiam non sine cruore ea victoria
 contigit. Ea clade ita Genuensium res fractae sunt, vt
 Paleologus eorum societatem aspernatus, cum Vene-
 tis induciis in quinquennium pactus sit. Domi eti-
 am interim non parua seditio Rempu. turbauit, Ex-
 hausto enim ob diuturnum bellum arario, nouum
 vectigal patres imponendum curarunt. Illud cum po-
 pulus publicari andiuisset, in curiam impetum fecit. Ingens se
 Rainerio Principe ad sedandum tumultum egresso, ditio.
 plebs Ducaria maiestate neglecta, eum lapidibus in-
 cessit. Ille autem plebeio cedens furori, se è medio su-
 stulit. Quo abeunte furibunda plebs magis ad gras-
 sandum accensa, aliquot nobilium domos diripuit.

VENETORVM DVCVM

Demum tumultu sedato, insontes grauissimè animaduersum est. Sub id etiam tempus, apud Prolemaidem, classis trium & viginti triremium, Marci Gradenici auspicijs deducta, octo Genuensium naues mercibus onustas interceperunt. Hu domi forisq; gestis, Zenus Princeps cum annos decem & septem Remp. administrasset, diem obiit.

LAVRENTIVS TEPVLVS, DVX XLV.

268. **L**AVRENTIVS Tepulus, Ducatus successi-
onem obtinuit, anno sexagesimo octauo, ducen-
tesimo.

*tesimo, & millesimo. Sub prima huius administra-
 tione, Clemens quartus Pontifex, Venetos & Genu-
 enses ad pacem maximè adhortatus est. Galliarum,
 & Sicilia Regibus ad id etiam maximè instantibus,
 vt commodius Christianis in Syria laborantibus, o-
 pem ferrent. Legatis igitur vtrunque Cremonam
 missis, inter Genuenses & Venetos, cum pax fieri
 non potuerit, inducia in quinquennium sunt pactae,
 Cum Pisanis etiam foedus renouatum est. Sub idem Ingens fa-
 pus ingenti fame ciuitas grauiter oppressa est, Ap- mes.
 pulis Siculisq; frumenta negantibus. Genuensibus
 etiam mare infestantibus, frumentatoribus sine
 periculo nauigandi facultas sublata erat. In tanta
 rerum necessitate, Taruisium, Patauium, Ferra-
 riam, ad aliasq; vicinas vrbes, cum pecunijs est mis-
 sum, rogatumq; vt ciuitati tanto in discrimine sub-
 uenirent. Praecipue Patauinis recentissima merita
 memorata, quibus ab Eccellini tyrannide seruitutis
 iugum fuisset ademptum. Sed omnia irrita fuerunt,
 plusq; ingratitudo, quam aut preces, aut pecunia,
 aut merita valuerunt. Veneti igitur indignitate rei
 moti, nouum vectigal omnibus intra Adriaticum si-
 num, & Padi hostia negociantibus imponit. Ad idq;
 aliqua nauigia ad oram maritimam perlustrandam
 sunt missa. Quam rem Bononienses iniquo animo
 ferentes, Venetias legatos mittunt, legisq; abroga-
 tionem, & liberam suis negociatoribus nauiga-
 tionem requirunt. Sed ea non impetrata, bellum
 denunciant. Tepulus igitur eorū conatus intelligens:
 vt hostes praeueniret, nouem triremibus instructis,*

VENETORVM DVCVM

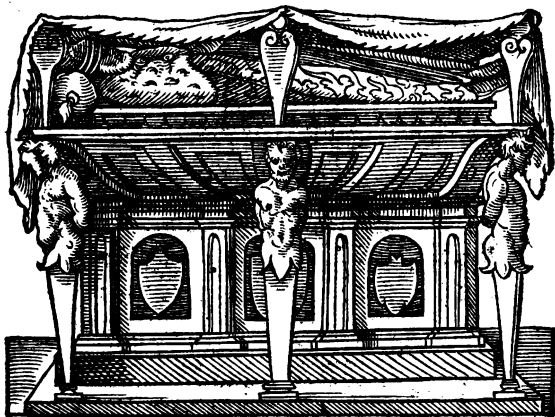
celeri cursu ad Padi hostia, quod Primarium vocant, concessit. Bononienses autem apud diuum Albertum castellum munientes, militari praesidio firmant. Ibi-que Veneto Duce, cum maritimis copijs occurrente, non incruent a vtrunque victoria saepius dimicatum.

**Bellum Bononien-
se.** *Verum Bononienses copiarum numero superiores, pluribus in praelijs victores fuerunt. Ad quadraginta nanque hominum millia in castris habuisse dicuntur. In triennium bellum laboriosissimum protractum est. Demum Marco Gradonico Duce ad ultimum conatum totis viribus est concursum. Eoq; in praelio graui clade accepta, hostes fusi fugatiq; sunt. Qua strage fracti, ea lege pacem acceperunt, vt disrupto ad Primarium castello, quarundam mercium libera educatione permessa, Padi hostiorum custodia Venetis dimitteretur. Anconitani etiam nouum sibi imponi vectigal indignantes, apud Pontificem questi sunt, qui Venetis suasit, vt exactionem illam tollerent, liberamq; nauigationem Anconitanis dimitterent. Hi autem responderunt, Anconitanos non rectè rem ad Pontificem detulisse, eumq; cognitare melius iudicaturum. His rebus gestis Tepulus, anno sui ducatus sexto, diem obiit, & in Gemellorum aedes situs est, apud Iacobum patrem ducem 42. (cuius supra mentio facta est) in communi sepulchro, & vtrique sequentia carmina Epitaphij loco simul posita sunt:*

Q Vos natura pares studijs, virtutibus, arte,
Edidit illustres, genitor natusq; sepulti

Hac

*Hac sub rupe duces Venetum, clarissima proles
Teupula, collatis dedit hos celebranda triumphis.*

*Omnia praesentis donauit pradia templi,
Dux Iacobus valido fixit moderamine leges
Orbis, & ingratum redimens certamine ladram,
Dalmatiosq; dedit patria post Marte subactos.
Graiorum pelago maculauit sanguine classes,
Suscipit oblatos princeps Laurentius Istros,
Et domuit rigidos ingenti strage cadentes
Bononiae populos, huic subdita, Seruia cessit.
Fundauere vias pacis, fortiq; relictæ
Re, Superos sacris petierunt mentibus ambo.*

DOMINVS IACOBVS OBIIT M.
CCLI. DOMINVS LAURENTI-
VS OBIIT M. CCLXXVIII.

H 5 IACO-

VENETORVM DVCVM
IACOBVS CONTARENVS,
DVX XLVI.

1274. **I**ACOBVS Contareno, Dux declaratus est, anno septuagesimo quarto, ducentesimo & millesimo. Sub primis eius Principatus temporibus, duae Genuensium naues, onerariam vnā Venetorum mercibus onustam interceperunt. Qua re bellum ferè cum Genuensibus est renouatum. Verum missis Genuam legatis ad repetendas res, cū redditae fuerint, omnia pacata redierunt. Sub id etiam tempus Iustinopolitani à Venetis defecerunt. Ad eos ad imperiū
reuocan-

reuocandos, Andreas Basilius cum non paucis copijs est missus. Illi verò ad Aquilegiensem Antistitem misunt, orantq₃, vt vicina & amica ciuitati opem ferat. His precibus motus ille, tumultuario milite conscripto, finitimis succurrere parat. Sed parum auxilia profuerunt, victi namque illi, ad imperium redire sunt coacti. Cum Anconitanis etiam per id tempus decertatum. Belli causa ex lege de Portorij orta Bellum dicitur, cui nullo pacto illi quieturi videbantur. Sex Anconita igitur & viginti triremes instructa, aliquotq₃ oneraria ad commeatus & alia ad bellum necessaria apportanda. Sub primo appulsu, Veneti portum oppugnare adorti sunt, vnde cum repulsi fuissent, nec vllam classis firmam stationem haberet, atroci tempestate iactata, classis ipsa in proximis scopulis non mediocriter conflictata est. Triremes sex apud Sinogalliam in littoribus impacta, perierunt, reliqua superatis fluctibus, in altum euaserunt. In earum supplementum aliquot triremes missa sunt. His venientibus, hostis dolis agendum ratus, suis nauibus Venetorum affigit insignia, Venetosq₃ venientes cursum ad se flectere inuitat, ea ludificatione duas triremes ad se allectas impetu facto capit, in portumq₃ ingenti cum latitia adducit. Veneti ob rem Ducis insidia male gestam, illum cum reliquis triremibus reuocant, & in carcerem adigunt. Nova postea classe instructa, iterum Anconem obsidere adorti sunt: quare moti ciues ad Nicolaum tertium Pontificem tunc creatum, mittunt, docentq₃, quantum discrimen suis rebus à Venetis immineret.

Orare

VENETORVM DVCVM

Orare igitur, vt ciuitati, Romana ecclesia obseruantissimam tanto in periculo succurreret. His precibus Pontifex motus, legatos Venetos, qui officij gratia ad obedientiam offerendam, Romam accesserant, ad gratulationem non admissos, à conspectu suo reiecit, eosq; ob id à Venetis reuocatos abeuntes ex itinere ad se retraxit, & grauissimis verbis increpuit, & nisi ab omni Anconitarum infestatione desisteret, Veneta ciuitati comminatus est. Legatis Venetias appulsis, quo die ad concionem admissi sunt, decem triremes ad supplementum Anconem missa sunt. Hostes autem Venetorum constantiam cernentes, fractis animis, per legatos pacem implorârunt. Sed ea non impetrata, Legatis domum dimissis, quatuor decim triremes apud reliquas mittuntur, ex quibus due ab alijs aliquantulum in mare distracta, ab hostibus intercepta sunt, pauloq; post aquis conditio-

Pax cum nobis pax secuta est. Dux senio confectus cum ob Anconitanis, nos parum Reipu. prodesse posset, se magistratu abdicauit. Qui paucis post diebus

morte sublatu est, & in ade

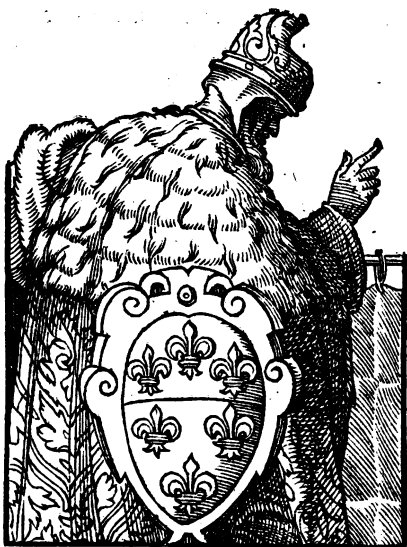
Minorum honorificè

sepultus.

IOAN.

VITAE ET RES GESTAE. 63
 IOANNES DANDVLVS,
 DVX XLVII.

IOANNES Dandulus, Dux susceptus est, absens. 1280.
 q³ declaratus, anno octuagesimo ducentesimo &
 millesimo. Sub huius temporibus aqua ita in immen-
 sum creuerunt, vt totam ferè urbem inundauerint.
 Terramotus pauld post horribilis secutus dicitur.
 Cum Aquilegiensi Antistite nouum bellum exor-
 tum. Defecerant à Venetis quidam Histriae populi, Bellum
 eos cum Veneti armis ad imperium reducere para- Histricū.
 rent, ob idq³ classē eō cum copijs transmississent,
 ipse

VENETORVM DVCVM

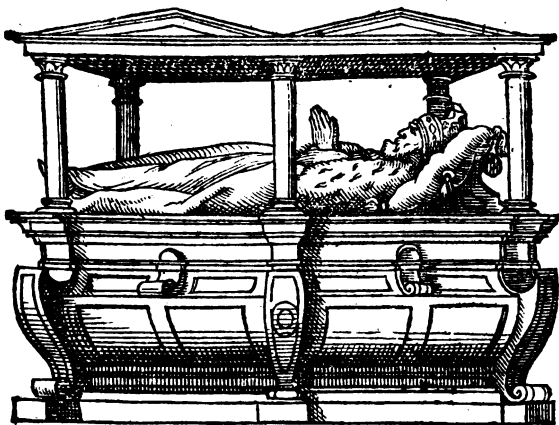
ipse Aquilegiensis cum auxiliaribus copijs præstò fuit, verum cum se copijs & viribus inferiorem cerne-
ret, facile cessit, sed non multò post, ille cum Core-
giano Comite societate inita, nouis copijs & fauori-
bus auctus, aenuò omnia circa Histriam Venetis in-
festa reddidit, aliquotq; oppida ad defectionem com-
pulsit. Veneti igitur ad eam belli famam, arma clas-
semq; continuo parabant. Ad sex namque & trigin-
ta hominū millia in hostium castris esse fama erat.
Magnaitaque classis, ingensq; nauium numerus de-
cretus, ex his qui per atatem arma ferre poterant,
tertiapars in naues imposita. Classis in Histriam
appulsa, ad Tergestum castra admouit, eamq; oppu-
gnare adorta est. Verum vrbs validopraesidio mu-
nita, expugnari non potuit. Et quia videbatur obfi-
dio non ita breuis futura, ne tanta copia circa Vr-
bem tam diu tempus tererent, aliquot praesidijs &
munitionibus ad hostium occursum inhibendos ere-
ctis, reliqua copia aliò transmissa sunt. Paucis post
diebus cum hostis affuisset, tentauit munitiones
ipsas oppugnare. Verum qui ad praesidium dimissi
fuerant, non solum viriliter locum defenderunt,
sed etiam eruptione facta, in hostes atrociter con-
currerunt. Dimicatum est acriter vtrinque: qua in
pugna multi ceciderunt, cum hisq; ipsius Coregiani
Comitis nepos. In ea expeditione Gardamus, homo
Syriam non parui nominis, qui Venetis militabat, perfidia
expeditio coniunctus, quoniam de praesidio tradendo cum ho-
stibus egerat, tormento impositus, in hostium ca-
stra iniectus est. Et cum hostis nulla via proficere vi-
deret.

**Non in
Syriam
expeditio**

deret, re infecta abiit. Eo digresso, rursus à Venetis
 vrbs est oppugnatione tentata, sed non sine cruore
 à mœnibus sunt repulsi. Et cum postea ad obsi-
 dionem continuandam praesidium reliquissent, quia
 hostes redire nunciatum est, relicta obsidione con-
 festim abierunt. Sub id tempus in Syriacam Baby-
 lonio Rege & Venetis in biennium induciæ sunt pa-
 ctæ. Pauloq; post Nicolao Pontifice Europæ duces
 ad opem Christianis in Syria laborantibus feren-
 dam, adhortante, cum ipse quingentos equites in
 ea expeditione dedisset: ad eos in Asiam deuehen-
 dos, Veneti viginti triremes obtulere. Ad id Tri-
 politanus Antistes Venetias missus est. Veneti et-
 iam ipsi, ne in tanta expeditione pro Christiano no-
 mine cessarent, apud commeatum & nauticas res
 praestitas, quinque ad alias suo nomine triremes sub
 Iacobi Tepuli imperio instruxerunt. Verum appa-
 ratus illi parum profuerunt. Orta namque inter
 Christianos discordia, Soldanus misso cum innu-
 merabili exercitu filio, Prolemaidem oppugnare ad-
 ortus est, qua aliquandiu Christianis defensa. Inde
 deficientibus auxilijs, qui in praesidio erant pau-
 latim fugientes, desertam cultoribus urbem reli-
 querunt. Eam Soldanus ingressus statim igni ferro-
 q; diripuit, anno postquam à Christianis capta est,
 centesimo & nonagesimo sexto. Sub eius et-
 iam tempus aureus nummus tunc primum cudæ
 coëptus est. Dandulus postea anno suæ admini-
 strationis decimo, natura concessit, eius corpus
 ad Gemellorum adem delatum, in circuitu
 templi

VENETORVM DVCVM

*templi humatum est, & Sarcophago hac carmina
incisa sunt:*

D Andalei generis magna virtute Ioannem,
 Hac brevis illustrem continet vrna Ducem:
 Claruit in magnis eius sapientia rebus,
 Quem monstrauerunt ardua facta probum.
 Consilio pollens, sensu maturus, acutus,
 Ingenio prudens, eloquioq; potens.
 Prae cunctis patriam summo dilexit amore,
 Illius ad regimen prouidus atq; vigil.
 Anni dum Christi currebant mille ducenti,
 Octoginta nouem, Spiritus astra petit,
 Qui defunctorum fruitur suffragio luce
 Decedens mundo confociatur eis.

PETRVS

VITAE ET RES GESTAE. 65
 PETRVS GRADONICVS,
 DVX XLVIII.

PETRVS Gradonicus, cū Iustinopolis prator
 esset, absens Dux est declaratus, anno nonagesi-
 mo ducentesimo & millesimo. Is inito Magistratu,
 Diuæ Catherina diem, cuius erat deuotissimus, inter
 festos obseruari mandauit. Sub id tempus Andreas,
 Pannonia Rex, matre Veneta ex Maurocenorum fa-
 milia ortus, Venetias accessisse dicitur. Huius Ste-
 phanus pater Ferraria ex Principis filia posthumus
 natus, occupato à propinquis regno, cū adultus fa-

1290.

I etus

*Validissi-
ma Vene-
torum &
Genuen-
sium clas-
ses.*

Etus esset, Tomasinam Maurocenam vxorem duxit,
ex qua hic Andreas natus est. Qui postea regium no-
men reguumq³ recipit. Cum Genuensibus per id tem-
pus bellum est renouatum, quod eo grauius & labo-
riosus, quàm quod superioribus annis gestum erat,
Venetis contigit, quia Genuenses graui bello Pisanos
adorti, ita eos plurimis illatis cladibus attriuerant,
vt illorum opes magna ex parte fracta succisaq³ vi-
derentur. Ad eos presenti periculo leuandos, quoni-
am his in Ligustico bello antea fidis socijs vsi fue-
rant Veneti, etiam vt Ligurem ab eo victoria cursu
retardarent, ingenti classe sexaginta triremium
& comparata, Rogerio Mauroceno Praefecto, in Ponti-
cum mare in Genuenses misere. Primumq³ ad Pe-
simum clas-ram mouentes, locum ipsum oppugnârunt, incen-
dioq³ absumpserunt: Inde ad Folia vetera classe ad-
mota, hoc quoque oppidum caperunt, maioriq³ ex
parte combusserunt. Sequenti anno Ioanne Superan-
tio Praefecto, quinque & viginti triremes in eam
Prouinciam sunt missa, ab hisq³ Caphata in Thra-
cia vrbs, occupata est, & ibi classis, cum hyems appe-
teret, hybernauit, eiusq³ hyemis immensis frigori-
bus, aliquot turma consumpta sunt. Genuenses au-
tem & ipsi non cessantes, Lampade Aurio Praefe-
cto, septuaginta triremibus extructis, in altum pro-
cesserunt, & Venetum sinum ingressi, ad urbem ci-
tato cursu iter intendebant. Veneri autem ad eam
validissima classis famam, maximis conatibus,
quinque & nonaginta triremes paucis diebus instru-
ctas eduxerunt. Amba Classes ad Corcyram nigram
pugnandi

pugnandi studio conuenere. Hic accensis vtrinque animis est concursus, Carolo & Andrea Dandulo Praefectis, ingens pugna cadesq; horribilis commissa: Demum foedissima orta strage, Veneti funduntur, fuganturq;, magna est clades accepta. Nectamen ea victoria hostibus incruenta fuit, ingens namque eorum quoque cades facta est. A nonnullis etiam traditum, non minorem Ligurum quam Venetorum stragem fuisse. Alij tradunt, sex & triginta Venetorum triremes certamen detrectantes, clades. praelio euasisse. Capta ad quatuor hominum millia, & cum his Andreas Dandulus Praefectus, qui ne captiuus Genuam perduceretur, triremi capite grauitus impaeto, vitam cum morte commutauit. Ciuitas tanta clade accepta, ad reparandas vires animi intendens, ne hostes victoria elati Venetias versus mouerent, quinque & viginti triremes Marco Basilio Praefecto in altum misere: quae circa Helespontum cum hoste congressa, non meliore fortuna quam antea ad Corcyram pugnauere, sexdecim namque triremes ab hostibus captae, reliquae fusae fugataeq; sunt, Ea victoria adeptus, victor hostis in Cretam tendens, primo impetu Cydonem urbem occupauit. Ad haec mala grauissima deinde ciuium coniurationes accesserunt, & primum Marinus quidam Boconius plebei ordinis, homo audax, & ad facinus Bocconia promptus, iu Principis & optimatum cadem. coniura- conspirauit. Verum coniuratione patefacta, Matio. rinus cum socijs in potestatem reductus, ad geminas columnas suspendio necatus est. Cum Pataui-

nis nouum bellum exortum, Hi nanque cùm locum in stagnis, cui Petabule nomen est, communissent, eum Veneticonfestim diruerunt. Cum Paleologo etiam ob pecuniam quam Venetis debebat negatam eo tempore bellatum. Classis sub Beleti Iustiniani imperio septem & viginti trirremium ad id bellum est missa, qua multas Gracorum naues circa Cretam, & Eubœam inuentas oppressit. Graci qui in his fuere, omnes ferè necati, inde ad populationem classis conuersa, omnem circa Graciam maritimam oram igni ferroq; vastauit, qua re tantus est hosti metus iniectus, vt pecunia oblata, pacem à Venetis implorauerit, classis Venetias adducta, quindecim captiuorum millia adduxisse dicitur. Sub id tempus Veneti Friscum Ferrariensem, qui patre Acione eiecto

Ferrariensem & necato, Ferraria dominatum occupauerat, adiuvantes, castellum Tealdum expugnauerunt. Quo facto Friscus urbem ingressus, eius dimidiam ferè partem incendit. Ea iniuria ciues indignati, Frisco eiecto, Venetis sese dedunt. Clemens autem Pontifex urbem Ecclesia subiectam, à tyranno vexatam, & in Venetorum imperium redactam agrè ferens, Venetos anathemate notat, sacrisq; interdicit, eorumq; bonis direptis, eos etiam pro seruis, vbicunque capti fuerint, haberi mandauit. Quo edicto ciuitas multa damna & incommoda eorum vbiq; direptis bonis, Pontificis perpeffa est. Legato deinde Pontificis cum validis coedictum pijs non paruoq; equitatu à Florentinis accepto, accedente, Veneti Ferraria vltro cesserunt. Atrox deinde coniuratio ciuitatem inuasit. Caiamon Tepu-

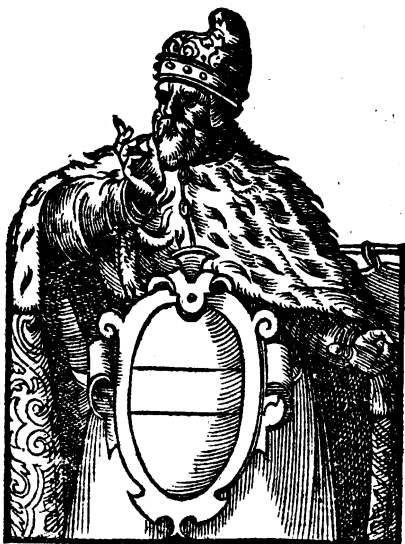
lus

lus ex familia patritia ortus, ad occupandam per ty-
 rannidem urbem, animum adiecit. Is enim cum non
 paucis & patritijs & humilioris fortuna viris con-
 spiratione facta, conuenit, vt statuta ad facinus die,
 momentotemporis Duce cum primoribus interem-
 pto, Remp. inuaderent. Accidit autem quasi diuini-
 tus, vt quo die erupturi erant, ingens tempestas, ma-
 gnaq; ventorum vis, orta esset, ita vt omnia strepitu
 complerentur. Re interea ad Principem & patres
 delata, per totam urbem clamandum curarunt, vt
 qui Rempu. saluam esse vellent, in curiam ad opem
 Duci & patribus asserendam aduolarent. Coniura-
 ti autem iam in aream Diui Marci prorumpentes,
 omnia armis compleuerant. Optimates verò cum
 plurimis in auxilium concurrentes, coniuratorum
 impetum fortiter repellunt, fœdissimaq; cedes exor-
 ta. Baiamon, vbi fortunam inclinare vidit, area pu-
 blica exiens in mercatoria via à muliercula quadam
 lapide supernè deiecto, vulneratur. Inde ferro à suis
 oppressus est. Multi patritij coniurationis conscij, se-
 curi subiecti sunt. Baiamontis ades disrupta, eiusq; ^{Tepulana} ^{coniura-}
 bona in publicum redacta. Ex quibus ades illa fuisse tis interi-
 memorantur, vbi nunc Macellum in Riuaalto est. Fe-
 sta Diui Viti martyris, quo die coniuratio oppressa
 est, quotannis Principe eò cum frequenti Senatu ac-
 cedente, proseruata libertate celebrantur. Quidam
 autem aliter tradunt. Nec Baiamontem occisum,
 sed patefacta coniuratione, illum cum reliquis con-
 scijs exulasse. Ob idq; tunc primum Decemuiros crea-
 tos dicunt. Per ea tempora Iadera Michaelè Mau-

VENETORVM DVCVM

*roceno Comite expulso, sexto à Venetis defecit. Ad
eam recipiendam Beletus Iustinianus Praefectus cū
classe missus est. His rebus gestis Dux, anno suo magi-
stratus duodecimo, è vita discessit, & ad Cypriani
adem sepultus est.*

MARINVS GEORGIVS, DVX XLIX.

1303.

MARINVS Georgius Dux successit anno Do-
mini tertio & tercentesimo supra millesimū.
Eius tota administratione Veneti anathematis in-
terdi-

terdicto obnoxij suere. Apud Iaderam etiam parum prosperè bellatum, Duxerat in Dalmatiam Iustinianus Venetas copias, & cum his mille equites, quibus Damasus quidam Hispanus genere, homo nō instrenuus, praeerat. His copijs Iaderam obsidere, adorti Iaderae sunt. Iaderae interim praeerat Baius quidam nomine, obsidio, qui cum pacem non aequis conditionibus tentasset, nec accepta fuisset, ad dolos conuersus, cum Damaso clam egit, vt duobus millibus aureorum nummis acceptis, urbem ingrederetur, ibiq; cum amplo stipendio quamdiu vellet praesset. Ad haec nauigia ad suos suasq; asportandas res, quando inde abire vellet, promittit. His promissis allectus, habito cum suis consilio, die statuto eductis copijs veluti urbem oppugnaturus, cum suis urbem est ingressus. Ea nouitate attoniti Veneti ab homine perfido metuentes, ne aliquā maiorem cladem acciperent, retrouertentes, ad naues se receperunt. Damasus autem ne omnino proditor haberetur, se pacis arbitrum inter Venetos & Iadrenses exhibuit, ob idq; ad hostes se traxisse ostendit. Verum cum nihil profecisset, nauibus ex foedere acceptis, in Apuliam transmisit. Verum ille sua perfidia paulò post meritis poenas luit, foeda namque tempestate iactatus, naui scopulis impacta, rebus & pluribus socijs amissis, naufragus paruo nauigio ascenso, agræ vitæ discrimen euasit. Georgius postea amplo Diuo Dominico fano aedificato, eoq; priuatis bonis dotato, cum menses decem Reipu. praefuisset, diem clausit extremum, & ad Diuorum Ioannis & Pauli adem sepultus est.

VE NETORVM DVCVM
IOANNES SVPERANTIVS,
DVX L.

1304. IOANNES Superantius, ad Ducatus admini-
strationem elatus est, homo facilimis moribus, &
ingenio ad benevolentiam contrahendam accom-
modato. Is quamprimum Iadrenses ad fidem retra-
xit. Procuratorum numero per id tempus tres alij
torum nu additi. Spalatum, Tragurium, Sibinicum, & Ce-
merus au nonam in fidem concesserunt. Ciuitas Pontificis in-
ctus. terdicto Francisci Danduli legati opera liberata
est. Ferunt illum ad Pontificis conspectum catenâ
ferrea

ferrea collo iniuncta tandiu in morem canis posstratum iacuisse, quo ad victa illius ira, ignominiosam non tam patriae ademisset, atque ob id Canis cognomen illi postea fuisse. Per haec tempora triremes quindecim Iustiniano Iustiniani Praefecto sunt missae, mandatumque, ut omnia maria perlustraret, an aliquid à Genuensibus moueretur, quos fama erat, non parum per ea tempora res Venetas infestare. Verum cum omnia pacata inuenisset, Iustinianus incolumen classem Venetias reduxit. Sub id tempus, Vetus nannale, quod vulgo Arsenatum vocatur, magna ex parte est auctum. Eo duce quadraginta triremes aduersus Genuenses in Ponticum mare Iustiniano Praefecto sunt missae, quae non paucas hostium naues apud Bosporum, res Venetas infestantes, oppresserunt. Classis deinde ad Perae oppugnationem conuersa est. Quare territi Ligures, Venetis promittunt, si ab oppugnatione oppidi abstineant, se paratos esse damna Venetis illata persolvere, & quicquid in tanta classe paranda esset expensum. Pace illis sub his conditionibus concessa, classis est Venetias adducta. Per ea tempora, Patauinis aduersus Mastinum Scallam Veneti auxilio fuerunt, tyrannoque ab eorum ceruicibus repulso, pristinam Patauini libertatem recepere. Eius ciuitatis administratio Marsilio Carario est concessa. His domi forisque gestis Superantius cum annos sexdecim & menses sex Remp. administrasset, ex humanis excessit, & in Diui Marci sacello situs est.

Liberan-
tur Vene-
ti inter-
dicto.

Pax Peren-
sior re-
dita.

VENETORVM DVCVM
FRANCISCVS DANDVLVS,
DVX LI.

1321. FRANCISCVS Dandulus, cui canis cognomē
fuit, ducatum adeptus est. Sub huius administra-
tione, Pollani, & Valenses, ab Aquilegiensi Antisti-
te deficientes, Venetum Imperium receperunt. Ad
eos in fide retinendos, cū Aquilegiensis arma pa-
raret, Veneti sub Iustiniano Prasecto, non paruas
copias in Histriam transmittunt. Aquilegiensis an-
tistes non congregi ausus, Pollam, Valemq; sub cer-
tis conditionibus Venetis remittit. Octo triremes
quibus

quibus Thomas Viarus praefuit, cum sex Ligusticis
 confligentes, quinq; amissis fusa fugataq; sunt. Via-
 rus cum Tribus reliquis Venetias veniens, quia eius socor-
 dia ea clades accepta dicebatur, in carcerem coniectus
 est. Sub id tempus, Veneti, Ioanne XXII. Pontifi-
 ce, & Gallia Rege annitente, ingentem vim nauium
 ac triremium aduersus Turcos compararunt, quae **Prima in**
 sub Petri Zeni imperio innumeras hostium naues **Turcos**
 circa Syriam inuentas oppresserunt. Quosunque **expeditio**
 viuos in potestatem redactos, Zenus suspendio ne-
 cauit. Cum Scalanis deinde bellum est susceptum.
 Hi namque Veronam, Vincentiam, Brixiam,
 quibus antea dominabantur, denuò Parmam Ru-
 beis eiectis, occupauerant. Feltrum etiam, Bello-
 num, Ceneramq; Bœmia Regi ademerant. Tarui- **Scalani**
 sio quoque in suam potestatem redacta, Patauium **belli cau-**
 etiam subegerant, Cararijs eius nomine vrbis ad **ses.**
 ministracione permissa. Tantis rerum successibus
 elatus, Mastinus Scala, Venetos etiam tentare
 adortus, munitionem instagnis apud Petabullam
 erectam, valido praesidio firmat. Veneti autem ad
 illius conatus auertendos, haud procul inde locum
 comuniunt, foedusq; & socia arma aduersus Sca-
 lanos cum Florentinis iunxere. Ingens deinde exer-
 citus conscriptus, Petro Rubeo Parmensi rei mili-
 taris peritissimo à Venetis accersito, copiarum im-
 perium est delatum. Et primum expugnatis qui-
 busdam in Patauino, & Taruisino agro castellis,
 Veneti Patauium, Alberto Scaligero capto, in dedi-
 tionem accepere, eiusq; ciuitatis regimen Marfi-

VENETORVM DVCVM

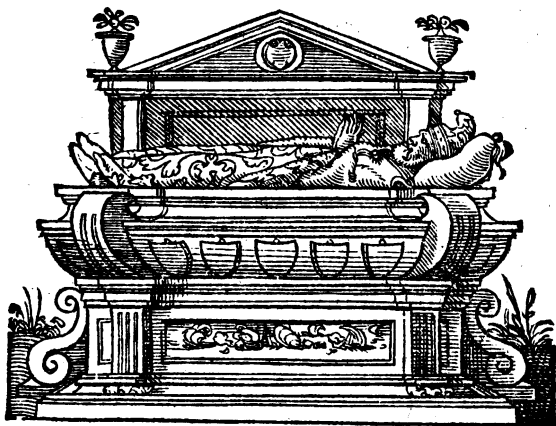
lio Carario detulerunt. Eò Marco Lauredano Iustiani, Andreatio Mauroceno, legatis missis. Cinxerant etiam Veronam obsidione Veneti, eamq; grauius premebant. Vincentiam quoque obsidere adorti, eam ad maximam annonae inopiam redegerant. Verum cum in eo bello Petrus Rubeus eiusq; frater Marsilius obijissent, cumq; Luchinus Vicecomes alio exercitu Brixiam & Bergomum vrbes à Mastino adeptus in suam redegisset potestatem, timentes Venetis ne dum vnus potentiā exstinguerent, alterius augerent, pacem his conditionibus Mastino dederunt, vt omisso Patauio Carariensibus, dimissaq; Brixia & Bergamo Vicomiti, Tarvisium cum eius ditionis castellis, Venetorum esset. Feltrum, & Bellunum, & Ceneta, ad Carolum redirent, Florentini, quatuor Lucensis agri oppida haberent. Eam pacem Florentinis displicuisse dicitur, quoniam Luca dominium postulabant. Verum sic volentibus Venetis cesserunt. His rebus domis forisq; gestis, Dandulus anno sui Ducatus vrdecimo, feliciter obiit, & in monasterio fratrum B. Francisci sepultus est, Apud ipsius monumentum hi versus leguntur:

*Pax cum
Scalanis.*

L Audibus innumeris meritisq; parentib. iste
Franciscus virtute nitens clarissima proles,
Cardula quem genuit, patriae venerabilis huius
Dux fuit illustris, qui libertatis amator
Edomuit fasces tumidos, & vincla resoluit,
Marchia quas dudum nimirum quoq; pressa iacebat,

Ter-

*Teruisina quidem vicinaq; castra Salinis
Attentata ruit, clarus dum rexit habenas.*

*Quaq; decus terraq; mari successib. auxit,
Hic Venetum patriam hosti magis esse timenda
Fecit: at vndeno solij præsignis in anno
Decessit fœlix, domini tunc mille trecentos
Ter denosq; nouem Phœbus deuoluerat annos,
Luxq; Nouembris erat cunctis celeberrima Diuis.*

BAR.

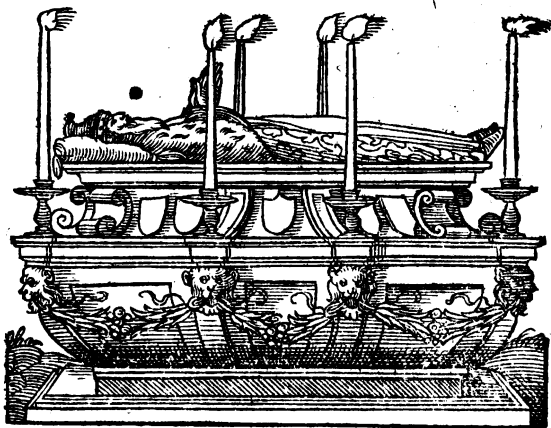
VENETORVM DVCVM
BARTHOLOMAEVS GRADONICVS.
DVX LII.

1339.

BARTHOLOMAEVS Gradonicus, Dux cre-
tus est anno trigesimo nono, tercentesimo &
millesimo. Eius tempore, Popiliam, Palestrinam,
Medoacum, Magistratus mitti capti sunt. Aquae ita
in immensum creuerunt, ut totam ferè urbem inun-
dauerint. Per id tempus Cretenses quidam Reguli
ab Imperio defecerunt, qui in montanis locis confi-
dentes, non parum insulam infestabant. Ad eorum
conatus comprimendos, Nicolaus Falerius, Iustinia-
nus

nus Iustiniani, & Andreas Maurocenus, cum non parua peditum manu, sunt missi, Qui hostibus occurrentes, eos intra paucos dies in Venetorum potestatem redege're: De rebellibus supplicium sumptum. Et cum annos circiter tres ducasset Gradenicus, ex viro discessit. Eius corpus indiui Marci adis vestibulo, est conditum sub hoc Elogio:

Moribus insignis recti basis, indole clarus,
 Clarior & meritis, patrij seruator honoris,
 Clauditur hoc tumulo, Gradenigo Bartholomaeus,
 Dux fuit is Venetum, quarto defunctus in anno.

ANDRE-

VENETORVM DVCVM
ANDREAS DANDVLVS,
DVX LIII.

1338.

ANDREAS Dandulus, Ducatum consecutus est, singulari doctrina & eloquentia vir, qui Venetorum gesta eleganti stilo scripsisse dicitur. Sub huius temporibus à Babylonio Rege, per Nicolaum Ioannem legatum tuta in Aegyptum nauigatio impetrata est, qua etiam à Romano Pontifice, Marino Falerio, & Andrea Cornario legatis ad id missis, confirmata est, concessumq̃, vt Venetis liceret cum sex triremibus circa Alexandriam & Syriam negotiari. Ia-

ri. Iadera septimò à Venetis deficiente, ad eam recipiendam Veneti aliquot triremes in Dalmatiam transmisere. Non parua etiam terrestres copia Andrea Mauroceno, & Simeone Dandulo legatis, sunt missa, qui tentârunt urbem oppugnare. Verùm Ludouici Pannoniae Regis cum ingentibus copijs interuentus (nam centum hominum millia habuisse constat) difficilem primùm expeditionem illam reddidit, postea maioris victoriae occasionem Venetis praestitit. Cum eo namque atroci certamine concursus, magnaq; vtrinq; cade exorta, hostis fusus fugatusq; est. Rex magna exercitus parte amissa, in Pannoniam abiit, quare territi Iadrenses ad misericordiam conuersi, implorata uenia, se Venetis dedidêre. Qui defectionis causa fuerunt, in exilium sunt acti. Tres Auditores ad cognoscendas causas tunc primùm creati, Veteres appellati. Horribilis per id tempus motus terrae factus est, quo aedificia multa corruerunt. Ingens deinde annona caritas ciuitatem aggressa est. Fœdissima etiam pestilentia per id tempus tota Italia vexata est. Qua Veneta quoque urbs non parum est consternata, multaq; hominum millia, paucis diebus, eo morbo consumpta. Iustinopolitani per id tempus à Venetis defecerunt. Ad eos recipiendos, Pancratius Iustinianus, cum terrestribus maritimisq; copijs, est missus, Qui paruo negotio eos ad imperium retraxit. Cum Genuensibus denuò bellum est susceptum, causa à Genuensibus orta, qui Venetis negociatoribus Pontici maris cursum occludere conabantur: Hi Venetas aliquot naues inter-

Septima
Iadrensi-
um defe-
ctio.

VENETORVM DVCVM

**Recens
cum Ge-
nuensibus
bellum.**

captas Chaphatam adduxerunt, Repetitis per legatos rebus, & non redditis, validissima in Genuenses classis decreta est, quinque & triginta triremium, ex Dalmatia, Eubœa, Cretaq; classis expleta, Marco Ruzano Praefecto, qui domo profectus, tresdecim hostium triremes, apud Caristum portum inuentas, adortus, sudit fugauitq; Decem triremes cum classis Praefecto captae sunt ingensq; Genuensium numerus, ex quibus mille & quingenti in custodiam traditi sunt. Veneti post eam victoriam in Chalcidem mouerunt, deinde Bosporum petentes nonnullas hostium naues intercapere. Ligures interim cum decem triremibus Philippo Aurio Praefecto, audita Venetae classis profectio, ad Chalcidem oppugnandam mouerunt, vrbemq; adorti, momento temporis occuparunt, diripueruntq; & demum, captiuis receptis, incendio consumpsērunt. Veneta classis cum ingenti preda domum est adducta. Cum Aragonum Rege deinde aduersus Genuenses socia arma sunt iuncta, Stephanus Michaël ad fœdus percutiendum est missus. Ingens postea classis decretâ, Eius imperio Nicolao Pisano delato, qui domo profectus cum decem triremibus, aucta in Dalmatia & Gracia classe, Pancratio Iustiniano, Sinus Adriatici Praefecto, cum triginta triremibus accedente, duabus classibus adiunctis, Genuam versus mouerunt, vbi fœda tempestate iactati, ex triremibus vnâ amiserunt, Et remittente postea tempestate, Methonem applicuerunt. Inde Aragonia etiam classe adiuncta, in Eubœam transmisere;

hisq;

hisq; Gracorum nauibus adiunctis, apud Peram
 cruento Marte cum hostibus dimicatum ferunt, Et
 neutro inclinante victoria, certamen diremptum.
 Ad Bosporum postea totis viribus vtrique concur-
 sum: Vbi quam primum Græca classe penè intacta
 hosti cedente, Venetis & Aragonijs fortiter concur-
 rentibus, cruento certamine, per plures horas, neu-
 tro fortuna inclinante pugnatum est, Demum pu-
 gna in noctem dilata, & in posterum etiam diem *Ingenis*
 protracta, magna vtrique strages commissa: De- *Venetorum*
 nique Pontici Aragonum classis Praefecto cadente, *clades.*
 cedentibus Barbaris, Veneti fessi, cum propter loci
 angustias plurima triremes confligere non possent,
 & ipsi hostibus cessere. Ceciderunt ea pugna Pan-
 cratius Iustinianus, Stephanus Contarenus, Io-
 annes Stephanus, Benenatus Bembus. Verum &
 Liguri victoria non incruenta fuit. A quibusdam
 etiam traditum, non minorem Ligurum, quam Ve-
 netorum stragem fuisse, qui postea à Venetis pro-
 uocati, confligere recusarunt. Multa deinde cla-
 des, ultro citroq; illata acceptaq; sed hæc haud me-
 morabiles subsecuta sunt. Sequenti vero anno, ma-
 gna instructa classis, sub Nicolai Pisani imperio in
 altum deducta, in Sardiniam venit, ubi se Arago-
 num classi quadraginta triremium, quibus Bernar-
 dus Caprarius præerat, adiunxit. Genuenses etiam
 haud procul inde cum ingenti longarum nauium
 numero, Antonij Grimaldi ductu, circa Clarim apud
 Sardiniam occurrentes, classibusq; inuicem con-
 strictis, tenacique nexu Venetis cum Aragonijs
 iunctis,

VENETORVM DVCVM

*iunctis, magnis vtrunque animis est concursus, tro-
 ciq; commissa pugna, demum Genuensibus inclinan-
 tibus, hostes vnam & quadraginta trirèmes amise-
 re, quas Veneti in potestatem redactas, ad prateri-
 ta cladis memoriam abolendam viris onustas (vt qui-
 dam tradunt) medijs fluctibus demerserunt. Grimal-
 dus cum paucis, qui superfuerunt, se Genuam rece-
 pit. Ea clade perterriti Genuenses, suis viribus diffi-
 si, Ioanni Vicecomiti Mediolanensi Archiepiscopo se
 ac sua dediderunt: Veneti & ipsi Cararios, Scalige-
 ros, Estenses, Gonzagas, & in Hetruria Florentinos
 sibi socios adiunxerunt. Genuenses autem denud re-
 parata classe, cum quinque & viginti trirémibus,
 Pagano Aurio Prefecto, mouerunt, & Adriaticum
 sinum ingressi, pluribus nauigijs interceptis, in Hi-
 striam processu Parentium occupant ac diripiunt.
 Veneti per id tempus cum Carolo Boemia Rege fœ-
 dus renouârunt. His rebus gestis Dandulus, cum
 annos duodecim Rempu. administrasset, na-
 tura concessit, & in aurea ade, ad Ba-
 ptismilauacrum, honorificè se-
 pultus est.*

MARI.

VITAE ET RES GESTAE. 73
MARINVS FALERIVS,
DVX LIIII.

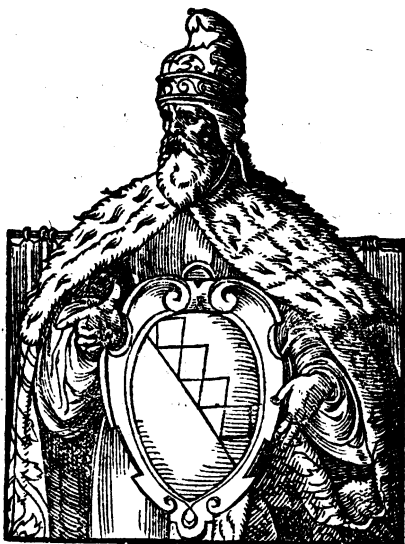
MARINVS Falerius, cū apud Pontificem 1354.
legati munere fungeretur, absens Dux est de-
claratus, anno quinquagesimo quarto, tercentesi-
mo, & millesimo. Sub id tempus Pisanus Praefectus,
cum triginta triremium classe, duobusq; & viginti
minoribus nauigijs, ad Sapientiam insulam conse- Sapientia
dit. Huc Aurius Genuensium Praefectus, cum trigin- clades.
ta triremibus, pugnandi studio celeriter contendit,
ibiq; commissa pugna, Veneti fusi fugatiq; sunt. Pi-
sanus

sanus Praefectus cum quinque millibus hominum captus, Genuam perducitur. Falerius interim cum menses nouem Reipub. praefuisset, homo nefarius, ad Rempub. per tyrannidem occupandam animum adiecit. Quod ut facilius consequi posset, cum plurimis plebij ordinis viris, ad perpetrandam Optimatum eadem conspirauit, Et ex illis sexdecim coniurationis principibus negotiū dedit, ut singuli cum sexaginta armatis, statuto tempore in curiam prorumperent, & ex nobilitate obuium quemq; conficerent, & deum Falerium, non Principem, sed dominum clamarent: Verum diuina forte prouidentia factum accidit, ut Beltrandus ex plebe homo ex coniuratis vnus, poenitentia forte tanti sceleris ductus, aut timore compulsus, Nicolao Leono Patricij ordinis, compatri suo, rem omnem communicauerit. Re accepta Leonus, atrocitate rei commotus, confestim seniores Patrum & Decem viros adit, illisq; rem omnem aperit, qui ad Rem. praesenti periculo leuandā cōuersi, coniurationis principes in primis in potestatem redigendos curarunt. Sexdecim ea nocte capti, sceleris conuicti, suspendio necati sunt. Falerius etiam eodē die, super atrij scalam lapideam, securi est percussus. Alij pleriq; capitali supplicio affecti. Quidam etiam in mare demersi. Indici coniurationis mille aureorum nummum stipendium annuū decretum, isq; ad Patricium ordinem reductus. Qui postea cum Patres in gratitudinis accusaret, eorumq; fama detraheret, Ragusium, stipendio adempto, in decennium est relegatus.

**Faleria-
na coniu-
ratio.**

**Falerius
Princeps
obtrunca-
tur.**

VITAE ET RES GESTAE. 76
 IOANNES GRADONICVS,
 DVX LV.

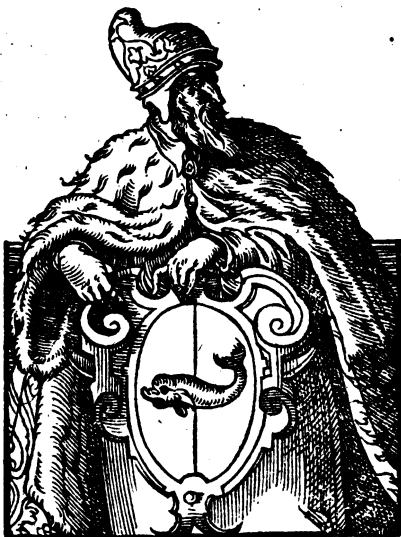
IOANNES Gradonicus, cui Nasoni cognomen 1354
 fuit, Dux subrogatus est. Sub id tempus pax, anno
 illius belli quinto, cum Genuensibus composita.
 Cum Bernaboue etiam, & Galeatio Vicecomitibus,
 bellum est depositum; Captiui hinc inde restituti
 sunt. Eo bello defuncto, nouum deinde bellum ciuita-
 tem inuasit: Ludouicus Pannonia Rex, ob Dalmati. Pax cum
 am Venetis infensus, bellum armaq, parabat. Ad Genuensib
 quod si fieri posset auertendum, Marcus Cornarius, bus.

K 4 &

Tarvisi
oppugna-
tio.

& Marinus Grimanus legati in Pannoniam sunt missi, qui nihil proficientes, Rege iniqua postulante, domum redierunt. Dalmatiam igitur ille cum ingentibus copijs inuasit, vno tempore Iaderam, Siscium, Spalatrum, Tragurium, Enonam, obsidere adortus est. Veneti autem comparata classe, & terrestribus copijs instructis, vrbes valido praesidio firmant. Neque eo Barbarus contentus, inito cum Francisco Carario foedere, acceptisq; Austria Duce, & Aquilegiensi Antistite bellis socijs, cum centum millibus hominum in Siciliam transcendit, & in Tarvisinis finibus congressus, Cuniano & Sicilio in ditionem acceptis, inde Tarvisium castra admouit. Veneti autem missis ed Marco Iustiniano, & Ioanne Delfino, & Paulo Lauredano, urbem illam armis & commeatibus muniuere. Tam difficili bello Repub. occupata, Gradonicus Princeps senio confectus, cum annum vnum & menses duos Rempu. administrasset, morte sublatu est. Vir non vulgari sapientia praeclatus, & Iuris communis peritissimus. Eius funus ad Minorum adem delatum.

IOANNES Delfinus, ex Taruisio, vbi Legatus
 praerat, Dux declaratus est. Qui armatorum ma-
 nu stipatus, inde discedens, Venetias concessit. Anno
 quinquagesimo sexto, tercentesimo supra millesi-
 mum. Per id tempus, Pannonia Rex aliquot operibus
 bellicis constructis, Taruisium oppugnare adortus
 est, vrbsq; a Venetis est strenuè defensa. Rex autem
 cum nihil proficeret, dimissis ad obsidionem copijs,
 in Pannoniam reuersus est. Interim Marcus Iustinia

1356.

K 5 nus

nus legatus, cum ingentibus copijs Taruisinum est missus. Inducia in quinque menses cum hoste sunt pactae. Andreas Contarenus, & Michaël Falerius, ad Regem, ad pacem petendam sunt missi, qui re infecta Venetias reuersi sunt. Post inducias Serauallum ab hostibus captum est. In Dalmatia Spalatrum, Siccō & Tragurium, à Venetis ad Regem defecerunt. Iadera & ipsa furtim ab hoste recepta est, arx tamen retenta. Rebus Venetis ita periclitantibus, Veneti denuò Taruisinum, Ioannem Gradonicum, ad pacem quibus posset conditionibus componendam, ad Regem miserunt, Qua his conditionibus est impetrata: Vt Ludouicus Rex quicquid à Fanatico sinu Dirachium vsque, Veneti possedissent, haberet, restitueret, quaecumque in Histria & Taruisino agro Venetis ademisset: Veneti autem Dalmatia possessione cedentes, reliquum terrarum, quod circa citraque Sinum esset, dimidium retinerent. Pace confecta, Marcus Cornarius, Ioannes Gradonicus, & Laurentius Celsus legati in Germaniam ad Imperatorem sunt missi, Cornarius, & Gradonicus, ex legatione redeuntes, à Regulo quodam Germanico intercepti sunt, & in arcem quandam ignominiose abducti, Celsus auerso itinere, in patriam reuersus, paulò post ad praesidium Sinus classis Praefectus missus est. His rebus domi forisque gestis, Delfinus, anno sui Ducatus quinto, ex viuis decessit. Eius funus ad Gemellorum adem delatum est.

Pax cum
Panno-
nia rege
confecta.

VITAE ET RES GESTAE. 71
 LAURENTIUS CELSUS,
 DUX LVII.

LAURENTIUS Celsus, absens cum Sinui præ- 1362
 esset, patre adhuc superstite, Dux declaratus est.
 Ad eum adducendum duodecim Patricij cum trire-
 mi sunt missi, Eumq; vrbi appropinquantē, Senatus
 cum Bucentaurea naui honorificè excepit. Victor Pi-
 sanus in eius locum ad imperium maris est missus.
 Sub id tempus Austriae Dux, Venetias accessit: Eum
 venientem Princeps cū frequenti Senatu honorificè
 excepit, pauloq; post Cyprius Rex, cū trib. triremib.
 & Regia

Proscri-
ptio rebel-
lium Cre-
tensium.

Et Regio comitatu affuit, qui etiam honorificentis-
simè exceptus est. Ingens deinde in Creta defectione or-
ta, totaq³ ferè insula ab Imperio alienata. Nobilium
namq³ quàm plurimi, ad defectionē spectantes, Leo-
nardo Dandulo Duce cum Legatis in potestatem re-
ducto, Marcum Gradonicum Ducem creant, Onera-
rias naues, quæ eò applicuerant, cum negotiatorib. in-
tercipiunt: Audita Insula defectione Veneti Petrum
Superantium, Andream Zenum, Marcum Mauro-
centam, legatos ad ipsos Colonia Principes mittunt,
qui eos ad infandum consilium deponendum, Impe-
riumq³ recipiendum, adhortantur: Verùm illi publi-
ca mandata non solum non acceperunt, sed nec au-
dierunt quidem. Legatis reuersis, Veneti coniura-
tionis Principes proscriptos hostes Reip. iudicant, in
eosq³ bellum decernunt, Et primùm ad Pontificem,
ad Imperatorem, ad Pannoniæ Regem, ad Ioannam
Siciliæ Reginam, omnesq³ ferè Principes Christia-
nos, legatos mittunt, orantq³, vt Venetos ad indignā
Colonorum suorum defectionem vlciscendam, adiu-
uarent, Vel si id minus, saltem ab iniuria abstinē-
tes, nullam illis opem petentibus exhiberent. Inte-
rim Veneti ingentem, sub Dominici Michaëlis an-
teà classis Præfecti imperio, classē decernunt: Ter-
restres etiam copię, Luchini Vermij Veronensis du-
ctu, non pauca conscriptæ: Mille equites, duog³ pedi-
tum millia, nauibus impositi sunt. Classis trium Et
triginta triremium, onerariarum octo, Venetijs pro-
fecta, ad Candidam urbem applicuit. Interim defe-
ctionis auctores, Calergo quodam auctore, omnes
Venetos

Venetos nobiles, eius facinoris expertes, Venetis rebus fauentes, occidendos curarunt. Cæsi Andreas Cornarius, Gabriel Venerius, Marinus & Laurentius Pasqualici, Laurentius Gritus, Zancatius Iustinianus, Leonardus Abramus & alij plerique. Calergius autem paulò post, sua in Venetos nobiles impietatis meritis pœnas luit, à Marco siquidem Gradonico Duce captus, facinorosus homo, ex superiori parte Ducarij præcipitatus, pluribus inde vulneribus confossus, occubuit. Eius cade factionis Principes consternati, cum nulla sibi apud Venetos impetranda venia spes superesset, suis viribus parum fidentes, legatos ad Genuenses misere, quibus se insulamq; dederent, eare per Georgium Molinum Coronensem Antistitem Venetias delata, quamprimum ad Genuenses legatio decreta, nunciatumq;, non posse illos publica fide incolumi, opem Cretensibus præstare. Quibus auditis Cretensium legati, vlla absque auxilij spe dimissi sunt. Interim Michaël cum in continentem copias exponeret, ad centum milites ab hoste insidijs excepti, ad vnū omnes trucidati sunt, expositis in terram reliquis copijs, urbem oppugnatione adortus Luchinus, primum suos commodæ oratione adhortatus, in hostes ferociter mouit, Sub primum ferè congressum funduntur Cretenses, Fufos vrget premitq;, Venetus victor. Ea clade territi Venetorū Graci, cum se terra mariq; hostibus circumuentos de Cre-cernerent, nec spes vlla superesset, ad Michaëlem & tenfibus legatos accepta fide, vt miseris ciuibus eorumq; fortunia parcerent, vrbis clauis mittunt. Luchinus cum

pau-

VENETORVM DVCVM

paucis urbem ingressus est, Dux Gracus capitali supplicio est affectus, auctores factionis, securi percussi. Militi quoniam à prada fuisset exclusus, duplex stipendium datum. Ea victoria Venetias perlata, gratijs primum Deo Optimo Maximo actis, multisq; pijs operibus peractis, Hastarum certamina à Nobilibus adolescentibus, in Diui Marci area, per aliquot dies, cum magnifico apparatu, celebrata sunt, In quo spectaculo Cyprius Rex, ex Gallia reuersus, cum Luchini Vermij filio, iuvene strenuo, hasta decertauit. Insula ad imperium redacta, classis cum copijs Venetias est deducta. Cum Cyprio Rege foedus est ietum, & in eius gratiam noua classis instructa, qua ille uisus, Alexandriam urbem expugnauit, eamq; diripuit. Celsus cum annos circiter quatuor Rempu. administrasset, excessit, & ad Cœlestinam adem sepultus est.

VITAE ET RES GESTAE. 90
 MARCVS CORNARIVS,
 DVX LVIII.

MARCVS Cornarius, singulari sapientia & eloquentia vir, Ducali dignitate decoratus est, anno sexagesimo quinto, tercentesimo & millesimo. Sub prima huius administratione noua Creten-
 sium defectio successit, eiusq; primi motus à Ioanne Calergo orti dicuntur: qui se eius defectionis, imperij insignijs arreptis, Principem gessit. Et primū ad Nobilium perniciem conuersus, Nicolaum Dandulum, & eius fratrem, Et alios plerosq; Nobiles, oppressit, 1365.
 Castella,

VENETORVM DVCVM

Castella, oppidaq³, non parua expugnauit, ac diripuit, totamq³, ferè Insulam, prater vrbes, & paucissimā oppida, à Venetis alienauit, Veneti ea nouitate audita, missis ad Pontificem legatis impetrarunt, vt quicunque, aduersus Insulanos rebelles, arma sumpsisset, omnium, quā ad eam diem deliquissent, plenam veniam consequerentur. Missi postea ad Græcorum motus inhibendos, legatorum nomine, Iacobus Bragadinus, Aurius Lauredanus, Petrus Mocenicus, Laurentius Dandulus, & Andreas Zanus: Qui barbaris militibus, & pedibus quā plurimis ex diuersis locis conscriptis, in hostes mouerunt: & apud Argatiam, & Melisiam dimicantes, Insulanos fuderunt fugaruntq³. Multi deinde & diuersi in ipsa insula conatus fuere, pluribusq³, in locis vario euentu dimicatum: nouis postea legatis, Pantaleone Barbo, Ioanne Zeno, Nicolao Taruisano, Andrea Zeno, & Nicolao Iustiniano, cum non paucis peditum turmis succedentibus, Venetis viribus auctis, multa in Insulanos à legatis sunt gesta, multaq³, populationes, & incendia subsecuta, ita vt non parua rerum penuriam fecerint, quā ex re Insulani fame adacti, deditionem fecerunt, multaq³, alia loca ad Imperium compulsa. Demum Calergo in potestatem redacto, & securi percusso, sublati vndique hostibus, pax Cretensis est reddita. Rebelliū multi partim capitali supplicio affecti, partim exilio damnati. His rebus gestis, Cornarius cum annos duos & menses octo Reip. præsuisset, ex vita discessit, & in Gemeorum ade sepultus est.

ANDRE-

VITAE ET RES GESTAE. 31
ANDREAS CONTARENVS.
DVX LIX.

ANDREAS Contarenus Ducatus successio-
nem accepit anno sexagesimo octauo, tercen-
tesimo & millesimo: qui quasi prasagiret quanta
sub eius tempore detrimenta Reipu. euentura erant,
aliquandiu oblatam dignitatem recusauit: ob idq;
in Patavinum agrum secesserat, donec noua alterius
Ducis electio fieret. Verum cognatorum precibus mo-
tus (cum etiam Patres ei exilium, & bonorum pu-
blicationem, nisi cessisset, interminati essent) Duce-

1368.

L sus

**Tergeſti-
norum
defectio.**

tus adminiſtrationem vel inuitus ſuſcepit. Sub pri-
mum illius Tempus, Tergeſtum ab Imperio defecit.
Tergeſtini namque triremi vna, qua in Hiſtria ad
veſtigalium cuſtodiam tenebatur, intercepta, eiusq;
Praefecto obtruncato, Veneta ſigna in publicum ere-
pta diſtrahunt, & ad imum demittunt. Veneri co-
pijs celeriter contractis, terra mariq; Vrbem obſi-
dione cingunt. Terreſtrium copiarum imperium
Dominico Michaëli commiſſum, Claſſi Creſus Moli-
nus praefuit, Qui tentarunt Vrbem oppugnare, Ve-
rum Tergeſtini Carnorum auxilijs freti, ſtrenuè op-
pidum defenderunt, ſapiusq; vario euentu dimica-
tum: miſſis poſtea in ſupplementum plurimis copijs,
nouisq; legatis, Petro Lauredano, & Thadao Iuſti-
niano ſuccedentibus, Tergeſtini miſſis ad id orato-

**Ducis Au-
ſtriae in I-
taliā
aduentus.**

ribus, Duci Auſtriae ſe urbemq; dediderunt, qui pau-
lo poſt cum decem millibus equitum, peditatuq;
maximo affuit: Et cum Venetis congreſſus, momen-
to temporis vallum occupauit, verum milites ſocij-
q; nauales, ſuis ſtrenuè opem forentes, non ſolum
hoſtes repulerunt, ſed ſæda etiam clade illata, eos a-
bire compulerunt. Germani ea aduerſa pugna fra-
cti, cum nulla retinenda urbis ſpes ſuper'eſſet, inde
copias in Germaniam abduxerunt. Tergeſtini ſua
ſpe frustrati, certis conditionibus deditiōem fece-
runt. Nouum deinde cum Franciſco Carario bel-

**Bellum
cum Ca-
rario.**

lum exortum: belli cauſa ex ſinibus proſecta, cum
quotidie Cararius circa paludes aliqua moueret.
Acceſſit ad id, quod compertum eſt, facinorofos quos-
dam à Carario Attriano ſubornatos, vt aliquos pa-
tricios

tricios ex Primoribus trucidarent. Eorum quidam in potestatem redacti, ad geminas columnas, in quatuor partes distracti, suis sceleris poenas dederunt. Ad id etiam compertum est, ex Senatorio ordine fuisse quosdam, qui plurima consilij decreta Carario significarent. Super eare habita questione, aliqui conuicti, perpetuo carceri damnati sunt. Eo bello decreto, Veneti Rainerio Vasco militaris disciplina peritissimo, ex Hetruria accersito, copiarum, imperium demandarunt, & cum eo legatorum nomine, Andreas Zenus, & Thadeus Iustinianus missi sunt. Et primum in Patavinos motis castris, Patavinum agrum longe lateq; populati sunt. Orta deinde inter Rainerium & Legatos discordia est. Ferunt illum Brentulam fluvium trajcere volentem, a legatis impeditum, ob idq; irapercitum, se imperio abdicasse. Cararius autem suis viribus parum fidens, Ludouicum Pannonia Regem sibi belli socium asciuit. Venati vero, prater terrestres copias, ingentem classem decernunt, eiusq; imperium Michaëli Delfino committunt. Legati Petrus Iustinianus, & Petrus Cornarius ei additi. Ingens interea Barbarorum vis ex Pannonia in Tarvisinos fines erupit, omnia cade, rapinis, & incendio vastans. Ad eorum conatus opprimendos, Thadeus Iustinianus ad Anaxum fluvium occurrit, & circa fluvium commisso praelio, primo congressu, Pannonες fusi sunt. Reparata deinde pugna, longe atrocius dimicatum, hostesque superiores fuerunt. Victi Veneti, acie cessere, pauci capti, plures omnino caesi.

VENETORVM DVCVM

**Venetorū
clades.**

in quibus Iustinianus fuisse dicitur. In Carnorum
deinde fines Pannonos reuersi, per Feltrinos ducen-
tes, ad Bassanum oppidum confederunt. Veneti po-
stea, reparatis copijs, imperium Alberto Coregiensi
detulerunt: qui Leonardo, & Andrea Dandulis, &
Petro Fontana legatis, in castra venit, & ubi in ho-
stium conspectu fuit, structa acie in medium proces-
sit. Erat Stephanus Transylvanus Pannonici equita-
tus ductor, qui & ipse haud pugnam detrectauit. In
iecto igitur certamine, Venetus ductor iubet relictis
equis equites pedestre praelium capessere: atroci de-
inde conferto praelio, tanta strenuitate est à Venetis
dimicatum, ut, fufis fugatisq; hostibus, inclytam vi-
ctoriā illo die adepti sint. Multi ex hostib. acie casti.

**Venetorū
Victoria.**

Transylvanus cum plerisq; barbaris illustribus ca-
ptus est. Capti & multi Italici nominis illustres, &
Patauini pleriq; Pannonica & Carariana signa dis-
iecta, in Venetorum potestatem venerunt. Post ac-
ceptam cladem Marsilius Cararius, Francisci frater,
à ciuib. impulsus, cum se pacis auctorem obtulisset,
ad Venetos transfugit. Ludouicus etiam Rex, suorum
clade audita, ad Cararium scripsit, ut pacem, qui-
buscunque posset condicionibus, à Venetis acciperet,
cum nulla amplius ab eo auxilia sperare posset. Ca-
rarius igitur omni spe destitutus, petita pace, his con-
ditionibus impetrauit, ut quinque Veneti Patricij
ad id creati, de finibus iudicarent: Patauini quadra-
ginta aureorum nummum millia Venetis soluerent:
inde & quindecim annos quatuordecim millia quo-
tannis. Ut Franciscus Cararius siue filius, ad Prin-
cipis

**Pax Cara-
rio reddi-
ta.**

cipis & Patrum conspectum, veniam peteret: Ca-
 strum nouum dirueretur: Turre Cararia Veneto-
 rum esset. Vt quotannis ad aram Diui Marci tercen-
 tos aureos nummos dono mitteret: Triamilliapa-
 sum ab ostijs fluuiorum non adificaret: Vt Marsilij
 pradiorum fructus Venetias portarentur. Adeam
 pacem sancendam Nouellus, Francisci filius, Vene-
 tias venit, qui in Diui Marci ade iurauit, se cum pa-
 tre & Cararijs omnibus, ea rata habituros, quae in
 pacis conditionibus expressa essent. Post Patauinum
 bellum, Leopoldus Austria Dux, cum quatuor milli-
 bus equitum, in Italiam descendens, Taruisinum a-
 grum subito incursum inuadit, & ferro igniq; omnia
 vastando, in conspectu Urbis confedit. Veneti ea no-
 uitate moti, ad primum tumultum, aliquot cohorti-
 bus conscriptis, & ab Estensibus leuibus quibusdam
 praesidijs acceptis, hosti occurrunt. Barbari autem
 ex Taruisiorecedentes, in Bellunensem agrum se re-
 ceperunt. Veneti interim Germanis negotiatoribus,
 eorumq; bonis interceptis, Iacobum Caballum, vi-
 rum in re militari strenuissimum accersitum, omni-
 bus copijs cum imperio praeficiunt, qui, acceptis co-
 pijs, Taruisinum venit, & auxilijs vndique contra-
 ctis, hostium fines ferociter ingressus, ad Vnigum ca-
 stra admouit. vbi cum Barbaris congressus, multisq;
 eorum caesis, deiectis hostibus ad Iuكتورium vsque
 processit, quod oppidum oppugnare adortus, vi cepit,
 & Feltrum deinde castra admouit: agrisq; foede po-
 pulatis, urbem oppugnatione tentare adortus est.
 Multi deinde vtrinque conatus fuere, cum Ludouici

VENETORVM DVCVM

Regis interuentu, Veneti cum Lepoldo in biennium inducias pepigerunt. Nec multo post Rex ipse deſuo alienatus, cum Genuenſibus, Aquilegienſi Antiſtite, & Cararijs, in Venetos ſœdus inierunt. Quod cum Veneti reſciuiſſent, cum Leopoldo omnibus rebus vtrinque reſtitutis, Leonardo Dandulo, & Petro Cornario, ad hoc miſſis, pacem compoſuerunt. **Belli inter Genuenſes & Venetos cauſa.** *Belli inter Genuenſes & Venetos cauſa ſuiſſe dicitur, quod cum Perinus, Cypri Rex, Famaguiſta coronationis pompam duceret, Venetum mercatorum Praefulem, quem Baiulum vocant, Genuenſi prapoſitum, Genuenſemquæ cum ignominia pulſum, Rege in Venetos magis, quam in Ligures inclinante, magna ſunt Genuenſes indignatione affecti. Adhuc cum Andronicus Genuenſium auxilio fretus, quibus Tenedum Inſulam in mercedem ſaciniſ promiſerat, Caloioannem patrem, Conſtantinopolitanum Imperatorem, imperio deturbaret, Veneti eundem in Regnum reduxerunt, ac Tenedum inſulam ab eo receperunt, & cum atrox ſibi bellum imminere conſpicerent, ingentem claſſem decreuere, cui Victorem Piſanum cum imperatorum propraſciunt, eiꝫ Pantaleon Barbus, & Ludouico Freſto duce, cruento vtrinque Marte dimicatum eſt. Demum Genuenſibus inclinantibus, Ligures vincuntur, triremes quatuor media pugna dilapſæ ſunt, reliquæ cum Ludouico captæ, & cum eo Genuenſes*

n. ienses nobiles quam plures, socij q̄, nauales ad o-
ctingenti, casi ad sexcenti. Pisanus deinde classe ad-
mota, Catharum Pannonia Regis urbem expugnat.
Aucta postea classe, Polam, vbi hostium classis esse di-
cebatur, concessit, & cum hoste cōgressus, à Luciano
Aurio Genuensium Præfecto, quindecim triremibus
ab hostibus captis, profligatur, ad duo millia homi-
num capta, plures casi, plurimi vulnerati, cecidit
etiam in ea pugna Lucianus Genuensium Præfe-
ctus. Pisanus ob rem malè gestam, Venetias accersi-
tus, in vincula coniectus est. Ligures deinde sexagin-
ta triremium classe comparata, Petro Aurio, infra-
tris de mortui locum, dūce suffecto, Venetias conten-
 dentes, Humagum, Gradum, ac Crapulas vi captas,
incendunt: Inde paruam Clodiam mouentes, occu-
pant, & incendio absument. Veneti autem tot cla-
dibus affecti, cum classē qua hostibus opponeretur
parare non possent, ad tutandam urbem conuersi, ad
præsidium portus quindecim triremium classē de-
cernunt, cui Thadeus Iustinianus præfuit. Ad hæc
castellis duobus ligneis constructis, portum obstru-
unt, tormentis q̄, bellicis muniunt, triplici inde ca-
tena, tres oneraria naues insertæ, tenacibus q̄, vin-
culis connexæ sunt. Ad Nicolai Fanum supralittora
copia disposita, imperium copiarum Iacobo Caballo
Veronensi datum. Circa Medoacum etiam castellū
munitissimum cum duabus nauibus erectum, valido
q̄, præsidio munitum. Genuenses autem in tanta oc-
cassione haud cessantes, Iadera soluentes, Clodiacum
portū subito incursu insidunt, Inde Clugiam mouen-

Venetorū

clades.

Veneti

portum

muniunt.

tes, à Veneto praesidio aliquandiu egregiè defensam, Petro Emo urbis Pratore, Nicolao Contareno, & Ioanne Mocenico Legatis: demùm superante hostium multitudine (nam ad quatuor & viginti millia fuisse dicuntur) tandem vi capiunt: Patauino Tyranno commeatum & copias subministrante. Ludouici Regis, Genuensium, & Cararij Principis signa sunt loco praefixa. Ad sex hominum millia in ea expugnatione cecidisse dicuntur, ad noningenti & quinquaginta capti, Petrus Emus Prator, tribus millibus augeuensi reorum nummum redemptus est. Clodia capta, Vebus capineti terra mariq, clausi, annona & rerum omnium sur. inopia laborare ceperunt. Lauretum namque, & Bebianaturris, & Caput aggeris, paulò post deditione facta, in hostium potestatem venerunt. Ex Tarui sino agro solum, aliquid frumenti per id tempus per Silium amnem apportatum. Tanta accepta clade confternata ciuitas, cum fluctuaret in tanta rerum perturbatione, quem potissimum bello praeficeret, vnũ Victorem Pisanum, à populo clamatum idoneum esse qui tanta rei praeficeretur. Quod cum à Patribus VictorPisanius. etiam esset decretum, è carcere eductus Pisanus, restituitur totius ordinis consensu ad pristinam dignitatem, maritimaq, rei solus praeficitur, qui cum classe ad portum venisset, cum copiarum Imperatoris consilio duas turres ad vtrumq, caput portus erigendas curauit. Accedente postea Carolo Ludouici Regis filio, cum decem barbarorum millibus, ad Tarui sumq, confedente, missis ad eum Nicolao Maurocepitur. no, Ioanne Gradonico, & Zacharia Contareno Legatis,

gatis, pax est à Venetis tentata, quam vel iniquis etiam conditionibus accepturi erant. Verum hostibus superbia elatis, iniquissima postulantes, satius Veneti duxerunt extrema omnia pati, quam Venetum nomen tanta ignominia deprauare. Tentarunt autem Genuenses Venetam urbem oppugnare: verum multis circa portum praeliis commissis, Ioannes Barbadicus cum lembis quibusdam armatis eos facile repulit. Superuenit postea Carolus Zenus, vir bello nauali peritissimus, cum triremibus quatuordecim: qui depressis duabus onerariis nauibus ante Clugensem portum, eò necessitatis Genuenses perduxit, ut obsidentes, quam obfessi, maiore omnium rerum penuria laborarent. Illud etiam Genuensium res non parum afflixit, quod Petrus Aurius Ligusticae classis Praefectus, dum apud Lauretum pugnatur, bombardam, qua tunc primum Theutonico quodam auctore, inuenta dicitur, ictus occubuit. Postremo Genuenses Clugia obfessi, cum fame laborarent, habereque comineatus nequirent, deditiōnem fecerunt, anno octuagesimo tercentesimo supra millesimum. Ad quatuor millia hominum capta, Venetias in custodiam adducta sunt. Plures ferro & fame in ipsa oppugnatione perierunt. Clodia recepta, Tergestina defectio successit, ciues namque Donato Trono Praetore in vincula coniecto, utramque arcem in potestatem redactam diruunt. Iustinopolis etiam ad hostes defecit, arx tantum retenta est. Polla quoque à Genuensibus capta, magnaque ex parte incensa. Verum reparata classe, & in Histriam ducta, Iacobo Cabal-

Clodia à
Venetis
recipitur.

VENETORVM DVCVM

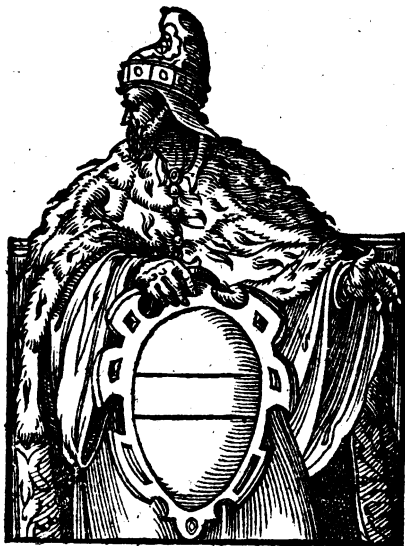
*Carolus
Zenus.*

*Pax cum
Genuen-
sibus.*

lo etiam cum terrestribus copijs accedente, Iustino-
polis recepta est, vrbsq; direpta. Pisanus Iaderam
classe profectus, in febre incidens, ingēti cum om-
nium mœstitia, vita decessit, in cuius locum Patres
Carolus Zenus ad imperium maris suffecerunt. In
continenti vero Taruisium Patauinis armis graui-
ter vexatum, ibiq; commeatibus interclusis, non pa-
rum fame laboratum, Et cum retinendi eam urbem
spes nulla Venetis subesset, ne in Cararij manus de-
ueniret, missō ad id Pantaleone Barbo, Veneti eam
Leopoldo Austriæ Duci habendam concessere. Demū
cum tam acri & diuturno bello Veneti & Genuen-
ses defessi essent, Sabaudia Ducis interuentu, anno
sexto mense quarto, ex quo bellum cœptum est, pax
cum Genuensibus, Ludouico Rege, & socijs, his con-
ditionibus confecta est. Vt captiui vtrunque resti-
tuerentur, Veneti Tenedo cederent, Decimo quo-
que anno Vngariæ Regi septem aureorum num-
mum millia persoluerent, ob idq; Dalmaticam oram
tutam Venetis redderet, nullibiq; salem fieri sine-
ret, Vt Patauinus dominus, Capite aggeris, & Mo-
rantiano Venetis reddito, turres insignis & fluui-
orum hostijs ædificatas, demoliretur, Termini inter
Venetos & Patauinos, Alberto Estense arbitro po-
siti. Venetijs ad triginta, qui priuatis sumptib. Remp.
iuerant, ad patricium ordinem redacti sunt. Ludo-
uicus Rex paulo post vita decessit. Cararius postea
Taruisium adortus, tantis cladibus afflixit, vt Leo-
poldus rerum desperatione, Patauino sub certis con-
ditionibus urbem reliquerit. His terra mariq; gestis,
Con-

*Contareus cum annos quatuordecim Rempu. administrasset, vitam finiuit, & ad Proto Martyri ad-
dem sepultus est.*

MICHAEL MAVROCENVS,
DVX LX.

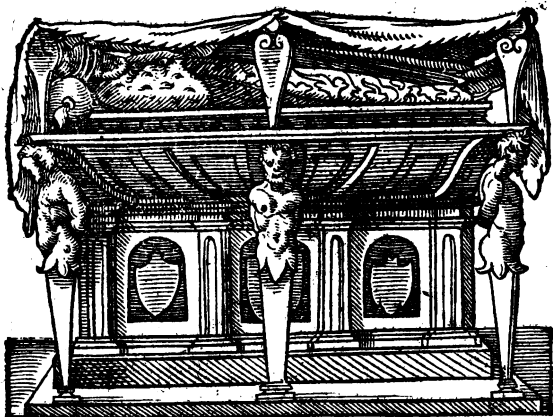

MICHAEL Maurocenus, in Ducatu successit. 1382.
Eius tempore lex lata est, ut homicidij conui-
cti securi subijcerentur, cum antea suspendio necare-
tur. Et cum menses quatuor Reipu. praefuisset, occu-
buit, & in Gemellorum adem relatus est. In tumu-
lo eius hi versus leguntur:

Inclita

VENETORVM DVCVM

Inclita vitales Michael quem duxit in auras
Maurocena domus Venetum Dux, ciuib. ingens

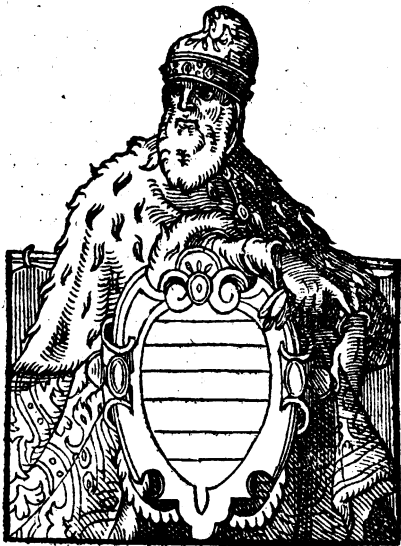
*Spes erat, alta parans, intercipit ardua fatum
Capta Ducis, virtute potens, fuit ensis acutus
Iustitia, heu moriens patria per secula luctus,
Qua cinis est iactes hic, mens gaudet fama coruscat.*

**M. CCC. LXXXII. DIE XVI. O-
CTOBRIIS FVIT SEPVLTVS, DV-
CAVIT MENSIB. IIII. DIES V.**

ANTO.

VITAE ET RES GESTAE.
ANTONIUS VENERIUS,
DVX LXI.

87

ANTONIUS Venerius cum Dux Creta esset, inde accersitus, Ducali dignitate decoratus est, vir præstantibus moribus: & ingenio ad benivolentiam comparandam accommodato. Sub huius temporibus, Antonio Scala Veronensi, & Francisco seniore Patavina domino, gravissimo inter se bello decertantibus, Galeacius Vicecomes, Francisco Caxario instigante, Scaligeris bellum intulit. Hisq; superatis, Verona, Vicentiaq; potitur. Neque hoc Galeacius

1382.

VENETORVM DVCVM

Veneti
Taruisiū
recipiunt

leatius contentus : socijs armis cum Venetis iunctis
Cararium & ipsum adortus , paucorum mensium
obsidione Patavium cœpit , Franciscum Cararium
captum, Medoatianum in carcerem conijcit. Tarui-
sio quoque armis subactō , id Venetis ex fœdere ha-
bendum concessit. Nec multò post , cum Galeatij o-
pes inualuissent , essentq; vicinis omnibus suspecta,
cumq; ille Bononiensibus & Florentinis bellum in-
tulisset, Veneti, Florentini, Bononienses, Franciscus
Gonzaga, Estensis Marchio, & Carolus Malatesta,
in Vicecomitem fœdus inierunt. Robertus etiam Ba-
uaria Dux, ad quem Cararius Nouellus confugerat,
in partem fœderis ascitus, vt in Vicecomitem in Ita-
liam descenderet. Galeatius autem Mantuam in-
genti tumultu adortus , terrâ & aquis urbem obse-
dit , Sed Veneti ingenti nauigiorum vi comparata,
hostem non sine cade ab vrbe reppulerunt. Nec mul-
to post , à Carolo Malatesta copiarum Imperatore,
apud Gouernolum Vicum , ingenti pralio Galeatius
victus, non sine ignominia, est abire coactus. Ea oc-
casionē vsus Cararius Nouellus, ignoto habitu in Ita-
liam reuersus , Venetis fauentibus , Patavium in-
gressus, vrbe potitur. Subsecutus Bauaria Dux , cum
valido exercitu arcem oppugnare adortus est. Ve-
ronenses etiam ea nouitate moti , pulso Vicecomitis
presidio, Antonium Scalam ex Hetruria accersunt,
Verum eum paulò ante defunctum intelligentes,
pœnitentia ducti, Vgolotum Blancardum , qui in
Cremonensi agro Vicecomiti militabat , impetrata
errati venia , persolutis aliquot aureorum numum
millibus,

Patavium
à Cara-
rijs reci-
pitur.

millibus, in urbē accipiunt, quam ingressus, milites à direptione tam opulenta urbis retinere nequam potuit, Verum Galeatij vxor, eius urbis calamitatem miserata, triduo post direptionem inhibuit. Bauaria Dux, quæstus se mercede à Florentinis defraudatum, in Germaniam discessit. Florentini postea Ioannem Haucut, Carariensi cum validis copijs auxilio misere, eiusq; opera Patavina arx breui in deditionem recepta est. Pax demū sex in annos secuta est. Sub id tempus, Austria Dux Venetias venit, qui duabus triremibus, eius nomine instructis, ad Christi sepulchrum visendum, profectus est. Principis filius Aloysius nomine, qui Patriciæ famina amore captus, in mariti eius inuidiam, cornua ad eius ianuam suspenderat, super ea re, quaestione decreta, flagitij conuictus, patris etiam iuditio, per aliquot annos carceri damnatus est. His rebus gestis Venerius, anno sui Ducatus decimo octauo, occubuit, & in Gemellorum ade sepultus est. Ad sepulchrum ipsius hoc Epitaphium legitur:

Verona diripitur.

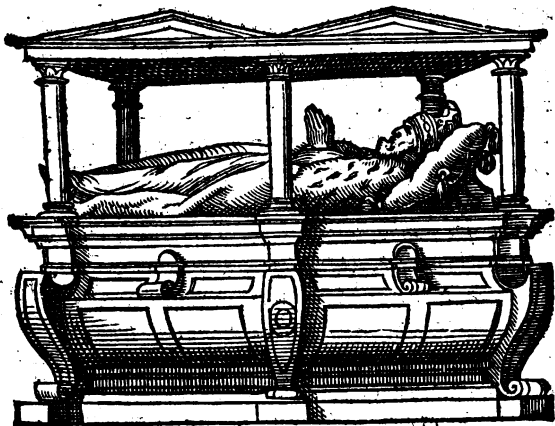
Veri Principis iudicium.

Quisquis ad insignem tumulum tua lumina flectis
 Ingentem cuius cineres hac marmora seruant
 Contemplare Ducem, princeps hic ille per omnem
 Venerio fama volitans Antonius orbem,
 Qui trib. hanc urbem lustris totidemq; per annos
 Rexerat, æternis muniens ea tempora factis,
 Tarvisina sua castella & mœnia matri
 Reddita, Dyracchium Corcyraq; & oppida forti

Plu-

VENETORVM DVCVM

*Plurima pars manu, pœnas sibi sumpsit ab illo
Quem genuit, nomen metuit dum perdere iusti.*

*Ipse ut clarum micuit clementia fœdus,
Reddidit Vngarica Regina sceptrum suorum
Rapta dolis, ne triste iugum Furlane subires,
Obstitit: Italicam pacavit multa per oram
Turbida: post terris abiens sese intulit astra,
Mille quadringentis Christi cedentibus annis,
Instat atra dies vigesima trina Novembris.*

MICHA.

VITAE ET RES GESTAE. 93
MICHAEL STENVVS,
DVX LXII.

MICHAEL Stenus, Ducatus successionem ac-
cepit Anno quadringentesimo & millesimo. In
eius Principis honorem per totum ferè annum ludi,
magnifico apparatu instructi, celebrati sunt. Per id
tempus ex sex triremibus, merce onustis, ex Syriate
deuntibus, Leonardo Triuisano Præfecto, apud Tau-
rinum sinum, quatuor tempestate acta naufragio
perierunt, res tamen cum omnibus ferè hominibus
seruata sunt. Nec multo post Genuenses vnā &
M viginti

1460.

*viginti triremes, Bucicardo Gallici sanguinis homi-
ne Praefecto, struxerunt. Classis Genua profecta, ad
Scandalorum Cilitia oppidum admota, inde postea
profecti Genuenses, in Syriam mouentes, Berutum
subito incurſu opprimunt, ibiq³ Venetas & aliarum
gentium naues, quae tunc forte in portu erant, ho-
ſtiliter diripiunt. Ex Syria in Peloponeſi oram
procedunt. Carolus Zenus qui Adriatico Sinui cum
vndecim triremibus praeerat, Ligusticam classem in
superum mare profectam intelligens, sollicitus ne
quis in res Venetas impetus fieret, ad Ligusticam
classem quae inter Methonem & Iuncum conceſse-
rat, iter flectit: Sub eius accessu, acre praelium com-
mittitur, eratq³ Venetis conditio deterior, quo plu-
res Ligur triremes, pluresq³ propugnatores Gallici
nominis habebat, Et iam res Veneta inclinabat,
cum Hermolaus Lombardus ex negotiatione re-
diens, cum duabus triremibus opportunè superue-
nit, qui quanto in discrimine res Veneta esset con-
spicatus, in hostem maximo impetu congressus, tri-
remem vnā tam infesto ictu percussit, vt eam cum
Venetorū tota turma, bellatoribusque subuerterit. Eius cla-
victoria. de hostis territus, animum remisit, pugnatum-
que per quatuor horas dubio Marte, demum tri-
bus hostium triremibus euerſis, totidem captis, re-
liquae fusa fugataq³ sunt. Sub id tempus, Nouellus
Cararius, qui Padua Principatum aliquot annis
ante, Venetis adiuantibus, recuperauerat, benefi-
ciorum immemor, odium quo Venetos proſequeba-
tur, haud diſſimulans, semper aliquid moliebatur,
quo*

quo Venetum sollicitaret Imperium. Et primum
 Guielmū Scalā Veronā potitum, veneno sustulit; *Causa Eā*
 eiusq; filios proditione captos, necandos curauit, *ganeī bel*
 ipseq; Scalā sublatā, Veronā potitur. Nec eo con- *li.*
 tentus, Vincentiā armis subigere adortus est. Vi- *Vicentia*
 centini autem à Cararijs abhorrentes, petentibus *Venetis*
 ultro ciuib; se urbemq; Venetis dedunt. Ea capta, *cedit.*
 Iacobus Surianus cum magna sagittariorum ma-
 nu, ad praesidium vrbi est missus. Miserunt etiam ad
 Cararium Veneti, admonentes, vt à Vicentino-
 rum rebus, qui in Venetorum fidem venissent, ab-
 stineret. Cararius autem, Caduceatore ad id mis-
 so, contra iussentium violato, Venetis renunciari
 iubet, mirari se Venetorum insolentiam, qui cum
 nullum ius in continenti habeant, leges meritò im-
 perantibus velint praescribere, irent, & paludibus se
 continerent, eosq; praesse ciuitatibus sinerent, qui
 eam facultatem, a maioribus suis accepissent. Tam
 insolenti Tyranni responso Veneti commoti, cum
 Francisco Gonzaga societatem ineunt, eiq; copia-
 rum imperium demandant. Interim Feltrenses,
 Bellunenses, Bassanici, imperium Venetum ultro re-
 ceperunt. Carolo etiam Malatesta ex Flamminia
 accersito, totius exercitus summa demandatur.
 Qui aliquot expeditionibus in Pataunos factis, me-
 dio ardore belli, se imperio abdicauit: Quo abroga-
 to, Veneti Paulo Sabello, Romani sanguinis homi-
 ni, in re militari praestanti, totius rei summam de-
 mandarunt. Placuit igitur Francisco Gonzaga,
 belli socio, Veronenses subita vi adoriri. Ille itaq;

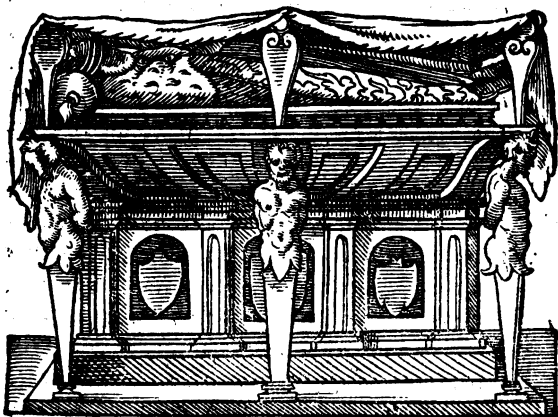
VENETORVM DVCVM

*Verona
Venetis
armis
cessit.*

*maturandum ratus, magno militum numero con-
scripto, Veronam ad eam partem adoritur, qua ad
Mantuanos vergit, Idem faciunt Veneti, ex Vicen-
tinis mouentes: quo impetu Veronenses perterriti,
cum nulla auxilij spes subesset, cumq; Cararium,
quod Guielmum Scalam, eiusq; filios veneno necas-
set, infensum haberent, deditiōem fecerunt. Iaco-
bus Cararius, qui ibi cum praesidio erat, Hostiliam
profugit, Inde, cum Padum traiceret, captus, Vene-
tias ductus est. In Patavinis vero Galeatius Grume-
lus Mantuanus, vel Gonzaga (vt à quibusdam dici-
tur) qui mortuo Sabello, Patrum decreto illi in impe-
rium successit, Patauino agro incendio & populatio-
nibus vastato, plerisque etiam oppidis captis, ad vr-
bem deinde castra admouit. Sabellus enim, contra-
cta in castris apud Patauium graui agitudine, intra
paucos dies vita functus est, cuius obitum acerbissi-
mè Veneti tulerunt, ob singularem eius in Remp. fi-
dem, corpus Venetias delatum & magnificentissi-
ma funeris pompa in templo Franciscanorum, prin-
cipe & vniuerso Senatu deducente, sepultum est,
equestrisq; ei statua, ante sacrariū, erecta & sequen-
tes versus vicino marmori insculpti.*

H*ic iacet armipotens Paulus de stirpe Sabellus,
Incolumi quo Roma parens gauderet alumno,
Hac sibi ad extremum statuebat semina prisca
Perdita virtutis, non hic Scipionib. impar,
Non Fabijs virtute fuit belloq; domiq;
Magnus erat vir Marte ferox prudensq; togatis
Consilijs,*

*Conſilys, hic Appulia victricia campis
Agmina direxit Caroli ſub nomine regis.*

*Et cum Dux Ligurum Galeatꝝ, iuſtiſſimus Heros,
Creſcit in Italia multa cum laude ſub illo,
Hic tulit arma acies ſtrauit, terrasqꝫ ſubegit.
Poſtquàm cum Veneti virtus animoſa Senatus
Carrigeram delere domum cupit, obſidet urbem
Euganeam belli ductor caſtrisqꝫ locatis
Ad Baſſanellum, cum iam prope victor haberet,
In manibus Patavum, melioris adaucta Vriumpho
Gaudia, peſte ſuum eſt corpus rapiente vocatus
Phæbus adorato Chriſti dum voluit ab ortu
Luſtra ducenta vnũ & centum quater aureus annis
Tertiaqꝫ, Octobris lux infauſtiſſima fulget.*

VENETORVM DVCVM

Et ad portam, quæ Crucis dicitur, obsidione & certaminibus penè assiduus, urbem premebat. Demùm intempesta nocte, scalis muro admotis, plerique in summum euasere, captaq; porta, copiae omnes repente in urbem immissa sunt, Et tandem vrbs in dediti-
 onem accepta est. Confugerat in arcem Franciscus Cararius cū filijs, quā Veneti non multo post recep-
 ere, urgente eos ad deditiōē fame, Franciscus captus & Venetias missus, vna cum fratre in carcere neca-
 tur. Isq; Carariorum finis fuit. Patauio capto, Ma-
 rinus Carauellus Pretor, & Zacharias Tarvisanus Praefectus, eo missus est. Ea expeditione, Vicentia, Verona, Colonia, Feltrum, Bellunum, & nouissimè Patauium cum suis finibus, Veneto Imperio cesserunt, Veronensium & Patauinorum Legati, ad obedi-
 entiam deferendam, Venetias venerunt. Albertus

Pax Esten etiam Estensis, Ferraria dominus, qui opem Cara-
 sibus red- rix tulerat, veritus ne & ipse dominatu eijceretur,
 dica. cum iam Veneti in eius inuidiam Arium Estensem,

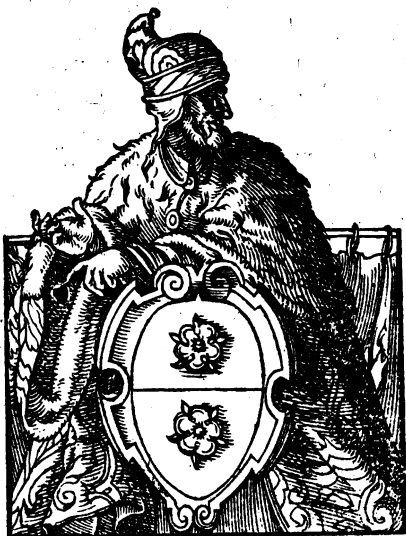
ablegatum ex Gracia accersissent, Venetias supplex adveniam & pacem petendam accessit, quam his conditionibus impetrauit: Vt sal Comaclij amplius non fieret, Venetum Magistratum Ferraria acciperet; iuraretq; se perpetuo in Venetorum amicitia mansurum. Sub id tempus summa turris, quæ pro an-
 rea ade est, conflagrauit, quæ postea sumptuosius, purissimoq; auro illita, restituta est. Tunc quoque
 Ladislaus Rex, ex Pannonia in Italiam ad Neapoli-
 tanum Regnum recuperandum traiecturus, Iade-
 ram urbem cum toto agro, eiusq; Pelagi finibus, cen-

tum

tum millibus aureorum nummum Venetis vendidit. Adeam recipiendam, Franciscus Cornarius, Leo Mocenius, Antonius Contarenius, & Fantinus Michael, cum valido praesidio, Legatorum nomine sunt missi. Sub id etiam tempus Florentini, Pipi ductu, cum Decem equitum millibus, Venetos fines inuas-
 erunt, idq; bellum à Sigismundo Imperatore, cuius auspicijs Tuscus in Italiam mouerat, illatum dicitur. Sub primum Pipi accessum, Vtinenfes, Saurignanis cum suae factionis hominibus ad Venetos transeuntibus, deditiorem fecerunt. Inde Pipus mouens, in Taruisinos fines transiit, Venetisq; Sarauallum, Bellunum, ac Feltrum ademit. Adeos motus euer-
 tendos Veneti militem & arma compararunt, copia-
 rumq; imperium Carolo Malatesta, militaris disci-
 plinae praestanti decretum. In Taruisino & Feltrensi agro, nonnunquam cruento Marte pugnatum, à Bar-
 barisq; in captiuos grauiter sauitum. Ferunt Pipum, post praecleara belli facinora, auro corruptum, omiffa Prouincia, in Pannoniam abiisse, eumq; ad se reuer-
 sum, Sigismundum liquefacto auro ori admoto ne-
 casse. Cum in hunc modum aliquandiu bellatum es-
 set, missis ad Regem Thoma Mocenico, Francisco Fos-
 scaro, & Antonio Cornario Legatis cum Rege in
 quinquennium induciae sunt pactae. Nec multo
 post, Stenus cum annos tresdecim Rempu.

administrafset, natura concessit,
 & ad Minorum adem de-
 latus est.

VENETORVM DVCVM
THOMAS MOCENICVS,
DVX LXIII.

1413. **T**HOMAS Mocenicus, cum Cremonæ, apud
Cabrinum Fundulum, Legati numere fungere
tur, absens, Dux declaratus est. Anno tertio decimo
& quadringentesimo supra millesimum. Sub id tem-
pus erat Ludouicus Thechius Aquilegiensis Anti-
stes, qui totam ferè regionem Forijulij, quam Patri-
am appellant, suis auspicijs administrabat: Inter
hunc & Vrinenfes orta discordia, cum ciues Sauri-
gnana factionis viros, qui ad Venetos transierant, in
urbem

urbem reducere anniterentur, Thechius autem negaret se id vnquam passurum. Veneti Sacilium occupant, Ludouicus Antistes, suis opibus parum fidens, ad Pannonia Regem profectus non multo post cum quatuor millibus Barbarorum affuit. Ciuidatenses interim ad Venetos defecerunt, In eos igitur Ludouicus mouit, illi venientem hostem, praesidio à Venetis accepto, intrepidè excipiunt, & cum castra per dies quindecim in conspectu oppidi Pannonos habuissent, vi frigoris obsidionem soluere sunt coacti. Veneti autè Feltro, Bellono, alijsq; locis, quae priori bello, amiserant, receptis, Patrianos fines ingressi, Prato oppido euerso, Philippo Aretio armorum peritissimo exercitum ducente, Vtinum castra admouent, & cum nulla auxilijs spes superesset, Vtinenses ditionem fecerunt, missis Venetias Legatis, qui se, omniaq; in Venetorum fidem traderent. His benignè acceptis, decretum est, vt non Saurignani solum, sed quicumque extorres in patriam redirent, bonaq; singulis restituerentur. Eam deditionem vniuersa patria secuta est. Eius tempore Diui Marci ades incendio est penè absumpta, eaq; liquefacto plumbo, quo operta fuit, agrè est ab igne defensa. Mocenicus summa integritate vir, cum annos decem Reipu. praefuisset, ex viuis excessit, & ad Gemellorum adem situs est tumulo satis eleganti, in quo haec carmina leguntur:

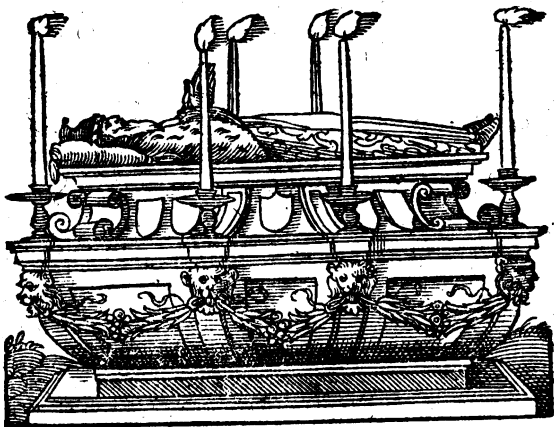
Vtinen-
um dedi-
tio.

HEC breuis illustri Moceniga ab origine Thomā,
Magnanimū tenet vna Ducē, grauis iste, mo-
destus,

M 5 Insti-

VENETORVM DVCVM

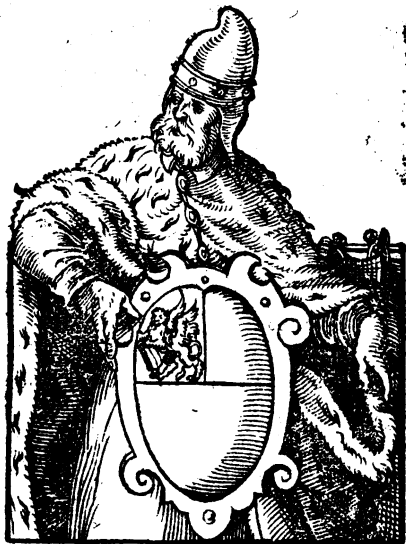
*Iustitia princepsq; fuit, decus ipse Senatus,
Aeternos Venetum titulos super astra locauit.*

*Hic Teucrum tumidam deleuit in aequore classem,
Oppida Taruifi, Ceneta, Feltriq; redemit,
Vngaricam domuit rabiem, Patriamq; subegit
Inde Foriulli, Cattarum, Spalatumq; Tragunam,
Aequora piratis patefecit clausa peremptis,
Dignapolam subiit patrijs mens fessa triumphis.*

Petrus Magistri Nicolai de Florentia, & Io-
annes Martini de Fesulis inciderunt hoc o-
pus 1413.

VITAE ET RES GESTAE. 98
FRANCISCUS FVSCARVS,
DVX LXIIII.

FRANCISCUS Fuscarius, Ducatum adeptus
est, Anno vigesimo tertio quadringentesimo &
millesimo. Vir singulari sapientia, & eloquentia
præditus, & verè Principatu dignus. Sub cuius admi-
nistratione Veneti Imperij fines non parum proro-
gati: Et primum cum Philippo Mediolanensem Du-
ce bellum susceptum est, is enim non contentus pa-
terni Principatus maximam partē amissam armis
recuperasse, nonnullas etiam vrbes, nunquam à suis
maioribus

1423.

maioribus possedas, miro scilicet cursu, suo Imperio adiecit: Nouissimè vero Florentinos multis illatis cladibus ita attriuit, vt de libertate retinenda non parum solliciti essent. Missi igitur eorum ad Venetos Legatis, ad fœdus in Philippum ineundum, multis deprecationibus adhortantibus, Veneti Florentinorum precibus fatigati, Philippi etiam opes iam suspectas habentes, ad Philippum legatos mittunt, eumque adhortantur, vt positis armis cum Florentinus bellare desistat: Philippus autem cum se omnia Venetorum causa facturum predicaret, tamen nihilo remissius Hetruscas opes vrgere perseuerabat. Missus postremo ad illum Paulus Cornarius, qui nisi confestim à bello abstineret, illi apertè bellum denunciaret. Ad quod etiam non parum Venetos impulit Francisci Carmignola auctoritas, viri ea tempestate bellica laude insignis, qui à Philippo discedens ad Venetos tunc confugerat. Veneti igitur inita cum Florentinis societate, & cum his Nicolao Estense, & Francisco Gonzaga, & Amadeo Sabaudia Duce, Carmignola omnium copiarum Imperium demandant, conscriptisque sexdecim equitum millibus, pedum octo millibus, communi populorum impensa, cumque fluuiali & maritima classe instructa, Philippum eodem tempore, pluribus à lateribus oppugnare adorti sunt. Et primum Carmignola tentata Brixia arcis per prodicionem occupatione, cum id parum processisset, cum Guelpha factionis primoribus, qui Philippo aduersabantur, & precipuè Petro, & Achille Aduogaris, multis pollicitationibus egit, vt silen-

Carmi-
gnola ad
Venetos
transitio.
Fœdus cum
Florenti-
nis in Phi-
lippum.

Brixia à
Venetis
capitur.

tio noctis refracto muro, intra vrbs mœnia recipe-
 retur, eaq₃ ex parte occupata, Veneti tandem septē
 mensium oppugnatione, totam in potestatem suam
 rede gere. Ad recipienda deinde Brixianorum castel-
 la Carmignola conuersus, nonnulla ab hoste rece-
 pit. Pauloq₃ post, Martinus Pontifex, Cardinalem
 Sanctæ Crucis, Legatum ad Venetos misit, qui pa-
 cem inter Philippum & Venetos componeret, quæ
 Oratoribus hinc inde missis sub certis conditionibus
 Philippo data est. Verum ad eam iam prius acce-
 ptam, cum Philippus stare nolisset, rursus bellum Venetorū
 vtrunque reparari cœptum est, pugnatumq₃ est ter, apud Ma-
 eo anno, Ad Gotolengum Brixianorum Castellum; clodium
 Ad Summum Cremonensium Vicum, quibus in lo-
 cus dubio vtrunque Marte discessum est, Apud Maclo-
 dium tertia pugna commissa, In quo Philippi copię
 superantur, magnaq₃ strages edita, Captus Carolus
 Malatesta copiarum Imperator, & cum eo equitum
 peditumq₃ circiter octo millia, impedimenta q₃ om-
 nia in potestatem venerunt. Captus Carolus a Car-
 mignola & Mantuano Principe cum omnibus ca-
 ptiuis incolumis dimittitur. Ea tanta clades fuisse
 dicitur, vt si Carmignola captiuos retinere, cursum-
 q₃ victoriæ sequi voluisset, Philippum Principatu ej-
 cere haud magno negotio potuisset. Et demum Phi-
 lippo ea clade cōsternato, ad pacem inclinante, Mar-
 tini Pontificis Legati interuentu, Ferraria, eò pro-
 ficiſcentibus Principum & ciuitatum Oratoribus,
 his conditionibus pax composita est, Vt Brixiam & Pax cum
 oppida Brixianorum, Cremonensiumq₃, quæ antea Philippo-
 ceperant

VENETORVM DVCVM

f
 ceperant Veneti, retinerent: Vtq; Philippus Bergo-
 mum, Bergomatemq; agrum Venetis ex fœdere de-
 deret, & ne socios Venetorum Florentinorumq; bel-
 lo vexaret. Nec tamen pax illa diuturna fuit, Floren-
 tini namque agrè ferentes Guinifium Tyrannum
 Lucensem superiore bello Philippi partes securum
 fuisse, opprimenda Luca occasionem naçti, Nicolaus
 Fortebrachio Duce, Lucensem agrum hostiliter in-
 uadunt, captisq; quibusdam Castellis, urbem obsi-
 dere adorti sunt, Philippus autem Guinifii precibus
 motus (veritus etiam ne si Luca Florentini potiti
 essent potentiores eos haberet hostes) Franciscum
 Sfortiam cum magno equitatu in Florentinos
 mittit, qui alpes transgressus, & Luca appropin-
 quans, tantum terroris hostibus iniecit, vt castra
 mouere, & Lucam obsidione soluere coacti sunt. Sfor-
 tia autem cum paulò post ex Hetruria in Galliam
 cum copijs decessisset, Florentini noua obsidione Lu-
 censes premere adorti sunt. Ad quorum conatus e-
 uertendos Philippus Nicolaum Picininum cum in-
 gentibus copijs misit, Qui magno tumultu, in Flo-
 rentinos erupit. Veneti autem sociorum periculo
 Recens cū moti, missis ad Philippum Legatis, eum ad arma ad
 Philippo uersus Florentinos deponenda adhortantur, Eo au-
 bellum. tem aduersante, renouato cum Florentinis fœdere,
 ei bellum indicunt, ingentemq; classẽ decernunt,
 qua Pado flumine hosti obijceretur. Interim Carmi-
 gnola Soncina arcis per proditionem occupanda in
 spem adductus, pacta cum arcis Præfecto non parua
 pecuniarum vi, in insidias precipitatus à Sfortia, &
 Tollen-

Tollentinate interceptus, mille & amplius equitib.
 amissis, agrè se ab hostibus proripuit. Nec multo post
 apud Cremonam in Pado, nauali praelio pugnatum,
 Nicolao Taruisano classis Praefecto, in quo Veneta
 classis disiecta profligataq; est, magnaq; clades ac- Venetorum
in Pado
clades.
 cepta, ex ingenti namque nauium numero, quinq;
 tantum fugasis, reliquæ in hostium potestatem ve-
 nere. ad eam cladem vlciscendam, quoniam Philip-
 pi classem Genuenses instruxerant, Veneti nouam vi-
 ginti triremium sub Petri Lauredani Imperio clas-
 sem in Ligures instruunt, & quinq; etiam triremib.
 Florentinis acceptis, celeri nauigatione Liburnū ap-
 plicuerunt, Iacobo Adorno Antonioq; Elisico Genuensi-
 bus extorribus, belli socijs exceptis, in classemq; ad-
 missis, ut in patriam reducerentur. Ligures contra
 quatuor & viginti triremibus instructis, Francisco
 Spinula Praefecto, apud Rapalitanu Sinū mouerunt
 & in Venetā classē plenīs velīs inuehuntur. Laure-
 danus autem fugam simulans, celeri cursu in Sinum
 proripuit, eum Ligures veluti fugientem sequuntur:
 Venetus autem postea triremium proras in Ligu-
 sticam classē flectens, in eam ferociter inuehitur,
 manuq; vtrinque conferta, cruentum oritur praeli-
 um, maximoq; ardore vario euentu hinc atque in-
 de per aliquot horas dimicatum: Demum Pratoria
 nauī intercepta, octo ex hostium triremibus dedi- Venetorum
de Genu-
 tione facta, in Lauredani potestatem venerunt, re-
 liquæ male habitæ, celeri fuga in altum euasuerunt. ensibus
 Lauredanis, Spinula Praefecto cum octo nauium victoria.
 gubernatoribus Venetias missis, Corcyram concessit.

Nec

VENETORVM DVCVM

Nec multo post, in Cremonensi agro, apud Summā locum Pado propinquum, cum Philippi copijs, magnis vtrinq; animis, dimicatum, vbi neutro inclinate fortuna, pugna distracta est. Sub id etiam tempus, Caualcabouis industria armorum Ductoris, Cremona penè capta est, occupata ab eo eius vrbis porta, eaq; per biduum detenta, potitiq; vrbe Veneti fuissent, si Carmignola, qui ad Tertium lapidem cū vna legione substiterat, copias subsidio n isisset. Verum eo cessante, qui in vrbe erant, paucis amissis, se ad suos receperunt. Tunc verò Carmignola fides apud Venetos suspecta esse cœpit, quæ ex eo concepta est, quod classis sub eius oculis ab hostibus disiecta es-

Cremona set, & ad Cremonam penè captam subsidium ferre pene ca- neglexisset, quodq; captiuos ad Macclodium captos pitur. dimisisset. Venetis igitur sub specie belli consultandi Carmignola accersitus, quæstione, & Carmi- literis perfidia conuictus, securi est percussus. Eo sub gnola trū lato, Mantuano Principi copiarum imperium est catur. delatum, Georgio Cornario & Marco Dandulo Legatis, Multisq; expeditionibus factis, & Bordelano, Ruminengo, Fontanella, Suncinoq; Philippo adeptis, Vallem deinde Camonicam, & Tellinam Legati armis subegere. Et cum Cornarius cum tribus hominum millibus prasidio Tellinam Vallem obtineret, Picininus ab aduersa factionis hominibus accersitus, Vallem tumultuosè ingressus, Legatum ipsum cum omnibus ferè copijs exceptum oppressit, Captiq; cum Cornario plures armorum Ductores insignes. Demum Nicolao Estense Ferraria domino Venetias

netias accedente, Venetosq; ad pacem adhortante, his conditionibus composita est. Vt Philippus Brixia Pax cum ni, Bergomensisq; agri locis decederet: Montferra- Philippo. tēsi Principatum redderet: Florentinis in Volaterra- no & Pisano agro oppida restitueret: Captiui vtrin- que restituerentur. Confecta pace, Philippus omnem bellivim in Eugenium Pontificem conuertit, Multa interim expeditiones hinc atque inde, multiq; ar- morum conatus fuere: Pontifexq; ita vexatus, vt vr- bem relinquere coactus fuerit. Per id tempus, Mar- silius Cararius, Francisci filius, à Philippo impulsus, subornatis quibusdam Patauinis ciuibus, urbem oc- cupare adortus est: & iam mutata veste Vicentinos fines attigerat, sequenti die urbem ingressurus, cum à quibusdam notus, cum paucis socijs captus, Vene- tias perducitur, vbi securi percussus est. De Patauinis Marsilius etiam, coniurationis conscjs, supplicium sumptum. Cararius Sfortia deinde à Philippo alienatus, Eugenij Ponti- securi per- ficijs & Florentinorum stipendia secutus, eorum co- cutitur. pjs praficitur. Venetorum autem stipendio Melita, vir rei militaris peritissimus, militabat, simul etiam Mantuanus Princeps omnium copiarum apud Ve- Mantua- netos imperium obtinebat, Multaq; ab his expedi- ni Ducis- tiones cum Picinio, alijsq; Philippi Ducibus confecta. defectio. Cum Mantuanus, qui occultè cum Philippo foedus percusserat, rem Venetam in apertum penè discri- men adduxit: Picininus namque Philippi exercitus Dux, ascito in societatem belli Principe Mantuano, Foroliuio, Imola, Rauenna, Bononiaq; occupatis, in Parmensem agrum reuersus, ingenti equitatu com-

N para-

VENETORVM DVCVM

parato, Padum traiecit, & Casale maius, & quic-
quid Veneti in Cremonensi agrotenebant, breui re-
cepit, Deinde ad Caualcationem cum Melita Veneti
exercitus Duce, congressus, eum fudit fugauit q̃. Ad
clades. *Brixiam deinde mouens, urbem oppugnare adortus*
Brixia ob *est. Verum eam Franciscus Barbarus Prator, vir do-*
sidio. *ctrina insignis, ita strenuè defendit, vt eam hostis*
omittere non sine suorum incommodo coactus sit. Ad
occupanda deinde castella, circumquaque posita,
Picininus conuersus, ne commeatus in urbem sub-
mitterentur, omnia longe lateq̃ populando, nihil
ferè Venetis reliqui fecit, occupato magna ex par-
te Mintio, Athesi, Benaco, ne quicquam subuehi vrbi
penuria laboranti posset. Ex Athesi tamen naues
quadam attracta vsque ad Sancti Andreae Lacum,
inde in Benacum à Peneta, & Torbolum mirabili
quadam arte, Sorbollo quodam Cretensi auctore,
per montes demissa, rem Venetam non parum ad-
iuuerunt. Veneti autem res suas maximo in disci-
mine cernentes, nisi egregium aliquem belli Ducem
haberent, qui rebus penè perditis succurreret, Iaco-
bum Donatum ad Florentinos mittunt, orantq̃, vt
si rei Veneta & libertati Italia consultum velint,
Franciscum Sfortiam cum omnibus copijs mittant.
Florentini autem suo & Venetorum periculo moti,
Sfortiam adhortantur, vt arma pro Venetis sumat.
Eugenius etiam, vt Sfortiam ad Venetum stipendi-
um deduceret, eum agri Piceni Marchionem decla-
rat, quibus pollicitationibus motus Sfortia, cū etiam
à Philippo de filia sibi tradenda dudum ludificatus
fuiisset.

fuisset,renouato cum Venetis & Florentinis in quin-
 quennium fœdere,cum suo equitatu in agrum Ferra- **Nouum**
 riensem descendens, traiecto Pado,in Patavinis Ve- **fœdus cū**
 netorum copijs auctus,cum duodecim equitum mil- **Sfortia**
 libus,peditum quinq; millibus,in agro Veronensi ad **& Floren**
 Suaue,hosti sitobuiam , vbi per aliquot horas dubio **tinis.**
 Marte acriter pugnatum est,Cedente deinde Picini
 no,Sfortia omnia breui de Vicentinis, & Veronen-
 sibus castella recepit, & cum Brixiam obsidione le-
 uare studeret,alios interclusos aditus cernens, Athe-
 sim traiecit,& in Tridentinum agrum mouens , ad
 Teniū oppidum peruenit,Venit & eò Picininus,vbi
 cum acriter esset pugnatum,Picininus à reliquo ex-
 exercitu seclusus,magno accepto incommodo,salutem
 sibi fuga quasiuit,fuissetq; ab hostib; captus,nisi Ca-
 rolus Gonzaga se hosti interponens,illum à tanto pe-
 riculo liberasset,qui dum Ducem seruare studet,ipse
 ab hostibus capitur,& Veronam in carcerem ductus **Venetorū**
 est.Nec ob id Picinini ferocia desedit:Nam paulo post **victoria.**
 cum Mantuano Principe celeriter mouens, Veronā
 urbem inopinato accessu occupat, ad motis admuros **Verona**
 scalis,per Citadellā silentio noctis ingressus.Sfortia **ab hostib;**
 autē captam ab hostibus Veronā intelligens,eò pro- **occupat-**
 perē omnes copias mouit,& per arcem sancti Felicis **tur.**
 in monte sitam ingressus (nā ea & Castrū vetus ad-
 huc in Venetorū potestate erāt) structis acieb; magno
 impetu hostes inuadit,pugnatūq; acriter ea parte vr-
 bis quā insulam vocant. Demū cū Picininus & Man-
 tuanus Princeps cum suis copijs se ad pontē nouū re-
 cepissent,ibiq; ex vtraq; parte plurimi cōglobati pu-

Verona à
Sfortia re
cipitur.

Rauenna
Venetis
cedit.

gnarent, pons ligneus pondere nimio pressus conti-
dit, submersiq, ferme omnes, & pondere armorum
depressi. Acurrens deinde ad pontem nauium Sfor-
tia, traductus copijs, Picininū & Mantuanum, ciui-
bus nihil mouentibus, vrbe, triduo post eam captā,
expulit, Picinino postea in Hetruriam. aduersus Flo-
rentinos Philippi iussu accedente, Sfortia superata
ad Benacum Philippi classe, non solum Brixiam &
Bergomum obsidione liberat, sed etiam ad Sonci-
num, eius copijs superatis, captisq, mille & quingen-
tis equitibus, Brixiana castella, & partem Cremon-
ensis Mantuaniq, agri, ac totam Glaream abduca,
breui in Venetorum potestatem redegit: Ademptis
etiam Mantuano principi Asola, Lonato, & Pisceria
oppidis satis magnis & munitis. Sub id etiam tem-
pus Rauenna, Hostasio Polentone eius domino, Vene-
tias cum coniuge & liberis accedente, dedentibus
vltro ciuibusin Venetorum potestatem concessit. Ad
quam recipiendam Iacobus Antonius Marcellus ex
Gallia accersitus, cum quinque equitum turmis ac-
cessit. Apud Tignanum etiam vicum, Sfortia Pici-
nino obuiam factus, cum eo conflixit: pugnatumq,
aliquandiu incerta victoria. Martinengum inde
profectus, oppidum firmo praesidio munitum,
obsidione cingit & oppugnat. Philippus autem
tot cladibus circumuentus, cum etiam apud Bur-
gum, à Florentinorum & Pontificis exercitu vi-
ctus, non paruam cladem accepisset, ad pacem in-
clinans, Blanca filia cum omnibus fortune in
Sfortia fidem & arbitrium coniectis, Eusebio quo-
dam

dam Caimmo, hinc indeq; commeante. Pax aliquan-
 diu ante inter Philippum & Sfortiam occultè agi- Pax cum
 tata, ad Caprianā hoc modo composita est: Vt Sfor- Philippo.
 tia Blanca Philippi filia in vxorem ducta, Cremona-
 nam cum agro & Pontremolum in dotem acciperet,
 Veneti Piscariam, Asulam, Lunatum, Mantuani op-
 pida, retinerent: Reliqua Gonzaga restituerunt: Phi-
 lippus nullum in Brixienti & Bergomate agro ius
 haberet: Etq; omnia in Abduana terra oppida rede- Sfortia
 rentur. Pace in hunc modum declarata, anno qua- cum con-
 dragesimo secundo quadringentesimo supra millesi- iuge Ve-
 mum Sfortia cum coniuge Venetias venit, qui à netias ac
 Principe & vniuerso Senatu honorifice excepti cessus.
 sunt. Per id tempus Procuratorum numerus auctus
 est, cum antea sex essent, tres additi sunt. Antibarū
 in Epyro vrbs, ab Antonio Diedo, Sinus Praefecto, vi-
 capta est, & Imperio Veneto subacta. Post pacem
 cum Philippo confectam, Sfortia Cremona dotis no-
 mine accepta, eaq; Venetorum fidei commissā, in Pi-
 cenum duxit, inde in Neapolitanum regnū profe-
 cturus, ad eas vrbes recuperandas, quas pater sibi
 bello armisq; comparauerat. Philippus autem agrē
 ferens Cremona custodiam, à Genero Venetis po-
 tius quàm sibi commissam, aduersus eam urbem su-
 as dirigit copias, eamq; oppugnare adortus. Veneti
 autem fidei Sfortia praestita non immemores, misso
 ad Philippum Aloysio Fuscarenō, qui nisi à rebus
 Sfortia abstineret, ei bellum indiceret: eoq; à Philip-
 po non audito, Michael etum Attendulum, copiarum
 Ducem, in hostem confestim mouere iubent. Is au-

VENETORVM DVCVM

tem cum sex millibus equitum, totidemq³ peditibus
Ollio superato, in Cremonensi ad Casale maius con
sedit, hostiq³ in Padana insula occurrens, conserto
prælio eum castris exiit, magnamq³ vim equitum
capit. Et liberata obsidione Cremona, recuperatisq³

**Venetorū
victoria.**

oppidis ab hostibus occupatis Venetus Dux, aucto
etiam Ludouici Gonzaga copijs exercitu, in Geram
Abduam mouens, nihil præter Cremam, & Laudem
Philippo reliqui fecit. Inde copias fluuii traducens,
captis ex hostibus sexcentis equitibus, incendijs &
rapinis omnia passim complentens Veneti Duces,
Mediolanum vsque perueniunt, vbi prope portas, Ia
cobus Antonius Marcellus, & Antonius Martinen
gus, ob rem bene gestam, equestri sunt dignitate do
nati. Sfortia interim cum in Picentibus ab Alphon
si, & Eugenij armis premeretur, hostesq³ sustinere
non posset, ad Philippum transiens, eius copijs præsi
citur. Alphonso & Eugenio eum ad id hortantibus,
qui rem Venetam augeri iniquo animo ferebant,
magniq³ hinc atq³ inde bellorum conatus fuerunt,
cum Philippus ventris profluuii vita discessit. Quo
defuncto, Laudenses libertatis studiosi, in Veneto
rum fidem cessere. Placentini & ipsi quatrduo post
deditione facta, se Venetis subiecerunt, missiq³ eo
cum Iacobo Antonio Marcello, mille & quingenti e
quites, qui vrbi præsidio essent. Mediolanenses autē
magno animo bellum aduersus Venetos suscipiunt,
Franciscumq³ Sfortiam ex Piceno accersitum, &
magnis itineribus Cremonam proficiscentem, exer
citus & copiarum omnium Ducem in Venetos deli
gunt.

**Sfortia
ad Philip
pum tran
sit.
Philippi
mors.**

gunt. Qui Pado, castellis & Machinis munito, ne Venetis aditus ad Placentiam pateret, Abduam amnem ad Picigitonum trañciens, non longè ab hostibus ad Carauagium castra locat. Eius aduentu Papienses, sumptis animis, se urbemq, Sfortia dedunt. Inde Franciscus mouens, omni ferè Gallia militia in vnum robore contracto, Placentiam firmo Venetorum praesidio munitam, adoritur, parteq, murorum tormentis demolita, terrestri & nauali oppugnatione crescente Pado, ita vt nauigia mœnibus appellerentur, urbem capit, captamq, militibus diripiendam dedit. Veneti etiã per Padi fluentia, valida classe, Andrea Quirino Praefecto immissa, Cremonenses fines non parum vexabant. In eam Sfortia expugnatu primum quibusdam in Cremonensi agro & Giera Abdua castellis, terra & aquis mouit, & eam retrocedere ad Casale maius coëgit, edq, secutus hostis, crebris tormentorũ ictibus Venetam classem ita desiecit, vt Quirinus desperatione actus, incensa, classe, ni ab hostibus caperetur, effusa fuga, se in proximum oppidum receperit. Profectus inde hostis ad Carauagium, firmo Venetorum praesidio munitum, castra locat. Mouet & eò Antonius Attendulus, Venetorum Dux, & leuibus aliquot cõmissis praelijs, demum ad summam dimicationẽ ventum est, Hermolao Donato, & Girardo Dandulo Legatis ad opẽ Carauagianis ferendam adhortantib. Pugnatũ acriter per aliquot horas dubio Marte, tandem via paludib. coartata, iniquitate loci, Veneta copia circumuenta, cum neq, pugnare, neque cedere in tam angusto loco

Sfortia
Placentiam
diripit.

Veneta
classis in
Pado dis-
iecta.

VENETORVM DVCVM

hostibus vndiq³ instantibus possent, infugam vertuntur. Tunc vero cedentem hostem Sfortia insecutus,

Venetorū castris opulentissimis eum exiit. Octo equitum pedum **ad Cara-** ditumq³ millia cum ipsis legatis in hostium potestatem venerunt. Inde Sfortia Brixiam mouens, urbem **uazium** obsidione cingit. Ea clade Veneti commoti, vt à se **clades.** tantam belli molem auerterent, cum Sfortia agunt

(qui iam Mediolanensibus suspectus esse cœperat) vt dimissa Brixia, omnes suas vires Mediolanum conuerteret, ei, ad eius Dominium consequendum, auxilia & copias pollicentes. Sfortia igitur cum Venetis fœdus his conditionibus iniuit, vt quicquid ultra Abduam Padumq³ caperetur, ipse haberet, quicquid vero citra, Venetorum esset: haberetq³ Franciscus à Venetis & Florentinis singulis mensibus decem aureorum numum millia. Inito in hunc modum fœdere,

Nouum re, Sfortia Abdua superato, in Mediolanenses mouens, breui omnes ferè eorum ciuitates in deditio- **Sfortia** nem recepit, Cremaq³ sub id tempus, in Venetorum **cum Vene** fidem concessit. Interim Sabaudia Dux, qui cum Mediolanensibus in Sfortiam fœdus iniuerat, cum sex **tis fœdus**

Bartholo. Barbarorum millibus, Compensio Duce, in Italiam descendens, in Nouariensi agro confedit, In eum Bartholomaeus Coleo, cum Iacobo Antonio Marcello, à ses vincit. Venetis missus, mouit, & ad Sicidiam fluium cum Barbaris congressus, eos fudit fugauitq³, ad quingenti equites cum ipso Compensio capti. Sfortia interim ad Mediolanum obsidendum, urbemq³ fame domandam studebat, verum cum Veneti animaduertent, si Mediolano Sfortia potiretur, fore vt. ali-

quan.

quando cum nimis potentem hostem haberent, temptarunt inter Mediolanenses, & Sfortiam his conditionibus pacem componere, Paschale Malipetro, & Vrsato Iustiniano Legatis ad id missis: Ut omnes *Pacis conditiones* ferè vrbes quæ Philippi fuerant, præter Mediolanum *Sfortiæ oblata.* & Laudem, Franciscus haberet. Eam autem cum ille repudiasset, Veneti cum Mediolanensibus fœdus in-
eunt, militesq; suos reuocant. Sfortia autem ad bellum suis auspicijs ingenti animo suscipiendum conuersus, continuata in Mediolanum obsidione, Florentinorum & Cosmi Medici (vt dicitur) pecunia adiutus, media hyeme post multas illatas acceptasq; *Sfortia* clades, aduersante etiam Alphonso Rege, qui Medio- *Mediola-*lanum hereditario iure sibi deberi dicebat, Medio- *no poti-*lanensibus fame ad extremum discrimen adductis, *tur.* ob idq; Leonardo Venerio Veneto Legato à populo trucidato, vrbe tandem potitur, anno quadragesimo nono quadringentesimo & millesimo. Veneti autem inito cum Alphonso fœdere, & Sigismundo Malatesta, Caroloq; Gonzaga, egregijs copiarum Ducibus mercede conductis, & Sabaudia Duce, Marchioneq; Monferratense, in socios acceptis, in Sfortiam mouent. Ille autem Florentinorum amicitia fretus, sumptoq; belli socio, Ludouico Principe Mantuano, bellum constanti animo sustinet. Per id tempus, Federicus Imperator, cum Leonora coniuge, ad Imperij coronam accipiendam, Romam profecturus, in Italiam descendit: qui postea à domum rediens, accepta à Pontifice corona, Venetias accessit, & à Principe & Sena. à honorifice exceptus est. Veneti au-

tem, abeunte Imperatore, comparato ingenti exercitu, Cremonensem agrum adorti, omnia longe lateq³ populates, Suncinum, & alia vicinalia expugnant, aliquotq^{ue} hostium turmas capiunt. Verum superueniente Ludouico Principe Mantuano, & in agrum Brixiensem mouente, ea loca, prater Suncinum, & Carauagium, sunt ab hoste recepta. Multa postea hinc atque inde expeditiones, varijq³ armorum conatus fuerunt, Verum alia maior cura Venetos incescit. Bisantijs namque à Turcorum Rege expugnatio, per id tempus nunciata est, totaq³ vrbs à Barbaris direpta, multi mortales occisi, plurimi in captiuitatem ducti, ex quibus septem & quadraginta Veneti Patricij ordinis fuisse dicuntur. Miserant paulò ante Veneti ad eius vrbs subsidium triremes plurimas, Verum sera nimium auxilia fuerunt. Interim Alphonsus Rex, Ferdinando filio cum validis copijs in Florentinos misso, Hetruscas res non parum vexabat. Cum Sfortia & Florentini, Renatum Regem ad Neapolitanum regnum, vnde pulsus fuerat, repetendum, multis pollicitationibus accersitum, in Venetos concitant. Cuius accessu, eiusq³ non paruis copijs Sfortia auctus, ex Brixianis, & Bergomatibus aliquot castella in deditiorem accepit. Demum Venetis & Florentinis diutino bello fessis, Sfortia etiam ad id inclinante, Simoneto quodam ordinis Heremitarum, vltro citroq³ commean- te, pax his conditionib. confecta est, anno millesimo quadragentesimo quinquagesimo quarto: Vt quacunque prater Geram Abdus, cuiusq³ ante id bellum fu-

issent,

Bisantijs
amissio.

Pax cum
Sfortia.

issent, redderentur. Castellionum de Florentinis Alphonsus retineret: Si qua deinceps discordia orta esset, Pontifici cognoscenda relinqueretur. His clarissimè gestis ciuitateq; & publicis & priuatis edificijs non parum aucta (nam & Georgij Phani, & Zacharia ades per id tempus fundari cepta est & Lazaretum nouum ad purgandam peste ciuitatem instructum, Multaq; alia speciosissima adificia confecta) Fuscarius Dux, cum annis circiter triginta sex. Reip. præsuisset, & ob senium parū publicis commodis proficeret, illi adhuc uiuenti, Pasqualis Maripetrus subrogatus est. Nouo Principe creato, dolore (ut dicitur) confectus Fuscarius, Paulò post expirauit. Defuncto Ducarijs insignib. benemerentirestitutis. Ad minorem adem Principe comitante honorificentissimè elatus, & in magnifico marmoreo, Monumento sepultus est, cum hac inscriptione sub imagine ipsius posita:

VENETORVM DVCVM

Accipite ciues Francisci Foscarì vestri ducis imaginem. Ingenio, memoria, eloquentia, adhæc iusti-

tia, fortitudine animi, si nihil amplius, certè summorum principum gloriam emulari contendi: Pietati erga patriam meam satisfeci nunquam: Maxima bella pro vestra salute & dignitate, terra marique, per annos plus quam triginta gessi, summa felicitate confeci: labantem suffulsi Italia libertatem: Turbatores quietis compefeci: Brixiam, Bergomum, Rauennam, Cremam, Imperio adiunxi vestro: Omnibus ornamentis patriam auxi: pace vobis parta, Italia intranquillum fœdere redacta, post tot labores ex haustos, ætatis anno 84. Ducatus quarto, supra tricesimum, salutisq; M. CCCG. LVII. Kal. Nouemb. ad æternam requiem commigraui. Vos iustitiam & concordiam, quo sempiternum hoc sit imperium, conseruate.

PAS-

VITAE ET RES GESTAE. 107.
PASCHALIS MARIPETRVS,
DVX LXV.

PASCHALIS Maripetrus, Fuscaro adhuc vi- 1457.
uenti, Dux susceptus est, anno millesimo, quadrin-
gentesimo, quinquagesimo septimo, vir integritate
& moribus clarus. Eo declarato, lege cautum est, vt
qui semel Dux electus fuisset, quousque viueret, ea
dignitate priuari non posset, nisi alicuius flagitij
conuictus fuisset. Maripetrus autem pacem à Fusca Felix cini-
ro acceptam, domi forisq; inuiolatam, vsque ad vlti- tatis sta-
mum vitæ diem, seruauit. Fuitq; eius Principatus tus.
omni

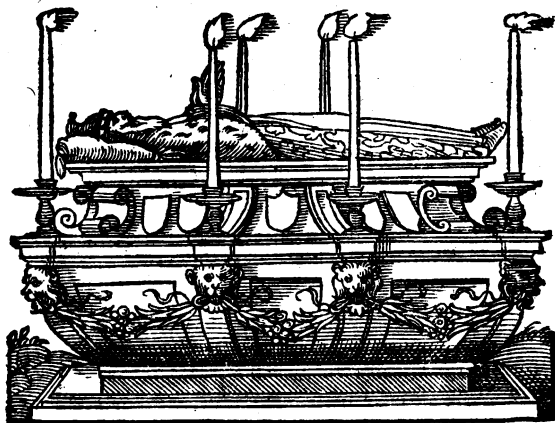
VENETORVM DVCVM

omni ex parte felicissimus, cum Priuceps ipse imprimis paci studeret, religionem coleret, bonis faueret, flagitiosos insectaretur: Iustitiam denique inuiolatè seruaret. Eius tempore, imprimendorum librorũ in Germania tunc primum ratio inuenta est, qua procedente tempore ita vagata est, vt totum ferè orbem terrarum repleuerit. Et cum annos quatuor, menses sex, Remp. administrasset Maripetrus, è vita discessit, & ad Gemellorum adem honorificè sepultus est, cum hoc elogio:

Pascha

Paschalis Maripetrus, P. maximis Reip. Senatoribus bonitate & eloquentia semper par, religio

ni: ac rerum usu nulli secundus, & cum ijs laudibus in ciuitate excelleret, in locum Francisci Foscarì, ad huc viuentis, à patribus suffectus, quod antea domi debilitatum erat, sua authoritate in pristinum statum diuinitus restituit Vixit in princip. Anno. IIII. Menses VI. dies VI. Obijt M. CD. L XI.

CHRI.

VENETORVM DVCVM
CHRISTOPHORVS MAVRVS.

DVX LXVI.

1462. **C**HRISTOPHORVS Maurus Maripetro
 successit, anno millesimo, quadringentesimo, se-
 xagesimo secundo. Eius secundo Ducatus anno, cum
 Othomano Turcorum Rege, bellum est susceptum.
Prima in Is enim cum multas clades in Gracia, & alijs Euro-
Pelopo- paregionibus, Christianis intulisset, Peloponeffum
nesso in etiam sibi armis vindicauit. Veneti autem vt illius
Turchos victoria cursum remorarentur, classem sub Victoris
expeditio Capelli imperio compararunt. Terreſtres etiam co-
 pias

pias Bertoldi Eftenfis ductu, multisq³ cum eo illa-
 stribus copiarum ductoribus, in Peloponessum mise-
 re. Et primum Argos, in Gracia urbem vetustate in-
 signem, adorti expugnant, diripiuntq³. Inde quibus-
 dam alijs ignobilioribus oppidis occupatis, cum quin-
 decim millibus hominum ad Isthmum perueniunt.
 Affuit & Alouisius Lauredanus cum valida classe, &
 arduum opus aggressi, quatuordecim dierum spatio,
 rotam Isthmi longitudinem quatuor passuum milli-
 um numero, muro fossaq³ muniere, opere perfecto,
 validoq³ praesidio munito, Bertoldus cum copijs ad
 Corinthum mouit, eumq³ oppugnare adortus, ibi
 cum bellico operi daret operam, Dux ipse saxo super
 nè iniecto perculsus, paulo post expirauit. Cuius mor-
 te consternati Christiani milites, Corintho non sine
 cade depulsi, Isthmum etiam relinquere coacti sunt.
 Per id tempus in Tergestinos etiam sunt arma illa-
 ta, causa de vectigalibus inter Tergestinos & Iusti-
 nopolitanos orta, missisq³ Antonio Martiano, cum
 alijs plerisque armorum Ductoribus, Tergestum ob-
 sideri coeptum, praerat castris Vitalis Landus, & Ia-
 cobus Antonius Marcellus Vtini Praefectus, Legato-
 rum nomine, qui parte murorum demolita, scalis
 muro admotis urbem oppugnare tentarunt, sed re
 parū feliciter mota, vrbs est strenue defensa. Tenu-
 it deinde obsidio aliquot menses, tenuissetq³ diutius,
 Sed Pius Pontifex Tergestinatorum periculo motus,
 (fuerat enim eorum Antistes) cū Venetis egit, vt ab
 iniuria abstinerent, certisq³ conditionibus Terge-
 stini bello liberati sunt. In maritimis vero Vrsatus

Bertoldi
mors.

Tergesti-
num bel-
lum.

VENETORVM DVCVM

Iustinianus, qui Alouisio Lauredano ad Imperium maris successerat, cum triginta triremibus Mitylenas concessit, Urbemq³ oppugnare adortus est. Vnde repulsus telorum multitudine, crebrisq³ vulneribus militibus afflictis, magna accepta clade, inde discessit. Nunciata deinde Turcorum numerosissima classis appropinquatione, Vrsatus ex Mitylene in Eubœam venit, inde in Peloponessum delatus, ibi dolore (vt dicitur) confectus, paulo post obiit, vir & magnitudine animi, & sumptuositate clarissimus. In eius locum Iacobus Lauredanus ad imperium maris est missus, & paulo post Sigismundus Malatesta cum mille viris secutus est, Pio Pontifice cum Venetis, Pannonia Rege, Et Burgundia Duce bellum in Turcos molientibus, & primum Sparta est obsidione tentata, verum capto oppido arx ob validum Turcorum praesidium, expugnari non potuit. Tentauit deinde Lauredanus, superatis Dardanulis Castellis, ad Hellepontum aditum, sibi ex aduerso respondentibus, in Gallipolitanam oram impetum facere. Classe eo appulsa, accidit, vt triremes, cui Iacobus Venerius praefuit, velo & remis innixa, per crebros machinarum ictus angustias euaserit: Verum ea pluribus ictibus concussa, & in apertum discrimen adducta, tota classis periculo commota, ac perterrita, cursum auertit. Venerius autem ubi se interclusum, & à tota classe destitutum, vidit, suos adhortatus, sub obscuram noctem conuerso cursu tacitus retro in hostem paulatim nauigans, prater omnium spem, incolumis ad suos redijt. Sub id. tempus Pius Pontifex

tifex], suam in Turcos expeditionem, iam antea in
 Mantuano conuentu decretam soluturus, Anconem Pius Pon-
 profectus est, ingenti hominum vi ex Gallia & Ger tifex An-
 mania ad tam pia expeditionis famam confluyente. conē con-
 Christophorus Maurus Princeps cum decem trire- cedit.
 mibus optimè instructis, vt socia cum Pontifice ar- Maurus
 maiungeret, eo accessit. Sub eius appulsum, Pius, len dux Anco
 ta febris afflicatus, moritur. Post cuius obitum, tan- nem cum
 tam belli molem Veneti suis viribus soli sustinuerunt, classe ae-
 multiq; hinc atque inde in maritimis bellorum co- cedit.
 natus fuere. In continenti verò in Italia, Bartholo- Mors pij
 maus Colleo, armorum Dux ea tempestate insignis, 2. pontifi-
 subito impetu, cum ingenti equitum peditumq; vi,
 in Flamminiam erupit, ab Angelo Actiolo, & Ni-
 colao Sudorino, Florentia extorribus, impulsus. Et
 Galeatio Mediolanensium Duci, & Ferdinandi, Flo-
 rentinorumq; copijs obuiam factus, ingentibus vi-
 ribus est vtrinq; concursus: Pugnatumq; ad Moli- Ingens ad
 nelam, in Bononiensi agro, Federici Vrbinatis auspi- Molinela
 cijs, ita vt vix antea vnquam, ex cuiusquam memo- pugna-
 ria, maiore in Italia contentione certatum fuerit,
 maiorq; hominum strages edita fuerit. Veneti au-
 tem veriti ne Colleonis copijs deletis, omnem belli
 motum in se verterent, cohortibus aliquot illi in sup-
 plementum missis, enixè cuarunt, vt confecta pace,
 Colleo exercitum incolumem in Galliam reduceret.
 Per id tempus, Nicolaus Canalis, qui Alouisio Laure-
 dano ad classis Imperium successit, Methonem cōces-
 sit, atque in Eubœā, classe nauis supplementis aucta,
 in Lemnum transiit, & cum sex & viginti triremib.

VENETORVM DVCVM

Cenum à Venetis capitur. Oenum oppugnare adortus, scalis ad muros admotis refractisq³ portis, oppidum expugnat, ac diripit, maioriq³ ex parte incendio absumit, multis casis, plurimis in captiuitatem ductis, maribus & feminis miserabiliter vexatis, nullum est in eos crudelitatis genus pratermissum. Noua deinde folia Canalis aggressus, vi capit, & diripuit. Interim allatum est, centum & ultra Turcorum triremes, circa Tenedum esse, & quotidie illic nouis supplementis classem augeri: Ex Chalcide igitur Canalis excitus in Lemnum transit. Hostium classis primum Scirum adorta, expugnat, inde in Eubœam transmisit, vbi Scoram in insula oppidum, & Basilicum expugnat ac diripit. Canalis interim priusquam hostis omnia occuparet, tribus triremibus premisis, Chalcidem commeatibus muniuit, hostis postea Chalcidem aggressus, urbem oppugnaturus, pontem Euripo iunxit, classisq³ validissima, qua naues tercentas habuisse dicitur, ex hisq³ triremes centum & amplius, ad urbem primò admota est, paulòq³ post Orthomanus Rex, cum centum & viginti millibus Turcorum affuit, copiaq³ in insulam per pontem traducta, urbem corona cinxere, machinisq³ ingentibus, pluribus in locis ad muros admotis, triginta circiter dies tenuit obsidio, quo tempore hostis ter totis viribus urbem oppugnauit, & cum maxima suorum strage, à mœnibus est repulsus, Ferturq³ ex hostibus in illis oppugnationib. ad triginta & amplius millia interempta fuisse. Canalis interim ex Græcia digressus, cum onerarijs septem commeatibus instructis, & reliqua classe, quæ ad

ad quadraginta triremes, nauesq; plurimas tunc habebat, ad Chalcidis subsidium profecturus, ad Euripi angustias circa Lauretum consedit. Cuius aduentu ita territus Othomanus dicitur, ut de obsidione dimittenda, & fuga capeffenda cogitare coeperit, fecissetq; nisi ab Asiatica ora Praefecto fuisset admonitus, si inde discederet, futurum dictante, ut milites classemq; vno tempore in maximum discrimen adduceret: quin potius vltimam fortunam experendam, Urbemq; atrocissima oppugnatione, terra mariq; aggrediendam. Quod consilium secutus Rex sub occasum solis ex Euripo classe mœnibus admoueri iussa, ipse terrestribus copijs totis viribus vrgentissime urbem oppugnare adortus est. Canalis interim, cum triremibus, nauibusque omnibus, paucis exceptis quae nondum appulerant, ponti appropinquauit, & quia venti erant secundi, necessitasq; admonerat, omnes ferè clamabant, haud diuitius cunctandum, opemq; afflictae urbi tanto in discrimine ferendam. Ferunt etiam Picmanos fratres onerari vnius Praefectos, si ab Imperatore sibi signum datum esset, se cum sua nauis erupturos, pontemq; confracturos, professos fuisse. Idq; a Canale denegatum, quod diceret velle se in posterum diem rem differre, ut reliqua classis adesset. Tum vero urbem atrocissima oppugnatione terra mariq; vehementer fatigabat, multiq; in vrbe mortales, tum sagittarum multitudine, tum crebris tormentorum ictibus, cadebant. Erat Leonardus Calbus Praefectus urbis, Paulus EriZus Praetor, Ioannes Bondimerius Legati no-

Chalcidis
obsidio.

· VENETORVM DVCVM ·

**Chalcidis
amissio.**

mine, alijq₃ Patritij pleriq₃, qui per stationes obe-
undo, propugnatores & miseros ciues ad pugnam
adhortantur. Verum cum nullum sibi à Veneta clas-
se auxilium asserri viderent, fracti animis, vix am-
plius hostem sustinere poterant, & demum nigris
signis sub primam lucem in summa turri prefixis, vl-
timum discrimen testantibus, Neq₃ ob id classe ali-
quid mouente, cum per totam noctem sine inter-
missione vsq₃ ad lucem oppugnatio protracta esset,
circa secundam diei horam, miseri Chalcidenses vul-
neribus, inedia, per uigilioq₃ confecti, cum amplius
non possent, nudos muros hostibus reliquerunt. Eos
Barbari ascendunt, urbemq₃ ingressi, longè lateq₃
vnumquemq₃ obuium cadentes, ingentem hominum
stragem fecerunt: Cadesq₃ tota vrbe vagata, Magi-
stratus alij alio loco cæsi, omnesq₃ etiam puberes
obtruncati. Capta Chalcide, Othomaniniciis signis
in turribus conspectis, Canalis paucis diebus, sed pa-
rum maturè, classe aucta, quæ centum habuit trire-
mes, hostium classem præda onustam, Chium vsq₃ se-
cutus est. Othomannus autem terrestri itinere, va-
lido ad Chalcidem præsidio relicto, ex insula excesse-
rat. Hostes deinde Tenedum prouecti, Helle Ponti an-
gustias superarunt, classemq₃ domum incolumen re-
duxerunt. Interim Canalis de Chalcide inuadenda
consilium capit, tentauitq₃ urbem inopinato acces-
su recuperare, Ioanni Trono, Nicolao Molino, Fede-
rico Iustiniano datum negocium, vt classe insula ad-
mota, ipsi in terram digressi, urbem inuaderent. Sed
permaturè in hostem inuecti, multitudine hostium
circum-

circumuenti, ducenti & amplius, momento temporis, ferro oppressi sunt, & cum his Ioannes Tronus, Reliqui qui in terram egressi erant, in fugam versi, se trepidè ad naues recepere. Et ita re infecta, classis inde discessit. Veneti Chalcidis expugnatione audita, Canalem, abrogato Imperio, Venetias reuocarunt, & ob rem male gestam causam dicere iubent. Petrus Mocenicus ei subrogatus est, Qui non multo post cum tribus triremibus affuit. Ei Marinus Maripetrus, & Alouisius Bembus, Legati sunt additi, vt cum eis communi consilio Rempub. administraret. Per id tempus captum est de pace cum Othomano agi, per eius nouercam Christianam feminam, data Venetis spe pacis conficienda, qua ob id vnum ex domesticis Venetis misit, significans, si ad Othomanum Legati mitterentur, fore, vt honestis conditionibus, Veneti pacem habere possent. Missi igitur Nicolaus Cochus, & Franciscus Capellus, qui Bisantium profecti, de pace tractarunt. Verum cum conditiones non placerent, domum reuocati sunt. Capellus in febrem incidens, Bisanti decessit. Illis rebus gestis Maurus Princeps, cum annos uouem menses sex Reipu. praeuisset, ex humanis decessit, & ad Iobi adem delatus, cuius Cœnobium eius priuato sumptu instructum est.

VENETORVM DVCVM,
NICOLAVS TRONVS,
DVX LXVII.

1471. **N**ICOLAUS Tronus successit, anno millesimo
quadringentesimo, septuagesimo primo. Sub
primo huius regiminis tempore Veneti, missis ad
Pontificem, & Ferdinandum Regem Legatis, postu-
larunt, vt in Turcum, communem Christianorum
hostem, bellum compararent. Aquibus Legati be-
nignè accepti, & auxilia pro viribus promissa. Inte-
rim Petrus Mocenicus, classis Imperator, Aegeas in-
sulas perlustratus, nonnulla Turcorum loca ferro
igni^q

igniq; vastauit, ingentemq; ex his pradam abduxit. Stephanus deinde Maripetrus, & Victor Superantius Legati, ad eum accesserunt. Nec multò post Pontificis Legatus cum classe, quæ viginti habuit triremes, affuit. A Ferdinando etiam triremes decem & septem acceptæ sunt. A Rhodiensibus duæ. Venetorum autem sex, & quadraginta fuerunt. Ita vt vniuersa classis, quinque & octuaginta triremium numerum expleret. Tam numerosa classe hostium litotibus appulsa, inter duces constitit, Athaliam Pamphilie urbem subita oppugnatione tentare, sed eorum conatus irriti fuerunt, urbem namque ingressi, non sine suorum strage à Barbaris repulsi sunt, qua in oppugnatione Rhodiaca classis Præfectus, saxo ictus, concidit. Sub id tempus Vsunasius Persarum Rex, aduersus Othomanum cum Venetis socia arma adiunxit, ad id Catharinus Zenus Legatus ad Fœdus cū Regem est missus. In Italia etiam Borsio Estense Vsunasio defuncto, Veneti Herculem eius fratrem, nauibus, Persarum milite, pecuniaq; adiutum, aduersus Nicolaum eius Rege. ex fratre Leonello nepotem, in amplissimo Ducatu locauere. In Vrbe vero argenteus nummus, à Principe Tronus appellatus, alio sublato, quem grossum vocabant, cum imagine Ducis expressa, cudi captus est. Interim Mocenicus cum Pontificis Legato Smirnam, Moceni nobilissimam olim Ionia urbem expugnat, ingentiq; cum Smirinde prada ablata, vrbs est incendio absumpta. Sub nam dirid tempus Marcus Cornarius, magni animi vir, Catherinam filiam à Veneto Senatu prius in filiam adoptatam, Iacobo Cyprio Regi in matrimonium

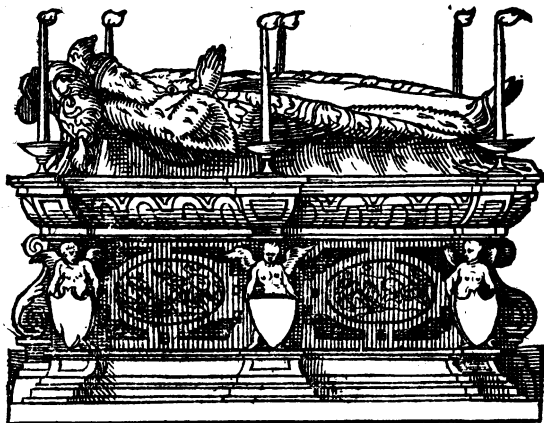
O 5 loca-

VENETORVM DVCVM

locavit, missusq; à Rege Venetias Legatus, cum tribus triremibus in Cyprum puella ad regem est missa. Nec multo post, Vsonasius Rex cum Turcis conflictavit, & Europea ora Praefecto, quem Bassam vocant, interempto, ingenti praelio Teucris primo impetu victi, non parvam cladem acceperunt. Postero inde die, Persarum Rex Othomanni castra aggressus machinis & tormentis valde communita, crebris summis tormentorum ictibus confectus, non minorem quam pridie hosti intulerat, ipse accepit cladem. Persa q; relictis castris, fusi fugatiq;, cum Rege ipso se in Armenia montes receperunt. Mocenicus postea à Iacobi Cypri Regis morte audita, ex Cilicia in Cyprum concessit, ubi puerum ex Regina ortum, ex Baptismi lauacro sustulit, & in Regno praesidio relicto, Regniq; administratione Iacobo Cornario, Regina patruo, commendata, inde discessit. Hac Troni Principis tempore gesta. Qui cum anno vno mensibus octo Reipu. praefuisset, decessit, & ad Minorum ad-
dem elatus ibiq; in magnifico & ve-
rè Ducali monumento conditus
est, cum sequente inscri-
ptione.

Nico-

Nicolaus Thronus, optimus ciuis, optimus senator, optimus Aristocratie princeps fuit. Quo fœ

** Idest
liciſſimo dūce florentiſſima Venetorum Reſp. Cy- Moceni-
prum Imperio aſciuit, cum Rege Parthoram contra goſ adiu-
Turchum ſocia arma coniunxit, fraudatam pecuni- ſtū pon-
am viua illius effigie reſignauit, * cuius innocen- dus rede-
tiſſimis manibus hanc meritam Diuini operis mo- git impres-
lem Philippus filius perenni aternitate poſuit.*

*ſa ſua effi-
gie vnde
etiam ij
nummi
poſtea
NI-Throni ap-
pellati
ſunt.*

VENETORVM DVCVM
NICOLAVS MARCELLVS,
DVX LXVIII.

1473. **N**ICOLAUS Marcellus, Ducali dignitate decoratus est, anno septuagesimo tertio quadringentesimo & millesimo. Sub prima huius administratione Cypri insula nouis motibus agitari cepta est, conspirarunt quidam Catholanici sanguinis viri, Cypri insula extorres & in his Cyprius quidam Antistes, qui sub Regis mortis tempore, apud Eerdinandum Regem Legati munereungebatur. Is autem animum adijciens ad Regnum per tyrannidem occu-
pan-

pandum, cum Ferdinando egit, ut se auctore, Iacobi Regis filiam spuriam, filio suo & ipsi notho, matrimonio locandam curaret. Ad quod negocium conficiendum Antistes duabus triremibus à Rege missus, in Cyprum nauigauit. Cyprii conspiratione cum Antistite inita, sumptis noctu armis, Polixepam Cypriam, & Reginae Medicum, intra ipsum Reginae cubiculum obtruncant. Et Andream Cornarium fugientem cum Marco Bembo nepote, inter duos muros arcis interimunt. Inde Regiam coniurati aggressi, Regis filiam puberem, Ferdinandi Regis notho despondent. A Regina autem iniuria manus abstinerunt. Eam tamen iubent ad Mocenicum scribere, Andream Patruum ob suam auaritiam, denegatūq; stipendium, à militibus casum. Apud se autem liberam Regni administrationem esse, Cypriosq; omnes in fide & officio permanere. Mocenicus autem de Cypriorum nouitate certior factus, victorem Superantium Legatum, cum aliquot triremibus, in Cyprum prae-misit, Cuius accessu Regina in spem erecta, non parum recreata est. Coniurati contra, rebus suis timentes, accepta à Legato fide, culpam cadis in Cornarij auaritiam conijcientes, pollicentur se in pristina Regina & Venetorum fide mansuros. Interim Mocenicus, periculo rei motus, triremibus, quae Alexandriam & Syriam ad negotiationem exierant retentis, hisq; Cretensibus militibus repletis, & cum his onerarias omnes, quotquot nactus esset: nauesq; omnes ex proximis urbibus & insulis accersitas, in Cyprum mittit, quo armorum apparatus, vali-

Noui Cypri insula motus.

Andreas Cornarius trucidatur.

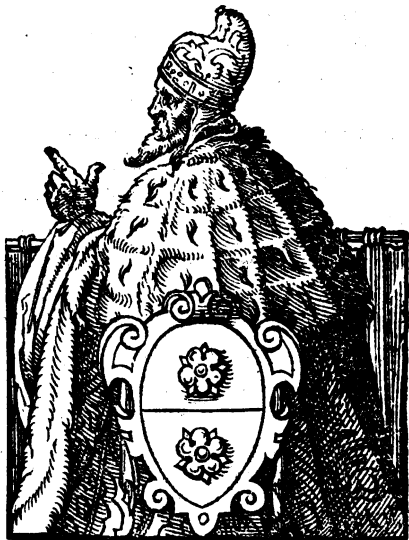
Scodra
obsidio.

validaq; classis aduentu audito, coniurati perterriti, Cypri insula excessere. Nec multo post Mocenicus affuit, qui insula pacata, eos qui Cornaria cadis consēj fuerant, capitali supplicio affecit, quosdam etiam in exilium egit. Per id tempus Orthomanus Rex, qui ad Italia Regnum anhelabat, Scodram, Albanica Regionis caput, oppugnare adortus est. Misso igitur Eunuchō, qui Europea Prouincia praerat, accersitisq; omnibus prouinciārum circa Hellepontum ducibus, ad octuaginta millia armatorum contraxit, et Boliana ponte iuncta, urbem obsidione cinxit. Ingentibus deinde machinis ad muros admotis, crebris tormentorum ictibus mœnia conquassare cepit. Mocenicus audita Scodra obsidione, continuo Corcyram venit, inde incontinentem transiit, & Boliana hostium ingressus, Triadanum Gritum successorem suum, cum Alouisio Bembo Legato inueniens, statuit communem cum eo consilio, Rempu. administrare, qui cōtractis totius fere Prouinciæ innum viribus, Cernunichioq; Illyrici Lacus Dace, in societatem belli accepto, omnia officia strenuè obibant, quæ ad Scodram graui obsidione leuandam pertinerent. Erat tunc urbis Prætor Antonius Lauredanus inuicti animi vir, qui præsentī consilio omnia circumspiciens, nihil prætermittebat, quod ad seruandam urbem, ciuesq; in officio & fide continendos, conducere arbitraretur. Barbari autem prostratis Scodra mœnibus, postquam Scodrenses ad deditiōem compellere nequiuērunt, urbem armis oppugnare adorti sūt. Et primum oppidum corona cingen-

cingentes, per murorum ruinas, munitiones subire conabantur. Scodrenses autem constanti animo hostes excipientes, telorum multitudine, saxisq; supernè deiectis, & vimineis vasis ardentibus in hostes demissis, fœdissimam eorum stragem fecerunt, Lauredano ipso Praefecto omnes ad pugnam inuicto animo sustinendam, patriamq; ab immanissimo hoste defendendam, adhortante. Demum cum per plures horas acerrimè pugnatum esset, nec aliquid Barbari proficerent, victi propugnatorum virtute, retro cessere. Ad quinq; millia in ea oppugnatione hostium perijisse dicuntur. Ad obsidionem deinde continuandam Barbari conuersi, urbem fame domare studebant. Veneti autem cum Mathia Pannonia Rege, sociale aduersus Turcos arma iunxerunt, ob idq; Legatione bellum cū tot Franciscum Venerium, & Ioannem Emum, cum Mathia annuo stipendio, ad Regem miserunt: Is autem summa Pannonia ptis armis, tantum terrorem Othomano iniecit, vt Rege, Eunuchum à Scodrensi obsidione reuocauerit. Moecenicus soluta Scodra obsidione, Venetias concessit. Paulo post Triadanus Gritus, classis Imperator, Cathari occubuit. Lauredanus ab Scodram seruatum, à Principe & Patribus laudatus, equestri est dignitate donatus. Marcellus autem cum annum vnum, menses tres, Principatum tenuisset, eximia pietatis & innocentie vir, vita discessit. Cuius in arario publico conseruando maximum imprimis studium fuit. Eius sepulchrum in ade Diua Marina marmoreo lapide instructum inuifitur.

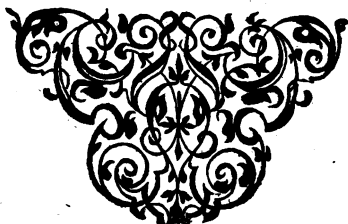
PETRVS

VENETORVM DVCVM
PETRVS MOCENICVS,
DVX LXIX.

1474. **P**PETRVS Mocenicus successit. Sub eius admi-
nistracione, Antonio Lauredano maris Imperiū
est delatum. Teucri paulo post cum triginta hominū
Naupacti millibus Naupactum obsidere adorti sunt, Quod pri-
obsidio. mum oppidanorum virtute est defensum, Mox Lau-
redanus cum validissima classe affuit, multaq; cum
hoste tumultuaria pralia sunt commissa: Menses
quatuor tenuit obsidio, cum interim Lauredanus
commeatum, arma, militem, oppidanis affatim sub-
ministra-

*ministraret. Et cum nulla potiundi oppidi spes sub-
esset, fatigatus bello hostis abiit. In maritimus verò
Othomannica classis Lemnum insulam aggressa est,
tormentisq; ad muros admotis, oppidum est oppu-
gnatione tentatum, Verum maturo Lauredani cum
classe accessu, hostes, soluta obsidione, deducta in al-
tum classe, abierunt. Mœcenicus Princeps cum anno
vno mensibus duobus Reipu. præfuisset, morbo, quem
antea ex Boliana contraxerat, excessit, & in Ge-
mellorum ade, sepulchro marmoreo, victorijs
ipsius & hostium spolijs insigni situs
est, hac inscriptione:*

P

EX

VENETORVM DVCVM

EX HOSTIVM MA- N VBIIS.

Petro Mocenigo, Leonhardi F. omnibus non minus optimi quam eloquentissimi Senatoris muneribus domi forisq, functo, maris Imperatori: Qui Asia à saucibus Helleponti vsque in Syriam ferro igniq, vastata, Caramannis regibus, Venetorum socijs, Othomanno oppressu, regno restituto, piratis vndique sublati, Cypro à coniuratis non minori celeritate quàm prudentia recepta, Scodra ductu & auspicijs suis obsidione liberata, cum Rempub. feliciter gessisset, absens D. Marci procurator, inde Dux, grato patrum consensu, creatus est. Ioannes
terti-

VITAE ET RES GESTAE. 118

*tertius ab hoc Dux & Nicolaus Mocenigi fratres
pientissimi. B M. D.*

Vixit anno LXX. Men. I. Dies XX. O-
bijt non sine summo populi gemitu, Duca
tus sui anno primo, mense secundo, die de-
cimaquinta Anno salutis M. C C C C.
LXXVI.

P 2 ANDRE

VENETORVM DVCVM
ANDREAS VENDRAMINVS,
DVX LXX.

1475. **A**NDREAS Vendraminus Dux declaratus est
anno millesimo quadringentesimo septuagesimo
quinto. Sub eius tempus in Epyro ad octo Turco-
rum millia Croiam adorti per totum ferè annum
obsidionem perseuerarunt. Veneri, vt Croianis labo-
rantibus opem ferrent, ad duo millia armatorum
misere, In quibus plerique armorum ductores non
instrenui fuerunt, qui cum hoste congressi, primo im-
petu eos fuderunt fugaruntq, & eorum castris po-
titi

Croiana
obsidio.

titi sunt. Ad pradam deinde discurrentes omnia longe lateque populati sunt. Verum ea letitia brevis omnino fuit: Barbari namque in Venetos milites reuersi, palantes, & in agris sine ordine vagantes, ac praeda impeditos circumsistunt, ingentemque eorum stragem edentes, Epyroticum equitatum, inde Latinos equites in fugam vertunt, Eos Barbari passim totis campis insecuti, trucidant, interimuntque. Ad mille & amplius ea pugna oppressi dicuntur, & cum his Franciscus Contarenus Legatus, alijque armorum Ductores plerique. Nec multo post, in Italia alia maior accessit Venetis clades. Ad decem namque & amplius Turcorum millia, Amarbego Bassa Duce, Lisun-
 tio flumine superato, Forolulienfis patria fines tumultuose inuaserunt. Veneti autem bina castra, altera Gradiscana, altera Foliana, muro fossaque circumdata, valido praesidio communiuerant, Ad haec equitum tria millia, peditesque plurimos, ad incursum hostium euitandos, miserant. Praerat omnibus copiis Hieronymus Nouellus Veronensis, erantque alij armorum plures Ductores insignes. Constitit inter eos, aperta campo cum hostibus configere. Omni igitur equitatu in tres turmas diuiso, in hostes ferociter inuehuntur. Barbari vero plurimis in insidijs locatis, primum fugam simulant, iniecto certamine, cedendo sensim ad insidiarum locum, Latinos equites traxerunt, Teucris de industria cedere, Cedentes Veneti insequuntur, Et iam ad insidiarum locum propemodum ventum erat: Tunc vero Barbari retrouersi, praelium ferociter instaurant, Dum ve-

Venetorum
clades.

VENETORVM DV CVM

Venetorū ad Lisuntium clades.
 rototis viribus pugnatur, tunc ex Licinisi Monte magna Turcorum vis ex insidijs coorta, ingenti strepitu in subiectam turmam effunditur, tantusq; paupor ea eruptione est Venetis iniectus, vt momentotemporis cedere coacti sint: Eos cedentes ferox Barbarus insequitur, ac fœdissima strage prosternit. Sicq; prima turma obruta est, omnesq; ferè cæsi, reliqua turma primæ aciei stragem cernentes, cum nulla reliqua spes subesset, quasi victi, fugam capescunt. Eos Barbari insequuntur, passimq; prosternunt, & ad Mossam vsque clades protracta est, ingensq; edita strages. Ceciderunt ea pugna Hieronymi Nouellus, Iacobus Baduarius, ac pleriq; alij viri illustres, reliqui præter paucos, qui relictis equis, & armis abiectis, in proximos montes abire, ferè omnes capti. Ea clade illata, Barbari quicquid villarum inter Lisuntium, & Tiliuentium amnem fuit, hostiliter conflagnarunt, multisq; mortalibus in captiuitatem ductis, ingentem inde prædam abduxerunt. Et quia terra mariq; copia ex vrbe ad hostium incursus euitandos aduentare dicebantur, continuo Italia finibus excessere. Veneti ea clade accepta, nauigia aliquot sagittarijs plena, & ex Taruisino agro, alijsq; proximis locis, plures equitum turmas in hostes miserunt. Sed eo tunc, cum iam hostis abisset, missi sunt etiam Dominicus Georgius, Zacharias Barbarus, Ioannes Emus, & Candianus Bolanus, viri præstantes, qui inspicerent, quo pacto Barbarorū incurfibus, tutius obuiam iri posset: constititq; inter eos, Gradiscana castra non solum valido præsidio, armisq;

armisq₃, sed vallo etiam fossaq₃ munienda. Georgius in ea legatione Vtini occubuit. Carolus Montonius, vir rei militaris insignis, qui anno ante fuerat ex-auctoratus, ex Hetruria reuocatus, eo missus est, cuius opera patria ipsa ab hostium incurfibus per aliquot annos strenuè defensa est. Vendraminus autem, licet eius tempore Respu. huiusmodi perturbationibus vexata fuerit, priuatò tamen aliqui felicissimus exitit: Nam & opibus affluentissimus fuit, Filiosq₃ habuit plures, virtute & moribus praestantes. Quos omnes suis facultatibus ditauit: Sex etiam filias, cum amplissimis dotibus, viris Primarijs nuptui collocauit. Et cum annum vnum menses octo Reipu. praefuisset, ex viuis decessit, & ad seruorum adem honorificè sepultus est.

VENETORVM DVCVM
IOANNES MOCENICVS,
DVX LXXI.

1477. IOANNES Mocenicus, Petri Principis frater,
Dux subrogatus est, anno millesimo quadringen-
tesimo septuagesimo septimo. Sub primo eius regi-
minis tempore Croiani fame domiti, cum per an-
nū & amplius ibi obsidionē sine intermissione hostis
tenuisset, deditionem fecerunt. Pauloq; post Otho-
mannus Rex longē atrociorē quam quatrīduo antē,
oppugnatione Scodram adortus est: Alibegus nam-
que aliquanto ante, cum quindecim bellatorum mil-

Nova Tur-
corū eru-
ptio in
Scodram.

libus, & Asiaticæ oræ Praefectus cum paulo minori-
 bus copijs confedit. Nouissimè vero rex ipse Ortho-
 mannus affuit, qui bellicis operibus ad demolienda
 mœnia continuò admotis, urbem corona cinxere. E-
 rat Pratoris, & Legati nomine Antonius Legius, Ade-
 erantq; mercenarij milites ad octingenti. Disiectis
 mœnibus, bis hostes oppidum oppugnarunt, omnibus
 ferè instrumentis quibus in priore obsidione vfi fue-
 rant. Verum eo fœdior vtrinq; strages edita est, quo
 ob Regis praesentiam, maiores omnino ab hostibus
 conatus fuerunt, Scodrensis neque mortem, neq;
 vulnera formidantibus, inuictosq; animo hostium im-
 petum sustinentibus. Demum victa hostis pertinacia,
 cum sibi eo cum hoste rem esse cerneret, qui mori
 mallet, quam cedere, suos reuocari iussit, prorsusq;
 inde à pugna abstinuit. Perseueravit tamen urbem
 obsidere, & vt Venetos, pluribus locis vexatos, à Sco-
 drensi auxilio auerteret, In Foro iuliensem patriam,
 circa Sonciacas munitiones, cum triginta Barbaro-
 rum millibus, hostis tumultuosè erupit, & explica-
 ta acie, Carolum Montonium, ad pugnam euocauit: Recens
 Ille autem, praterita cladis memor, nihil est temerè Turcorū
 ausus, sed suos intra vallum stricta acie continens, in Italiā
 hostem ad longum diem vana expectatione detinuit. eruptio.
 Qui cum Venetum ad pugnam elici non posse com-
 perisset, non ausus vltra progredi hostis retro ad ra-
 dices montium agmen conuertit. Mahumethus inte-
 rim Scodram obsidere perseuerabat, Tenuitq; obsi-
 dio illa menses plures, quo tempore Asiaticæ oræ Præ-
 fectus Driuastrum capit, Inde ad quingentos oppidia

VENETORVM DVCVM

nos in Scodreſium conſpectu adductos, trucidandos curauit. Atque inde paulopòſt Othomanus, cum maiori copiarum parte, diſceſſit. Tenuit deinde obſidio Amarbego Baſſa cum octo millibus Turcorum relicto, octo circiter menſes, duobus caſtellis ad Bolianacaput, ad ſubſidium obſeſſis prohibendum, cum praſidio impoſitis, cum per Ioannem Darium pax iam antea tentata, his conditionibus ſecuta eſt. Vt Veneti praſidio, & oppidanis ex vrbe deductis, Scodram cum Lemno in ſula Othomanno relinquerent, Darentq; illi quotannis octo aureorum millia, eo titulo, vt pontica nauigatio tutò Venetis pateret. In Italia vero, Veneti pro Florētinis arma ſumpſerunt. Acciderat, vt ſuperiore anno Iulianus Medices ad Liberatæ fanum, à coniuratoribus quibuſdam occiſus eſſet. Florentini eam iniuriã vlturi, Sixti Pontificis nepote, Florentiæ in cuſtodia detento, Saluiatum Piſanum Antiſtitem, cum plerisque alijs ſceleris conſcijs, laqueo ſuſpēdunt: Rei indignitate Pontifex commotus, Florentinos interdicto, & anathemate notat, Ferdinandoq; Rege, & Senenſibus, in belli ſocios acceptis, arma aduerſus eos comparat, validumq; in Hetruria, ſub Federici Vrbinaſis auſpicijs, exercitum mittit. Eratq; in eo Alphonſus Calabria Dux, Ferdinandi filius, penes quem rerum geſtarum gloria exiſtebat, & cum eo plures armorū Ductores illuſtres. Florentini autem, præter Venetos, cum Mediolanenſib. Hercule Eſtenſe, & Federico Gonzaga, ſocia arma iunxerunt, Galeatius enim Mediolaſi Dux, paulò ante à Ioanne Lampognano

Pax cum
Othoman
no.

Galeatij
Ducis ca-
cus.

ad

ad Protomartyris ad in casus fuerat. Hostis interim validissimis copijs congressus, Rentium, Casselinam, Radam, Brodam, & Sabinum Montem, Florentinis ademit. Veneti autem sociorum periculo moti, Carolum Montonium, cum validissimo equitatu in Hetruriam miserunt, qui sub primum penè accessum, Cortona vita decessit. Post cuius mortem, res in ea Prouincia Roberti Malatesta auspicijs gesta est. Qui cum quinque, & triginta equitum turmis, in Perusinos fines tumultuosè erupit, & ad montem Sprellum, Perusini agri vicum, aduersus Mattheum Campanum Sixti Pontificis nepotum, pari penè equitatu confligit, pugnatum est acriter per aliquot horas, verum primis hostium turmis profligatis, reliquæ fuse fugatæq; sunt, impedimentaq; omnia fugientibus adempta. Varij postea à hinc atq; inde conatus fuerunt. Demum Urbinas, & Alphonsus Estensium & Gonzaganorum militum discordia freti, cum duces ipsi abiissent, spei pleni, ad exercitum sine ducibus duxerunt, & ad primam lucem, structis aciebus, magnis animis in hostem inuehuntur, ac pedibus qui munitiorem locum tenebant directis, Hetrusca copiæ, turbatis ordinib. in fugam vertuntur. Hostes castris poti, ad Collem oppidum castra admouent: Quo capto, Florentini animis fracti ad pacem inclinarent, quam vt auiorem haberent, Laurentius Medices, ciuitatis longè primus, Neapolim ad Regem concessit. Pace confecta, Veneti ex Hetruria suas copias reuocarunt. Interim Othomānus Rex anno post pacem actō, Rhodum terra mariq; opugnare

Florenti-
norum
clades.

VENETORVM DVCVM

pugnare adortus est. Multiq³, ac varij in ea oppugna-
 tione Barbarorum conatus fuerunt. Et disiectis mœ-
 nibus, oppidum sapius est acerrima oppugnatione
 tentatum. Verum propugnatorum virtute cum in-
 genti strage hostis est à mœnibus repulsus. Nec mul-
 tò post, Othomanus ad Imperium Italiae anhelans,
 Hidruntum, Calabriae oppidum, subita vi oppressit.
 Apparebatq³, totis Imperij viribus, eum Italiae incu-
 biturum, ingensq³ ex eo Christianis discrimen im-
 minebat. Sed Dei prouidentia factum ist, vt medio
 belli apparatu, acerrimus Christiani nominis hostis,
 extinctus sit: Quo sublato, Ferdinandus Rex oppi-
 dum aliquandiu oppugnatum cum Barbarico presi-
 dio recepit. Per id tempus Veneti Coritam Dalma-
 tia insulam, Vegiam à recentioribus appellatam, suo
 Imperio adiunxerunt, Coritano comite à ciuibus
 deiecto, omne ius quod in insula habebat Venetis re-
 mittere. Paulò post ne ciuitas nimis in otio torperet,
 cum Hercule Ferrariæ Duce, grauissimum exortum
 est bellum. Eius belli causa à Ferrariensi profecta.
 Duxerat paulò ante Hercules in uxorem Leonoram
 Ferdinandi Regis filiam, qua ille affinitate auctus,
 contra antiqua fœdera capit aduersus Venetos ali-
 qua mouere: Nam & circa Comacium salem fieri
 permiserat, Erexerat etiam circa Caput aggeris
 munitiones quasdam, quasi suos sibi fines impositu-
 rus, Nouissimè vero Venetum Magistratum, quem
 Veneti ex fœdere in ea vrbe habebant, ignominia
 affectum, in dies magis infestum reddebat. Ea iniu-
 ria commoti Veneti, eum per literas, & per Orato-

res monuerunt, ut maiores suos imitatus, in antiquo Venetorum fœdere perseveraret. Hæ adhortationes cum parum profuissent, tentarunt Veneti per Sixtum Pontificem illum in veteri amicitia retinere, Verum cum ea etiam via nihil profecissent, Ad arma descendere sunt coacti. Illatas iniurias, quando pace nequiuisent, bello vindicaturi. Et primum Sixtum Pontificem, non solum inferendi belli auctorem habuerunt, sed socia etiam cum eo ad id bellum arma iunxerunt. Miro igitur consensu bellum decretum hostiq; indictum. Eo denunciato duplex classis discernitur: Vna quæ Calabria oram, si quid à Ferdinando moueretur, infestaret, Altera quæ per Padum fluenta hostium fines vrgeret, Maritima Victor Superantinus præfuit, Padana Damariano Mauro Imperium est commissum. Terrestri vero exercitu bipartito in hostem Veneti mouentes, per Robertum Seuerinatem, iam antea cum amplissimo stipendio conductum, rem circa Padum gerendam censuere. In Flaminia vero finibus, Robertum Ariminensem copiarum Imperatorem in hostem mouere. Multitudine igitur nauium ingenti ex vrbe profecta, Robertus Seuerinas cum Antonio Lauredano Legato Leniacum præcessit, Exploratisq; iam antea locis, Constitit inter eos, per Tartari fluminis stagna, inter Athesim & Padum, in hostem copias transmittere. Primum igitur circa Boariam, non longè à Leniaco, Lembis plerisq; in Tartari fluminis stagna traductis, in hisq; tribus peditum cohortibus impositis, ad Crucellam primum, mox in Mellarianos fines transmittunt.

Sixtus
Pont. belli
auctor.

VENETORVM DVCVM

mittunt. Sequenti die *Seuerinas*, *Lauredanusq;* affuerunt. Et ex circumiectis locis, pluribus agrestibus accersitis, ad *Tartari ripam* perueniunt, ubi ponte flumini imposito, viam siagno communitam (*Fassi* natam vulgo appellauere) mirabili operatorum studio construxere: Per eam eodem die omnes copia in

Mellaria Mellarianos fines traducta sunt. Et Mellariam pri-
expugna- mo impetu *Seuerinas* adortus expugnat. Biduo post
sio. inde profectus, ad *Brigentinum Vicum*, iam antea

occupatum, confedit, inde ad *Castrum nouum* castra admouit: Ibi bellicis operibus ad muros admo-
tis, post aliquot pralia oppidum in suam potestatem rededit. Ad *Figarolum* deinde processit, sed hic aliquandiu laboratum est. Nam cum bellicae machinae ad muros quatiendos expeditae essent, *Federicus Vr-*
binas, quem *Ferdinandus* & reliqui qui *Herculem* ex foedere tuebantur, summa rei praefecerant, cum validis copijs ex *Hostilia*, *Stellatam* oppidum quod in aduersa ripa est, transuectus, ibi cum omnibus copijs confedit. Interim *Christophorus Mula*, qui mi-

Hadria noribus nauigijs praerat, *Hadriam* urbem adortus,
& **Coma** capit. *Comacium* deinde expugnatum, in pote-
clium ca- testatem rededit. *Damianus Maurus* etiam in *Pa-*
pitur. do apud *Pilosellam*, tria lignea *Castella* medio am-
ne valido praesidio, & ingenti *Bombardarum* vi com-
munita, terra & aquis ferociter adortus est. Tanto-
que animi ardore res est à *Venetis* gesta, vt pulso e-
quitatu, reliquisq; tota ripa fugatis, *Castella* ipsa
post acerrimum certamen capta sint. Ad praedam
deinde socij nauales cum terrestri milite circa flu-
men

men conuerſi, villas vicos, & tecta diripientes, omnia igni ferroq; vaſtando, Figarolum vſque proceſſere, quo etiam Maurus cum claſſe conceſſit. Interim Seuerinas ad Figaroli oppidum, crebris tormentorum ictibus muros quatiebat: Cum Urbinas ex aduerſa fluminis ripa, ad Stellatam oppidum aneis machinis cuncta Venetis infeſta redderet, nec interim ceſſaret, viros, commeatum, arma, ex proximo loco obſeſſis maturè ſubminiſtrare. Et quia apparebat Figaroli oppugnationem non tam cito ad exitum perducī poſſe, ne vno loco tot copia tempus terrerent, Seuerinas Gaſparem & Antonium Mariam filios, cum parte copiarum, Petro Marcello, Iacobi Antonij filio Legato, ad Rodigiani Poleſini oppida expugnanda mittit. Primo igitur acceſſu Caſtellum Gugelmum, & Diui Donati turris, in ſtagnis poſita, capta ſunt: Inde Rodigium, Lendenaria, Abatia, & alia Poleſini loca, non ſine oppugnatione, in Venetorum poteſtatem venerunt. In qua expeditione Hieronymus Martianus comitis filius ferociter dimicans occubuit. Anguſtinus Barbadicus Patauij Præfectus, vir auctoritate clarus, ad populos in Venetorum fide conſeruandos, decreto Patrum, Rodigium conceſſit: Qui populorum animos ſua manſuetudine, & dextérité ingenij, in Venetorum fide & beniuolentia magnopere confirmatis, Patavium reuerſus eſt. Interim Federicus Urbinas graui morbo implicitus, ex Stellanis caſtris Ferrariam delatus, occubuit. Seuerinas autem Figaroli muris iam propemodum bellicis

Rodigium
& alia
Poleſini
loca Venetis armis
cedunt.

VENETORVM DVCVM

**Figaroli
expugna-
tio.**

licis operibus solo equatis, oppidum graui oppugna-
tione adortus est, Pugnatumq³ aliquandiu cruento
Marte, Demum victa hostium pertinacia, Veneti op-
pido potiti sunt. Seuerinas paulo post agrotans febre
palustri aere contracta, Patauium secessit, Laureda-
nus etiam eodem morbo afflictus diem obiit. Ex
Flamminia autem Veneti Robertum Ariminensem
cum suis copijs Romam ad Sixtum Pontificem obsi-
dione leuandum miserunt: Sub primos namque Ve-
netorum motus Alphonsus Calabriae Dux, cum qua-
tuor equorum millibus, tentauerat ad Herculem so-
rorium transire. Verum quia per Pontificis loca e-
rumpere necesse erat, in Marsos primum, inde per
equos ducens, Columnensibus, & Sabellis (qui aperte
Pontifici aduersabantur) adiuuantibus, in agrum
Romanum erupit, & aliquot oppidis Pontifici adem-
ptis, Ecclesiae ditionem assiduis incursionibus infe-
stabat. Veneti igitur ad eius conatus euertendos, ma-
ritimam Appuliae & Calabriae oram, valida classe
populandam, Victori Superantio demandant: Mit-
tunt ad haec Petrum Diedum, Legati nomine ad
Ariminensem, qui mercenarium militem vndiq³ con-
traherent, vt Sixto non Imperatore solum, sed mi-
lite etiam opitularentur. Robertus igitur Romam
itatus, ex Flamminia cum valido equitatu mouit,
& quia res Romana in discrimine erant, urbem ver-
sus magnis itineribus processit. Sub eius aduentum
in hostem subito mota sunt castra, Alphonsus enim
audito Ariminensis accessu, in Velitranu agrum ad
Campum Martium concessit. Robertus vbi hostis in

**Robertus
Ariminē-
sis Alphō-
sum supe-
rat.**

con-

conspectu fuit, suos adhortatus, copijs in ordinem di-
 uisis, hostem aggreditur. Eum venientem Alphonsus
 ferocissimè excepit, Certatumq; per plurimas horas
 ingenti animorum pertinacia, magnaq; vtrunque e-
 dita strages. Demum Pontificij Venetiq; militis vir-
 tute superante, & Ducis praesentia vires iuuante, Al-
 phonsus rem suam inclinatam ac penè perditam pro-
 spiciens, cum paucis equitibus dilapsus, acie cedens,
 se in pacatum recepit: plerique viri illustres, qui ho-
 sti cedere noluerunt, cum omnibus ferè copijs in Vi-
 ctoris potestatem venerunt. Robertus victor paulò
 post cum ingenti captiuorum turba, quasi trium-
 phans, urbem ingressus est: vbi paucis post diebus, nò Roberti
 sine accepti veneni suspitione, vita diem obiit. Vir no Ariminens
 stra atate bello & pace clarissimus. Roma situs est. sis mors.
 Eius sepulchro hoc impressum. Veni. Vidi. Vici. Lau-
 ream Pontifici retuli. Seuerinas interim morbo leua-
 tus, in castra redijt, vbi paulò post Federicus Corna-
 rius, & Franciscus Sanutus Legati, affuerunt: sub
 quorum accessum, prater quod Figaroliana mœnia
 Legatorum industria assiduo opere instaurabantur,
 aliquandiu ab omni ferè belli munere est cessatum.
 Tanta enim vis morbi in ipsis castris ex palustri cœ-
 lo contracta est, vt pauci admodum essent, qui belli-
 ca munera obire possent. Et cum aëris inclementia
 aliquantulum remisisset, misit Seuerinas Gasparem
 filium validis copijs ad praesidium, quem Hercules ad
 obscurum lacum in ripa fluminis erexerat, occupan-
 dum. Qui bellicis machinis in aduersa ripa admotis,
 ita hostium munitiones paucis diebus disiecit, vt ho-

VENETORVM DVCVM

stis locum relinquere coactus sit. Superantius etiam
 maritima classis Imperator, cū vna & viginti trirē-
 mibus, pluribusq; alijs minorib. nauigijs, aduerso Pa-
 do in Argentinos fines progressus, Ianiolum oppidum
 oppugnare adortus est. In aduersam igitur oppidi ri-
 pam sexcentos milites, equites quadringentos expo-
 suit: vt aduersus hostium incursum Padi ripam com-
 munirent, vt inde tutius mœnia bellicis operibus de-
 molirentur. In eos Sigismūduſ Estensis, Nicolaus Co-
 regianus, Vgo Seuerinas, et alij pleriq; viri armorum
 insignes, cum tribus hominum millibus, ex Argenta
 oppido impetum fecerunt. Et primam peditum sta-
 tionem irrumpentes, primo congressu, non parū Ve-
 netos disturbarūt. Inde Veneti equites, socij q; naua-
 les, sumptis repente animis, ferociter in pugnam ru-
 unt. Hic atrox praliū coortū est: multiq; ex vtraq;
 parte cadebant: Cum tercenti leuis armatura equi-
 tes, quos Stratiotas vocant, hostem pugna intentum
 circumfistunt, tantumq; à latere conspecti terrorem
 Herculanis iniecerunt, vt momento temporis hostiū
 duces fugam capeſerint. Sigismundus equi celeritate
 vsus, Argentam citato cursu penē solus abiit. Mul-
 ti ferro absumpti, plerique in aquas precipitati, vi
 fluminis absorpti sunt. Plurimi in Victoris potestate
 V. Superā venerunt. Ingentem eo die victoriam Superantius
 tū apud adeptus est. Verū illud constat, si cursum Victor
 Argētam sequi perrexisset, paruo negotio, eo ipso die, Argē-
 victoria. tam oppidum capere potuisset. Nicolaus Coregianus
 Vgo Seuerinas, & alij circiter septuaginta equites,
 captiui Venetias sunt missi. Seuerinas autem ad

[Ferra-

Ferrariam oppugnandam animum adijciens, ponte Galeonibus constructo, Francisco Sanuto, & Ioanne Emo Legatis, Pado copias traducere statuit. Deducto igitur in citeriorem ripam ponte, apud Lacum obscurum, quinque à Ferrara passuum millibus distantem, ripaque valido militum presidio firmata, cum nusquam hostis apparuisset, copia omnes ultra flumen traductæ sunt. Inde milites ad pradam conuersi, subito incursum, in Ferrariensem agrum effusi, Veneti ad villas, & suburbana loca diripientes, omnia igni ferroque vastarunt. Et in locum usque, quem Barcum scurum Pa- appellant, progressi, omnia longè lateque populati sunt. In castra reuersi, circa Barchi muros, parum à flumine distantes, Veneti milites confederunt. Seuerinas deinde ad presidium iuxta flumen ab hostibus derelictum muniendum conuersus, illud fossa profunda muroque, in castelli speciem communiuit. Opus sanè inexpugnabile, atque hosti formidolosum. Qua re ita Ferrara trepidatum ferunt, ut parum à captavrbē abesse viderentur. Erant in eo statu res Venetæ: Cum Sixtus Pontifex ad defectionem spectans, non solum quasi presentem victoriam ex manibus Venetis extorsit, sed rem Venetam in maximum etiā discrimen adduxit. Pontifex igitur à Venetis alienatus, inito cum hostibus foedere, Venetos per literas monet, ut à Ferrariensi bello abstinētes, quacunque Herculi ad eam diem ademissent restituant. Patres verò suam iustam belli causam tuentes, non Pontifici solum, sed omnibus ferè Principibus, Christianis ostendunt, contracti belli culpam ab se

Q 2 abesse

VENETORVM DVCVM

abesse. Atque id ipsum, Sixto ipso non auctore solum, sed impulsore etiam, in Herculem sumpsisse, vellegq, iustum bellum, quod semel Pōtifice auctore suscepissent, cum bona ipsius venia ad exitum perducere. Pōtifex vbi Venetos in sententia perstare vidit, pri-
 Sixti Pon- stinifœderis oblitus, eos anathemate notat, et socia-
 rificis de- le bellum cum Ferdinando & alijs in Venetos decer-
 fectio. nit. Alphonsus interim Calabria Dux, cum duobus
 armatorum millibus Ferrariam venit, copysq, ibi
 relictis, Mantuam primùm, inde Mediolanum con-
 cessit, & ad Casale maius frequenti sociorum Prin-
 Sociale cipum, Oratorumq, conuentu bellum quam maxi-
 bellum in mo apparatu in Venetos communi nomine est de-
 Venetos cretum. Veneti autem non ignari, quanta sibi belli
 decretum moles sustinenda esset, vt & ipsi suas partes firmio-
 res redderent, ex Gallia Renatum Lotharingia Du-
 tem cum amplissimo stipendio accersunt: Qui cum
 ducentis equitibus, & peditib. mille, in Italiam tran-
 syt. Interim per Seuerinatem spe Venetis facta, si
 Abdua copias traiecissent, fore vt Mediolani per ad-
 uersa factionis homines nouus aliquis motus orire-
 tur: Ea res cum in consultationem venisset, Patrum
 decreto statutum est, vt parte copiarum circa Ferra-
 riam relictâ, Robertus cum reliquo equitatu in Gal-
 liam transiret. Præmisso igitur Deiphebo Anguilla-
 rio in Brixienfis agri finibus, paulo post Seuerinas
 ipse affuit, plurimis armorum Ductoribus ad Ferra-
 ria obsidionem relictis, quod etiam Lotharingia Dux
 cum suis non multo post accessit. Seuerinas autem
 ex Brixienfi agro mouens, Marco Antonio Mauroce

no Legato, imposito Abdua supra Tretium ponte, in Abduana ripa castra posuit, nullā interim cuiquam iniuriam inferens. Ea re motus Lodouicus Sfortia, qui per id tempus Rubrios Parmenses Principatu ar Seuerinas mis eiecerat, in Cremonensem agrum duxit. Eo & Abduam Alphonsus paulō ante accesserat, qui collatis simul ca superat. stris, Abduam transiuerunt. Interim Ioannes Franciscus, & Galeatius Seuerinatis filij, inscio patre, ad hostes defecerunt. Inde hostes in Glaream Abdua erumpentes, Bergomatum postea fines ingressi, Coloniā, & Vgnianum occuparunt. Seuerinas, audito hostium accessu, dimisso ad pontem Tretij praesidio, circa Bergomum se recepit: inde Ollio superato, ad Nouos vrceos confedit. Hostis verò Tretiano praesidio expugnato, Pontificis Florētīnorumq; copijs auctus, cum validissimo exercitu (nam ad cētum & amplius equitum turmas habebat) apud Quintianum Ollium traiecit, & quicquid Brixienfium inter Melam fluuium, & Vrceos nouos inuenit, ad deditiōem cōpulit. Veneti autem quantum periculi ab hoste impenderet reputantes, maiorem partem equitatus, quem circa Ferrariam habebant, Seuerinati confestim mittunt. Ille autem cum se hosti imparem cerneret, ad eius conatus inhibendos retrocedens, se omnibus locis ex improviso ostendebat. Alphonsus deinde Balneolo occupato, Mantuani Principis copijs auctus, per Brixiensem agrum euagatus, plurima Venetis oppida ademit. Circa Padum autem Lotharingia Lotharin Dux plurimis ex suis morbo absumptis, audita Ludogia Ducis rici Regis morte, cum modico equitatu in Galliam digressus.

VENETORVM DVCVM

transijt. In mari verò, quia fama erat Ferdinandū sociosq; validam classē comparasse, Veneti, vt hac quoq; parte hostibus occurrerent, Iacobum Marcel- lum classis Imperatorem, in Superantiȝ locum decer- nunt: qui paulo post in prouinciā profectus, in Dal- matia ad turmas triremium explendas, ex Pado pe- nē consumptas, aliquandiu moratus est. Interim ho- stium classis sub Federici, Ferdinandi Regis filij, Im- perio, Anconis portum infederat. Inde Lissam Dalma-
Aragonia ria insulam aggressus, eam igni ferroq; vastauit. Ex
classis Cur Lissa Corcyram nigram, vulgo Curzolam appella-
Zolam ag ram, transmissit. Hostis igitur oppidum ex impro-
greditur. uiso adortus, scalas pluribus locis vno tempore admo- uet, et ingenti sagittariorum vi, crebrisq; bombar- darum ictibus, oppidanos fatigat. Erat tunc inside- comes Georgius Viarus, constantis animi vir, qui op- pidanos adhortatus, nihil pratermittebat, quod ad sustinendas hostium vires pertineret. Fuit q; ea Via- ri & oppidanorum virtus, vt non solum hostes susti- nuerint, sed eos etiam cum cade à mœnibus repule- rint. Hostis igitur cum nihil profecisset, inde in al- tum abiit. Circa Padum verò Thomas Imolanus cū paucis peditum Centurijs, fluuio antelucem supe- rato, suburbana Stellatæ oppidi loca, ac munitiones arci circumiectas, subito impetu adortus, modico ne- gocio expugnavit ac diripuit. Affuit & Andreas Za- canus classis Praefectus, qui cum socijs naualibus æ- neis machinis, & alijs bellicis instrumentis, ab hosti- um munitionibus sublati, in naues deportati, ar- cem ipsam ferocissimè inuadūt. Tantoq; animorum ardore,

ardore rem gesserunt, vt momento temporis arcis partem occupauerint: Tunc qui superiore loco erant cum de deditioe facienda cum Zancano, & Imola Veneti no loquentes, longū de industria tempus terūt, Hercules Stellata deijciuntur. cum expeditissimo equitatu, se Venetis exim- prouiso, circa arcem ostendit, et certamine repente iniecto, naualibus focys se ad naues recipientib. Imolanus cum militibus in hostium potestatem redactus est, qui ex vulnere accepto, paulo post obiit. Interim Alphonsus Calcinato profectus, Carpinetū occupat, & motis inde signis, Godium venit: vbi Mincio superato, in Veronensem agrum concessit, & ad villam Francam castra admouens, arceq. tormentis ex parte concussa, oppidum in deditioe accepit, Hinc longē lateq. in Veronenses campos hostis effusus, omnia prada, & terroribus compleuit. Seuerinas autem paulo post per Benaci ripas ducens, circa Valegium, loco eminentiore, cum omnibus copijs consedit. Al- Asula ad phonsus vbi hostem neque ad pugnam elici, neque ex hostes de- tam opportuno loco moueri posse prospexit, motis si- ficit. gnis, in Brixienfes abiens, Asulam tumultuosē adortus est. Sub eius accessum, sine aliqua oppugnatione, deditio ab Asulanis facta est. Et paulo post, arx etiam in hostis potestatem concessit. In eo oppido, Mantuani Principis signa fixa fuere. Cum autem nihil minus Ferrariam Veneti vrgerent, statuit Calaber ex periri, an circa Padum Venetas res aliquo modo frāgere posset. Citato igitur agmine sub noctem Asula profectus, magnis itineribus Hostiliam pergit, praemissis equitibus, qui secundo Pado eō veherentur.

VENETORVM DVCVM

Robertus eius consilij non ignarus, ipse etiam ante lucem digressus, Veronam cum expeditissimo equitatu celeriter venit: vbi pluribus nauigijs circa Athesis ripas, Francisci Diedi Pratoris, & Francisci Marcelli Praefecti diligentia comparatis, impositis in eis militibus, secundo Athesi, confestim in hostem processit: tantaq; celeritate vsus est, vt penè eodem tempore, quo & hostis, se suis Seuerinas ostenderit. Cuius subito accessu hostis percussus, retro infecta re Hostiliam concessit. Varij deinde hinc atque inde armorum conatus fuerunt, multa siquidem loca ab hostibus occupata, in Brixienti agro Seuerinas recepit, cum interim Ludouicus Sfortia Romanum in Bergomate agro oppidum expugnat. Inde appetente hyeme, copijs in hyberna dimissis, Robertus Venetias venit: qui à Principe, & Senatu honorificè exceptus est, multisq; & amplissimis muneribus, ob rem rectè administratā, donatus. Reuersus deinde Seuerinas, Nicolao Pisauero Legato, Vrceos nouos concessit. Inde Ponteoleo cum praesidio imposito, Tristianam turrim occupauit, eamq; opere, & armis communiuit. Et cum spes facta esset, pacem aequis conditionib. con Legati Cefici posse, ad id Veneti Zachariam Barbarum, & Fesennā misdericum Cornarium, Cesennam miserunt. Sed diu si de pñce reper altercationem iactata, cum conditiones, quae tractant. proponebantur, non placerent, Legati re infecta reuersi sunt. Placuitq; ad omnes Germania, & Gallie Reges Oratores mittere: qui de Pontificis iniuria quæsti, Christianos Principes ad publicum conueniunt, ipsi Pontifici indicendum, impellerent. Missi ad

ad Federicum Imperatorem Sebastianus Baduarius: ad Regem Gallia Antonius Lauredanus, Ad Maximilianum Imperatoris filium, Nicolaus Fuscarenus: ad Austria Ducem, Paulus Pisanus. Neque interim summo studio Veneti bellum reparare desinebant, qui præter Italas copias, ex Peloponnesso, & insulis circumiectis, ex Epyro etiam, & Dalmatia, ad mille & quingētos levis armatura equites, cum amplo stipendio conduxere. Et iam exeunte Vere, Robertus militibus ex statuiis educ̃tis, circa Varollam, & Scortinianum castra admouit. In Mari vero Marcellus classis imperator, ex Corcyra profectus, Gallipolim Calabria urbem oppugnare adortus est: & primum oppidanorum animis ad voluntariam deditiōnem tentatis, cum id parum profecisset, nauibus circa Iacobi calitora appulsis, militibusq; in terram expositis, Marcelli vrbs graui oppugnatione adorta est, laboriosumq; interitus. trinque certamen exortum. Vbi Marcellus inter primos pugnam ciens, sociosq; ad hostes intrepide urgendos adhortans, cum iam muris scala admotæ essent, multiq; in summum euasissent, Marcellus ex Pratoria puppi, dum Imperatoris optimi munere de fungi studet, tormento ictus occubuit. Vix à socijs na Gallipolis ualibus Imperatoris cades audita est, cum Veneti ir expugnarumpentes urbem occupauerunt. Eam ingressi victio. res depradarunt: fœminarum tamen pudicitia, & templis temperatum est. Capta vrbe, classis Imperio Dominico Maripetro omnium consensu delato, Naritū, & Rachaliscā, aliāq; pleraq; vicina oppida, ultro deditiōnem fecerunt. Ea clade audita Ferdinā

L s dus

VENETORVM DVCVM

alus rex, ubi Veneta arma in mediterranea Regni pe-
 netrare, se q̄ domestico bello implicitum vidit, ad
 pacem tum demum respexisse dicitur. Alphonsus in-
 terim sociorum viribus in vnum contractis, ita vt vl-
 tra centum & viginti equitum turmas haberet, pe-
 ditatumq̄ non paruum, motis signis, Vrceos Nouos
 mouit. Seuerinas autem qui equitum numero infe-
 rior erat (nam ad quinq̄ & nonaginta equitum tur-
 mas habebat) quia peditum numero præstabat, ad
 Veteres Vrceos cum omnibus copijs confedit. Al-
 phonsus igitur Melam adortus, in deditionem acce-
 pit: Inde digressus Varolam Scortariolumq̄ occu-
 pauit, Inde ad Balneolum confedit. Venetus autem
 Dux ad Zenonem, inter Brixiam, & hostiam castra
 ferecepit: Hic de pace agi ceptum est, ad quam com-
 ponendam, ipsi Duces se auctores, & arbitros posue-
 runt. Hinc Seuerinas, & Lucas Pisanus, Nicolausq̄
 Pisaarus Legati: Inde Sfortia, nuncijs vltro citroq̄
 missis, quæ demum his conditionibus secuta est. Vt
 Veneti Asulam, & quicquid in eo bello in Gallia a-
 misissent, reciperent, ipsiq̄ ex his quæ Herculi ade-
 misissent, Rodigij Polesinum retinerent, omniaq̄ an-
 tiqua Ferraria ultra reciperent, Præsidia circa Pa-
 dum deducerent, munitiones circa ripas demoliren-
 tur, Gallipolis, & quæ in Calabria occupata essent,
 Ferdinando restituerentur, Seuerinas militaret Ve-
 netis, essetq̄ omnium Italia Principū & populorū Im-
 perator. Ob pacem confectam, Venetijs hastarum
 la post pa certamina, & aurigationes per plures dies, solem-
 cem. ni apparatu celebratæ sunt, ad quod spectaculum, in
 gens

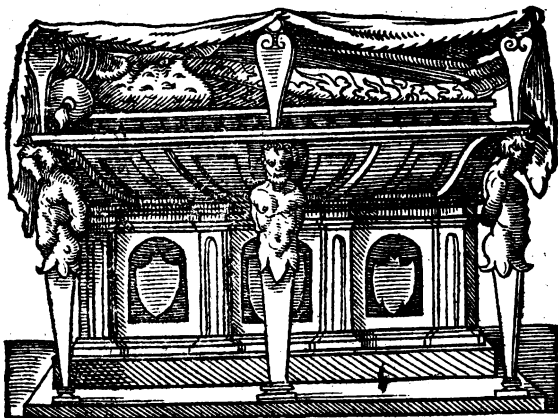
gens ex tota ferè Italia mortalium numerus, multiq; viri illustres, & Principes confluxerunt, Et in primis Estensis Hercules, Iulius Camerinus, ex Mediolano, Leonardus, Ludouici Sfortia filius, & Galeatus Seuerinas. Rubrij Parmenses, Mirandulanus Princeps, & alij pleriq; viri praestantes. Robertus Seuerinas, & Camerinus, ludis praefuerunt. Tres Seuerinatis filij, qui praeceteris strenuè certarunt, victores iudicati. Ducarium deinde, quod eo anno magna ex parte conflagrauerat, marmoreis lapidibus, maioriq; omnino sumptu captum est instaurari. Inde grauis pestilentia ciuitatem inuasit, eaq; clade non parum vrbs consternata est. Ad id alia etiam foris clades accessit: Exierant ad Anglica negotia deuehenda, Bartholomaeo Minio Praefecto, triremes quatuor. Eas merces onustas circa Vincentij caput nauigantes, Columbus iunior, Pyrata illustris, cum septem nauibus optime instructis aggressus, post accerrimam pugnam, interceptit, multiq; in ipsa pugna ex Venetis perierunt, qui superstites fuerunt clades à Lisbonam perducti, omnibus bonis exuti, abire sunt piratis ilpermissi, & à Lusitania Rege hospitaliter excepti lata sunt, non paruisq; muneribus donati. Seuerinas postea ab Innocentio Pontifice per Oratores accersitus, ob bellum aduersus Ferdinandum Regem susceptum, Romam cum filiis transijt. Hac Mocenici temporibus gesta, qui anno sui Ducatus septimo, vir summa probitate praeeditus, vita decessit, & in Gemellorum ade sepultus est, cum hoc

elogio:

DUN

VENETORVM DVCVM

Dvx Ioānes Mocenigus, Thomae patruī, & Petri
fratris Ducum secutus vestigia, bellum Ferra-

*riense inuitus gessit, & Rodigij peninsulam adiecit
imperio, pacem coluit, Rempub. Venetam admini-
strauit iustitia, probitate & prudētia, Dux opt. &
amantiss. Reip. habitus est.*

L. F. P.

Obijt anno M. CD. LXXXV. Vixit annos
LXXVI. dux annos VII. Mens. VI.

MAR.

VITAE ET RES GESTAE. 131
 MARCVS BARBADICVS,
 DVX LXXII.

MARCVS Barbadicus Ducali dignitate deco- 1485.
 ratus est, anno millesimo quadringentesimo
 octuagesimo quinto, vir integritate, & prudentia
 singulari. Eius tempore ad ciuitatem, pestilentia le-
 uandam, omnemq; contagionis causam tollendam,
 Triumviri creati sunt. Ad Maximilianum Federici
 Imperatoris filium, Regem Romanorum declaratu, Felix ciui
 Legatio decreta: Ad id Dominicus Truiusanus, & ratis sta-
 Hermolaus Barbarus missi sunt. Fuit autem ciuita- tus.

131

VENETORVM DVCVM

*is status per id temporis omnino felix, cum Prin-
ceps ipse paci, & quieti studens, iustitiam omnibus
inviolatè seruandam curaret, essetq; illi animus in
consultendo liber, nihil ficti, nihil simulati habens.
Verùm ea felicitas parum Reipub. diuturna fuit.,
Mense siquidem suæ administrationis nono, cum
maximo omnium mœtore, ex humanis decessit. Et
ad Charitatis adem situs est.*

AUGVSTINVS BARBADICVS, DVX LXXIII.

1486. **A**UGVSTINVS Barbadicus Marco fratri in
Ducatu successit, vir ingenio acri, & memoria
singula-

singulari. Quem etiam presentia dignitatis, & maiestatem quandam praeferens cana, & prolixa barba, non parum venerabilem faciebant. Sub primo eius tempore Ducarium, iam antea incohatum, sumptuosissimo apparatu magna est ex parte confectum. Sebastianus Baduarius, & Bernardus Bemhus ad Innocentium Pontificem Oratores missi, cum eo publico nomine foedus inierunt. Germanicum deinde, ob finium contentionem bellum est exortum. Conspirarunt namq; omnes ferè Germania Bellum Principes aduersus Venetos, qui ingenti Barbarorū Germani exercitu comparato, nullo prius indicto bello, Athe-cum. si apud Tridentum superato, subito incursum Rouerenses fines hostiliter inuasit, pradaq; & vastationibus omnia complentes, ad Rouerense oppidum castra posuerunt, machinisq; ad muros admotis, oppidum oppugnare adorti sunt. Erat tunc oppidi praefectus Nicolaus Priolus constantis animi vir, & cū eo Franciscus Grassus, aliq; nonnulli peditum Ductores. Germani igitur cum ibi plurimos dies in demoliendis muris consumpsissent, demum oppidum oppugnare adorti, non sine certamine, oppidanos ad deditiōem compulerunt. Priolus cum Grasso, & alijs plerisq; se in arcem receperunt, vt hostium conatus remorarentur, eam defensuri, quousq; a Venetis subsidia mitterentur. Veneti autem eo inopinato bello perculsi, quā primum Robertū Seueri Rouerensatem, qui paulo ante cū Pontifici militaret, ab eo se oppidū ex auctoritate Venetias accesserat, cū valido equita ab hostibus, Luca Pisano, & Hieronymo Marcello Legatis, ad capitur.

Germa-

VENETORVM DVCVM

Germanicos conatus inhibendos in Veronensem agrum miserunt. Qui postea in Rouerensium fines inueniens, quinque passuum millibus longè ab oppido cum omnibus copijs consedit. Germani interim ante Seuerinatis aduentum Rouerensem arcem post longam oppugnationem, deditione facta, in potestatem redegerunt. Nicolaus Priolus, & Grassus cum alijs perisque captiui in Germaniam ducti sunt. Orta deinde inter Germanos Duces discordia, cum parum inter illos de reparandi belli ratione constaret, dimisso oppido, hostes in Germaniam transierunt: Seuerinas autem post eorum digressum, paruo negotio oppidum recepit. Tria deinde castella hostium aggressus, in Venetorum potestatem redegit. Inde ad Tridentum oppugnandum animum adiiciens, ponte Athesi imposito, omnes ferè copias traiecit: & cum in ripa fluminis inexplorato consedisset, militesque ferè omnes armis exuti, nihil hostile cogitantes, passim sine ordine vagarentur, accidit, ut ad eam transitionis famam ex Tridento, & alijs circumpositis castellis, Venetorum aliquot peditum Centuria, explorandi magis quam clades apugnandi studio exierint, eos cum Veneti milites expud Tridem inopinato conspexissent, tanto sunt terrore perculsi, tum. ut momento temporis, sine ullo maiore certamine, in fugam versi, confracto ponte, plurimi armati in aquas precipitati, cum ipsis equis, vi fluminis absorpti fuerint. Pauci ab hostibus capti, pauciores omnino cæsi, cum vix cum hoste conflisissent, Seuerinas, & ipse cum suis ferè omnibus, eodem furore perculsus, in aquis demersus, concidit: cuius corpus postea in-

uen-

mentum, hostes Tridentum delatum, honorifice sepeliendum curarunt. Rubrius Parmensis, qui se cum aliquot militum turmis in eminentiorem quendam locum receperat, multis ex hostibus caesis, cum omnibus ferè suis euasit. Ea clade accepta, Veneti nouis supplementis missis, copias suas reparare studebant: Pax cum cum paulo post ex Germania Legatis Venetias accedentibus, de pace actum est. Germanis Quæ his conditionibus confecta est: ut redditis utrinque captiuis, de finibus, & castellis, quæ Veneti ceperant, Innocentius Pontifex iudicaret. In oris maritimis verò cum suspicio incidisset, aliquos esse in Cypri insula, qui Catharina Regina, & Regno insidias molirentur, quibus verendum erat, ne in aliquod discrimen Regnum illud adduceretur: statuerunt Patres ad tutiorem Regni conseruationem, ut diui Marci signis in Regni locis praefixis, Regina ipsa in patriam reduceretur, Francisco Priolo classis Imperatore eo misso, qui Regno firmo praesidio firmato, populorum animos in Venetorum fide, & beneuolentia confirmaret. Et ad Reginam maiori cum honore, & dignitate reducendam, Georgio Cornario eius fratri, excelsi animi viro, à Patribus negotium datum, ut Cyprum ad sororem nauigaret. Qui seuiente hyeme eò accedens, sua prudentia, & dexteritate ita cum sorore Regina egit, ut satius existimauerit, & rebus suis conducibilius, in patria cum suis sine periculo viuere, quam cum periculo in Regno: quandoquidem Venetus Senatus non minus Regina Venetiam illam in patriam Reginam, & filiam, quam si in Regno maneret, esset habiturus. Ad patriam igitur Regina.

R
gina

VENETORVM DVCVM

gina accedens, multis Regni proceribus comitata, cum vrbi appropinquaret, Princeps cum frequentâ Senatu, honoris causa, cum Bucentauro naui, ei obuiam processit, eamq; nullo non genere honoris, vt Reginam decuit, prosecutus est, à quo etiam Georgium eius frater, equestribus insignibus decoratus est, quod munus paucissimis Patricijs concedi solitum est, nisi quorum singulare aliquod in Rempu. meritum extitisset. In Italia vero non parua deinde claudes accessit, Carolus namque Gallorum Rex, Ludouici Sfortia, Mediolani tunc Gubernatoris fauoribus fretus, ad Neapolitanum Regnum sibi iure debitum, acquirendum, magnis viribus in Italiam descendit. Missis igitur primum ad Pontificem, & Venetos Legatis, significat se ad Regnum sibi legitimum accedere, neq; aliud sibi in Italia querere, Regnoq; adepto, omnes vires suas aduersus Turcos, & Christiani nominis hostes conuersurum pollicetur. Cuius rei fama Ferdinandus Rex comotus, dolore animi (vt dicitur) confectus, obiit. Italiâ igitur Carolus primum pacato agmine ingressus, Ferdinandum Calabria Ducem cum exercitu apud Cefennam obuium habuit, eumq; facile cedere, & retro Romam aufugere coëgit. Interim Carolo Rege ex Mediolani finibus abeunte, Ludouici Sfortia occasionem nactus, Mediolani Duce eius nepote, non sine veneni accepti suspitione, sublato, ipse Ducatum occupat, urbemq; cum armatis adequitans, ex Gubernatore, Ducis sibi nomen vendicat. Carolus autem in Hetruriam mouens, Serzanam, & Serzanellam Florentinorum oppida

Caroli Re-
gis Itali-
am adue-
tus.

oppida, Petro Medice illa dedente, occupat. Pisas de- Ludgii-
 inde accedens, urbem in potestatem suam redegit. cus Sfor-
 Ibiq; classem suam, Genua comparatam, apud Libur tia Medio
 nium manere iussit. Florentiam deinde accessit, vr- lani Du-
 bemq; ingressus, magnam auri vim à Florentinis ac catum ce-
 cepit, mutatisq; ibi pro arbitrio suo Magistratibus, cupat.
 inde discessit. Et Senas accedens, ibi etiam multa
 damna, & incommoda intulit. Romanum deinde
 agrū ingressus, Columnnensium, & Ascanij Cardina-
 lis fauoribus auctus, urbem ingressus est, Cum inte-
 rim Alexander Pontifex se in arce Sancti Angeli
 tueretur. Ex vrbe Carolus discedens, cum Regnum
 Neapolitanum ingressus esset, quàm primū Alpho-
 nus Rex timore compulsus, Regni corona Ferdinando
 filio renunciata, ipse cum quatuor triremibus Sici-
 lie Regum adiuit. Carolus autem cursum victoriae
 sequens, duodecim dierum spatio, Neapoli ac toto Carolus
 Regno potitus est, nullo resistente, & omnib. vrbi- Rex Nea-
 bus oppidisq; se deditibus, prater Brundisium & poli Re-
 Gallipolim, quae sola ex omnibus loca in Ferdinandi gno poti-
 fide permanserunt. Tantis Caroli successibus vni- tur.
 uersa Italia discrimen imminere videbatur, cum A-
 lexander Pontifex, Maximilianus Romanorū Rex,
 Hispania Reges, Veneti, & Ludouicus Mediolani
 Dux, inito inter se fœdere, ne Caroli conatus ultra Nouum
 progredierentur, socia inter se arma iunxerūt. Et Ve fœdus.
 neti primū firmissimo exercitu comparato, in Par-
 mensi agro, Francisco Gōzaga Mantuano Principe
 Duce, eo etiam à Mediolanensi Duce socialibus co-
 pijs accedentib. apud Forum Nouū consedentes, Ca-

VENETORVM DVCVM

rolum expectauere: nihil moturi, nisi à Rege hostile
 aliquid conspexissent. Ille autem ex Neapoli rece-
 dens, dimissis in eo regno quinque equitum millibus,
 ipse cum reliquo exercitu Romam versus equitando,
 Pontificem ab vrbe discedere, & Oruetum accedere
 coegit. Carolus autem Romam ingressus est, penè ab
 omnibus relictam. Senas deinde acceffit, multisq; i-
 bi illatis incommodis, inde abscedens, Toscanellam,
 & Montem Flascionũ Ecclesiæ oppida diripuit, pra-
 daq; ferè absumpsit, plurimis ibi crudelissimè truci-
 datis. Pisas deinde se contulit, postea Lucam, & spo-
 lijs Italia onustus, postremum Pontremolum Ducis
 Mediolani oppidum cepit, ac diripuit: & montes
 transgressus, cum in planum descendisset, apud Forũ
 Nouum Venetorum exercitum obuium habuit. Ha-
 bebat Mantuanus Dux ad duodecim equitum mil-
 lia, leuis autem armatura milites, quos stratiotas
 vocant, ad duo millia, peditatumq; amplissimum.
 Fratq; in ipsis castris Legatorũ nomine Marcus An-
 tonius Maurocenus, & Melchior Triuisianus. Omni
 igitur maiori equitatu in quinq; turmas diuiso, Io-
 anni Francisco Seuerinati, Ludouico Duci militan-
 ti, negotium datum, vt primus in hostem irrumpe-
 ret, alia deinde turma dato signo, ad pugnam seque-
 rentur. Verum Seuerinas suos de industria continēs,
 ne dum cum hoste congressus est, sed venienti etiam
 cessit. Gonzaga vero Dux cum Rudulfo Patruo, tur-
 cum Carobatos ordines conspiciatus, in hostem ferociter est in-
 lo Rege cõ uectus. Eos Bernardinus Montonius cum alia equi-
 gressus. tum turma secutus est. Illos Galli ferociter sustinent
 & con-

& confertoprælio, per plurimas horas cruento Marte acerrimè vtrinque pugnatum est: multiq; hinc atque inde ceciderunt, & in primis ex Italia, Rudolfus Gonzaga viriliter pugnans concidit: Cuius morte factum est, vt duæ equitum turmae, quæ ab eo signū expectabant, nihil mouentes, à pugna abstinuerint. Ex Gallis autem multo plures desiderati dicuntur. Interim leuis armaturæ milites, ex aliâ parte Regis spolia impedimenta quæ adorti, omnia ferè in potestatem suam redegere. Demum dirempto certamine, Galli retrocedentes, ad montium radices reuersi sunt. Veneti in castra redierunt, & biduo post Carolus combustis primum omnibus ferè impedimentis, clam ante lucem cum reliquo exercitu citato agmine ad sua transiens, se in Hastem oppidum recepit. Ad Nouariam deinde, iam antea ab hostibus occupatam, Gonzaga cum exercitu mouens, eò etiam Ludouico Duce cum validis copiis accedente, urbem obsidere adortus est: eamq; ad id redegerat, vt vix deductionem differre posset. Verum non multo post Carolus Rex cum Ludouico Mediolani Duce, inducias pactus, Nouaria Ludouico dimissa in Galliam transiit. Inde Venetæ copiae reuocatae, Pado, Abduaq; superatis, in Brixiensem agrum cesserunt. In maritimis vero Antonio Grimano classis Imperatori à Venetis Manopoli mandatum, vt Appulia, & Calabria vrbes Carolo Puligobtemperantes, hostiliter inuaderet. Ille autem haud nanū, & cessandum ratus, cum valida classe mouens, Manopoli, Appulia vrbem firmissimam, & munitissimam netis ceaggressus, eam summis conatibus expugnare adortus dunt.

VENETORVM DVCVM

est, quam aliquandiu strenuè ab oppidanis defen-
sam, multis vtrinq; caſis, demum Imperatoris vir-
tute, qui nullum in ea oppugnatione fortiffimi Du-
cis officium pratermiſit, & ſociorum naualium ſtre-
nuitate, in Venetorū poteſtatem redegit. Eademq;
fortuna, Pulignanum, & Mollam, oppida muniſſi-
ma, expugnauit, Venetorūq; adiecit imperio. Interim
Ferdinandus iunior, qui amiſſo Regno ſe ad Iſchia
inſulam receperat, cum aliquot triremibus Neapo-
lim accedens, Gallis eiectis, à ciuibus in urbem reci-
pitur, & Caſtella urbis poſt aliquot oppugnationes
in deditionem accepit. Inde ad vniuerſum Regnum
recuperandum, animū adijciens, quia eius vires nō
ita valida erant, quæ ad hoſtes Regno eijciendos ſuf-
ficere poſſent, inito cum Venetis fœdere; pactus eſt
vt Veneti Mantuanum Ducem cum trib. equitum
millibus ei in auxilium mitterēt. quicquid auri ob
id à Venetis expenſum eſſet, ipſe ſoluturus, Tranum,
Hydruntum, & Brunduſium ex fœdere Venetis ce-
dens, quouſq; expenſam pecuniam exoluiffet. Man-
tuano igitur Principe cum validis copijs in Regnum
accedente, Ferdinandus viribus auctus, iunctis cum
Veneti ex Mantuano copijs, poſt aliquot mēſes partim vi, par-
tim per deditionē, Venetis adiuuatib. vniuerſum Re-
gnum recepit. Orro deinde inter Florentinos, & Pi-
ſanos bello, cū Piſani Carolo Rege ex Italia abeunte,
rege ipſo auctore, ſe in libertatē vindicaſſent, Veneti
pro Piſanorum libertate, aduerſus Florentinos arma
ſumpſerunt, miſſisq; eo auxiliariib. copijs, Piſanos ali-
quandiu à Florentinorum armis tutati ſunt, multi-

q; in

q̄, in ea expeditione, & varij vtrunque armorum co-
 natus fuerunt. Demum eares Ludouicum Medio-
 lani Ducem non parum à Venetis alienauit. Primū
 namque Ludouicus ipse aduersus Florentinos pro
 Pisanis socia cum Venetis arma adiunxit. Postea ex
 amico hostis factus, aduersus Pisanos aperte Floren-
 tinis fauebat. Mortuo deinde Carolo Francorū Rege, Caroli Re-
 nullō herede relicto, Ludouicoq̄, Aurelianensiu Ducis mors.
 ce summo populorū consensu Rege declarato, Vene-
 ti pristinam amicitiam restituerunt, non solum fœ-
 dus cum Rege inierunt, sed socia etiam cum eo ar-
 ma iunxerunt. Se inuicem perpetuo, & inuiolabili
 fœdere colligantes. Et quia Mediolani Ducatus post
 Philippi Ducis mortem, Aurelanorum domui legiti-
 mē spectabat, statuit Ludouicus Rex eum, sibi ar-
 mis vindicare. Inito igitur cum Venetis fœdere, in-
 ter eos pactum est, vt Ludouico Sfortia Principatu
 eiecto-Rex Mediolani, & reliquarum Ducatus Vr-
 bibium Dux esset. Veneti Cremonam cum agro, &
 totam Abduā Glaream haberent. Rex igitur cum
 ingentibus copijs in Italiam descendens, primū Ale-
 xandriam urbem adortus, expugnat. Inde cum ad
 Mediolanum oppugnandum accederet, Ludouicus
 Dux suis viribus parum fidens, timore compulsus,
 Mediolano cedens, in Germaniam abiit. Rex paulo
 post Castello in deditiōem accepto, urbem ingres-
 sus est, breuiq̄, omnib. vrbib. totoq̄, Ducatu positus
 est. Veneti etiā ex altera parte cū validis copijs mo-
 uentes, Cremonam, Castellāq̄, omnia circa Abduā, no poti-
 sibi ex fœdere spectātia, in potestātē suā redegerūt. tur.

Fœdus cū
 Ludouico
 Gallorū
 Rege.

Ludou-
 cus Rex
 Mediola-
 no poti-

VENETORVM DVCVM

In mari vero sub id tempus non paruam cladem Respublica accepit. Othomanus Turcorum rex ingētem classem parabat. Egerant Veneti cum eo in pace multis ante annis, post pacē cum Othomano eius patre confectam. Tam valida classis apparatus fama Veneti commoti, Andreā Zancanum Legatum, Bisantium miserunt, vt Regis animo explorato, eum in Venetorum amicitia confirmaret: ille autem Zancano benignē accepto, ostendit nihil se in Venetos moturum, eisq; pacē, quae cum eius patre acta esset, seruaturum. Veneti autem eius pacem suspectam habentes, in tanto illius apparatu haud cessandum rati, classem validissimam decernūt, eiusq; Imperium Antonio Grimano secundo demandant. Qui cum aliquot triremibus Venetijs egressus, Corcyram primū, inde Methonem concessit. Interim ingens Turcorum vis Iadrensiū fines hostiliter inuasit. Qui praeda & populationibus omnia complentes, vniuersam Dalmatia oram terroribus impleverunt. Qua eruptione factum est, vt Othomanus se Venetis apertē hostem ostenderit. Grimano igitur Imperatori à Venetis mandatum, vt omnia in Turcos hostiliter agēdo, enixē studeat Venetas res à perfidissimī hostis iniuria defendere. Ille autem pluribus nauibus de-
tentis, ex omnibus propinquis locis acersitis, ex Creta etiam plurimis triremibus summa diligentia comparatis, ingentiq; inde sagittariorum numero accersito, classe aucta, quae ad triremes sexaginta, onerarias viginti, cateas naues quinquaginta, biremes vero, & alia minora nauigia plurima habuisse dicitur,
cum

Turcorū
ad Iade-
ram eru-
ptio.

cum hoste configere statuit. Praerant classi Legatorum nomine, Nicolaus Pisaurus, Dominicus Mari-
 petrus, & Simeon Gorius. Erat nauium Praefectus
 Ludouicus Marcellus. Grimanus Imperator, habito
 cum Legatis, & Praefectis consilio, quia numero na- ^{Ingens}
 nium superiores erant, triremes autem pauciores ^{Veneturū}
 hostibus habebant, statuit in apertum mare hostium ^{classis.}
 classem inuadere. Et primum nauibus imperatum,
 vt prius in hostem irrumperent, inde onerariae se-
 querentur, nouissimè verò Imperator ipse cum tri-
 remibus, & reliqua classe in pugnam erat processu-
 rus. Othomanus autem tercentorum nauigiorum
 classe conflata, quae centum, & vltra habuit trire-
 mes, biremes totidem, naues ad viginti, alia verò
 minora nauigia plurima, ad Venetas opes euer-
 das in altum concessit. Terrestribus etiam copijs in-
 gentibus comparatis (ad centum namque Turco- ^{Ingens}
 rum millia habuisse compertum est) Rex ipse Bisani- ^{Turcorū}
 tio egressus, Methonem versus adequitauit. ^{Classis} ^{classis.}
 autem Helleponti angustijs superatis, in Eubœam
 transmisit, inde Methonem versus nauigans, Vene-
 ta classi obuiam factus hostis, non ausus congregi, se
 in portum longum recepit. Post aliquot dies inde di-
 gressus, apud Iuncum consedit, & cum in ancoris es-
 set, Venetis cum eo congregi statuentibus, primum
 Albanus Armerius vnius nauis Praefectus, nauem ho Veneturū
 stium, immensa magnitudinis ferocissimè adortus cum Tur-
 est. Eum Andreas Lauredanus cum alia nauis secu- ^{cis in ma-}
 tus, ex altero latere hostilem nauem viriliter est ag- ^{ri con-}
 gressus. Et cum ea catenis, & arpagonis connexi, gressus.

R S per

per aliquot horas atrocissimo Marte dimicarunt, tantoq³ animorum ardore, res est à Venetis gesta, vt hostes desperatione acti, cum iam prope victi essent, ne à Venetis caperentur, iniectis flammis, naues ipsas cum omnibus ferè hominibus concremauerint, paucissimi in mare precipitati, ad suos tranantes, euaserunt. Tam horrendum spectaculum ita omnium ferè animos terrore perculsit, vt pauci postea congregari ausi sint. Et primum nauium Praefectus, cum iam prope hostilem classem aggressurus esset, retrocedens in altum abiit. Onerariarū Prae-

Naues in et i, & ipsi auerso ab hostibus itinere mare tenue-
cendio ab runt. Vincentius Polanus cum vna oneraria in me-
sumpta. diam hostium classem ingressus, à plurimis tri-

remibus vndiq³ circumuentus, post atrocissimam pugnam, vento secundo adiutus, incolumis inde ad suos rediit. Constans fama est, si Veneti Duces eo die Imperijs parere, & patria fidem prestare voluissent, eos vniuersam hostium classem cum maxima Imperij Veneti gloria consternare potuisse, cum ad primum Venetorum congressum, de fuga capefcenda iam hostes cogitare cepissent. Inde Veneta classis tanta bene gerenda rei occasione amissa, Corcyram versus cursum tenuit, exinde apud Clarentiam consedit, vt hostium classem eo venientem adoriretur. Hostes vero classem haud procul à

Recens terra ducentes, eam per marina littora terrestri-
cum hosti bus copijs comitantibus, Clarentiam peruenerunt.
bus con- Vbi duabus triremibus à Venetis interceptis, mul-
gressus. tisq³ alijs crebris tormentorum ictibus disiectis, in-
de ad

de ad Papatus pontem processerunt. Vbi etiam à Veneta classe aggressi, præter nauigia plurima tormentis dissecta, triremes quatuor à Venetis captas amiserunt, & demum se in Neupacti sinum receperunt. Veneti autem locorum angustias timentes, retrocedentes se ad Zacynthi insulam contulerunt. Hostium classe Neupactum appulsa, eo etiam Othomanno Rege cum terrestribus copiis accedente, Neupactenses cum se terra, & mari circumuentos viderent, nec Veneta classis appareret, deditionem fecerunt. Ea clade accepta, Veneti Imperio Grimanno abrogato, eum Venetias accersitum, causam dicere iubent. In eius locum Melchior Trinisianus ad classis Imperiū suffectus est. Sub id tempus, vel anno ante, ex decem triremibus, ex Syria, & Alexandria ex negotiatione redeuntibus, duæ altera ex Syria, altera ex Alexandria, apud Cicadarū portum tempestate acta naufragio perierunt, merces quæ ex Syria erant cum hominibus, cum haud procul à terra abessent, maiori ex parte seruata sunt, triremis vero quæ ex Alexandria fuit, omnibus scilicet hominibus seruatis, grauissima merce onusta in profundum maris submersa, post aliquot menses, mirabili operariorum ingenio, ex profundo subtracta, cum omni merce redempta est. In continenti etiam non parum detrimenti Respublica accepit, ad de-Triremicem namque Turcorum equitum milia, Fororū apud Ialientis patriæ fines inuaserunt, & præda populationibusque omnia complentes, omnem agrum naufragii igni ferroque vastarunt, multos mortales confecerunt,

*Venetorū
clades ex
Cephalle
nia.*

tunt, plurimos in pradam egerunt : & Venetis militibus se ad Gradiscana castra continentibus, Barbari praeda ablata incolumes abierunt. Triuisanus autem Imperator cum Corcyram appulisset, ut cladem antea acceptam aliqua ex parte resarciret, Cephaleniam Insulam classe aggressus, oppidum oppugnare adortus est, Militibus igitur socijsq; naualibus in terram expositis, machinisq; ad muros oppidi admotis, hisq; in parte disiectis, demum oppidum ipsum oppugnare adortus est. Verum illud firmo Turcorum & virorum fortium presidio munitum strenuissime ab hostibus defensum, plurimiq; in ea oppugnatione vtring, ceciderunt. Tenuit deinde ibi obsidio plures menses, cum interim Veneta turma socij q; nauales rerum penuria & incommodis confecti, aeris etiam inclementia pressi, plurimi morbo consumpti occubuerunt. Demum oppido pluries oppugnatione tentato, cum à mœnibus Veneti cum cedereiecti essent, re infecta inde abierunt. Ex ea re non parua Venetis rebus iactura facta est: siquidem vniuersa ferè classetam fœda clade consternata, Infensissimus hostis bene gerendæ rei occasionem nactus, proxima æstate, classe ex Neupathi sinu educta, aliq; ex Hellesponto profecta, in Peloponessum accedens, Methonem oppugnare adortus est. Validissima classe eò appulsa, Othomanus rex cum ingenti terrestrium copiarum numero affuit: ad centum nanq; & amplius Turcarum millia habuisse constat: machinisq; ad muros admotis, hisq; in parte disiectis, per plurimos dies tenuit obsidio: quo tem-

tempore hostis bis totis viribus urbē oppugnavit, &
 cum maxima suorum strage à mœnibus est repul-
 sus. Accidit autem, ut quatuor Venetae triremes com-
 meatibus & bellicis instrumentis onustae ad Methonis Methonis
 subsidium à Venetis missae, eò incolumes perue- amissio.
 nerint. Ad eas excipiendas praelatitia nimia uniuer-
 sa ciuitas laetabunda occurrit, qui in custodijs dispo-
 siti erant, & ipsi relictis ordinibus ad portum occu-
 rētes, muros reliquerunt. Ea occasione usus hostis,
 muris superatis, sine ullo certamine urbem ingredi-
 tur, & longe lateq; vnumquemq; obuium cedit: pri-
 usq; pene urbs capta est, quàm scirent Veneti se ab
 hostibus oppugnari. Magistratus alij cæsi, alij capti.
 Methone capta, hostis victoriam sequutus, Coronem Coronis
 concessit, urbem terra & mari aggressus, paruone- ad hostes
 gotio in deditionem accepit. Inde Neapolim conce- defectio.
 dens tentauit urbem ad deditionem compellere. vz-
 rum cum nihil ibi pacati inuenisset, cum se ciues in-
 firma Venetorum fide mansuros asseuerarent, cum
 etiam Venetorum classem breui affuturam intelli-
 geret, inde digressus hostis, Hellepontii angustijs su-
 peratis, cum classe incolumis Bizantium concessit.
 Interim Truiisano classis Imperatore vita functo,
 Veneti Benedictum Pisaurum ad Imperium maris
 suffecerunt, qui Venetijs egressus, reparata classe,
 Methonem versus ad subsidium vrbi ferendum, ho-
 sti q; occurrendum summis conatibus nauigare stu-
 debat. Verum de vrbis amissione & hostium digres-
 su certior factus, luncum adortus iam antea ab ho-
 stibus occupatum recipit: inde digressus Hispania
Regis

VENETORVM DVCVM

Cephalle Regis sexaginta nauium classe auctus , Cephalleniam aggressus , oppidum oppugnare adortus est. **Vene-** Militibus igitur socijsq³ naualibus in terram ex-
tiis cedit. positis , murisque machinis ex parte disiectis , oppidum oppugnatione adortus est , atroxque per aliquot horas vtrinque certamen fuit , tanto denique animorum ardore res est à Venetis , & regijs militibus gesta , vt victis hostibus , maioriq³ ex parte casis , oppidum ex parte ceperint . Qui reliqui ex hostibus fuerunt , se in arcem recipientes , deditiorem fecerunt , sicq³ oppidum ipsum cum vniuersa insula in Venetorum potestatem concessit . In Italia vero cum omnes ferè regie copiae quae Mediolani fuerant , in Flamminia Alexandro Pontifici & Ludouico Valentino Comiti militarent , Ludouicus Sfortianus Medio occasionem nactus , ex Germania mouens cum lanum in validis copijs in Comensem agrum erupit . Congreditur . mum deinde tumultuosè aggressus , paruo negotio capit . Inde Mediolanum concedens , nullo ferè resistente , urbem ingreditur , & ad Castellum oppugnandum bellica instrumenta admouet . Ea nouitate motus rex , suis copijs ex Flamminia reuocatis , ingentem etiam ex Gallia equitatum , magnumq³ peditum numerum mittit , eo etiam socialibus copijs à Venetis accedentibus . Ludouicus autem cum regis copijs congressurus , Mediolano discedens , in campum processit , & in Comensi agro cum hoste confligens , post acerrimum certamen cum iam prope victus esset , victoriaq³ ad regem spectaret ,

Etaret, à suis interceptus regi traditur, captivusq; in
 Galliam desertur. Ascanius Cardinalis eius frater,
 qui Mediolani erat, audita Ludouici fratres ca- Ludoui-
 ptiuitate, & ipse salutem sibi ausugio querens, cui Sfor-
 mutato habitu in Parmensi agro à Sonzino Ben- tia capi-
 zano Venetis militante, cum aliquot socijs capti- tur.
 us factus, Venetias perducitur, & paulò post à re-
 ge postulatus in Galliam mittitur. Nec multò post
 Ludovicus rex validissimis copijs in Italiam missis, Ludoui-
 Neapolitanum regnum sibi legitimum, Federico, cuius Rex
 Rege eiecto armis subegit, Hispania Rege, in Appu- Neapoli-
 lia & Calabria partem accepto. Federicus ipse cum tano re-
 aliquot triremibus in Galliam ad regem concessit. gno poti-
 Sub id tempus Veneti cum Pannonia rege fœdus tur.
 inierunt, magnum auri pondus quotannis ei tri-
 buentes ad bellum in Turcas gerendum. Procura-
 torum creandorum ratio mutata est, qua omni-
 bus, qui ad eam dignitatem aspirant, facilior eli-
 gendi aditus prabetur, & cum antea quatuor tan-
 tum ad summū electi, ad suffragia admitterentur,
 nunc ad triginta sex ad eam electionem adduci pos-
 sunt. Hæc Barbadici temporibus domi forisq; gesta.
 Qui senio cōfectus, cū in agritudinem incidisset, ob
 idq; commodis Reipublica vacare non pōset, Duca-
 tui renunciavit. Verum cum id à patribus non esset
 admissum, post aliquot dies decimoquinto sui Duca-
 tus anno, ex humanis decessit, & ad Charitatis adē
 situs est. Eo defuncto, lex lata est, vt Triumviri eli-
 gerētur, quibus si quid à Principe cōtra eius iuramē-
 tum

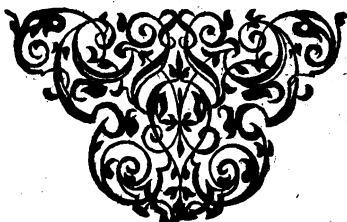
tum patratum esset, ad Senatum rem deferre facultas esset, idq; in Barbadico ipso fieri coeptum est. In
 Leonar- eius locum, Leonardus Lauredanus cum maximo
 dus Lau- omnium ordinum consensu successit, vir integrita-
 redanus te vite & praestantissimis moribus praeclitus. Ob cu-
 princeps. ius singularem sapientiam, maximum in Remp. bene gerenda studium, equabilem in omnes iustitiam egregiam liberalitatem, eximiam deniq; vitae sanctimoniam, omnia prospera Reipub. euentura ab omnibus speranda sunt. In cuius felicissimo Principatu. quem vtinam immortalis Deus pro Reipub. commodo fortunet, & quamdiuturnum esse velit, si qua deinceps memoratone digna contingent, si in viuis erimus, libenti animo subiungemus.

VITAE SERENISSI
MORVM PRINCIPVM VE-
NETORVM,

LEONARDI LAVRETANI,
ANTONII GRIMANI,
ANDREAE GRITTI,
ET
PETRI LANDI.

PER SYLVESTRVM GIREL-
LVM VRBINATEM.

S 3YL.

SYLVESTER GIREL

LVS LECTORIS. D.

Etsi qui de Principum Venerorum vitis ante me scripserunt, eas tantum res sunt complexi, quæ vel ab illis, vel à Senatu, dum ipsi Principes Reip. præessent, gestæ sunt: quod ego etiam in Lauretani, Grimani, & Gritti vitis mihi faciendum duxi: tamen non alienum ab officio meo fore existimaui, si Petri Landi, qui nostra ætate imperauit, cuiusq; ipse quotidiana penè consuetudine aliquot annis vsus fui, vitam ita scriberem, vt à prima eius ætate, quæ nouisse omnia repperem. In illis non ab re factum arbitror quod res à memoria nostra remotas non attigimus: cum vero ea, quæ nostro tempore gesta sunt, quibusq; magna ex parte interfui: mandem literis, non puto operam meam esse reprehendendam, si idem non sum secutus institutum. Quare tu qui leges, quæ à nobis eo consilio factæ sunt, boni æquique consule. Vale.

LEONAR.

LEONARDI LAVRE
TANI VENETORVM PRINCIPIS.74. Vita, per Syluestrum Girellum
Vrbinatem.

LEONARDVS Lauredanus om. 1501.

nium Reip. honorum, qui magni
merito habentur, perfecto cursu,
in Augustini Barbadici locum po-
stremo Veneti imperij mense Octo.

Princeps delectus est: eo potissimum tempore, quo
Respub. magnis iactata fluctibus, tali Gubernatore
indigebat. quod prater bellum cum Baifeto Turca-
rum rege annis superioribus gestum, cuius molestia,
& metu nondum liberata fuerat, non minus peri-
culosum illud sensit, quo huius tempore vexata est, **Conspira**
& valde afflictata, quando tota fere Europa contra **tio in Ve**
Venetum nomen conspirauit, nam cum Iulius Secun **netos.**
dus Pontifex Maximus, qui hoc tempore Eccle-
sia praeerat, Rhauennam, Fauentiam, & alia in
flaminia oppida, quae sub Venetorum Imperio tunc
erant, in suam potestatem vindicare cuperet:
Maximilianus Caesar Patavium, Vincentiam, Ve-
ronam, & Fori Iulij prouinciam totam? Ludoui-
cus Gallorum Rex Cremonam, Brixiam, Bergomum,
& reliquas Cisalpinae Galliae ciuitates, quae Venetis
parebant, Mediolanensi imperio, quod in potesta-
tem suam iam pridem venerat, adiungere conare-
tur: nec minus Neapolis Rex, quos habebat Resp.,
S a in Apulia

VENETORVM DVCVM

in Apulia portus, & loca sibi vellet asciscere: cū præterea Maximilianus Venetis esset iratus propter cladem apud Cadubrium acceptam, qua eius exercitus à Venetis fusus est, ac deletus, si Principes simul omnes cum Mantuano, & Ferrariensi Regulis, propositis etiam illis belli premijs, concordēs sanxerunt, ut res Venetas inuaderent, inter se pacti, ut oppida, & quaecunque loca illis auferrent, vicissim partirentur, quæ in Flaminia essent Pontifici, quæ in Venetia Cæsari, quæ in Gallia Cisalpina Ludouico, quæ circa Padum estensi, quæ aquæ Mantuam Mantuano principi darentur: quaecunque vero in Apulia Veneti possiderent, Neapolitano regno acquirerentur: itaque specuique proposita premijs, quisque ad bellum promptus fuit ac paratus. Quod cum animaduertissent patres, ut res suas tuerentur, omnes ad bellum vires intendere statuerunt: nec ullius præsidium illis aderat cum omnes Christiani principes contra eos facerent: nec cum maxime possent Turcarum opibus uti voluerunt, cum id Christianis hominibus non satis honestum ducerent. Conflato igitur exercitu, Nicolai Vrsini Petiliani Principis, & Bartholomæi Liuiani auspicijs, quos Duces ascuerant, in Galliam Cisalpinam, ut Ludouici copijs occurreret, illum miserunt, Andrea Gritto, & Georgio Cornelio viris Senatorij ordinis additis legatis: vbi primū Trebulam oppidū, quod paulo antè Gallis se dediderat, diripuit, & solo equauit. Quod ubi rex cognouit, qui tunc erat Mediolani, cū magnis copijs, quas iam pridē cogere cœperat, inde egressus est, & citato itinere oppida, & loca de-

popu-

populando, quacūq; suis inuenit partibus aduersa, in
 Abdua Glarea, vbi Reip. aderat exercitus, peruenit.
 Pridie Idus Maias illud praliū est commissum, quod
 magna Reipub. iactura facta est, primo impetu Li-
 uianus, qui primus suis copijs hostem fortiter inua-
 serat, illum adeo perculit, vt & retro cedere, & ordi-
 nes deferere coegerit, ad regiam vsque cohortem iam
 ferē peruenerat, cum duces quidam infidi, qui sub
 Liuiano merentes, Gallicis verò rebus studentes, &
 regi Remp. prodentes apertē contra Venetum facere
 incipiunt, & contra eos arma vertunt, à quibus sti-
 pendia acceperant, clamantes, exercitum Venetum
 fustum esse & profligatum, vt quisq; sibi fuga consu-
 lēs desereret ordinē, atq; ita regi victoria pararetur,
 quod factum est: nam ijs vocibus Veneti cōmoti ter-
 ga vertentes, alij sunt trucidati, alij ab hoste capti, Venetorū
 alij fugientes egrē sunt seruati. Liuianus graviter strages.
 vulneratus cum Citolo Perusino viro fortissimo ca-
 ptus est, magna fuit clades, magnum Respu. accepit
 detrimentum, octodecim, & amplius millia hominū
 ex utroq; exercitu sunt desiderata. Parta victoria La-
 douicus Brixiam cum exercitu venit, quae ciuitas Ve-
 neto exercitu profligato, nullum praesidium idoneū Brixia de-
 ditur
 contra victorem existimans, fecit deditiōem. idem Gallis.
 consiliū secuta Bergomū, Cremona, & reliquae illi-
 us regionis ciuitates se Gallo cōmiserūt, prater Pisce-
 ra, quae opera Lactantiy Bergomati, qui cum magna
 fortium veteranorum multitudine ex clade seruata
 in oppidum se receperat, et Antoni Boni, & Andrea
 Riua praefectorū diu defensa est, & seruata. Sed cum

VENETORVM DVCV

deditione illam habere nō posset Rex, statuit omnem belli fortunam experiri, vt eā tandē caperet, à multis partibus, et varia ratione aggressus est. Sed cū diu, & vario Marte pugnatum esset, vt pulchra, & magna militum indoles vtrinq; perierit: oppidum tandem Gallus potitus est. Andreas Riua captus, est interfectus, Lactantius, & Bonus fugientes sunt seruati, rex magnam victoriam adeptus cum exercitu latus Mediolanum se recepit. Iudi varij generis sunt editi, supplicationes decreta & frequenti ciuitate celebrata. Caesar cū videret Gallum, quod volebat quodq; fœdere sibi dari petierat, iam fuisse consecutum, idem ipse tentare cōstituit. misit itaq; Francfurtij ducē cum exercitu in Forum Iulij, vt quacunque oppida in ea regione posset, caperet, Goritiam primum, & Tergestum Histria ciuitates se contulit: quae nullis praesidijs munitae, statim deditionem fecerunt. inde Forum Iulij profectus, & ciuitatē aggressus, Caesaris literis est reuocatus. qui discessum etiam magis maturauit, quod in ea loca venerat Ioannes Paulus Gradonicus à Senatu missus cum lectissimis leuis armatura equitibus: qui facile à Germanico impetu oppida, & totam prouinciā defendisset, siquid fuisset praeter ea tentatum. his rebus ita gestis, Patuini Caesaris se dedunt, quod à Vicentinis etiam, & Veronensibus est subito factum. Taruisii quoque trepidatum est: sed opera Marci cuiusdam hominis plebei rerum Venetarum studiosi quē magna voce fidē suam indicantem populus tanquā ducē est secutus, metus omnis sedatus est, vrbs Venetis ser-

tu seruata. u, praeclari facinoris author Venetias se
ad principem et patres contulit, benigneq; est ab il-
lis exceptus, laudatus, & summis praeiis affectus.
tot ac tantis oppidis amissis, & rebus Venetis sic de-
iectis, fortunata tamen, quae ita aduersa fuerat, quasi
mutato consilio non defuit, illi tandem Patauium
Sacardi Soncini cuiusdam beneficio est recuperata.

Patauium
recupera-
tur a Ve-
netis.

Is egit ut Veneti noctu copias prope urbem clanculum
ducerent, se multos currus foeni plenos ducturum
pollicitus, qui portam urbis impedirent, curaturum
ut cum illorum vnus in ipsa porta esset, rota rum-
peretur, ne illa claudi posset, & tunc qui milites in
insidijs essent ad negotium conficiendum, portam ca-
perent, & reliquo exercitui praeberent aditum. quae
omnia feliciter successerunt: ea ratione qua propo-
situm fuerat, Patauium recuperata est. res gesta est

XVI. Cal. Sext. diua Marina die, qui propterea Ve-
netijs habetur solennis. magno exercitu urbem in-
gresso, nihil iniuria cuiquam factum est, praeterquam
Iudeis: quorum bona milites sunt depopulati. re-
cepto Patauio Nicolaus Vrsinus, qui exercitui impe-
rator praeerat, deiectis suburbijs, vallo, fossa, & quo-
cunque praesidij genere potuit, illam curauit munien-
dam. Non deerat Andrea Gritti legati diligentia:
qui ut semper fuit optimus ciuis, ita eo tempore stre-
nuam Reip. operam nauauit. Dum hac geruntur, Iu-
lius Pontifex, cui ex foedere omnia Flaminiae oppida

promissa fuerant, quae Venetis parerent, magnis co-
Francis-
pijs comparatis, & Francisco Maria Urbini Duci cuius Maria
traditis, ipsam prouinciā sibi asciscere conabatur: Urbini

S 4 & dum Dux.

Et dum in Gallia, & Venetia magnis Veneti negotijs distinerentur, illum cum exercitu ad negotium conficiendum in Flaminiam misit: qui Conuentū oppidum primum aggressus fortiter pugnando cepit, & à militibus direptum igni succendit: Alia deinde loca tētauit, quæ aut vi cepit, aut metu deditiōem facere coegit. Rauennam denique inuadere, atque armis oppugnare ausus est: & cum diu frustra laborasset, se tandem retro recipere est coactus. Princeps verò & patres accepto vulnere tam graui in Gallia, & hostium magnis, & varijs opibus perculsi, decreuerunt Flaminie oppida pontifici tradere: si modo ab eo pacem possent impetrare. Hac de re sex legatos Romam miserunt, quæ diu tractata, maximū pontifici periculis propositis, si Venetum nomen minui pateretur, tandem ea conditione est impetrata, ut quicquid in Flaminia haberent Veneti, id omne Iulio adijceretur. Interea Vrsinus, qui Patavij erat in presidio, & dies ac noctes vigilabat, ut urbem recuperatā Reip. cōseruaret, præsertim, quod Maximilianus sibi dedecori fore existimabat, cum reliqui focij omnia obtinuissent, si ipse solus, quod vellet, quodq; fœdere datum esset, non posset armis acquirere, & quam fortuna iam acquisierat, amisisset, ad Leonardum Principem, & Senatum scribit, ut eam ciuitatem commeatu, & militibus, & omni, quo potest presidio adiuuet. Quamobrem cum exercitum diuturno, & vario bello esset ferè exhaustum, Patreeps frequenti Senatu orationem habuit, quæ Partes est hortatus, ut imperium, quod magna ex parte

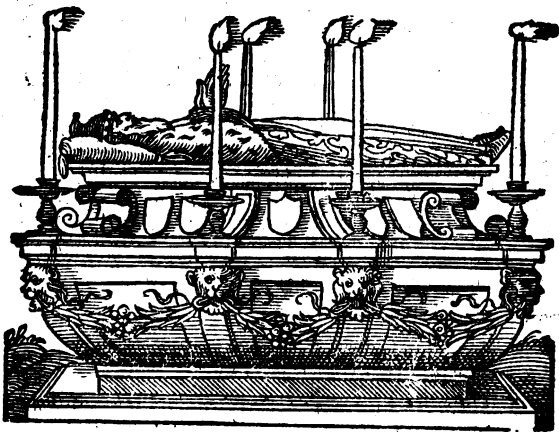
parte amissum fuerat, & Reip. dignitatem, & splendorem, qui ex ea erat obscuratus, recuperarent. Patauium, quæ deorum immortalium beneficio in suam potestatem redierat, omni conatu, & quibus possent viribus tuerentur: & cum pecunia deesset, rogare, ut vnusquisq; quod posset, ut bonus ciuis patriæ exhiberet, & illam penè iacentem, et iam erigi incipientem, subleuaret, cum maxime Iulius Pontifex, qui aduersarius antea fuerat Reip. tunc fauere videretur, se pro Repu. non tantum fortunas omnibus, sed etiam liberos, si illi prodesse posset, & vitam effusurum. Hoc sermone commoti Patres, ita ut Princeps requirebat, se facturos consenserunt, affirmantes se patriæ omnia debere, & propterea pro eius dignitate, & salute omnia efficere paratos. Quod cum factum esset comparata pecunia magnus militum numerus conscriptus est, & Patauium ad tuendam urbem missus. Eodem conuenit Ioannes Paulus Gradonicus, qui Fori Iulij prouinciā à Germanis tutatus fuerat. Conuenerunt etiam qui ex clade in Abdua Glarea accepta superfuerant. Ea tempestate Franciscus Gonzaga Mantua Princeps, Franci- qui Caesaris partes sequebatur, ad Insulam scala, scus Gonzagilocus est in Veronensi agro, cum Florenti militem Zaga captum manu peruenisse, Vrsino per exploratores est nuntiatus: Is igitur misit eo Lucium Malmetiū, qui nuper stipendia Reipub. acceperat, cum alijs fortissimis ducibus, & firmo equitatu, additis pedestribus etiam copijs: qui noctu cohortes Mantuani aggressi, & fortiter pugnantes, multis interemptis, illas tan-

VENETORVM DVCVM

dem fuderunt. Gonzaga, qui è rusticana domo à somno tumultu illo expectatus in altam fugiens segetem, se abdiderat, à quatuor loci illius rusticis hominibus conspectus, captus est, & Patavium ad Ursinum, & legatos primum, deinde Venetias ductus quarto Idus Sext. & in custodia positus, & civis illi datus, cuius consuetudine & familiari sermone usus molestia leuaretur, honorificè, & liberaliter est tractatus, usque adeo, ut non hostis captivus, sed hospes videretur. Eo tempore Maximilianus erat Verona. Is cum à Venetis Patavium, receptam, & diligenter muniri intelligeret, magnum undiq; exercitum coëgit, tum suis, tum sociorum viribus, ita ut centum viginti, & amplius millia armatorum, cum delectus est habitus, reperta fuerint, Iis copijs fretus, relicta Vicentia, quo paulo ante venerat, Patavium petere constituit, quam vallo, fossa, & magis militum virtute, & ducum prudentia munitam et si sepius tentavit, & monuit, ut iussa facerent, & civitatem dederent, nihil tamen nec promissis, nec minis obtinuit, & cum frustra fuisset omnis eius conatus, re infecta inde discedere est compulsus. Cum itaq; Caesar duos menses, & amplius urbem obsedisset, nihil proficiens, Gallis, Hispanis, & Italis dimissis, cum reliquo exercitu, qui Germanorum erat, Vicentia magno presidio relicto Tridentum se recepit, atque inde in Germaniam abiit. Paucis post diebus Nicolaus Ursinus vigilijs, laboribus, quos in defendenda Patavio pertulerat, & etate confectus, in grauem incidit corporis aegritudinem, qua brevi consumptus, octo-

Nicolaus
Ursinus.

octogesimum agens annum, diem obiit extremum, vir præter generis splendorem summa prudentia, fortitudine, & militia muneribus insignis, & de Re pub. Veneta optimè meritus. Eius funus Princeps cum frequenti Senatu, & tota ferè Ciuitate Venetys ad Gemellorum adem extulit. Laudauit pro concione Ioannes Baptista Egnatius, vir eloquentia clarissimus, erecta est illi equestris & aurea statua fortitudinis, & omnis virtutis monimentum cum hac inscriptione:

Nicolao Vrsino Nola, Pitilianiq, principi, longè clarissimo, Senentium, Florentini populi ij Sixti. Innocenti, Alexandri Pontifi. Max. Ferdinandi Alphonsiq, iunioris Reg. Neapolit. Imperat. felicissimo, Veneta demum Reipublica per XV. annos magnis, clarissimisque rebus gestis, nouissimè

à gra.

VENETORVM DVCVM

*à grauiſſima omnium obſidione Patauio conſerua-
to, virtutis ac fidei ſingularis, Senatus V. M. H. P
P. Obijt Aet. LXVIII. M. D. IX.*

*Idem officiũ genus Dionyſio Briſighella, illis die-
bus vita functo, in eodem phano præſtitum eſt, ſub
hoc epitaphio:*

Imperator, Ductor, eques, milesq̃, Dionysii Naldi
conduuntur hic ossa. Hic iuniorem Ferdinandum,
regno à Gallis pulsum, restituit: Venetis digni-
tatem Imperij sustinuit, fide ac fortitudine incom-
parabili, inter alios Duces peditum præfectus, Pata-
uium seruauit, Moriens nimis vigilans, hoc vir-
tutis suæ perpetuum monumentum, clarissimo Lau-
redano principe, ex amplissimi Senatus authorita-
te

te meruit, Obijt Aet. Anno XLV. Anno M. D. X.

His ducibus amissis, Senatus Andream Grittum legatum, virum spectatae virtutis exercitui praefecit: qui ex. S. C. Vicentiam profectus, inde discedente Fracasso Seuerinate, qui Caesaris nomine vrbi praerat, eam paruo negotio obtinuit. Inde Veronam contendit, vt si fieri posset, illam recuperaret. Eo Seuerinas se receperat cum multis Gallis, Piscera accitis: quam variaratione, & diu tentatam, multis factis praelijs, cum expugnare Grittus non posse speraret, hyeme praesertim adueniente, Suauium vicinum oppidum in hyberna exercitum duxit, vnde impedimento esse poterat, quominus commeatus in urbem importaretur, vt eam proximo vere, obsidione & fame defessam, iterum inuaderet. Rebus ita gestis, quoniam Alphonsus Estensis, Ferrariae princeps Reipublicae aduersatus fuerat, & in eius periculis hostis fuerat infestus, illum Patres vlcisci statuerunt. Missus est propterea Angelus Triuisanus in Padum flumen cum classe satis firma & triremium, & biremium, & aliorum varij generis nauigiorum, agrum Ferrariae vt illius oppida, & omnia loca depopularetur, & Ferrariam denique adoriretur, qui profectus maritimam oram circa Padum vastando, Stellam usque progressus est, & Comaclum, quam depopulatus igni succendit, Id cum sensisset Alphonsus collectis copijs vndique pedestribus, & optimo etiam equitatu cum omni tormentorum genere classem, quae in Pado erat, noctu magno impetu factò adortus est, clades.

igni

VENETORVM DVCVM .

Triuifani
fuga.

igni, tormentis, pilis, armis omnibus illam oppugnando, alios vulnerabat, alios occidebat, multi capti, multivndis obruti, pauci seruati, Triuifanus cum tentasset cum classe fugere, propter breuiorem Padi vndam nihil profecit. Martiano itaque signo statim collecto, ne in hostis potestatem veniret, relictis nauibus fugiens, vix seruatus est, Venetias reuertens. Hac etiam magna fuit clades, maxima iactura, nam prater copias florentes, & ingentem classem, quæ in hostium potestatem redacta est, & eorum vires auxit, graue dedecus, non tantum Triuifani Imperatoris, verum etiam Reipub. illud fuisse videbatur: quod non minore Patres dolore afficiebat, clade nunciata Andreas Grittus ex hybernis egressus, Patavium redijt cum exercitu: quo Ioannes Paulus Gradonicus, qui Ferrariensem oram vastabat, etiam vocatus est, quod propterea factum est, quoniam Gallicus exercitus, qui erat Verona, in dies augeri dicebatur, quotidie Mediolano, Piscera, & vndique ferè milites illuc confluebant, nec quid rex factururus esset aperte intelligi aut sciri poterat, illud omnes existimabant, Patavium omni conatu illum aggressurum. Vnde re frumentaria, militib. & rebus

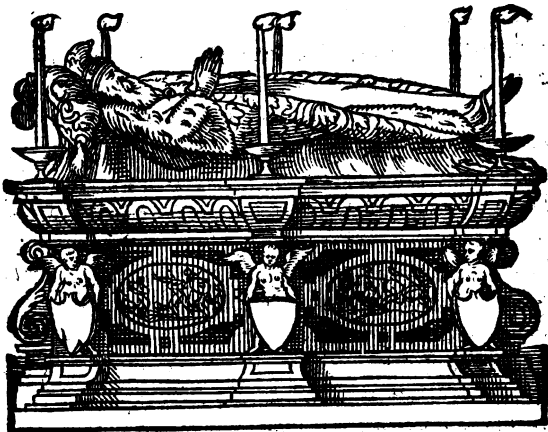
Gonzaga illam omnibus Grittus curauit muniendam. Gonzaga liberatur Zaga, qui Venetijs captiuus tenebatur, in Pontificis à carcere. gratiam est liberatus, & in patriam magna suo. Julius Pö- rum letitia honorifice deductus. Pontifex ne Gallicus Patavium iam diu vexat ampeterent, & Venetis, cit cum quos tunc mutata sententia adiuuare cupiebat, ne Venetijs. gocium facerent, Franciscum Mariam Urbini ducem

ducem cum exercitu Bononiam misit, ut inde Bentiuolios, qui tyrannidem in ea ciuitate exercebant, eijceret, quod cum Ludouicus rex comperisset, ommissa Patario, eo exercitum direxit: ne Bentiuolij, qui rebus suis studebant, expellerentur, & ipse opibus eo pacto minueretur. Sapius inter illos pugnatum est, multi undique perempti, nullum praelium memorabile tamen factum est. Vrbinas tandem Rhannennam, ne maius periculum adiret, cum numero hostium vinceretur, se recepit. Paulus Capellus Veneti exercitus legatus, qui illuc in auxilium Pontificis venerat, interceptus à Gallis, cum omnibus confusus. pijs est prosligatus, alij interfecti, alij capti, alij spoliati dimissi, ipse cum paucis fugiens, Patavium est ingressus. Hoc tempore Leonardus quidam Frater cognomento dictus, vir fortissimus, & de Repub. eo praeipue bello, optime meritus, cum saepius Ferrariensem regionem diriperet suis equitibus, ac va-
 staret, cum hostibus congressus fortiter dimicando, ab illis tandem est occisus, cuius casum Patres grauius tulerunt, quod duce non minus rerum suarum studio, quam forti essent priuati, Eius funus Venetis ad Gemellorum adem honorifice elaboratum est, statua equestris ex Senatus decreto illi erecta cum hoc rerum ab ipso fortiter gestarum elogio:

Leonhardum Pratum, militem fortissimum, & Lex prouocatione semper victorem, praefectum Ferdinandi Iunioris & Federici Regum Neapolita-

VENETORVM DVCVM

*politanoꝝ, ob virtutem terrestribus naualibusq;
prælijs felicissimum, magnis clarissimisq; rebus pro*

*Veneta Repub. gestis ab hoste casum, Leonhardus
Lauredanus princeps, & amplissimus ordo Senato-
rius prudentia & fortitudinis ergo statua hac e-
questri donandum censuit.*

*Magnus honor ea tempestate exhibitus est etiam
Lucio Malmetio Patauij magnis laboribus defesso
& vita functo. Paucis post diebus Citolus Perusinus
à Germanis ad Verona mœnia dimicans confectus
in eodem Gemellorum Phano honori fidei exequijs
est honestatus. Galli, quibus res Bononiensis e a-
rione feliciter successerat, elati, Patavium aggred-
i iterum cogitabant, sed valde munitam urbem cuni
viderent*

viderent, negotium relinquerunt: Tarvisium con-
 uersi oppidum tormentis, vallo, fossis, munitissimū
 conspicati, ne tentare quidem sunt ausi, qui propte-
 rea etiam sunt perculsi, quod hoc tempore fœdus
 ictum est, quo Iulius pontifex, Hispaniarum rex, &
 Veneti contra Gallos conspirarunt, quo audito à Lu-
 douico eorum rege Veronam ire sunt iussi. Brixien-
 ses, qui prima Venetorum clade in Abdua Glarea
 Gallis se dediderant, nouo fœdere perterriti, cogita-
 re cœperunt in Patrum gratiam redire, decreuerunt
 fidem publicam petere, vt legatos ad Senatum mit-
 terent, qui impetrata, Aloysius Auogarius, vir pri-
 marius, missus est cum decurionum decreto, vt ciui-
 tatem traderet, & quicquid possent eorum nomi-
 ne polliceretur, qui benigne à patribus exceptus est,
 & omnis ciuitati culpa condonata. Andreas Grit-
 tus cum exercitu missus, qui urbem oblatam acci-
 peret, & acceptam custodiret. Quo factō, Galli qui
 aderant omnes in arcem cum omnibus suis opibus se
 receperunt, nec se, nec arcem voluerunt tradere,
 cum à suis auxilium expectarent, quod fuit celeri-
 us, quàm quisquam iudicasset: nam deditiōe audita
 Iacobus Triultius, qui Gallico exercitui Verona præ-
 erat, illuc cum omnibus copijs statim venit, & vr-
 bem aggressus à duabus partibus, grauiter preme-
 bat tormentis, & omnibus armorum generibus, &
 quanquam Grittus diligenter defendebat, & tor-
 mentis, & igni, & sulfure arcebat hostem, adeo vt
 saepe illum repulerit, tamen cum assidua, & acris ef-
 set pugna, & hostium numerus semper augeretur,

T

tandem

tandem victus est, & ciuitas amissa, & direpta.
Brixia capitur. *Graci equites cum vidissent urbem capi, aufugerunt deiecta muri parte, qua hostibus postea fuit facilior aditus. Veneti milites, qui urbem defendebant, magna ex parte sunt interfecti: multi capti, inter quos fuerunt Babonius Naldius, Calisonius, Ioannes Paulus Manfronius duces insignes: qui in arcem in custodiam sunt ducti. Oppidanicum vidissent urbem captam, ita vt spes nulla esset reliqua, armis abiectis in forum prodire à Gallis veniam implorantes: Grittus ab omnibus desertus, quod alij fuerant interfecti, alij captiui facti, alij timore perculsi, laboribus, & mœrore confectus captus est, & à regis praefecto Mediolanum ductus: à quo benignè & honorificè exceptus, in Galliam ad regem est missus. cum Senatus audiuiſſet Brixiam captam, & direptam, & Grittum cum multis fortibus viris captiui ductum, grauiter ferens, vt rebus suis prospiceret, egit cum exercitu sociali, qui Bononiam oppugnabant, vt ea prouincia intermissa, Ferrariensem agrum vastaret. quod Estensis, Ferraria princeps fauebat Gallis, unde totus ille exercitus contra illum conuersus est. Venetis etiam multa nauigia, biremes praesertim per Padum sunt ducta: nulla tamen triremis: cum hoc genus nauigij quid posset in eo flumine magno Reip. detrimento superiore clade perspectum fuisset: magna etiam terrestri militum manus eo accessit, quae loca omnia quae potuit diripuit, vastauit, ac succendit, ita quod omni belli genere petita, magnam illa ora iacturam perpeſſa est. Argenta capta, & direpta:*
Argenta capta. *deinde*

deinde Mirandula etiam tentata, & diu oppugnata, tandem in eorum potestate est redacta. Vallum Crispini, quod ab Alphonso factum erat, ab Hispanis postea summis viribus oppugnatum est: & cum expugnari nullo modo posse videretur, Bononiam rediit: de eare à Bononiensibus ce tor factus Mediolani praefectus, & rogatus, ut sibi quam primum subueniret, ne Hispanorum praeda essent, eò misit Iacobum Triultium cum exercitu: quo Ferraria princeps etiam, ut suas vlcisceretur iniurias, cum suis copijs est profectus. Hispanorum Imperator magnum Gallorum exercitum Estensi coniunctum conspicatus, et cum urbem tanquam alium exercitum haberet aduersariam, metuens ne à pluribus partibus petitus opprimeretur, Rhauennam versus in planitiem se recepit. Ibi exstructo vallo, & vineis hostem operiri a quo loco statuit: inde profecto sociali exercitu, qui magna ex parte Hispanorum erat: Bononienses summa affecti letitia magno agmine ex urbe sunt egressi, ut cum Gallis, qui in eorum auxilium venerant, in hostem omnem fortunam experierentur. Cum illis itaque Rhauennam sunt profecti. Triultius pugnae cupidus, ut hostem circumueniret ingens suorum agmen misit ad urbem oppugnandam, ut Hispanos à Castris ad occurrendum excitaret, ac ita à multis partibus adoriretur. quod si factum esset, victoria adipisci confidebat: Id non consecutus, cum sepius tentasset, hostibus à castris non egressis, quod belliperiti intelligebant dolos, concurrere tandè quacunque ratione decreuit. Die igitur Resurrectionis Aprilis

VENETORVM DVCVM

li mense, anno Lauretani vndecimo, vterque impe-
 rator suos hortatus est, vt fortiter se gererent. Fabri-
 tius Columna, qui in vrbe erat summo mane inde
 magno agmine erupit, & cum sociali exercitu est
 coniunctus, dispositis vtrinque ordinibus concursum
 est, & diu acriter pugnatum, & cum quidam cur-
 rus ab Hispanis hosti essent oppositi, quibus impedi-
 batur, quominus liberè certaret, in summo periculo
 fuerunt Galli, ita quod timerent ne eo pacto funde-
 rentur, iamq; ab Hispanis repellebantur, nisi eo sub-
 uenisset magna equitum manus, qua illorum impe-
 tus est repulsus, varia fuit pugna ratio, interdum æ-
 qua virtute certatum est, interdum huc, interdum
 illuc res videbatur inclinatura. Alphonfus Estensis,
 qui rebus suis timebat, siue hic, siue ille superasset v-
 trinque sibi hostem existimans, (vt quidam iudica-
 runt) vtrunque tormentis, igni, & sulfure à latere
 inuasit, tanto impetu, vt vnde ea vis oriretur, neu-
 ter intelligeret, quare Hispani commoti se retro re-
 ceperunt, atq; ita illa pugna dirempta est. Magna
 fuit cedes, duo & viginti millia hominum dicun-
 tur vtrinque desiderata. Galli, & si cuius fuisset vi-
 ctoria incertum erat, tamen vt victores Rauenna
 nam aggressi vi cep'erunt, & dirup'erunt, quo casu
 Forum Liuij, Fauentia, & Forum Cornelijs finiti-
 me ciuitates commotæ se Gallis dediderunt. Iulius
 Pontifex nunciata clade, & sibi, & socijs timens,
 cum videret hostis fortunam felicius, quàm puta-
 rat succedere, Cesarem, & Genuenses societati,
 quam antea fecerat, curauit adiungendos, qui nun-
 cius

cus Leonardum Principem, & omnes Venetos maximo affecit gaudio, & qui mœror ex Rauennati clade fuerat, noua letitia leuatus est, Supplicationes dijs immortalibus decreta. Mense Maio Heluetij à Pontifice, & socijs in Italiam acciti, cum per Veronensem agrum transeuntes, ad Padum amnem peruenissent, Galli occurrentes illis transitum prohibere sunt conati, magnum fuit certamen, multo utrinque caesi, victi Galli in Pedemontanam regionem se recipere sunt compulsi, cumquæ Nouaria consistere velle viderentur, oppidumq; munituri, certiores de ea re facti Heluetij, eo se conferre statuerunt, id illi veriti, & recenti vulnere perculsi, ex templo Alpes transeunt, praesidijs tamen in Mediolanensi arce, Brixia, & Crema in Italia relictis. Hoc tempore Franciscus Sfortia Ludouici filius adhuc puer à Maximiliano Casare Mediolani dux est declaratus. Gallis in patriam reuersis, miles quidam Criuellus nuncupatus, qui Crema portam defendebat, socio à se interfecto, Paulo Capello, Veneti exercitus legato, illuc ea de causa profecto, eam oppidi portam tradidit, atque ita Crema Venetis est recuperata. Is Venetias profectus à patribus auro, & praedijs est donatus. Veneti Crema potiti Brixiam quoque ex fœdere promissam recuperare decreuerunt, quo cum accessissent cum Hispanis, qui in praesidio erant de clade Gallici exercitus, cuius reliquiae ex Italia discesserant, antea certiores facti, urbem nullo certamine tradiderunt. Hispani Brixia à Gallis Brixia de accepta, securi hostibus ex Italia profectis, arcem ditur.

VENETORVM DVCVM

ceperunt, & tanquam sua esset ciuitas, iniuria omniare tinebant : nec Venetis, quorum erat ex fœdere, reddebant, magnum auri pondus pro ea postulantes. Hoc tempore Iulius pontifex in grauem corporis agritudinem cum incidisset, diem, suum obiit. In demortui locum Ioannes Medices Cardinalis, Leo de

Iulius Pontifex moritur. **Leo Pontifex.** cimius postea dictus, susceptus est, V. Id Maias Anno Leonardi principatus duodecimo. Postera hyeme in Riualtina insula erant adificia pulcherrima, III. Id Ian. igni forte accensa omnia ferè magno mercatorum, & totius ciuitatis detrimento cum mercibus sunt combusta : multi ex ampla ad tenuem fortunã redacti. Eandem pariter iacturam sensit Crucigerorum familia, cui eadem nocte cœnobium totum vix templo seruato, igni est crematum. Prin-

Riuus altus comburitur. ceptis interea, & Patres cum viderent ab Hispanis societatis fidem violari, & Brixiam sæpe repetitã non posse ab illis obtineri, vt quod suum erat sibi vendicarent : per Andream Grittum, & Bartholomæum

Fœdus cū Gallis. Liuianum, qui ad regem captiui ducti fuerant, cum ipso rege de pace agere statuerunt : qui vt Mediolanense imperium, quod amissum fuerat, recuperare, pacem facile fecit : & fœdus inijt, quo Grittum, & Liuianum rei authores liberauit, & de bello contra Hispanos suscipiendo est pactus, vt ipse in Italiam cum exercitu iterum veniret, vt coniunctim aduersus hostem ageretur. Reuersis igitur Venetias Gritto, & Liuiano, exercitus imperiũ statim mandatum est : hic imperator, ille legatus est delectus. qui comparato exercitu cum Gallis coniuncti, qui iam in Italiam

liam transiuerant, & Heluetiorum & Reip. auxilio
 Mediolanense Imperium ferè totum recuperaue- **Brixia re-**
 rant, Brixiam profecti Cal. Ian. urbem obsidere in- **cipitur.**
 cipiunt; quam quatuor menses obsessam per dedi-
 tionem tandem accipiunt. Nam defessi Hispani la-
 bore, & fame cum nullum auxilium expectarent,
 Gallis urbem tradunt: qui datam confestim red-
 dunt socijs. Postea Brixia praesidio relicto, omnes Ve-
 zonam sunt profecti, ut si fieri posset, in potestatem
 suam pariter reducerent. quam omni arte, & diu
 tentatam, cum nullo pacto haberi potuisset, quod
 Caesar nouo auxilio adiuuerat, reliquerunt, rei dif-
 ficultate commoti, & Patavium se receperunt cum
 rebus suis maximè Veneti timerent. Hispani in vnũ
 collecti, & cum Germanis, qui à Casare paulò ante
 missi fuerant, coniuncti, magno exercitu confla-
 to, Reip. oppida, pagos & quacunque loca rapinis,
 igni, ferro vastare ceperunt: modo Patavinum, mo-
 do Tarvisinum agrum infestando: Mestresque op-
 pidum, Venetis aestuarijs propinquum peruenerunt,
 & illud igni totum succenderunt. multi eo tempo-
 re ex continente patres familias cum coniungibus,
 & liberis Venetias confugerunt, belli incendiũ me-
 tuentes, ita quod non solum domos, verum etiam
 vias compleuerant. Nec tamen in tanta advenarũ
 multitudine annona chara erat frumentis vndique
 deuectis. quo concursu factum est, ut Ciuitas peste
 infici cœperit: idq; iam serpebat malum. Sed Pa-
 trum prudentia, et auctoritate rebus ita consultum
 est, ut illis omnibus emissis, qui ea re suspecti erant,

VENETORVM DVCVM

*Et purgatis locis, omnis illa fœditas cesserit. Hispanis Venetorum agros, & oppida ita vastantibus, Liuianus, & Grittus, qui Patauij in præsidio erant, illorum successu commoti, maiorem militum numerum conscribunt, vrbe egrediuntur, ad locum Motam nuncupatum in Vicentinum agrum, qua hostes erant transaturi perueniunt, disponunt ordines, pugna paratur. Hispani aditum querebant, quo fugerent, cum omnia tentassent, ad montes se postremo recipiunt, iniqua ad pugnandum loca. Liuianus veluti victor latus, cum nondum pugnatum esset, edixit suis, ne quis quemquam hostium captiuum ducat, omnes interficiant: Contra Prosser Columna, qui Hispanorum exercitum ducebat, mandat ut quicumque se suis ultro dederet, seruaretur, ut hac clementia ducti hostes non essent ad pugnandum peritines, cum sui aut vincere, aut mori cogerentur. Postea vterque suos hortatus est. Liuianus rogare, ne quod fortuna obtulerit, eo tempore amittant, ad vincendum, non ad spoliandum sint parati, meminerint post victoriam, omnem victoria fructum esse capturos, nec magis tamen præda, quam gloriæ sint cupidî: Contra Columna suos bono animo esse iubebat, ac rogabat, ne locorum iniquitati eorum virtutem succumbere paterentur, & quanto iniquiori locores ageretur, tanto maiorem gloriam, si vincerent, fore affirmabat, sic vterque est excitatus. Venetus prior hostem aggressus acriter pugnare cepit, magno peditum, & equitum agmine, primo impetu hostem retro cedere cogeant, cum à latere eos
magnu m*

magnum Germanorum agmen repente inuadit, atque fundit: & cum nulla ex parte laborantibus subueniretur, cumque sine tormentis esset Liuianus, & *Liuianus* iā Prosper id conspicatus toto exercitu irruisset, re- *vincitur.* pelli Veneti & fugari coeperunt: atque ita fusi sunt, & profligati. Magna fuit cades quatuor & amplius millia hominum eo pralio sunt desiderata, pauci capti: qui cladi superfuerunt, omnes ferè Patavi-um redierunt. ea tempestate Maximilianus Sfortia, Ludouici filius, Mediolani dux, cui paulo ante illud imperium delatum fuerat à Cesare, Mediolanensem arcem à Gallis annonae caritate laborantibus per deditiōem accepit. *Mediala-* Postero anno Ludouicus, Gallorum Rex, rebus suis infelicitè gestis cō- *ni arx de-* motus, iterum in Italiam cum exercitu transire statuerat, itemq; copias scribebat, vt idoneo tempore rem conficeret, cum in grauem subito incidit mor- *Ludoui-* bum, quo quatuor tantum dies laborans interijt, In *cus Rex* eius locū Franciscus eius gener successus est, qui so- *moritur.* ceri consiliū secutus, omnibus quae ad expeditionem *Francis-* necessariā videbantur, comparatis, Helueticis quibus *cus Rex* dam ad sua stipendia ascitis, in Italiam transiit, fa- *Gallorū.* ctis antea de ea re Venetis certioribus, quos amicos, & socios se habere statuerat: vt quemadmodum *Galli ite-* Ludouici regni heres erat, ita amicitia, & societatis *rum in I-* esset. Alpes itaque transgressus Mediolanum versus *taliā cō-* maturè ibat. Sed Hispani ipsum quacunque arte po- *tendat.* terant, arcere conabantur. Prælia quadam concitabant, sed nihil gestū memoria dignum. Liuianus, qui antea circa Padum cum exercitu fuerat versatus, Hē

T 5 Hispanos,

VENETORVM DVCVM

*Spanos, qui Placentiam se recipere cogitabant, quoti-
 die, insectando, de regis aduētū certior factus Laude
 profectus est: quod oppidum à Laurentio Vrsino eius
 militum tribuno tunc oppugnabatur, vt rem inspec-
 rer. Inde ad regem salutandū Marignanum se contu-
 lit: quod decem millibus passuum Laude distat. à quo
 benignè exceptus est, de bello actum: post consulatio-
 nem ita discessum, vt Liuianus Laudem premeret: ne
 Hispani, qui ibi aderant, cum Heluetijs, qui Mediola-
 no dicebantur egressuri, coniungerentur: rex Medio-
 lanum suis omnibus copijs vrget. hic igitur inde di-
 gressus ad sex millia passuum longe ab vrbe castra
 posuit. quotidie ab Heluetijs magnis promissis auxi-
 lium petebat. ij multis legationibus sollicitati, & sum-
 mo aduēti stipendio, illum secuturi videbātur: nisi
 per Cardinalem Heluetium, qui Placentia venerat,
 & ducibus illorum, ne Gallo fauerent, suaderat, res-
 turbata esset: contra illum fortiter esse pugnandum
 affirmabat. si vinceretur, nihil nisi vitam amissuros,
 quā tandem omnibus esset amittenda: si vincerent,
 præter gloriam immortalem, facile fore, vt totius
 Italia, & Gallia imperium ipsi potirentur, cum rex
 eo tempore, cum omni militum Gallorum indole in
 Italiam venisset. hac oratione accensi Heluetij, re-
 gis conditiones repudiauerunt, & ex vrbe contra il-
 lum egressi, Marignanum versus sunt profecti, vanū
 rumorem excitantes, Venetū exercitum misere op-
 pressum ab Hispanis: qui contra Gallos paulò post
 vëturi essent: id propterea dictitantes, vt inde rex nul-
 lum auxiliū expectans, deterreretur, & deterritus
 paruo*

paruo negotio vinceretur. cum igitur ad Gallicum
 exercitum peruenissent **xviii. Gal. Octob. quar-** **Franci-**
 todecimo Lauretani anno, dispositis ordinibus cum **scus Rex**
 decima die iam esset hora, in tria agmina diuisi à tri pugnati-
 bus partibus hostem sunt adorti, illud tempus potissi contra
 mū diligentes, vt res noctu gereretur: quando equi, **Helueti-**
 quibus Galli plurimum confidere videbantur, bello **os.**
 minus valent. Fortiter Galli resisterunt, & firmi
 opposcentes equitatū, hostem saepe repellebant: quan-
 doq; ipsi retro cedebant, æquo Marte saepe certatum:
 res in multam noctem deducta erat, cum rex tot par-
 tibus pressus, & ab æquitatu, ob tenebrarum iniqui-
 tatem parum adiutus valde laborabat, & sine dubio
 fortuna cessisset, nisi Liuianus per exploratores de-
 re certior factus, & à rege, qui vanum rumorem de-
 Veneto exercitu victo ab Hispanis illum fuisse noue-
 rat, auxilium rogatus subuenisset: qui iusso exercitu
 vniuerso eò proficisci, ipse cum equitibus quinquaginta
 nobilibus citato itinere præiuit, & iam mane
 facto dimicantem socium adiunxit exercitū, summis
 viribus pugnando. id Galli conspicati, se fortius gere-
 bant. rex nouo letus auxilio ad pugnam suos excitaba-
 bat. equi et si nocturno labore defessi videbantur, ta-
 men adueniente luce magni vsui fuere: diu pugnatū
 est. tandem Heluetij Venetorum virtute compulsi, ter-
 ga vertere cœperunt. sub ortum Solis Venetus exerci-
 tus cōuenit omnis, & magno robore, & summis ani-
 mis pro socijs dimicabat. Galli eo subleuati adiuimen-
 to, maiore spiritu pugnant. Heluetij defessi, &
 altero exercitu hostili deterriti, & suorum magna
 parte

VENETORVM DVCVM

Mediola-
num dedi-
tur Gal-
lis.

parte casa, labori succubuerunt fusi, & profligati, alij in proximos saltus confugerunt, alij à rusticis hominib. sunt occisi, alij capti, pauci se Mediolanum receperunt. Magna fuit strages, Heluetiorum viginti millia, Gallorum sex millia, & amplius dicuntur desiderata. Mediolanenses regis victoria commoti, ad eum legatos mittunt ciuitatem dedentes, & veniam implorantes, quibus ille pepercit, & postridie cum exercitu in urbem triumphans, & gloriosus est ingressus, eò conuenerunt Liuianus, & Angelus Contarenus legatus, regi victoriam gratulantes, quibus ille egit gratias, atque affirmavit se illis, qui eo tempore opem tulerant, imperium recuperatum, & salutem acceptam referre. Mediolano à Francisco rege recuperato, Leo Pontifex, qui iam cum Cesare, & Hispaniarum rege fœdus inierat, noua Galli victoria commotus: à cuius societate discesserat, Florentia, ubi multis diebus fuerat, Bononiam concessit, quo Franciscum etiam regem ad se conueniendum inuitauit, qui statim est profectus, post mutuas salutationes, multi inter eos sermones sunt habiti, inde reuersus Rex Mediolanum, ciuitati præsedit Lutrecium virum exercitatum, quo in superiore bello fuerat usus, & in Galliam Transalpinam ipse rediit, parte exercitus in Italia relicta, qua cum Venetorum copijs Veronam, qua nondum à Cesare in Reip. potestatem redierat, aut caperet, aut certe ob- sideret, qua diu obsessa nihil profectum est, quare & regi, & Lauretano Duci cum patribus placuit, vt cum Cesare inducia fierent, qua per regem diu tra-
tata,

Inducie
cum Ca-
sare.

stata, tandem adueniente vere sunt facta. Hæpo-
stea tota Italia quæta, & tranquilla ad obitum vs-
que Maximiliani Caesaris perdurarunt, qui. III. Maximi-
Idus Octo. XIX. Lauretani anno, fato naturaq; conlianus Ca-
cessit, cui in imperium successit Carolus Quintus sar mori-
eius nepos ex Philippo filio, Rex Romanorum iam tur-
delectus. Ea tempestate Bartholomeus etiam Liui- Carolus
anus Reip. Imperator est vita functus, eius funus impera-
Princeps cum Senatu ad adem Diui Stephani Ve- tor Bar-
netijs honorifice extulit, laudauit Andreas Naua- tholoma-
gerius vir honestus, & grauis, & eloquentia infi- us Liui-
gnis, ipse in eodem Phano situs est, fortitudinis mo- nus mori-
nimentis etiam erectis. His temporibus Martinus tur.
Lutherus homo Germanicus à Christiana religione Martinus
defecit, veterum hæreticorum dolosis, & falsa do- Lutherus.
gmata iam sapius Sanctorum patrum concilijs re-
pudiata, & detestata excitando, ira & ambitione
ductus, quod venenum non solum Saxones, sed plu-
rimos Germanos alios infecit, & in multas pene-
trauit prouincias, per aliquot annos quæta fuit à
bello non solum Italia, sed etiam tota ferè Europa,
eaquæ diu fortuna duratura videbatur, nisi Britan-
norum Rex, nescio qua motus causa, aduersus Fran-
ciscum regem bellum suscipere decreuisset, quod præ-
ter multorum opinionem propterea accidit, quod
paulo ante Ardonium sub vnum Tentorium ambo
conuenerant, multis verbis vltro citroq; habitis: &
missis vtrinque muneribus, quæ omnia amicitia, &
beneuolentiæ signa esse poterant. Indixit bellum fa-
cta prius cum Carolo Cesare, qui nuper imperium
adis-

VENETORVM DVCVM

adierat societate, & fœdere: quod etiam Leo Pontifex, qui antea cum rege fecerat, est secutus. nō quod illorum studiosus esset: sed cum Urbini Imperium, quod tunc Franciscus Maria Dux insignis obtinebat, sibi assciscere cuperet, illud consilium ad eam rem commodum existimauit. ic̃to itaq; fœdere Caesar, huius belli imperium Prospero Columna ex Hispania nuper reuerso demandauit. qui Aconiam subito se contulit, quō Neapolitani regni praefectum etiam cum omnibus copijs venire iussit. Dum hac parantur, Lucretius qui tunc Mediolano praerat, regem de his rebus, quae in Italia mouerentur fecit certiore. quo nuncio rex admonitus, à Venetis petijt auxiliū: quod fœdere se daturos fuerant polliciti ad Mediolanense Imperium defendendū. missi sunt igitur à Senatu illuc Andreas Gritus, & Theodorus Triultius cum quingentis equitibus catasactis, & peditum sex millib. qui regi subuenirent. Lucretius cum quotidie magna à Columna copia pararentur, Parmam Bononia proximam, eius Fratre, & Federico Gonzaga, illuc missis nouo prasidio munivit: ne ab hostibus repente opprimeretur. Dum hac geruntur in Gallia Cisalpina, Lauretanus Princeps magni Principis Reip. curis, etate, & morbo grauiore confectus, ... Cal. Iun. diem obiit extremum, vir prudentia, fortitudine, iustitia, & patriae charitate insignis. praefuit annos XIX. menses VIII. dies XX. eius funus frequenti, & maestâ Ciuitate ad Gemellorum adem elatum est: laudauit pro concione Andreas Nauagerius vir generis nobilitate, honoribus, & eloquen-

Laureta
ni Prin-
cipis
mors.

eloquentia clarus: ipse in eodem Phano situs est.

ANTONII GRIMANI LXXV. VEnetorum Principis, vita per Syluestrum Girellum Vrbinatem.

LAVRETANO vita functo, in demortui loco 1521.
 cum Antonius Grimanus paulo ante cognita à Antonius
 Senatu eius vitæ integritate, ab exilio reuocatus, & Grima-
 procuratoria dignitate proximè ornatus, octauo Id. nus Dux.
 Iun. Princeps suffectus est. hic cum omni ætatis cur-
 su Reip, profuit. tum maximè, eo tempore, quo ab-
 fuit

VENETORVM DVCVM

**Prosper
Columna**

fuit à patria, cum tot bellorum procellis iactaretur. nam cum Romæ exularet, non secus Reipu. munera curabat, ac si illius legationem Senatus autoritate obiret, vsque adeo, vt non minus hic quàm Furius ille Camillus, dum in exilio esset, suis attulerit ciuibus adiumenti, ille bello hostes vincendo, hic pace recõciliando patriæ auxilio fuit. Huius tempore bellum, quod antea à Cesare indictum Gallis fuerat ob res Mediolanenses, quò copia iam pridem à Senatu in regis auxilium missa fuerant, confectũ est. Nam Prosper Columna, qui Caesaris exercitui præerat, cum suis & Leonis Pontificis quibusdam copijs, in vnum collectis, IX. Cal. Sext. Bononia est egressus, & cum Federico Gonzaga, Pontificis exercitus nuper designato imperatore, coniunctus, Parmam est profectus, atque vineis, tormentis, & omni armorum genere aggredi capit. Contra Galli summa vi, & quacunque arte poterant, hostem arcere nitebantur: cum diu, & sæpius pugnatum esset, tandem Hispani superantes in urbem dimicando sunt ingressi, In duas partes Parma diuisa est, quarum altera capta ab hostibus, in alteram qua munitior erat, Galli se recipientes, cum omni conatu eam tueri decreuerunt, factus de ea recertior Lutrecius per exploratores, suis opem ferre statuerat, cum Prosper à Pontifice obsidionem soluere, & Mutina, & Regio Lepidi, qua ciuitates tunc suo imperio parebant, succurrere iussus est: quo Ferraria Princeps cum exercitu venire nunciabatur, vt illas in suam vindicaret potestatem. Parma itaque relicta, ad
Pon-
ti-

Pontificis ciuitates defendendas maturauit: auxilio etiam commotus, quod à Lutrecio mitti dicebatur. quo factum est, ut Estensis ab incepto destiterit, & Columna Mediolanum tendere finxerit. quo Prospero itinere ingentem Gallorum equitatum Parmam Columna euntem forte deprehendit. quem fortiter dimicans, do tandem fudit, paucos tamē occidit, multos cepit, multos spoliatos dimisit. cū Hostianum peruenisset, Cardinalem Heluetium cum octo millibus militum Heluetiorum, qui à Casare stipendia acceperant, in Italiam ad eius opes augendas venire est monitus. cum itaque videret suas vires amplificari, contra hostium minui, Mediolanum post quadam praelia apud Abduam amnem facta, vbi pontem iacere finxerat, tandem inuasit. Ibi Andreas Gritus aderat cum exercitu à Senatu missus ad urbem regi conseruandam: qui simul cum Gallis acriter pugnando hosti resistebat. Sed cum numero essent longe inferiores Veneti, & Galli, retro tandem se recipere sunt coacti: ac sic superando Prospero vrbe est potitus: quam tamen mira arte, atque humanitate ab iniuria, & direptione seruauit: ne ciues contumelijs affecti, infirmioribus in Casarem animis essent futuri, & in Franciscum Sfortiam Ducem, cui ciuitas, & imperium restituendum erat. Galli multis suorum interfectis, rebus desperatis, amissa ciuitate omnes in vnum collecti discesserunt, Nouocomum confugientes, vnde triduo post in vltiorem Galliam recesserunt: praesidio tamen Nouocomi relicto. eò missi à Prospero Hispani oppidum oppugnantes tandem per-

VENETORVM DVCVM

deditionem à Gallis acceperunt & illud postea, vel
 quod ab oppidanis diu resistendo iniuriam accepisse
 sibi persuadebant, aut alia causa accensi prater
 Prosperi voluntatem sunt depopulati. Ad IX. Cal.
 Nouoco- Decemb. Nouocomo accepta ab Hispanis, & dire-
 mum diri- pta Cremonenses rebus suis timentes se illis dedide-
 pitur. runt nullum subsidium expectantes: quamuis eorū
 Cremona arx in Gallorum adhuc potestate esset. quare audi-
 deditur. ta qui Parmae regis nomine praerat Lutrecij frater
 illuc cum suis statim copijs est profectus, urbemq; &
 suis, & arcis tormentis, & omnibus, quibus poterat,
 viribus vrgeri cepit, summa vi à Gallis pugnaba-
 tur, & cum vtrunque permerentur, oppidani mise-
 ricordiam implorantes illis iterum Ciuitatem tra-
 diderunt. qua de re certior factus Columna, illuc
 cum exercitu se conferre statuerat, iamque Medio-
 lano cum Mantuae principe exierat, cum allatum
 Leonis Pō est Leonem pontificem Caesaris socium prid. Cal.
 tificis Decemb. diem suum obiisse, quamobrem aliud cepit
 mors. consilium, ac potius acquisita seruare, quam noua
 Parma de- acquirere constituit: Illis tamen diebus Parma Ca-
 ditur. sarianis se tradidit. In Leonis locum Adrianus ex
 Adrianus Flandria oriundus, cum in extrema Hispania esset,
 Pontifex. Pontifex maximus est susceptus VII. Id. Ian. vir a-
 tate doctrina, ac vite integritate grauis: qui prid.
 Cal. Septembris Romam Cas. Classe deuectus perue-
 nit. quiescit Italia nouo Pontifice magnum tamen
 res Christiana accepit detrimentum: nam cum Rex
 Turcarum Belgradum in Pannonia oppidū cepisset,
 cumque quotidie eius naues à Rodijs equitib. & eo-
 rum

rum classe infestarentur, ac precipuè Turciagens inde affligeretur, omnes eius vires illuc vertit. Magna classe, amplissimo exercitu in insulā deuēctus, urbem vallo, igni, sulfure, & omni tormentorum, et armorū genere inuasit: quam cum quinque, & amplius menses oppugnasset, duodecimo Cal. Iā. per ditionem accepit. ubi relicto presidio, paucis post diebus Bizantium reuersus est. Interea rex Gallorū, qui eius copias Mediolano eiectas grauiter ferebat, idq; sibi dedecori magno iudicabat, iterum in Italiam eius exercitum transire statuit: Heluetios ad sua vocauit stipēdia, unde duo & viginti millia scripsit armorum, quibus cū reliquo eius exercitu coniunctis, Lutrecij auspicijs, rem magno animo est aggressus. Missis itaque in Italiam his omnibus copijs, & cū Venetis confestim coniunctis, Heluetijs verò, qui antea Caesaris stipendia fecerant, à suis in patriā reuocatis, Mediolanum tentatum est. Prosper Colūna tantis hostium opibus quasi deterritus Mediolanum venerat, atq; ciuib. cuiusq; ordinis ad se vocatis, quid factū opus esse videretur sententias erat percontatus: varia ac diuersa erant hominum opiniones: magna tamen pars urbem relinquendam statuebat, cū eorum copia hostibus essent longè inferiores. Colūna copiosa oratione populum hortatus est, vt potius mori, quàm patriā relinquere, et hosti turpiter tradere vellent. His verbis accensi ciues eius consilium sunt secuti, vrbs vallo, & fossa, vt potuit, munita est, quatuor militum Germanorū millia intro accepta: omnis ciuiū multitudo ad arma instructa est, ac pra-

Rhodas
Sulimano
deditur.

Prosperi
Columna
oratio.

VENETORVM DVCVM

*rata sapius interdium, & noctu Prosper pugnam stimulauit, hostem adesse dictitans, vt hac re ciuitatis animos experiretur. cum omnes prompti conspecti essent, ac parati, fortiori etiam ipse fuit animo. Gal-
 lis igitur vrbe oppugnantibus, sapius certatum est, multis vtrunque occisis. Marcus Antonius Columna, & Camillus Triultius, qui tunc sub Lucretio mere-
 bant, ad vrbis infirmiora loca profecti exploranda, ab hoste tormentis sunt petiti, Triultius statim in-
 terfectus. Columna etiam paulo post cum Triultij cadauere ad Lutrecij delatus tentorium, est mor-
 tuus. necatis duobus claris ducibus, cum vidisset Lu-
 trecius nihil profici, quod ab arce, quae a suis teneba-
 tur, nullum sibi adiumentum esse poterat, qui pro-
 pter fossam, & vallum nihil inde iniuria hosti &
 detrimenti esset, discessit cum exercitu, semper ta-
 men hostem concitando: vt si fieri posset, ex vrbe ad
 pugnam traheretur. nihil consecutus, Casinum
 tandem concessit: qui locus ad impediendum hosti-
 bus iter Mediolano Parmam erat idoneus. Prosper
 quod ciuium animi essent firmiores, Franciscum Sfor-
 tiam Tridento acciuit: cui Caesar Mediolanense im-
 perium fuerat pollicitus. hic firmo equitatu, & pe-
 destribus etiam copijs, quas ex Germania accersiu-
 erat, & ad rei opportunitatem scripserat, Ticini-
 um est profectus. Columna noctu Mediolano cum
 exercitu egressus est, Sfortiam quoque Ticino iussit
 exire. quod is miro fecit silentio: ita quod per hostes
 transiens noctu, non est cognitus: cum illi suos esse
 ducerent, qui in excubijs essent. nec prius tamen
tran-*

*Francis-
 cus Sfor-
 tia.*

transisse compertum est, quàm Mediolanum est ingressus ex ciuitatis clamore, & plausu illi aduentum gratulantis. cum tamen Prosper Ticino timeret, illuc magnam Hispanorum manum, qui urbem tuerentur misit. quod etiam magna arte factum est, ut cum non longè ab hostibus transferint, non sint ab illis cogniti. Galli tandem eam urbem sunt aggressi: & summis pugnantes viribus, magnam muri partem tormentis diruerunt. ingens fuit vtrunque cades: tandem Prosper cum periculum esse videretur, suis subuenire statuit. cum omni igitur exercitu Mediolano egressus, Casinum pergit, ut inde paulatim accedens, Ticino auxilium ferret. Galli eius rei admoniti oppugnationem omittentes, se retro receperunt. Diuersa fuerunt inter exercitus pralia, multi vtrunque interfecti: quidam equites Veneti sunt ab hoste capti: tandem Bicocam proximum sibi locum vterq; exercitus est progressus, ut extremam fortunam experiretur. Columna hostes propè adesse conspiciatus, Franciscum Sfortiam Mediolano omnibus cum ciuibus, & quo posset auxilio, statim ad se iussit accedere: concurritur, fortiter certatur ab vtrisque. Sfortia aduenit cum triginta millibus armatorum: magno impetu hostem adortus, retro cedere coëgit: quamquam & ipse magnum suorum numerum amisit. Veneti duces, qui fortiter pugnauerant, cum audissent, res Gallicas inclinari, quos pro viribus adiuvauerant, suis omnibus copijs simul collectis, Mantuam concesserunt. vnde postea Abduam amnem transferunt. Prosper Gallorum reliquias persequi

VENETORVM DVCVM

**Laus ca-
pitur.**

statuerat, idque fecisset, nisi Germani, quorum magnam habebat manum, pugnare recusassent, se suis quarentes stipendijs fraudari hoc Galli perspicientes, hostium discordia freti, omnes in vnum coacti se Cremonam receperunt, urbem diligenter munientes, misso Laudem praesidio, ne ab hoste victoria elato opprimeretur. Columna victor Marignanum se recepit, ubi stipendijs persolutis militibus Germanis, & Mediolanensibus domum redire iussis, ipse cum suo exercitu Laudem concessit, quam magna vi adorsus, licet diu repugnantem, tandem capit, & diripuit, & Gallos omnes ferè confecit, & ciuitatem nouis & Casarianis magistratibus constitutis, disposuit, inde Piz Leonem Profectus, oppidum diruere statuerat, nisi opidani Laudis direptione commoti subito fecissent deditiōem. Eo rerum successu se contulit Cremonam, quam cum premere decreuisset, Cremonenses illum per legatos rogauerunt, vt per quadraginta dies concederet inducias his conditionibus, vt si eo temporis spacio ex Gallia à rege non mitteretur auxilium, ciuitas Casari traderetur, seruat a tamen arce, quæ in regis, non in eorum potestate esset: quod Prosper concessit, vt res maiores, quas in animo habebat, aggredieretur. Deinde Ticinium se recepit, ubi omnibus copijs vnà collectis cum Mantuano Principe, & reliquis ducibus, qui in consilium actiti fuerant, decreuit Genuam inuadere, quæ Gallicis partibus fauebat, illuc itaque omneis conuertit vires, & cum deditiōe obtinere non potuisset, tandem vi capit diripuit, & in

Cesa-

**Genua ca-
pitur.**

Caesaris potestatem redegit. Inde Lecum, & Cremonam exactis iam inducys, deditiōem accepit. Gal- **Cremona**
 li, qui in oppidis fuerant, in patriam sunt redire per **deditur.**
 missi, & Prosperi praesidio Nouariam vsque dedu-
 cti. Dum his molestys Galli Cisalpina affligeretur,
 & cum Veneti milites, qui socium regem, quoad e-
 ius fieri potuit, adiuuerant, illius rebus desperatis,
 in sua se loca recepissent, Grimanus Dux cum pru-
 denter, & iuste annum, & menses decem, dies duos
 Reip. praefuisset, annum agens. LXXXVIII. Non.
 Ma. fato naturaq; concessit, eius funus ad Gemel-
 lorum adem maesti ciues extulerunt. Laudauit pro
 concione Federicus Valaresius vir generis no-
 bilitate, & bonarum artium gloria in-
 signis, ipse in Antonij Phano situs
 est, non longe ab ara templi
 maxima.

V 4 ANDRE.

VENETORVM DVCVM
ANDR EAE GRITTI LXXVI. V E.
netorum Principis Vita, per Sylue-
strum Girellum Vrbinatem.

1523. **P**OST obitum Grimani Andreas Grittus, qui
Andreas bellis, quibus Respub. suo tempore vexata fuerat
Grittus omnibus interfuit, & praefuit, magistratibus, domi,
princeps. forisq, clarus, in eius locum XIII. Cal. Iun. est prin-
ceps ascitus. qui vt in omnibus Reip. muneribus, quae
antea obierat, prudēter, & fortiter se gesserat, ita in
summū locum vocatus singulari quadam gubernan-
di ratione excelluit. vbi non magis fortis fuit, quā
iustus,

*iustus, & patriæ studiosus. Forma corporis animi
 virtutem præferebat, ita, vt verè principatu digna
 videretur. Nec huius tempore Resp. caruit molestijs:
 quibus illa affecta est propter bella: quæ ob res Me-
 diolanenses Franciscus Gallorum rex gessit contra
 Hispanos: quibus cum Patres fœdus inierant, qui
 antea ipsum Franciscum sociũ habere tentauerant.
 Sed cum id consequi non potuissent, Casarem id cu-
 pientem, Adrianum Pontificem, Britannorum re-
 gem, & Mediolani Ducem sunt amplexi: nec hanc
 societatem Rex timere visus est. Sed ingenti exerci-
 tu conflato in Italiam mense Octobri, primo Gritti
 anno redijt: vt, si fieri posset, superioris infamiae la-
 bem nouis rebus elueret. Huc accessit mors Adriani
 pontificis: qui sibi aduersabatur, & Clemens VII.
 Nouembri mense in eius locum suffectus: qui primo
 tempore neutram partem sequi videbatur: nuncia-
 tore regis aduentu Senatus exercitum in Casaris au-
 xilium misit, ductu et auspicijs Francisci Mariae Vr-
 bini ducis. Quare commotus Gallus, qui Mediolanũ
 infesto exercitu iam cinxerat, inde se recepit. Hi-
 spani, qui Urbem Sforziae ducis nomine defende-
 bant, Venetorum opibus adiuti, magno impetu egre-
 diuntur: hostibus sunt obuiã, multa, & varia præ-
 lia committuntur: multi Galli repente petiti inter-
 imuntur, sæpe insidijs deprehenduntur, sæpe fun-
 duntur tormentis perculsi: tandem magno vulnere
 accepto, Italiam relinquere sunt coacti: bona pars
 in Galliam abiit: multi Nouariam se receperunt.
 Itaq; VI. Cal. Iun. omnis motus est sedatus, fuitq;
 V 5 eaestate*

VENETORVM DVCVM

ea astate Italia quæta. Hoc bello feliciter gesto Francis Maria, qui strenue se gesserat, totius exercitus imperator à Senatu est declaratus, & à Gritto Principe imperij insignia in ade Marciana de more accepit. Is cum Franciscus Rex iterum in Italiam rediret, ad custodiendos Reip. fines cum lectissimo militum numero missus est, additu illi de more legatis. Rex vero magnis opibus Mediolanum aggressus, illud non satis munitum, & omnia oppida, quæ ad illud imperiũ pertinebant per deditionem obtinuit: præter Ticinium, ubi Antonius Leua, vir rei militaris peritissimus, cum magna Hispanorum, Germanorum, & Italarum manu erat in præsidio, qui nullis conditionibus urbem dedere constituit. Illuc itaque ad XV. Cal. Nou. Rex cum omni exercitu peruenit, & urbem igni, sulfure, & quo cunque tormentorum genere cœpit oppugnare, duos, & amplius menses obsedit: multa & varia facta sunt prælia, interdum Galli, interdum Hispani vincebant, interdum æqua virtute pugnabatur, multi vtrinq; sunt interfecti. Tandem Hispani nouo exercitu Barbonij ducis, qui in eorum auxilium venerat adiuti. VI. Cal. Mar. ex urbe sunt egressi, hostem summis viribus petentes, ex altera parte Barbonius est adortus, concursus est, diu pugnatum, postremo Galli male dispositis ordinibus, quod res ex improviso acciderat, sunt fusi, & profligati. Rex & si diu se fortiter defendit, tamen æquo confosso tandem Neopolitani regni præfecto se dedere est coactus. Rex Nauaria, qui secum pugnabat, captus est, & Vasti Principi traditus.

multi

Mediolanum deducitur.

Franciscus rex capitur.

multi præterea Galli principes, & duces insignes Rex Na-
 cum rege captiui ducti. Ipse Genuam paucis post die uaria cap-
 bus deductus, & in Hispaniam ad Casarem, qui ita tus.
 per literas mandauerat, triremibus deuectus. Casa-
 riani milites Gallorum reliquis magnis sunt copijs
 infectati in Pedemontanam vsque regionem: Illi
 tamen citato itinere Alpes transeuntes, sunt serua-
 ti, Gallis ita profligatis cum nullum belli periculum
 esse rideretur, Franciscus Maria, Senatus autori-
 tate copias dimisit. Pridie Non. Quintileis Gritto Francis-
 principe nunciatum est Franciscum regem Caesaris cus rex v-
 sororem duxisse uxorem, & ab ipso rege custodia li- xorem du-
 beratam, & summo affectum honore in Galliam di- cit.
 missum duobus eius filijs pro rege obsidibus acceptis, Francis-
 quod & Duci, & Senatui letitia fuit, cum inde Ita cus rex
 lia quietem, et pacem fore sperarent. Hanc letitiam libera-
 perturbanit tristis nuncius paucis post diebus alla- tur.
 tus, Ludouicum Pannonia regem V. Cal. Sept. cum
 Turcis ad Histrum amsnem congressum, militum nu-
 mero longe inferiorem: ab illis fusum, exercitum Ludoui-
 totum ferè casum, ipsum regem fugientem in Pa- cus Rex
 ladem ab equo, quo vehebatur, forte colapso depres- Pannonia
 sum, & miserè mortuum. Hoc tempore Antonius moritur.
 Leua Mediolanum suis inuasit copijs Franciscum
 Sfortiam ducem Imperio spoliare statuens, quem in
 arcem profectum, & inclusum obsidebat. Quod
 cum Senatus audisset, molestè tulit, ac decreuit ob-
 fesso subuenire. Franciscus Maria igitur exercitum
 scribere iussus est, & Mediolanum proficisci, quod
 consiliū etiam Clemens pontifex est secutus: qui ut
 rebus Italiae consuleret, quas spoliato Sforzia impe-

VENETORVM DVCVM

rio vehementer perturbari sentiebat, illuc eius exercitum in auxilium misit: cui præfecit Guicciardinum Parmensem, & Guidum Rangonium. Huc accesserunt etiam copia Federici Mantæ principis. Urbinas Verona conflato exercitu Laudem primum contendit. quo & pontificis copia, & omnes socij conuenerunt, urbem cœperunt oppugnare, & ciuis cuiusdam opera adiuti, quàm primum ceperunt, & diripuerunt. inde concesserunt Marignanum: ubi de Mediolanensi oppugnatione actum est: à ducebibus dicta sunt sententiæ. Tandem consilium fuit, ut simul omnes rem tantarent. eò profecti, urbem fortiter premebant. Intro Borbomius, qui nuper ex Hispania venerat, cum Vasti Principe, & magno, ac firmo equitatu fuerat ingressus: quo auxilio Hispani opportune adiuti, maiore se animo defendebant: & tormentis hostes sæpius petentes à mœnibus arcebant. Illi itaque cum rem variatione tentassent, nihil proficientes, Marignanum se recipiunt. Sforzia quod annona caritate laborabat, hostibus arcem tradidit his conditionibus, ut ipse cum opibus suis omnibus, & comitibus incolumis abiret. qui statim egressus, ad sociale se contulit exercitum ad Urbinitatis hospitium: qui cum de inuadenda Cremona eotempore tractauit, quod maiori spectentandum propterea duxit, quod arcem ipse adhuc suo obtinebat præsidio. Illuc ergo Malatesta Balio cum octo millibus peditum missus est, & Iulius Manfronius cum magna equitum manu urbem arciter oppugnant. Coradinus Caesaris Dux insignis eotempore

pore Cremonam defendebat cum duobus millibus Germanorum, & magno etiam Italarum numero. facta est ingens vtriusq; cades. Iulius Manfronius, & Alexander Marcellus pugnantes sunt inter empti. Postea Vrbinas vniuerso exercitu, & graui impetu est aggressus. Coradinus hostis virtute deterritus, rebus desperatis urbem tradidit hac lege, vt Cremona milites inde suos educeret. Atq; ita Sfortia Cremona deditur. na est potitus. Breui tempore interiecto Georgius Fronspergius cū triginta millibus peditum Germanorum in Italiam venit. Aderat cum eo Nicolaus Varolus Cremonensis cum ducentis levis armatura equitibus: quamobrem Franciscus Maria, qui intra Venetorum fines redierat, & Camillus Vrsinus Vicentiam cum omnibus copijs Senatus autoritate sunt missi: apud Abduam delectus est habitus, vt cum necesse esset, omnes essent parati. Pontificius exercitus Parmam se recepit. Vrbinas fluuiū traiecit, in Mantuanum agrum vsque progressus: cum Germanis varia praelia commisit: nihil tamen memoria dignum factū est. Germani tandem in Parmensem agrum, vbi eos Borbonius expectabat, perueniunt. Ea tempestate Ascanius Columna Cardinalis, & multi alij ex eadem gente asscito Vgone Hispanici sanguinis duce insigni, vt res que in Gal- astus. lia Cisalpina gerebantur contra Casarem, turbarentur, multas copias contra Pontificem parare coeperunt. Id Clemens conspiciens sex millia hominū ad urbem praesidium conscribit. Vespasianus Columna, qui nouas cum Cardinale copias conflauerat, ad Pontificem

● Pontificem profectus, illas omneis in Neapolitanum regnum se missurum affirmat, idque fecit. Clemens metu liberatus exercitum dimittit, inde Vespasianus, & Hugo omni militum multitudine reuocata clanculum urbem ingrediuntur, Pontificis ades a-
 Clemens deunt, omnia diripunt. Clemens in Adriani molem
 in Adria- trepidè se recipit, agit cum Hugone, vt ex vrbe cum
 ni mole. omni militū manu discedat, se, quem habet in Gal-
 lia citeriore exercitum pollicetur dimissurum. Atq;
 ita Roma à tumultu erepta est. exercitus in Gallia
 statim dimissus, scribit Clemens nouas copias, in Co-
 lumnenses, qui in se insurrexerant, illas conuertit.
 eorum oppida diripiuntur. Illi contra, se defendunt,
 quantum fieri potest, propulsant iniuriam: Barboni-
 um cū exercitu accersunt, is statim aduenit, urbem
 Roma di- aggreditur pugnatur fortiter vtrinq;. Borbonius
 ripitur. primo ad mœnia impetu interficitur. Pontifex in
 Adriani molem iterum confugit. quò Cardinalium
 etiā pleriq; cōueniunt. Roma male munita capitur,
 ac diripitur, in omneis seuitū est; nec dignitatis, nec
 religionis est habitatio: tā sacra, quā prophana
 sunt violata, Vestales, & reliquæ virgines stupratae,
 multa pudicitie studio in Tyberim vltro demersa.
 Magnū ex eare Gritus capit dolorem, & vniuersus
 Senatus, nō solū quod Pontifex socius obsideretur, sed
 etiā quod ea ciuitas, quæ omniū gentiū, & populorū
 regina fuisset, tantū detrimenti eo tempore accepisset.
 Pontifex multis post diebus cum nullū auxilium
 expectaret, obsidione defessus, et coactus annone ca-
 ritate, quadringentis aureorū nummorum millibus
 se rede-

se redemit, ac tradita hostibus arce Urbem veterem concessit. Hoc tempore Franciscus. Rex à Cesare dimissus, & in Galliam magna suorum latitia reuersus, agre ferens superiorem ignominiam, nouum in Italiam mittit exercitum ductu, & auspicijs Lutrecij, qui Mediolanum versus primum sinxit proficisci, postea Ticinium contendit, ciuitas ab eo oppugnata tandem miserè capta est, ac direpta, & magna ex parte combusta, Is relicto Ticinij praesidio, per Flaminiam transiens in Neapolitanum regnū, vt illud regi acquirat, toto exercitu contendit, missus est cum illo à Senatu Camillus Vrsinus Dux, & Ioannes Victurius legatus cum terrestribus copijs. Antonius Leua, qui Mediolano praeerat, nactus occasionem ad Ticinium se confert recuperandum, quam ferè excisam, & mœnibus magna ex parte priuatam nullo negotio obtinet, deinde relicto praesidio Mediolanum reuertitur, missa sunt Neapolim etiam duae classes, altera Gallica, cui imperabat Andreas Doria, altera Veneta, cui primo Hieronymus Contarenus, postea Petrus Landus Imperator est datus. Monopolis à Venetis Duce Landoprimum capta, alia oppida tentata, quadam dedita, quadam Captu difficilia relicta. Neapolim, quò Hispani, & Germani, qui Romam depopulati fuerant se receperant, peruentum est. Ciuitas terra, mariq; cincta, multa fuerunt praelia, & terrestria, & maritima. Sed illud memorabile, quo non longè à Salerno Casaria. Casariana classis est victa à Philippino Doria, et de na classis leta, Hugo regni praefectus cum ingenti militum numero victa.

mero.

Doria.

**Manfredonia op-
pugna-
tur.**

**Pestis in
exercitu
Gallorū.
Lutretius
moritur.**

mero est interfectus. Ascanius Columna, & Vastus Princeps, & duces alij insignes capti. paucis post diebus ducum captiuorum opera, & autoritate Andreas Doria, qui Gallo militauerat, ab eo ad Casarem defecit: à quo Melphij principatu est donatus. hic post defectionem cum Venetis triremibus, quae Gallos socios defendebant, saepius tormentis quibusdam dimicauit: & quoniam neuter pugnam cupiebat, nihil, quod memoria dignum videbatur, gestum est. Hoc tempore Camillus Vrsinus à Lutrecio ad oppugnandam Manfredoniam cum magna armorum manu est missus: cui Aloysius Farnesius à Casare fuerat praefectus. diu machinis, & omni arte ciuitas tentata. Sed cum nihil proficeretur, re infecta discessum est, multis vtrinq; interfectis. magna fuit annona caritas in exercitu sociali, qui Neapolim premebat, & ingens pestis, ita vt maiori ex parte interierit. Lutrecius Gallica gentis Imperator cum multis alijs insignibus viris est vita functus. huius rei certiores facti Hispani, qui urbem tuebantur, hostem saepe aggressi infestabant, spoliabant, & occidebant: oppida quae amissa fuerant recuperabant. magna hostium calamitate multa Neapolitani Regni loca peragrarunt. nec prius destiterunt, quam Gallorum reliquiae inde recesserunt: & ipsi à Casare ad Florentinam expeditionem, Clementis Pontificis rogatu, sunt ire iussi: qui suas opes etiam omnes illuc conuertit, & ciuitatem diu obsidendo tandem per ditionem accepit, Alexandro Medice eius nepote Florentia ex fratre Florentini Imperij Duce declarato. Gallico deditur. exercitu Neapoli fame, & peste confecto, Franciscus

Rex

Rex alterum conscripsit, & in Italiam misit principi Sancti Pauli ductu, qui cum Francisco Maria Venetorum Imperatore coniunctus est. Antonius Leua, qui res Mediolanenses cum imperio obtinebat, duobus aduersarijs exercitibus perterritus, Mediolanum intra moenia se recepit, in Sancti Angeli oppido, quod antea defenderat, & Ticinij praesidio relicto: quae oppida à Venetis, & Gallis oppugnata magna Caesariae norum cade sunt capta, ac diruta, tria, & amplius Germanorum millia, quae Ticinij in praesidio erant, dicuntur occisa. Quo facto Vrbinas in Brixiensem agrum cum exercitu se recepit, Gallicus imperator Rioltam contendebat, cum ab Antonio Leua à tergo per insidias est petitus, & cum magna exercitus parte fusus, ac deletus, vix Guidus Rangonius cum sua militum manu Ticinium confugiens est seruatus. Hoc tempore ex Hispania Caesare Genuam deuecto, ex Germania eius iussu magna militum multitudo in Italiam prorupit, quod etsi à principio Italianis hominibus timori fuit, postea tamen in meliorem partem, res deducta est, quod non multo post pacem cum Francisco rege Caesar fecit, eius filijs, quos in Hispania obsides pro patre habebat, dimissis. Bononiam inde profectus est ad Clementem Pontificem, mittuntur à quo duos post menses v. i. Calend. Mar. est Coronatus. Tēpore non multo interiecto Mantuam profectus, summo honore exceptus, Federicum Gonzagam Mantuae principem Ducem nominauit, quod maiorum suorum contigit nemini. Ea tempestate Solimannus Turcarum Rex Pannoniam cum ingen-

Galli sunt
duntur.

VENETORVM DVCVM

Aloysia regina moritur. Solimanus in Pannoniam venit.

Venetorum Legatorum pietas.

ti exercitu inuasit, multa oppida capit, ac diripuit, plurimi interfecti, multi captiui ducti. Tandem Viennam omnibus est adortus viribus, quam diu frustra oppugnatam magno suorum numero amisso, ita vt milites ingenti comitum cade commoti ducum Imperio non parerent amplius, relinquere est coactus, Facta pace inter Gallos, & Hispanos regina Aloysia Francisci Regis mater nono Gritti anno V. Cal. Nouembris diem suum obiisse nunciata est. Cum res inter Christianos hoc tempore satis tranquilla viderentur, Sulimanus ignominiam apud Viennam superiore tempore acceptam grauius ferens, eo iterum cum omnibus suis opibus redijt. Sed cum in Germania magnum contra se conflari exercitum audiret, quo res suas redderet firmiores, ad Sarmaaiæ regem misit legatos, vt nouam cum eo amicitiam, & societatem iniret, ne illum quoque difficili bello hostem haberet, quod facile est consecutus. Veneti legati qui Bizantiæ erant, non sunt Solimanum ea expeditione secuti, sed discesserunt, cum ille Adrianopoli digressus est, affirmantes sibi non licere cum illo proficisci, cū in Christianos bellum susciperet, ne eorum calamitati assentiri viderentur. Caesar coacto ingenti exercitu non solum Germanorum, quorum res potissimum agebatur, quod malum erat illis proximum, sed etiam Hispanorum, & Italarum, Viennam contendit. Aperat Ferdinandus Ro. Rex eius frater. Pontifex Clemens illuc suas omnes conuertit opes. Andreas Doria, qui paulo ante ad Caesaris stipendia

die venerat, magna classe collecta sentiens Solimanum in Pannonia occupatum, in Peloponessum movit: Coronem aggressus vi capit, omnibus Turcis, qui in ea fuerant, occisis. Solimanus magnum contra se exercitum intelligens conflatum, & Coronem captam, rebus suis metuens, cum etiam peste, & fame eius exercitus laboraret, illam expeditionem reliquit. Micalogus, qui levis armaturæ equitum illius parti praeerat, & illis saepe excursionibus Christianorum fines infestabat, ab illis interceptus fusus est, ac deletus, alij ceciderunt, alij sunt capti, ipse periculum sentiens, cum ducentis equitibus ad exercitum confugit, Rebus infeliciter gestis Turca Bizantium reuertitur, quare Caesar in Italiam concessit, Mantuam summo honore, & plausu ingressus est, vbi multis fuit diebus magna ciuitatis letitia. Ludi varij generis sunt editi, quidam equites, quidam Comites, quidam Duces ab eo declarati, Multis post diebus decimo Gritti anno Bononiam, vbi Clemens etiam Pontifex & Veneti legati aderant, profectus est, de rebus Italicis actum, & novo foedere, et societate consultum, & confectum ad III. Calend. Mar. vt Pontifex, Caesar, Veneti, & reliqui Italiae Principes inter se socij essent: Italiam communibus omnium viribus tuerentur, & ad quaecunque motu commune auxilium esset, magna fuit ex eo Italiae Clementi letitia, quam auxit allatum ab Andrea Doria Corone Pontifex ne auxiliu, qui comeatu, armis, & milite Ciuitate moritur, obsidione laborantem adiunt, et pencliberauit. XI. Paulus Gritto anno IIII. Id. Sept. Clemens Pontifex est Pontifex;

Coronē
capitur a
Doria.

Micalo-
gus fan-
ditur.

*Alphōsus
Eſtenſis
moritur.*

*Pedemon
tanaregio
capitur.
Caſar in
prouincia*

*vita functus, in eius locum Paulus I I I. Romanus
Prid. Id. Oct. eſt ſuſſectus. Paucis poſt diebus Alpho-
ſus eſtenſis Ferraria dux etiam obiit. vir prudentia,
conſilio, & belli peritia clarus, & Reipub. iam pri-
dem reconciliatus. Erat eo tempore Italia quieſca,
ſed paulo poſt Franciſcus Gallorum Rex magno ex-
ercitu coaſto in Allobrogum fines mouit. Taurinum
primum captum eſt, deinde Pinarolum, & denique
totus ferè ille principatus. Quod cum Caſar cogno-
uiſſet, qui Neapoli tunc erat, ſe Romam contulit,
vbi à Pontifice, & Romanis honorificè exceptus eſt,
inde Senas poſtea Florentiam: vnde in Allobrogas
citato curſu contendebat. Cum Gallicus exercitus
eſt in Galliam reuocatus, is Foſſanum eſt aggreſſus,
& paruo negotio adeptus: inde in Prouinciam Do-
ria claſſe eſt deuectus. Cum nihil proficeret, quod
omnia firma erant, non paruo ſuarum copiarum de-
trimento diſceſſit. Florentini quorū libertas ab A-
lexandro Medice oppreſſa fuerat, mortuo Clemente
Pontifice, à quo Alexander fuerat adiutus, vertun-
tur in ſeditionem, libertatem ſibi priſtinam vindi-
care conantur: mittunt ad Caſarem in Hiſpaniam
legatos, vt Remp. liberā velit, rogant. nihil eſt impe-
tratum. In Affricam magnū exercitum claſſe tradu-
cit ad Tunetem recuperandā: qua ciuitas ab Oeno-
barbo Pirata capta fuerat, vrbe, & toto ferè regno
Caſar potitur, magna Chriſtianorum captiuorum
multitudine liberata. regi omnia reſtituit, indicto
illi tamen tributo, quod ſingulis ſibi annis penderet.
Sed dum in Affrica Caſar Bellum gereret: Franciſ-*

*Tanes re
ſupra-
tur.*

cus Rex in Italia novos tumultus excitauit, ductu,
 & auspicijs Guidi Rangoni, qui repentino conflato
 exercitu multa in Pedemontana regione oppida ce-
 pit. Genuam etiam tentare ausus est, sed frustra fu-
 it omnis eius conatus. illi namq³ Medices Caesaris
 dux suis est copijs aduersatus. Caesar compositis re-
 bus Affricanis expulso Oenobarbo ac fugato, in Ita Carolus
 liam redijt magno triumpho, & populi plausu Nea triūphat.
 polim est ingressus. Non multo post tempore Antoni-
 us Leua Dux prudentissimus, & Mediolani prae- Antonius
 ctus diem suum obiit. in eius locum Vasti Princeps, Leua mo-
 vir rei militaris peritus, à Cesare est ascitus. Ea tem ritur.
 pestate cum Paleologorum gens omnis intercidisset,
 eorum imperium Mantuano principi cognationis
 iure Caesar addixit. XIII. Gritti principis anno
 Venetias allatum est, idq³ verum postea à comproba-
 tum, Alexandrum Medicem Florentia Ducem à Alexāder
 Laurentio Medice eius familiari & necessario, pa- Medices
 tria libertatis studioso interfectum fuisse, in eius lo- occiditur.
 cum à Ciuitate Cosmus Medices adhuc adolescens
 est suffectus, qui primo sui Imperij tempore multas
 sensit molestias, tandem omnia sunt pacata, & ad
 ocium deducta. Quidam exules, qui à principio ciui-
 tatem sunt aggressi, facile sunt repulsi & fugati, a-
 lij interfecti, alij capti. Nec à Gallis, & Casarianis
 interea à bello cessatum est, sed in Pedemontana re-
 gione, & Mediolani finibus continenter bellatum:
 alter alterius cepit oppida. Veneti ab armis absti-
 nuerunt, nec vllius partes sunt secuti. Cū in Italia
 varia bella gererentur, adueniente vere Gritto &

VENETORVM DVCVM

Senatui nunciatum est Solimanum ingentem classem, & terrestres etiam copias parare nec quo moueret satis intelligi poterat, quamobrem VI. Id. Ma.

Hieronymus Pisaurus.

Hierony. Pisaurus classis Imperator est delectus, & magno Triremiū numero Curciram missus, vt Reip. consuleretur: Turcica classis Elleponto egressa Curciram vsq; progressa est, quod cum nunquam antea contigisset, patres cum Turcis non fidendum statuerent, alteram parare classem, quæ sinum Adriaticū

Veneti
duas clas-
ses habet.
Ioannes
Victurus.

tueretur, eo tempore, decreuerunt, hæc prouincia Ioanni Victurio est demandata, qui confestim Catharum missus ea loca diligenter est tutatus. Solimanus terrestres copias duxit in Macedoniā, quod classem etiam, quæ Idruntem versus profecta fuerat, venire iussit, hinc magnam armatorum manū misit contra Cyremios, quæ id accepit detrimenti, vt penè

Doria pre-
da.

omnes perierint. Andreas Doria eo tempore cum suis, & Pontificis, & Rhodiorum equitum triremibus in Sicilia erat, hic cum Turcicam classem ad Macedonia portus esse cognouisset, eò statim mouit, paucis post diebus duodecim triremes hostium longè à reliqua classe vagari certior factus, ad eas vertit cursum, quas consecutus, & præter hostis expectationem adortus, magno pralio factò, multis vtrinq; occisis, tandem omnes cepit, caleriores in Siciliam deduxit, grauiores, & ad cursum minus aptas igni mādauit incendi, quæ de re admonitus Solimanus grauitè ferēs ignominia Oeneobarbum iussit vt Doriā cofestim insequeretur, & cum eo si data esset facultas, confligeret, id cum incassum tentasset Oeneobarbus

barbus, non consecutus, Hyruntē versus direxit cur-
 sum, ad litus cum appulisset, ad octo equitum millia
 & magnū etiam peditū numerū, inter quos, multi
 ex Neapolitano regno fuerant, exposuit, qui illam
 regionem premerent castrum Turcæ magnaviten- Castrum
deditur
Turcis.
 tare cœperunt. Sed cum diu esset dimicatum incer-
 ta victoria, oppidani tandem exulum hortatione,
 & consilio ducti, illis oppidum dediderunt ea condi-
 tione, ut ipsi cum omnibus suis rebus abirent incolu-
 mes, magna fuerunt promissa, sed nihil præstitum,
 nec quicquam seruatum, alij statim interfecti, alij Turcorū
perfidia.
 in seruitutem redacti, cū nihil proficeret ibi Oeneo-
 barbus in Macedonia redijt, Venetam classem apud
 Solimanum accusant, quam in causa fuisse conten- Bellicaui-
sa.
 debat, quo minus res suæ feliciter cessissent, nam
 cum Pisaurus noctu Hydruntem nauigaret, in Tur-
 carum classem incidit ignarus, & recognita retro
 cessit, & Corciram redijt, id ille conspiciatus se ab eo
 consulto petiit censuit, ac propterea inde recessis-
 se affirmabat, hac re commotus Solimanus Reip. bel-
 lum inferre statuit: Corciram primum iubet ado-
 riri, exercitum, quem in Calabria habet reuocat:
 Duces, qui in Castris deditione fidem hosti non ser-
 uauerant, omnes illius iussu perfidia dant pœnas, ca-
 ptiui, qui in seruitutem ducti fuerant statim dimit-
 tuntur, ipse Adrianopolim se recipit, inde, ut decreue-
 rat, mittit Corcirā cum classe Oeneobarbū, hic VI. Oeneo-
 Cal. Sept. ad Insulā peruenit, loca cœpit vastare in- barbam
gesta in
Corcirā.
 cursuionibus, ædificia omnia incendere, & quoscunq; gesta in
Corcirā.
 poterat facere captiuos, missa sunt etiam eodē à So- Corcirā.

VENETORVM DVCVM

limano terrestres copia triremibus, & alijs nauigijs
 deuēcta: ad quinque & viginti millia hominum, gra-
 ues fuerunt Insula molestia: homines aut ferro occi-
 debātur, aut ducebātur captiui, pagi multi direpti,
Corcira li & magna ex parte combusti. Praerant Corcira eo
beratur tempore Simon Leo, & Aloysius Riua cum alijs duci
obsidione bus, & viris fortib. qui hosti fortiter resistebant, &
 ab vrbe repellebant. Turca verò cum nullo modo e-
 am obtinere posse sperarent, cum saepe tentassent, ad
 xiiii. Cal. Oct. inde recesserunt: Solimanus cum
 exercitu Bizantium redijt, in Ellef pontū classe etiā
 reuocata: sic Corcira obsidiōe liberata est. Quam ob
 rem Hierony. Pisaurus, & Ioannes Victurius classi-
 um Imperatores inter se sanxerunt, vt Pisaurus cum
 suis triremibus Scardonam se conferret ad urbē op-
 pugnandam: Victurius Iadram profectus, ea loca à
 Barbarorum incurſu tueretur: vterque suū munus,
 quoad eius fieri potuit, est obire conatus. Pisaurus
Scardona Scardonā adortus, fortiter dimicando expugnauit,
 capitur à & solo equauit, vrbi praefecto, qui Maurus fuerat,
Venetu. & olim Christianus, & alijs omnib. interfectis. Ia-
 dra aderat Gabriel Riua Veronensis, qui illuc Victu-
 rio profecto, quorundam consiliū secutus, cum Paulo
 Vendramino, Donato Cornelio, & Francisco Laure-
 tano triremium praefectis ad Briuiatium Turcarum
 oppidum expugnandum cum omnib. illorū cohorti-
 bus est profectus. ij primo impetu suburbia aggressi
 caperunt & diripuerunt, & direpta incēderunt: op-
 pidum sapius tentatū est, multi vtrinq; interfecti,
 sed cum nihil proficere nostri sibi videretur, inde ea
 de cau-

de causa recesserunt, ut Iadram redirent. Eo itinere à Turcis equitibus intercepti, magna ex parte sunt occisi. Gabriel rebus desperatis ipse cum paucis fugit: etiam Vendraminus, & reliqui triremiū perfecti nec viui, nec mortui vsquam sunt inuenti. Ingens erat Venetijs omnium mœror, quod nullo apparatu, & consilio proficeretur, nec minus reliqua omnis Italia commoueri videbatur, cum inde Christianum nomen & res Italica omnes inclinari viderentur. Quare Paulus Pontifex fœdus cum Casare, & Venetis & societatem faciendam curauit, quae omnes in Turcas, ut in communeis omnium hostes conspirabant, delectis belli Imperatoribus Francisco Maria Urbini duce, qui Terrestribus copijs, & Andrea Doria, qui naualibus praeesset: quibusdam tamen additis conditionibus, quibus vnusquisque suum obiret munus; nec dolus esse posse videretur. In hoc fœdere Rex Gallorum noluit esse, quamuis à Pontifice saepe est inuitatus, & ita dictum est, ut si ille forte postea ingredi vellet, statim posset. Is verò facta societate exercitum misit in Italiam, qui cum primum Alpes praterijt, Allobrogum fines vastare capit. Alba, quae non satis munita fuerat capta est, & quantum fieri potuit à Gallis munita. Aderat Vasti Princeps Asti, quod est oppidum Alba proximum, qui ad impetum Gallorum eò se receperat. Nihil ibi memoria dignum gestum est. Sed tamen Italia in quo tempore valde perturbata, cum impediretur, quo minus in Turcas idonei fierent apparatus. His temporibus Florentini exules multis co-

Gabriel
Riuu.

Fœdus no-
uum cum
Turcis.

X

s

acti

Alexan-
der Vi-
tellus.

actis vndiq; copijs Florentiam petere sunt conati. Sed cum illorum partem ad Montis murli loca esse cognouisset Alexander Vitellus, qui tunc Florentia aderat, nec adhuc omnem exercitum, qui Mirandula fuerat conflatus eò conuenisse intelligeret, omnibus suis opibus hostes petere decreuit: quos clanculū aggressus facile fudit, ac deleuit, alij occisi, alij capti, alij fuga sunt seruati: quidam in arcem se receperant, quam paulò post, & se ipsos Vitello aduenienti dedere sunt coacti. Quod tamen hac lege factum est, vt viui, & incolumes seruarentur. qui in custodiam accepti Florentiam quàm primum sunt ducti. Paulus Pontifex icto fœdere cum Cesare, & Senatu, cum adhuc discordia esset inter Cesarem, et Franciscum regem, quæ in causa erat quo minus in Turcicum bellum commodè incumberetur. Sed per inducias, quæ per tres menses factæ fuerant, & totidem postea prorogata eo tempore quiescerent, cupiens inter eos pacem esse egit, vt illorū vterq; Nicem Prouincia oppidum se conferret, quò ipse etiam est profectus. Diu de pace actum, sed cum fieri non posse videretur, inducias per decem annos prorogari. Paulus obtinuit, ipse eius classis, quæ sex & triginta triremium erat Imperatorē Marcum Grimanū Aquileia Pontificem designatum, declarauerat. Venetici cum antea per hyemem omnis eorum classis domum reuocata fuisset, maris imperium Vincentio Capello demandant, qui magno triremium, & omnium nauigiorū numero collecto se corciram primū confert, Hoc anno, qui quintus decimus Gritti principatus fuit,

Inducia
per Pon-
tificem.

fuit, à Principe, & Senatu Camillus Vrsinus, Iadram Dalmatiae urbem cum alijs ducibus, & magna militum manu missus est, à quibus Ostrouitia, quae in Turcarum potestate tunc erat, capta est, direpta, & cum multis pagis igni succensa? septingenti Turcae dicuntur à nostris ea expeditione occisi, quadraginta capti. Qui in ea re Christiani fortiter se gesserant, ab Vrsino & Aloysio Baduario, qui ibi aderat legatus, sunt laudati. Mense Iunio Oenoebarbus Cydon cretae oppidum cum classe appulit, cui praeerat Andreas Grittus principis gentilis. Magna militum multitudo egressa est e nauibus sine ordine, ut loca & oppidum popularetur, Sed cum ille urbem videret munitam, & Ioannem Maurum, qui Cretam vniuersam cum imperio obtinebat, in suorum auxilium cum exercitu venire intelligeret, milites celeriter naues conscendere iussit, duobus hominum millibus, & amplius in terram electis, qui à rusticis sunt omnes interfecti. Rhitimnam postea frustra concessit longè munitiorem, multaq; alia in insula loca tentauit. Sed vanus fuit omnis illius conatus interea cum Marcus Grimanus cum Pontificia classe Corciram peruenisset, Ambraciam primum tentare statuit, quo magno profectus animo suburbia cepit, ac diripuit, arcem munitam sentiens relinquere est coactus, & Corciram, ubi Capellus aderat, redire, eò peruenit etiam Andreas Doria prid. Non. Sept. cum quinquaginta triremibus, & alijs nauigijs optime instructis. ex tribus classibus vna facta est. quacentarum quinquaginta fuit numerus. Tunc à Doria tota

Camillus
Vrsinus.Aloysius
Baduari-us oenoe-
barbus in
uadit Cre-
tam.

ria tota

VENETORVM DV CVM

Alex. & der
Buldome-
rius.

Naues
capta à
Turcis.

rita tota classe perspecta, omnibus mandatum est, ut
vnusquisque esset instructus, ac paratus, ut ad tubæ
signum omnes Ambraciam peterent, quod paulò
post factum est. Sed cum Oeneobarbum cum classe
ibi adesse comperisset, nec eo tempore confligere
commodum esse duceret, se Leucadem recepit: quo
Turcica classis etiam venit, Alexandrum Buldome-
rium Venetum, qui magna naui praeerat, Turcae in-
uadunt, vndiq; oppugnant, hic se fortiter defendit
nullo vento, nulloq; alio auxilio adiutus. Doria, ad
quem vniuersa Christianorum classis imperium per-
tinebat, nunquam pugnare voluit, nec pugnandum
censuit, etsi ad certamen à Capello, & alijs saepe
hortatus est, ac rogatus, affirmans cum id commo-
dum viderit, officio non desuturum. Duas triremes,
altera Pontificia, altera Veneta hostiū ignara, cum
suos esse arbitrarentur, per noctem sunt capta, qua-
dam etiā naues onerariae commeatus plena interce-
pta Classes Christianorum noctu Corciram rediere?
Inde Andream Sirugum cum centum & quinquaginta
militibus, duabus triremibus, mittunt Pergā,
Venetorum in Macedonia oppidum, metuentes ne
ab hoste interciperetur, ij cum Oeneobarbum eò prae-
uenisse cognouissent, retro ad suos sunt reuersi, qua-
mobrè classium nostrarum imperatores disposue-
runt ordines, per dies quatuor omnes ad pugnam fu-
erunt parati, & instructi, triginta millia passuum
ab hoste seiuncti. Hoc tempore Oeneobarbus Chri-
stianam classem Catharum versus proficisci à qui-
busdam monitus, eodem ipse statuit contendere.

Cum

Cum Ericusam peruenisset, adificia omnia succendit. Postea Aulonem iter dirigens ingenti tempestate correptus, & grauius agitat magnum capit detrimentum, sexdecim naues dicitur amisisse, florentissima militum indoles interijt aquis obruta. His diebus Franciscus Maria Vrbini dux, qui ex sedere Imperator in Turcas publice fuerat delectus, cum Venetijs esset, in grauem incidit corporis agri- tudinem, quae vehementer commotus Pisaurum est cus Ma- subito deuectus, ibi XII. Cal. Noue. diem obiit ex- ria mori- tremum. Eius corpus Vrbini est delatum, & ho- tur. norifice in diua Clara situm. funus Venetijs etiam ad Gemellorum adem est elatum Gritti principis, & Senatus praesentia honoratum: Laudatus est à Laurentio Contareno, viro generis nobilitate, & eloquentia claro. Guidus Vbaldus illi successit haeres non solum imperij, sed etiam paternae virtutis, & Veneta Reip. beneuolentiae. Grimanus, Doria, & Capellus cum omni classe Castrum nouum, Dalma- tia oppidum, quod in Turcarum potestate erat, ag- gressi VI. Cal. Nou. vi coeperunt, duae arces, quae op- pido erant proxima, sunt nostris dedita his conditi- onibus, vt qui Turcae essent in illis, certa pecunia redimi possent, arma, & res quacunq; victori quam primum traderentur. Hac victoria parta hyeme ad- ueniente, tres classes domum rediere. Gritus verò princeps, cum quindecim annos, menses septem, dies octo summa prudentia Reip. praefuisset, annum agens quartum & octogesimum VI. Cal. Ian. fato, naturaq; concessit. eius funus maesta & frequenti Ciuitate

VENETORVM DVCVM

*Ciuitate ad Gemellorum adem est elatum. Lauda-
uit pro concione more maiorum Bernardus Naua-
garius, vir generis nobilitate, & eloquentia infig-
nis, ipse ad Francisci Phantum situs est.*

PETRVS LANDI LXXVII. VENE-
torum Principis Vita, per Sylue-
strum Girellum Vr-
binitatem.

1539.
Petrus Landus. **P**ETRVS Landus patre Ioanne claro magistra-
tibus viro, matre vero Istriana, qua ex Fosca-
ra familia fuit oriunda, optima femina ortus est.
qui ve

quirit nobilissimos, & optimos pareotes sortitus,
 & ab illis diligenter est educatus, ita honestum vi-
 ta cursum, & Reip. valde vtilem instituit. Hic post
 humanitatis studia, quibus optimi ingenij puer non
 mediocriter pro aetate est imbutus, patre amisso, an-
 num agens sextum decimum mercaturæ, & nauig-
 ationi, qua Veneta nobilitas non parum adiuuari
 solet, se tradit, cui per annos aliquot operam de-
 dit. Nec tamen eo tempore literas pratermisit, sed Petri ado-
 illis usq; adeo est delectatus, ut siue Venetjs, siue lescentia.
 alijs in locis esset, siue iter faceret, siue nauigaret,
 libros semper comites haberet carissimos, & discen-
 di gratia aliquid perlegeret. Factus itaque merca-
 tura, & nauigationis satis peritus, cum & morum
 optima, indoles, & corporis forma, & honeste ar-
 tes illum apud omnes redderent gratiosum, & elo-
 quentior, & Reip. utilior esset, amicorum defensi-
 onibus se dedit, & à nobilitate postea forensium
 causarum patronus est delectus, quod Patricijs tan-
 tum viris eo tempore dabatur. Annuo hoc munere
 nondum perfecto, petitionem iudex XXXIII. suæ
 ætatis anno magno ciuitatis consensu est creatus.
 Quod cū per ætatem consequi non posset, pro eius ta-
 men ingenij acumine, et modestia singulari, aduoca-
 tores cōmunis, ad quos respertinebat, censuerūt ad-
 mittendū. quia quod ætati negabatur, id sapientiæ,
 & optimæ voluntati videbatur concedendū. Factus
 deinde ordinū praconsultor, qui magistratus ad Se- Pracon-
 niatū referendi de rebus tantū maritimis ius habet, sultor or-
 Ut igitur in iudicialibus causis optime se gresserāt, dinum.
 ita in

VENETORVM DVCVM

ita in Reip. administratione fuit prudentissimus, rerum forensium vsu summopere adiutus. Defendebant illis temporibus ordinum praefectores causas, quibus ipsi intercesserant, ad quadraginta virale consilium: vbi cum saepius dixisset, non mediocrem ex eo gloriam esse adeptus. Duxit uxorem Mariam Pascolicam: ex qua Ioannem, & Franciscum filios suscepit. Bassanum praetor profectus, ita se gessit, ut vehementer à malis timeretur, à bonis coleretur, in iure dicendo prudens, & iustus haberetur, & esset. Domum reuersus à principe, & patribus est laudatus. Triremibus deinde quatuor, quae ea tempestate singulis annis Alexandriam mittebantur mercibus honesta, praefectus, ea nauigatione, quod & natura duce ad bene agendum erat pronus, & gloria cupidus, & eius rei satis peritus, eo munere ita functus est, ut omnibus propè, & nautis, & mercatoribus gratus fuerit. illud etiam illi praeter cetera laudem auxit, quod cum nauigationis peritus esset, & di periti a nauis, quae uehebatur, forte fortuna terra pronauigationis. xima in magno esset periculo primus ipse solus periculum senserit, & rebus quamprimum consuluerit. Aerario deinde praefectus patribus, & omnibus fere ciuibus adeo satisfecit, ut in senatum paulo post sit asscitus, Cum iam in omnibus magistratibus, quos antea gesserat, vir optimi consilij esset cognitus, & ad rempu. administrandam accommodatus, hinc nauali praeficitur: quippe qui ad eam rem aptus, & iam pridem peritus videretur, quod rebus maritimis non solum interfuisset, sed praefuisset.

isset, vbi triremes multas construxit, publica vero pecunia magis parcēs quā in sua, Foras vero materi ei causa, quae componendis nauibus erat necessaria profectus, & multis laboribus, & varijs defessus incommodu, in grauem incidit aegritudinem, quā cū totos quatuor menses laborasset, vix tandem conualuit. Hoc tempore cum Pannonum regina Vene-^{Pannonia} tias, vt urbem augustissimam inspiceret, & quae in^{regina.} ea sunt, memorabili à spectaret, forte venisset, & honorificentissimè excepta, discendenti duas triremes senatus commodi, & honoris gratia illi decreuit, quibus in regnum reduceretur, & Petrum Landam, quod prudens, humanus, & rerum peritus esset, qui eam deduceret, misit, qui ita regina fuit gratus, vt prater peculiarem eius temporis gratiarum actionem, quoties ex illo regno aliquis se Venetias conferret, quod illa sciret, Petro salutem dicere suo nomine mandaret. Salinarum procuratione accepta, quae erat Comitij demandata, eam Reipub. operam nauauit, vt magistratu optimè gesto construendarum adium augustissimarum, quae nunc germanis mercatoribus locantur, ei prouincia sit commissa, & breui in signe opus perfectum. Declaratus deinde praefectus continētis (quae magi-^{Continētis} stratus cura est) oppidis prospexit accuratè, multa^{is} praefectio munitiora facienda curauit, vsque adeo vt postea in^{sultor.} eundem magistratum saepius sit reuocatus. Fauentia^{Fauentia} deinde praeficitur, quae ciuitas paulò ante in Ve-^{prae-} netaurum potestatem venerat, vbi cum prudenter, tur Lan-^{prae-} & iuste imperaret, & ius diceret, multi ex urbibus dus.

I finitimis,

finitimis, et si eius imperio non cogeabantur parere, iustitiam tamen, quae clarus erat, nomine commoti ad illum causas suas iudicandas deferrebant. In patriam illo redeunte Faentini eius discessum graui-ter ferentes, quod carminibus, & magnis testati fuerant querelis, ad Senatum, miserant legatos,

Petri Lan quibus ut iterum sua ciuitatis Lando daretur guber-
di diligen natio, cum illis gratus esset, rogabant, quod profecto
tia. nisi leges prohibuissent, fuisset impetratum. Vene-

tias igitur reuersus indicto à Iulio. II. Pontifice ma-
ximo, à Maximiliano Caesare, & Gallorum rege Ve-
netis bello, exercitus, qui in Flaminia conflabatur
legatus à Senatu est delectus, ubi cum oppida arces,
& omnia loca, ut res postulabat, diligenter tuere-
tur, & auxilia, & comeatum, quoad eius fieri pos-
set, ille compararet, premia pollicendo illis, qui stre-
nuam Reip. operam nauassent, ubi suspitio militum
perfidia esset diligenter inuestigando, tandem cen-
turionis cuiusdam, & militum eius nomen delatum
est, qui hostibus studebant, & res Venetas prode-
bant, qui statim crimen confessi meritis sceleris pe-
nas dederunt. Postea omnibus sibi commissis copijs
Rauennam collectis, milites varijs laboribus, &
quibusdam dimicationibus fictis quotidie exerce-
bat, ut cum opera precium videretur, omnes essent
paratiores, & ad pugnandum aptiores, eos promissis,
& gloria proposita excitando, oppidis auxilia
mittendo, quaequanquam exercitus pontificius erat
copiosus, atque fortis, sua tamen diligentia tutatus
est, & Reip. conseruauit. Cum verò mandasset, ut

quidam

quidam milites, qui Fauentia erant, hostem ex altera parte adoriruntur, eo cōsilio, ut ipse ex altera in Pralium petum faceret, re patefacta aditus, qua qui Fauentia Venetorū veniebant milites erant transitori, ab hostibus cū pontificis est interclusus, & propterea non est quod volebat. Petrus consecutus, cū hoste tamen aliquamdiu dimicauit, cum vero se voto frustratum videret, quod auxilium statutum nusquam apparebat, & fortuna magis hosti, quā sibi fauere videbatur, & si pauci utrinque fuerant desiderati, tamen cum numero hostium longē maiore vinceretur, Rauennam intra mœnia se recepit, eamq; urbem, & reliqua Reipu. loca magna etiam hostium strage fortiter defendit. Eo tempore Venetus exercitus, qui in Abdua Glarea erat, ducum discordijs, qui illi praeerant, à Gallis victus est, atque fusus. Quare omnes Ciuitates Venetorum ciuitates, quae in Gallia Cisalpina erant Venetorū statim fecerunt deditionem. Quo vulnere perculsi Gallis deduntur. patres in Pontificis gratiam redire studuerunt, ut cum hostes essent pauciores facilius esset cum illis negocium, mandarunt itaque Lando ut Rauennā, & omnes alias vrbes, atq; loca quae in Flaminia habebāt, Pontificio imperatori traderet, ita ut milites Flaminia ciuitates, & omnia armorum & tormentorum genera retineret, quod etsi facere studuit, hostes tamen non solum Pontificis res omnes, verū etiam magistratus per vim retinuerūt. Nec petro pepercissent, nisi celeriter nauim conscendisset, portuq; Rauennati fuisset egressus, In patriam reuersus quod prudens, & rei militaris erat peritus, praefectus continētis est declaratus.

VENETORVM DVCVM

quo magistratuſapius fuerat antea honeſtatus, & multas ad patres, & graues habuerat orationes, & tunc plures, & grauiorẽs, cum Reſpu. periculum a-
dire videretur. Senatus verò cupiens bello tandem finem imponere, & à tot, ac tantis moleſtijs, quibus erat deſeſſus, ſe liberare, illum legatum ad Caſarem decreuit, qui cum illo de pace ageret, cū proficiſce-
retur, & iam tridentum perueniſſet, ibi recepit Cardinalem Crucenſem, qui Caſaris nomine de hu-
iuſmodi pace acturus in Italiam veniebat, quem Landus cum conueniſſet, prudentia, & humanita-
te ſibi, & Reipu. beneuolum, & amicum reddidit, & ad negocia tractanda facilem, ita vt ſingularem
quendam amorem illi Crucenſis oſtenderet, & de-
niq; verbis ſuauiſſimis, & humanitate eſt inductus, vt
Pacis con- pacem faceret eã lege, vt vrbes, quæ Venetis bello
ditiones. fuerant ablatae, illis omnes reſtituerentur excepta
Verona, quam tamen aliqua impenſa paulò poſt red-
dendam ſe curaturũ affirmabat, Quæ conditio et ſi
Reip. aliquam iacturam afferre videbatur, certè fue-
rat accipienda, vt poſtea ex his, quæ ſecuta ſunt ma-
la perſpectum eſt, cum videretur Senatui in eare
mora fore vtilis, & Crucenſis Romam deducendus,
vbi pacem faciliorem, & meliori conditione futu-
ram ſperabat, Petro mandauit Crucẽ ſi ſuaderet, vt
inde diſcederet, & iter inſtitutum perſequeretur,
Landi cõ- & quanquam Landus per literas Senatum hortaba-
ſilium. tur, vt ibi pacem vellet, vbi iam facilem videbat, pro-
pterea quod Roma per ſummæ authoritatis viros, et
Reip. inimicos, qui eã rem poſtea erant tractaturi,
& in

& in sententia, quam initio dixissent, permansuri
 pacis cōditiones facile turbari poterant, ut postea fa-
 ctum est, tamen in eadem patres opinione prestite-
 runt, & illi, ut eadē faceret, rescripserunt. Is igitur
 quemadmodū à Senatu mandatum fuerat, Cruensi
 ut Romam se conferret, persuasit, cum itaque Romae
 res ageretur, multorum legatorum ars, ut callida cō-
 siliapaci fuerunt impedimento, & omnes illae, quae
 antea fuerant propositae conditiones, sunt postea ne-
 gatae, alijq; principibus suis diligentes videri cupie-
 bant, alia q̃ Venetum nomē habebant odio, alij alia pedimen-
 de causapacem, quo minus fieret, impedire conabā-
 tur. Illa legatione quia multa incommoda perpeffus
 est, & molestias, domum reuersus in grauem corpo-
 ris morbum incidit, quo per multos dies laborauit,
 cum tandem propē conualuisset, non tamen satis fir-
 mus, ad regem Gallorum legatus est delectus, quam Landi &
 ille legationem cum adhuc esset corpore imbecilli, et gritudo.
 infirmo, nec tanti itineris labores ferre se posse spera-
 ret, adire noluit, cum eam ut patriae dignitas postu-
 labat, obire se non posse intelligeret. Interiecto non legatus
 multo tempore, cum illum prater eius voluntatē vel proficiscē-
 lent patres Romam, ut eodem munere fungeretur, tur-
 mittere an Pontificem, multa proposita si negaret
 legationem demandarunt. Romam igitur profectus
 industria, & naturali quadam humanitate multos
 Reip. amicos comparauit, pontificem vero ita sibi, et
 patriae beneuolum, & rerum, quas tractabat, studio-
 sum reddidit, ut quicquid ab eo postularet, id omne
 facile, & quamprimū impetraret, eo tempore dum

VENETORVM DVCVM

exercitus Venetus, qui erat apud Vincentiam à Cæsaris copijs fuisse victus & quorundam vel perfidia, vel negligentia fusus, ac profligatus, cumq; multi qui antea Venetis se amicos esse profitebantur, se hostes aperte ostenderent, Landi opera, & auctoritate Leo Pontifex Maximus, qui Reip. plurimum, & obesse & prodesse poterat, amicus & longe quàm nunquam antea beneuolentior factus est. Itaq; cum Ne apolitani regni prefectus, contra Venetos cum magnis copijs venturus esset, Pontifex Landi rogatus egit, spe pacis proposita bonis conditionibus, vt retro redierit: qui si forte, quod antea statuerat, perfecisset, magnum sibi periculum Senatus impendere intelligebat. Decreuerat eodem tempore Pontifex Hispaniarum decimas Cæsari, quæ illi ad bellum gerendum magno adiumento esse poterant, Lando auctore, qui id patriæ detrimento maximo esse sentiebat, si hostis pecunia auctus fortior fieret, decretum illud statim est à Pontifice abrogatum, quin etiam impetrauit Petrus, vt Romæ, & in alijs Pontificiis locis milites plurimos conscriberet, & Reip. compararet, & cum tantis pecuniis, quæ ad stipendia satis essent, non haberet, ab eodem vt sibi ex eius aulario decem millia nummorum aureorum suppeditarentur, obtinuit, quod tamen Leo clam fieri, nec aliquo modo a quoquã sciri volebat, vtq; tutius res procederet, Lando non Venetis id concessum statuebat, quibus pecunijs magnum militum numerum tunc collegit & remp. quæ misere opprimebatur magnopore subleuauit. Ea legatione egrotauit sapius, cum initio nō
satis

Leo Pontifex fauet Venetis.

Leo Pontifex adiuvat Venetos pecunia.

satis firmus eò profectus esset, nec propterea patriæ
 nauare operam destitit, sed dies, ac noctes, quando
 ita res patriæ exigebant, lectica vehabatur ad Põti-
 ficem, tandem vero frequentibus & varijs valetu-
 dinis molestijs defessus, & quod cælum illud sibi no-
 cere sentiebat, Senatum, vt in patriam redire per-
 mitteret, rogare coactus est, quare impetrata Pon-
 tificem discessurus salutauit, & discessus sui causas
 exposuit, qui vt illum vehementer diligebat, quod
 multis argumentis testatus fuerat, ita eius disces-
 sum moleste ferre ostendebat, vt nisi cælum illi ad-
 uersum esset, eius legationem perpetuam se cupere
 affirmaret, tamen sibi gratum esse salutis eius habere
 rationem. Cum verò hortatus esset illum Ponti-
 fex, vt aliquid à se peteret, quod libenter id se factu-
 rum profiteretur, rogauit Petrus vt eius patriam,
 quæ vita erat charior, sibi perpetuò commendatam
 haberet, & illi quoad eius fieri posset, & quoties-
 cunque occurreret, opem ferret, quo nihil sibi grati-
 us esse posse, aut iucundius: cum id se facturum pro-
 mitteret, & instaret Pontifex, vt aliquid aliud po-
 stularet, idem, quod prius Petrus semper rogauit.
 Illo Venetias redeunte scripsit Pontifex ad Senatũ
 de eò literas, quibus hominem valde laudabat, & si
 salutis eius consulendum duceret, se à Senatu di-
 cebat fuisse petiturum, vt illum Romæ etiam inpo-
 sterũ esse, si nõ Reip. at sua certe causa permitteret,
 q̃ eius consilium, quo sæpe in rebus suis vsus fuerat,
 sibi vtile, & fidum esse sentiebat. Domum tandẽ re-
 uersus, in collegium decemvirale statim est ascitus,

VENETORVM DVCVM

Landus
in decem
viratum
afficitur. cui collegio præsuit eo anno sapius, ubi iustitia, & grauitatis nomine clarus extitit. Paulo post gubernator vectigalium comitijs declaratus, qui magistratus summis ciuibus demandari consuevit, adeo diligentem patriæ operam nauauit, vt in consiliariorum collegium, postea sit cooptatus, qui magistratus principi perpetuo assistit, nec quicquam ad senatum referri solet, quod non prius ad hoc collegium deferatur. Hoc munere perfecto Patauina ei pratura est demandata, ea Ciuitas tunc sicariorum, & latronum plena, & à variorum generum aduenis scholasticis veluti nauis fluctibus vexata, tali gubernatore indigebat: Quare Landus urbem ingressus, his malis occurrendum statim duxit, primum suo edicto pœnam illis statuit, qui arma gestarent, quique rixas, & turbas huiusmodi concitarent, eos qui deliquissent mulctando, alios admonendo, alios reprehendendo, alijs minitendo, alios puniendo, illam audaciam breui tempore compefcuit, nec cuiusquã amicitia illum commouebat, nec nobilium virorum authoritas, nec aurum, quò minus iustus esset. Fures fugiebant Sicarij, & alij homines perdit, aut ab vrbe discedebant, aut supplitij metu continebantur. Sedatis igitur seditiõib. expulsa audacia quiescens cepit esse ciuitas, is vero colebatur à bonis, à malis timebatur, ac de eo, quæ ille vix optasset, prædicabãt, nemo bonis amicior, nemo malis infestior. In patriã reuersus præconsultor consilij quamprimũ, & deinde consiliarius designatus: & quod diligens erat, & optimè consultor. mē consulebat, in dies maiorem laudē, & authoritatem

tem sibi comparabat. His temporibus cum procurator in de mortui locum more maiorum aliquis esset deligendus, ille etiam, et si propter aetatem est praeteritus, multis tamen suffragiis est honestatus, quod aliàs illi postea sapius contigit. Mortuo Antonio Grimano principe, parum abfuit, quin ipse in eius locum sufficeretur. Classis deinde Imperator designatus summo ciuitatis consensu, propter bellum, quod erat aduersus Casarem in Histriam primum, Landus & postea in Dalmatiam deuectus, quæ necessaria impera-
erant illis regionibus parauit, sui commodi oblitus, tor clas-
omnia ad publicam vtilitatem referendo. Corciram sis.
profectus sex triremes Venetas militibus, commeatu, & omni praesidio ferè priuatas repperit. Quod cum prater sententiam illi accidisset, grauius tulit, ac molestius, quàm iudicasset, sua tamen diligentia effecit, vt paucis diebus instaurarentur, expectans, quotidie à Senatu sibi mandata, vt ad aliquod honestum facinus gerendum illius consilij iussu, & auctoritate proficeretur. Paucis autem diebus interiectis, cum Venetijs annonæ caritate laboraretur, in Venetijs
Siciliam nauigare iussus est. Vnde quàm maximam caritas
posset, frumentivim in patriam comportandam cu-
rararet, quod quanquam propter bellum iam cum
Casare inceptum, & quod frumenti exportatio erat
vetita, difficile fieri posse videbatur, atque ipse ita
ad Senatum scripserat, tamen vt partibus pareret,
quod honestissimum putabat, rem tentare est ausus. Vtq; eius Insulae populos sibi, & Reip. conciliar-
ret, eo tempore, cum occasio permittebat, se illuc

VENETORVM DVCVM

iudei cuiusdam Pirata persequendi causa venisse dicitur, quem antea fugauerat, & tres illius biremes, quæ in fuga fuerant tardiores cœperat, quod Siculis etiam vtile, & gratum fore non ignorabat. Quod Iudeus eorum ora maritima maxime esset infestus. Is rumoribus excitatis Augustam oppidum Insulâ munitissimum, & frumenti plenum peruenit. Incola, quamuis ad morem gerendum illi erant parati, quod eius aduentû sibi profuisse sentiebant, & Iudeum inde expulsam gaudebant, tamen Casaris edicto pœnis constitutis impediri se asserebant illi eo tempore frumenta vendere, quod sibi ob beneficium ab eo acceptum, molestum esse affirmabant, cum cuperent, quam possent referre gratiam Iterum Lando contendente, et sibi illis opus frumentis dicente, quod commeatus classi iam deesset, illis qui fruges habebant bono animo esse iussis, arte inducti sunt, ut illi obsequerentur, & magnam frumenti copiam precio tamen constituto, & statim per soluto traderent. Quod Petrus nauigijs quibusdam ea de causa Corcira acceptis Venetias portari iusserat, Corciram ipse reuertens ea navigatione duo ex his nauigijs tempestate iactata Idruntam sorte sunt appulsa, & frumentis omnibus spoliata, quæ quamquam diligenter tentatum est, ut restituerentur, tamen nullo modo haberi poterant. Reliqua nauigia Venetias perueniunt. Is vero Corciram profectus cœpit milites, & remiges cum triremibus exercere, ut ad pugnandum, cum opus esset, & celeriter nauigandum parati essent. Classem vero ut necesse videbat

Landi
ars.

bat ad maris aditus disponebat, ubi prae donum peri-
 culum esse sentiebat. Itaque eius opera & diligen-
 tia nauigationem Venetis, & socijs tutam reddidit,
 & quam diu maris Imperium tenuit, optimè con-
 seruauit. Quaecunque frumenta vnde cunque habere
 poterat, Venetias misit, multa nauigia que aliò fru-
 ges deuehebant, cum patria indigeret, in illam ire ^{Landus}
 iussit, impositis militibus, qui mandata persequi co- ^{pius in pa-}
 gerent, Si forte mercatores ad alia loca cursum di- ^{triam.}
 rigere tentassent. Multis diebus Corciræ moratus
 Senatus mandata expectans, cum diu ibi esse non
 opus fore duceret, orientis oræ Reip. loca visere de-
 creuit. Zacynthum Insulam primum profectus est,
 Deinde Naupliam Pelloponesi, Candacem Cretæ
 oppidum, ubi quæ necessaria esse cognouit diligenter
 effecit, oppida & arces comeatu, militibus, & alijs
 rebus muniuit, socios bono animo esse iussit. Can-
 dace Corciram Senatus literis tandem est reuoca- ^{Petrus}
 tus, ut inde in Apuliæ expeditionem proficisceretur ^{Landus}
 instauratis Corciræ triremibus, comeatu & reli- ^{in Apuliâ}
 quis, quæ necessaria erant ad bellum paratis, Mo- ^{proficis-}
 nopolim Apuliæ oppidum se primum contulit, ut vel ^{citur.}
 vi, vel deditione eam caperet, quæ ciuitas conspecta ^{Monopo-}
 classe optime instructa, & Imperatoris fama com- ^{lis dedi-}
 mota deditionem fecit, ubi positis præsidjs, & ma- ^{tur.}
 gistratibus ritè constitutis satis fecit ciuibus, eosq;
 consolatus est, qui rei nouitate commoueri vi- ^{Nola}
 debantur. Quo tempore Nola etiam, ac Pulig- ^{Puligna-}
 nanum se dederunt. Quibus eodem modo con- ^{rum Bru-}
 sulit. Inde Brundisium concessit. Quæ ciuitas dusiam
 eisdem

VENETORVM DVCVM

eisdem rebus permotus statim se Lando tradidit. Ha-
 bet hoc oppidum arces duas, alteram, quæ mari im-
 minet altera, quæ est incontinenti satis munita: fa-
 cta ciuitatis deditioe, Petrus ducum suorum con-
 silio, eam, quæ continentem spectat tormentis, &
 omnibus belli molibus oratione prius eius militibus
 inflammatis, fortiter est adortus. Altera vero hys
 conditionibus cum Lando, pepigerat, vt capta illa
 quæ primo loco oppugnabatur, se quàm primùm de-
 deret. Idem Hydrus Calabria vrbs se facturam pa-
 cta fuerat, cum igitur Venetus fortiter arcem oppug-
 naret, eamq; iam omni defensione ita priuasset, vt
 aut se dedere cogeretur, aut omni spe destituta ex-
 pugnaretur, Senatus literæ Petro sunt redditæ, qui-
 bus mandabatur, vt missa ea oppugnatione, Neapo-
 lim quàm primùm in auxilium Gallorum Regis na-
 uigaret, cuius exercitus ea tempestate eam Urbem
 Duce Lutrecio oppugnabat. Petrus, quamquam eâ
 oppugnatione inuitus relinquebat, cum ad exitum
 iam res deducta esset, tamen pluribus eodem exem-
 plo literis acceptis, Senatui, vt æquum erat, paren-
 dum statuit. Sed quoniam classis comeatu indige-
 bat, Corciram prius venire necesse fuit, quod iter
 tribus diebus factum est, ibi commeatu, & alijs, quæ
 classi necessaria videbantur, celeriter comparatis,
 mandata patrum est executus. Neapolim itaque
 profectus Urbem obsidere cœpit, & tormentis cre-
 bris oppugnare, cum ex altera parte Gallorum ter-
 restribus exercitus adesset. Iis laboribus defessus in gra-
 uem corporis ægritudinem incidit, nec tamen offi-
 cio deerat.

Landus
 Neapo-
 lim pro-
 ficiscitur.

cio deerat, omnia ut sciret curabat, quae agenda e-
 rant, statuebat, nec nullum vita periculum adire
 recusabat, ut quod ei rei utile esset, perficeret, &
 urbem si fieri posset caperet. Multis diebus in ea ob-
 sidione consumptis, comeatu indigere cepit, quem
 quamvis Petrus Pisaurus Venetorum Legatus apud
 Lutrecium pollicebatur aliquo se modo suppeditatu-
 rum, nunquam tamen quicquam effectum est. Is
 vero quanquam alienis regionibus res egre fiebat,
 tamen in dies sua diligentia classi comeatum, &
 alia, quae opus erant, comparauit. Itaque milites
 suos Reip. conseruauit, et si Gallicus exercitus fama
 vehementer laborabat, & propterea etiam peste, &
 alijs morborum generibus, quotidie adeo corrumpen-
 batur, ut viginti millia hominum, & amplius in-
 terierint, atque etiam Lutrecius imperiator exerci-
 tus, & multi alij duces Gallici sanguinis insignes
 obierint. Eatenuspestate Andreas Doria, qui regis
 stipendia sua classe, quae sexdecim erat triremium,
 merebat, à rege desciiuit ad Caesarem. Quare Lan-
 dus, & reliqui Venei Duces, inopinata illa de-
 fectione, & foeda peste commoti, Neapolis obsidio-
 nem soluere constituerunt. Sed cum Gallicam classem Neapolis
 sem belli sociam, quae duodecim triremium erat, ser- soluitur
 uare cuperet, & Doria ad Isciam Insulam, ut Galli- obsidione.
 cas triremes caperet, se recipisset, illam suis trire-
 mibus sunt comitati, donec tuto in patriam redire
 posse existimarunt. Nec timuit Landus Doria clas-
 sem, et si numero nauium suae aequalis esset, & rei
 maritimae ille haberetur peritissimus, & ad redi-
 tum

VENETORVM DVCVM

tum sibi occurrere posse existimare poterat. Ea nauigatione quamuis serò omnia facta sunt propter Gallos, qui quadam prius scire volebant, quam discederent, quod nisi factum esset, Doria fortasse aliquid mali esset passus. quoniam Landus in Prochyta insulam, quæ in Tusco iacet mari, antea nauigare, & eum præuenire destinarat, tres tamen biremes, Doria classem sequebantur sunt capta. Quod fuit valde gratum Gallis ducibus, regi gratissimum, & ab eo valde laudatum, vt ad Senatum scripsit Sebastianus Iustinianus apud regem tunc legatus. Cum retro Landus cum classe reuerteretur nauim ingentem, & duo nauigia minora frumento, & rebus bellicis honesta cepit, in quorum altero erant trecenti Hispani, qui in Libiam mittebatur. Ea prada fuit opportuna, & classi valde accommodata, cum earum rerum eo tempore indigeret. Adueniente Hyeme cum non amplius classe esset opus decimo octauo mense sui Imperij Petrus in Patriam ex Senatus consulto est reuersus, cum optimi Imperatoris officio functus esset, præsertim quod classem conseruauit, milites, & remiges in officio semper continuit, nec in socios ab illis quicquam iniuste factum est, nec inter se furtum, aut illud scelestum facinus perpetratum, mare à praconibus ab eo liberatum, & tutum conseruatum, quousq; ille imperauit, ita quod nullum nauigium est amissum, nec mari, nec terra, quò ille profectus est, quicquam detrimenti Respub. capit. Hoc nomine igitur Venetias reuersus, domi ad Reipub. gubernationem est reuocatus,

**Landus
capit bi-
remes.**

**Landi
authori-
tas.**

tatus, cum foris illam sapienter administrasset. & quoniam triremium, & rei maritima peritus verè censebatur, & satis exercitatus, nauali est præfectus, vbi vt erat omnibus in rebus curiosus, ita quod erat sui muneris est diligenter persecutus. His temporibus Patauina ciuitas in magnam scelerum omnium licentiam est deducta, & quotidie malum videbatur augeri, idque ex penuria rei frumentariae potissimum nasci putabatur, adeo vt plebs fame & furore concitata annonam, & reliquas fori merces depopulari cœperit. Quare magistratus ad Senatum dederunt literas vt tanto periculo occurreret, & ciuitati, quæ huiusmodi morbo laborabat, quàm primùm mederetur. Lando itaque cum Laudus ad id idoneus esset, & ab illa Ciuitate vocaretur iterum pratura iterum demandata est, pœna statuta si prator, prouinciam suscipere negaret ea lege, vt decem diebus præteritis Patauus esset, quo citius periculo occurreretur. Et quoniam res difficilis esse videbatur, præter lictores, qui pratoribus dari consueuerunt, sexaginta milites illi pro corporis custodia sunt additi, data pecunia pro stipendio. Patauium igitur statuto tempore à Senatu ingredienti magnus ciuitatis applausus factus est, summis adolescentium, & puerorum, et omnis ætatis hominum vocibus, iustitiæ & pauperum patrem illum appellantium, ramos arborum gestantium prælatitia, omnibus ferè ciuibus obuiam honoris gratia profectis, & benigne pratorem excipientibus. Is statim ciuitati cœpit prospicere; quæ necessaria erant statuere.

rē

VENETORVM DVCVM

**Landi no
men.**

rei frumentaria, qui mali potissima causa videbatur, consultum est, fures, & sicarii fugere, omnium propè malorum hominum cessauit furor, itaque ciuitas quàm primùm quæta facta est. quæ in re præter præclaras actiones suas, optimo suo nomine, quod clarum erat, est valde adiutus, tantum potest viri grauis authoritas. Cum itaque ciuitatem in summum ocium reuersam vidisset, cum ad huc sine vicario, & iudice rerum capitalum esset, quos propter celeritatem protectionis parare non potuerat, vt patriæ æri parceret, cum in eo non opus esse intelligeret, milites non conduxit, pecuniam acceptam eo nomine Reip. restituit. Hac prætura præter iustitiam quam prætulit in rebus iudicandis, in frumentorum procuracione prudens, & pauperum studiosus merito est existimatus. Magnam frumenti copiam diuitum auaritia absconditam, suo diligentia inuenit, & vendi iussit, præter reliqua memoria digna prudentia exempla, quidam ciuis, qui frumenta se habere dissimulabat, cum tamen multa abscondisset à prætore amicè inductus est, vt anulum, quem gestare consueuerat, sibi spectandum daret, quoque domum diuitis clanculum misso, vt fidem faceret, quasi ab illo mitteretur, qui gestare erat solitus, non paruam frumenti copiam per lictores à diuitis ministris impetrauit, reddito annulo diues reprensus est à prætore, qui cum posset egenti non ferret opem ciuitati. Quamobrem cum per vniuersam Italiam summa annonæ esset caritas, eius diligentia factum est, vt Patauium, quod miram videbatur,

tur, frumentis pro temporis iniquitate abundaret. Petro Patauij adhuc ius dicenti cum prædones sapi- **Petrus Lā**
 us mare infestarent, & Turcica classis, qua conflari **us impe-**
 dicebatur, etiam timor fieret, maris imperium est **rator.**
 iterum illi mandatum pœna statuta, si negotium re
 pudiaffet, cum re vera propter aduersam valetudi-
 nem, qua sæpe affligebatur, id onus subiret inuitus.
 In patriam itaq; propterea reuocatus à plurimis ci-
 uibus Patauinis est deductus, magnis populi vocibus
 illum laudantis, ac iustitia, & pauperū patrē appel-
 lantis. Dū classē Veneti parant Daniel Rainerius
 diui Marci procurator diem suum obiit, & in eius lo- **P. Landus**
 cum Landus est successus, dum autem classi toto ani **Procura-**
 mo incuberet in grauiorē morbū incidit, vsq; adeo, **tor.**
 vt de salute eius sit valde dubitatū, quamobrem nō
 potuit quod statuerat reip. officium præstare, in eius
 propterea locum alter est delectus, qui maris impe-
 rium susciperet. Cū diu agrotasset tandem conua-
 luit, ad gubernationē præcōsultor factus, rediit pro-
 curatorio muneri etiam incubens accurate, cum au-
 tem Andreas Gritus princeps decessisset, Landus **Petrus Lā**
 magistratibus domi forisq; optime gestis clarus, in **us prin-**
 demortui locum summa ciuitatis latitia successus **ceps.**
 est XIII. Cal. Febr. etatis vero suæ LXXVII.

Hic propter bellum, quod cum Solimano Turca-
 rum rege iam pridem gerebatur, imperiū incommo-
 dorum, & molestiæ plenum suscepit, eo anno cū Dra-
 gutus Rais Turcico sanguine pirata classē satis fir- **Dragutus**
 mam haberet ad Ericusæ aquas, & quacunque na- **Plarata.**
 uigia per id mare transentia inuadaret, id sensit

. . . VENETORVM DVCVM . . .

Franciscus Pascoligus Veneta classis praefectus, qui Corcira erat, quinto itaq. Idus April. triremem illuc explorandi potius, quam pugnandi causa misit, ut si quid inde periculi immineret, Reip. consulere. Cum vero praefectus triremis istius ita ad hostem accessisset, ut tormentis illum petere ausus fuerit, cumq. ad classem quae Corcira erat, postea redire properaret, antenna ventorū vi sunt fracta, quare ab hoste paruo negotio captus est. Postridie eius diei Pascoligus mane oriente sole, quatuor triremes eodē prae-terea misit, quibus praerant Hieronymus Zanus, Marcus Carolus Contarenus, Franciscus Grittus Veneti, & Antonius Vitalis Pharianus, quae à Pirata tanto impetu sunt repulsa, ut proximo litori appellere sint coacta, qui in illis fuerant omnes fuga sibi consulētes seruati sunt, praeter Grittū, qui cum duabus triremibus captiuus ductus est, reliquae igne ab hoste iniectae sunt cōsumptae, quae de re certior factus Senatus cum antea Gasparem Picionum cum centū & quinquaginta militibus Catharū mittere decreuisset, quos ille iam quatuor nauigijs imposuerat, statim sententiam mutauit, & re noua admonitus nouum consilium cepit: illum igitur non Catharū amplius, sed Corciram maiore quodam nauigio cū militibus nauigare iussit, quo ea ciuitas per ea tempora tutior esset. Hoc ipso anno fuit sūma annona caritas

Caritas annona. non solum agrorum sterilitate, quae fuit per vniuersam fere Italiam, verum etiam quod cum mare esset clausum propter bellū, frumenta nec aduehi ex Asia, poterant, nec à Carolo Quinto Ro. Imperatore, qui societa-

*ſocietatem cum Venetis eo bello inierat, et omnis ge-
 neris annonam, & alia omnia, quae vellent ex ſuis ro-
 gnis pollicitus fuerat, ſuggeri poterat, cum ea quae
 habebat non ſibi ſatis eſſe viderentur. Quare cum ea
 calamitate ciuitas premeretur, & ſocij eodem malo
 laborarent, Senatus Laurentium Grittum Andrea
 deſuncti Ducis filium ad Solimanum miſit, vt cū eo
 de pace ageret, iſque potiſſimum propterea miſſus
 eſt, quod cū Bizantijs natus eſſet, ibique à puero edu-
 catus, Turcarum mores, & ciuitatis illius inſtituta
 optime nouerat. Iſ ſtatim proſectus, et ſi pacem per
 ſe non impetrauit, illud tamen obtinuit, vt eò poſtea
 Veneti Thomam Contarenum Legatum mitterent,
 qui de ea re maiore authoritate ageret, ſed antequā
 hic proſciſceretur, Grittus præmiſſus eſt, qui Solyma-
 no nunciaret Venetorum Legatum breui aſſuturū.
 Hiſ temporibus cum Veneti in eo bello Paulum Ter-
 tium Pontificem Max, & Carolū Caſarem habuiſ-
 ſent ſocios, oppidum in Dalmatia Caſtrū nouum no-
 minatum Turcis ademerant ea lege, vt oppidū Ve-
 netorum eſſet. Caſariani vero milites cum ſimul cū
 Venetis oppidum ingreſſi eſſent, illudq; de popula-
 ti, ſuperbia elati, & auaritia capti, inuaſerant Ve-
 netos, & opima prada ſpoliauerant, quod cum ani-
 maduertiffet Vincentius Capellus Veneta claſſis
 Imperator grauitè, moleſteq; tulit, cum vero mul-
 tis verbis cum Andrea Doria Caſariana claſſis Impe-
 ratore rem indignam eſſe affirmans, & præter ſocie-
 tatis fidem conqueſtus eſſet, nihil profecit, cum vr-
 bem petiſſet, vt Venetorum nomine cuſtodiret, ſe de-*

Hispano-
 rum per-
 fidia.

VENETORVM DVCVM

**Castrum
nouum
captum.**

**Thomas
Mocen-**

**Laurentij
Gritti
mors.**

xit velle periculoso tēpore tueri , promittens postea traditurū, tria millia Hispanorū praesidiū introduxit, qui Caesaris nomine oppidū custodirēt. Oenobarbus vero, qui eo tēpore Turccia classi imperabat, eā ignominiam agre ferens quod se maris imperium obtinente, Solimanus huiusmodi oppido priuatus esset, cum magnum postea militum numerum vndiq; coegisset, urbem terra, mariq; cinxit, & oppugnare capit, diu vario Marte pugnatum est, plurimi ex Turcis sunt ea oppugnatione desiderati, tandem Hispani et si virtute erant superiores, numero tamen sunt victi, oppidum igitur amiserunt, & cum ingentem hostium numerum occidissent, ipsi omnes ferè sunt interfecti. Hoc tempore Vincentius Capellus, qui classi praeerat, cum in grauem aegritudinem incidisset, Senatus consulto reuocatus est, & in eius locū Thomas Mocenicus suffectus. Contareus vero qui delectus fuerat legatus, Bizantiū est profectus, cū Solimano de pace acturus, dum autē in itinere esset Venetias allatum est Laurentium Grittiū, qui Bizantiū illum expectabat, Epidimia morbo correptum diem suum obiisse, qui vt erat vir summi ingenij, & Reip. valde utilis, ita vniuersam ferè ciuitatem magno moriens moctore affecit, praesertim quod eo potissimum tempore mortuus esse videbatur, quo patria eius opera maxime indigebat. Interea Vassil Marchio, Dux in Italia eo tempore insignis, qui Mediolano praeerat à Casare Venetias missus est, vt Venetos in societate retineret, timens, quod in animo habebant, & iam decreuerant, ne pacem cum Tur-

cis

cis facerent, venit prater ea vir magna authoritatis à Francisco Gallorum rege missus, ut eos, si fieri posset, in societatem suam ascisceret, ut mos est regum sapientissimorum, qui tunc res suas tutas esse verè existimant, cum ceteros principes, & claras Respub. sibi favere sentiunt. Ambo honorificentissimè sunt excepti, ut à Venetis fieri consuevit, sed cum aliquot dies Venetijs essent morati, discesserunt, nihil alter contra alterum adepti. Thomas vero Cõtarenus, quem Bizantium profectũ diximus, ut de pace tractaret, domũ redijt re infecta. Castro nouo itaque ab Oeneobarbo in Turcarum potestatem recepto, ut retulimus: Gaspar Picionus, quem iussu Senatus Corcyram venisse diximus, ab Alexandro Cõtarenò classis praefecto, & Stephano Theupulo, qui tunc Corcyra praerat tribus triremibus, cum suis militibus Zacynthum missus est, ut oppidum illud tueretur. Interea Veneti nihil, quod ad pacem pertineret, prater mittebant, miserunt itaque Bizantium Aloysium Baduarium Legatum non sine munibus ad Solimanum, ut si fieri posset, pacem conficeret, quae multis diebus intriectis tandem ea conditione facta est: ut Veneti Epidaurum, et Naupliam, quae in Peloponesso sunt vrbes, Turcae admitterent, quod propterea factum est, ut populo Veneto, & omnibus ciuitatibus, quae Veneto parent imperio, quae penuria & bello laborabant per ea tempora, consulere-
retur: Ea Hyeme, qua hac Bizanti per Baduariũ agebantur, magna pauperũ hominũ multitudo Buriano Torcello, & alijs locis suburbanis Venetias famis

Aloysius
Baduari-
us.

VENETORVM DVCVM

**Venetorū
charitas
in paupe-
res.**

causa confluxerat, multi patres familias, cum coniungibus, & liberis insidentes cimbis dies ac noctes vitam trahebant à pretereuntibus victum quærentes, ad misericordiam ciuium confugientes, cum omnis reliqua alendi seratio iam defecisset, quare commoti patres (quæ charitas Venetorum est) id hominum genus omne ad diui Lazari Xenodochium miserunt, & publico sumptu, quousque ea fuit calamitas pascendum curarunt. Huc accedebat ducis clementia, & summa charitas, qui in omnes, & pauperes præsertim semper optimo fuit animo, & sua apud patres hortatione & authoritate plurimum proficiebat, cum vero pauperibus ita Veneti consuluissent, eorum res quoque foelicius in posterum successerunt. Secundo Petri Landi ducis anno Carolus Caesar ex Germania in Italiam venit exercitu satis firmo, cuius aduentu multi rebus suis initio timebant, sed cum eius consilium cognitū esset, Italia omni metu liberata est. Huic Veneti quatuor legatos honoris causa miserunt, constructis illi in Veronensi agro eorum iussu super Athesim amnem pontibus, qui præter multorum opinionem ex Italia statim discessit in Hispaniā Andrea Doria triremibus deuēctus, ubi cum ingentē classē parasset, exercitumq; fecisset firmiorem, in Africam traiecit, vt ea oppida maritima, in quæ Piratæ recipiuntur, & Hispaniā sæpe vexant, & per id mare transeuntes christianos homines sæpe prædantur, si fieri posset caperet, & negotiatores nauigātes huiusmodi periculo liberaret. Sed fortuna, quæ rebus dominatur, optimo cōsilio aduer-

uer-

uersata est, nam cū iam Africa litori appelleret, tē-
 pestas statim orta est, qua diu agitat us amissis vnde
 cim triremibus, & alijs nauigijs multis, in Hispani
 am se recipere coactus est. Proximo vere Venetijs nū
 ciatum est Solimanum classem ingentem compara-
 re, nec quo illam missurus esset, satis erat explora-
 tum, illud tamē quod res erat, omnes existimabāt,
 cum Carolum Casarem hostem haberet, eò bellum
 conuersurum, alij aliud timebant, patres vero, & si
 cum Solimano pacem habebant, tamen vt reb. suis
 consulerent, satis firmam Clāssē ipsi quoq, instrue-
 re, & suo tempore emittere statuerunt, cui prefece-
 runt Stephanum Theupolum virum optimum, & sa-
 pientissimum, & qui superiore bello cum Corcyra
 praefuisset, & fortiter se gesserat, & illud oppidum
 ab Oenobarbi Turcica Classis Imperatoris impetu
 Reip. conseruarat, qui accepto imperio mare dilige-
 ter tutatus est, piratas multos cepit, quos Vscoscos
 nuncupant, qui ex Dalmatia quibusdā montib. &
 locis difficilibus erumpentes, in eos, qui id mare trā-
 seunt, impetū facere solent, spoliare, interficere. Eos
 itaq, Stephanus oēs, qui capti fuerūt, laqueo cura-
 uit suspendendos, prater puerū quendā, qui per eta-
 tē visus venia dignus à morte est liberatus. Turci-
 ca Classis Liparam Insulā, & alia quadā Caesaris
 voca, & nauigia parua crudeliter pradatā, & Massi-
 liam vsque transuectā, cum tamen nihil quod laude
 dignum foret, effecisset, tandem Bizantiū reuersa
 est Theupolus etiam tuto iam mari Hyeme adue-
 niente Venetias à patrib. reuocatus est, fuit postea

Stepha-
 nus Theu-
 pulus.

VENETORVM DVCVM

**Paulus
Pontifex**

ciuitas quæta reliquo Landi tempore, & quanquam ardebat bellum inter Casarem, & Franciscum gal-
lorum regem, & ab utroque legationib. & promif-
sis sollicitabatur, nullã tamen illorum conditionẽ ac-
ceperunt, quod consiliũ Paulus Pontifex maximus
etiam secutus est, vt neutra partem sequeretur, et-
si vterque illum sibi studere iudicabat, hinc factum
est, vt Italia satis quæta fuerit. Sexto Landi anno
magistratus auditorum nouissimorum primo de-
ligi cœpit, quibus minores peregrinorum causæ com-
mittuntur iudicandæ. Castrum, quod apud Venetũ
portum illius tempore captum fuerat, magna ex-
parte edificatum est. Is vero cum annos sex, menses
nouem summa fide, & patriæ charitate Reipu. præ-

**Petri Lan-
di mors.**

fuisse III. Id. Nouemb. diem suum obiit. Eius fu-
nus ad Gemellorum adem frequens ciuitas extulit:
Laudauit pro concione ad populum more maiorum
Michael Barocius vir præter generis nobilitatem,
Philosophiæ, & liberalium artium cognitione insi-
gnis, Ipse ad Antonij fanum situs est: Cuius sepulch-
rum marmoreum, Iustitiæ fortitudinis, ac pruden-
tiæ simulachris ornatum in sacello Dei paræ virginis
ab se viuente non procul à Ianua Templi maxima
constructo. ac dicato, conspicitur. In de, mortui locũ
Franciscus Donatus humanitatis eximia vir, & a-
mœni ingenij, & ad promerendam ciuium suorum
gratiam comparati, Octouo Cal. Decembris

sub vesperam, mira omnium con-
sensu princeps declara-
tur.

VITAE

VITAE ET RES GESTAE. 185

VITAE SERENISSI-

MORVM PRINCIPVM VE-

NETORVM.

FRANCISCI DONATI,
MARCI ANTONI TRIVISANI,
FRANCISCI VENERII,
LAVRENTII PRIVLI,
HIERONYMI PRIVLI,
PETRI LOREDANI,
ET
ALOYSII MOCENIGI.

PER HEINRICVM KELLNERVM

PATRITIVM FRANCO-

furtensem.

Z 5 FRAN.

VENETORVM DVCVM
FRANCISCVS DONADVS
DVX. LXXVIII.

1545. **M**ortuo Lando, ciuitas Franciscum Donatum, virum eloquentē, ducali dignitate honorauit. Sub eius principatu Guidobaldus Urbini Dux à Senatu Reip. copiarum gubernator constituitur, Venetiasq. accersitus, Imperatoria insignia, in aede D. Marci, per manus principis, magno vniuersi populi applausu & congratulatione, more maiorum illi tradita sunt.

Carolus Aurelianensium Dux, Francisci primi Gal-

Gallorum Regis filius minor natu, qui ad libera-
 dum patrem, obsidis loco, cum fratre Francisco, in
 Hispaniam, missus erat, ibidem immatura morte
 extinctus est: Eum nonnulli veneno sublatum cre-
 didere: Eiusq; obitus nouis tumultib. inter Carolum
 Casarem et Franciscum Regem causam dedit

Carolus
 Aurelian:
 Dux mo-
 ritur.

Hac etiam tempestate Cenetenses ad Senatum
 de Cardinalis Grimani ipsorum Episcopi insolenti
 atq; iniusto imperio questum venerunt, Venetamq;
 clementiam implorarunt: Quae res Patres mouit vt
 Ceneta tēporalis dominij ius Cardinali auferrent,
 & ad se, (sicuti centum ab hinc annis in libera Se-
 natus potestate fuerat,) reciperent. Comitys igitur
 eam ob causam habitus, Iacobus Surianus prator Ce-
 neta creatus est, qui ingenti illius populi letitia &
 ap. Plausu, nomine Senatus Veneti, in ea ciuitate ad-
 ministrationem suscepit. Cardinalis Grimanus inde
 vehementer commotus ad Pontificem quarelam de-
 tulit, Venetosq; grauiter accusauit, effecitq; vt tan-
 dem Veneti in Pontificis gratiam, abrogato priore
 Decreto, Cardinali pristina iura Cenetensium re-
 stituerent, etsi non diu ea voluptate potitus sit, nam
 paulo post restitutionē impetratam ē vita excessit,
 vir secularib. quam sacris rebus aptior, In ipsius lo-
 cum Michael à Turre Vtinenſis Ceneta episcopatu
 adeptus est. Maphaeus Bernhardo vir patritius, qui Maphaei
 opib: & fortunis primus in ciuitate erat, maximq; Bernhar-
 in omnib. totius orbis emporijs negotia tractabat, p. Maieſta-
 duelliois reus eo tēpore publicē proclamatus est, et o- tis Reus.
 Et iduū illi cōstitutū, ad obiecta sibi crimina diluēda:

Verum

Verum ille, iudicium declinans, cum duob: famulis ex vrbe profugit, & Rauennam sese contulit, Inde q, per insidias educus, à trib: sicarijs crudeliter iugulatus cadauerq, eius Venetias delatū est. Nec tamē id factum Senatui adeo placuit, quin prēmia etiam publico edicto, ijs promitteret, qui cadis in Bernhardum commissa authores nominassent: Compertum igitur est virum quendam militarem et factionorosum Campanam nomine à duob: fratribus, ipsius Maphai exsore nepotib: (quod viri locupletis & cui ab intestato proximi essent successionem appaterent) ad hoc conductum fuisse de quib: eam ob causam supplicium postea publicè sumptum est.

Henricus
Britan-
nia Rex
moritur.
Ei succe-
dit E-
duardus
6, filius,

Obijt per id tempus Henricus Britannia rex, cui Eduardus filius, pubertatis annos nondum egressus, in regno successit. Eam ob causam Dominicus Bollanus orator à Senatu in Britanniam mittitur ad vtrunq, mœroris scilicet ob defunctum patrem, & congratulationis propter deuolutum regnū, munus obeundum. Concessit itidem fato Franciscus Gallorum Rex eius nominis primus, (cuius apud alios Duces in hac historia crebra mētio facta est) illi successit Henricus filius, eius prænominis secundus, ad quem Senatus Venetus suos quoq, oratores ablegauit, Math: Dandulum equitem, & Victorem Grimannum procuratorem. Similiter ad Urbini ducem amicū Reipub. principem Fridericus Baduarius Singulari virtute Iuuenis missus est, ad eum consolandum ob vxoris pudicissimæ immaturā mortem.

Dum autem his legationum officijs Veneti occupantur,

pñantur, Carolus 5. Imperator, in Germania aduer-
 uersus Lutheranos, seu potestates vt vocant, graue **Bellū Ger-**
 bellum ducit. Sed Ioanne Friderico Saxonia electo-**manicum**
 re, & Philippo Hassia Landtgrauio in Caesaris pote-**aduersus**
 statem redactis id bellum sedatum est: Petrus Aloy **potestan-**
 sius Farnesius, Pauli 3. pontificis filius, Placentia, **res.**
 (quam urbem totumq; Ducatum patris auxilio Ty-
 rannicè occuparat) Anno 1547. decimo die Septem:
 à suis ciuib: occulta conspiratione facta, trucidatur,
 homo sceleratus, & qui sauitijs & libidinib: omnia
 turpissimè faderet. Is Paulo antequam occideretur
 Victoriā filiam Guido Baldo Urbini Duci nuptui
 dederat, & Octauium filium cum Caroli Caesaris
 filia notha matrimonio coniunxerat. Tumultu-
 tem vero ob Farnesij necem Placentiam Ferrandus
 Gonzaga, qui tum imperatoris nomine Mediola-
 nensibus praeerat, praesidio firmavit, & eam in tu-
 telam suam accepit. Ferunt Paulum pontificem cru-
 delem hanc filij necem, forti & constanti animo tu-
 lisse, quamuis illum vnicè dilexisset, & per literas
 quoq; admonuisse (ferunt enim Paulum 3. non so-
 lum Astrologia sed etiam Necromantia non fuisse
 ignarum) vt à decima die Septembris sibi caueret
 astra enim praeiudicare ei cladem aliquā infig-
 nē. Stephanus Theupulus cum amplissima pote-**Stepha-**
 state legatus à Senatu delectus in continentem pro-**nus Theu-**
 fectus est, vrbesq; & oppida omnia terrestrib: Vene-**pulus.**
 torum Imperij diligentissimè inuisit, & in illis mul-
 ta ad publicum decus et securitatem prudenter con-
 stituit. Lustrumq; ab eo conditum est, quo in toti-
 us Ve-

in Veneta ditionis finibus censa sunt hominū capit-
centies centena, quadringenta octuaginta sexmil-
lia, quorum à vigesimo vsq; ad quadagesimum an-
num, qui bello apti essent, supra ducenta ferme ar-
matorum millia numerata. Laurentius Medices,
qui Alexandrum primum Florentia Ducem, agna-
tum suum, liberatis studio, in cubiculo obtruncarat,
ipse quoq; Venetijs in angiportu ad D. Thoma Aedem à quopiam interficitur. Ingentib; postea copijs

Solimannus Turcarum Imperator in Persiam aduer-
sus Tamasum regem profectus est, sed quoniam mul-
ta loca arida & inculta illi conficienda fuere, tan-
dem commeatus in castris deficere capit, & ad fa-
citum du- mem pestilentia accessit, ita vt Solimannus fugien-
ti similis è Persia Constantinopolim redire coactus
sit, exercitu suo multum debilitato.

1548.

Prodigia etiam noua hoc tempore mortales ter-
ruerunt, nam locustæ rubentes magnis agminib; ab
orientem per Illyricum in Italiã aduolarunt, immen-
saq; & incredibili erodendi rabie non solum segetes,
sataq; ab illis absumpta sunt, sed & prata & fron-
dosa arbores ocissime toto foliorum honore exuta.

Terremo-
tus in He-
truria.

Tremuit etiam in Hetrunia iuxta Florentiam
Mugellus ager, ad Apennini radices situs, qua Seui-
a fluuius decurrit cultu, amenitate, & frequetia nulli
secundus: Noctug; circa æstiuum Solstitium ea ter-
remotus clades accidit, Scarpariaq; oppidum penè
totum prostratum, tellusq; magnis hiatib; patuit,
cum ingenti vtriusq; sexus hominum, et brutorum
quoq; animantium strage & interitu. Tres summi
inn Gallia

In Gallia principes Guisianus, Vandomius, & Amiral-
 ius è Taurino, (qua pedemontij ciuitas est) Ve-
 netias, spectanda vrbi gratia, venere. cultiq; sunt
 omnes magnis honorib. & publico excepti hospitio.
 Veneta classis dum piratas toto mari infectatur Sa-
 ba Raimi pradonem senissimum capit, Eum postea
 Laurentius Amulius, Veneta classis praefectus, clam
 occidendum curauit. Solimannus autem id factum
 grauissimè tulit, eamq; necem armis se vlturum pa-
 lam affirmabat, ni sibi Amulius traderetur, itaq; ad
 mitigandam eius iram Senatus censuit Amulium,
 dignitate obrogata, in vincula conijciendum esse.
 Missiq; a Senatu sunt qui id Decretū exquerentur,
 sed ille reprecognita, & classe in Illyricorelictā, in
 alienam terram aufugit, absens nihilominus dam-
 natus est. Triremis Hierosolomytanae religionis, à
 Draguth archipirata impio, iuxta Sansinum pro-
 montorium capitur, prada oppulenta illic inuenta
 rerum et hominū qui in ea vehebātur. Ac sub id tem-
 pus Philippus Caroli Caesaris filius, Hispaniarū prin-
 ceps in Italiam venit, atq; è Balearib. insulis naui-
 gans feda tempestate aliquādo diu iactatus est, do-
 nec tandem Genua incolumis appulit, inde Medio-
 lanū se conferens, vbi ei Federicus Badoarius Veneto
 rū legatus occurrit, eum publico nomine salut at ci-
 bariq; & preciosa ferculorum condimenta offert.
 Inde, ponte super Athesin fluuiū cōstructo, ex Medio-
 lano Mantuaq; Tridentū & hinc per Germaniā in
 Flādriā trāsijt. Guido Baldo Urbini duci vxor infan-
 tē masculū peperit, quare patres Iacobū Superatiū,
 iuuenem

Philippus
 Hispan:
 princeps
 Caroli-
 filius in
 Italiam
 venit.

VENETORVM DVCVM

Mantua
Dux Fer-
dinandi
Ro: Regis
filiã vxor-
em du-
cit.

Paulus 3. **Pontifex** **moritur.** **3.** **ta** in eo studio est, subito nūciatur Pauli Tertij Ponti-
 ficis mors, quæ omnia turbauit, Principes enim Ger-
 mani in Germaniam properantes Venetias non ve-
 nerunt, Senatui tamen ab ipsis de tam insigni ap-
 paratu ingentes gratiæ per literas actæ sunt. Ro-
 ma Cardinalis de Monte natione Aretinus, ex
 oppido cui Montis S. Sabina nomen est, Pontifex
 elegitur, & Iulij Tertij nomen sibi sumit: Ad eum
 Senatus

Senatus quatuor oratores misit, qui illi publico nomine gratularentur, & eum ut Pontificem adorarent, nempe Philippum Thronū, M. Antonium Venerium, Franciscum Contarenum & Nicolaum Pontium Iurisconsultū & equite. Decreuit tum temporis Res pub. Veneta Pischeriam, nobilissimum oppidum, ad Mincij caput situm, vallo, fossa, ac propugnaculis munire, praeficitaturq; ei operi Stephanus Triuisianus vir industrius, qui id breui tempore perfecit & eum locum quasi inexpugnabilem reddidit. Maximiliano Austriaco Ferdinandi Romanorum Regis Filio, tum Italiam petente, ut in Hispaniam proficisceretur, Thomas Contarenus obuiam missus est, ut eum per Venetos fines deduceret, Mantuamq; comitaretur. Octavius Farnesius qui pro Romana Ecclesia Parmam tenebat, dominium urbis ipse occupauit & Gallos intra moenia admisit: Quare Pontifex ira percitus ad urbem Ecclesia recipiendam arma comparauit, euocatis quoq; in auxilium Caesareanis copijs, diuq; vrbs circumuallata & oppugnata est, Octauiano cum Gallis se strenuè defendentibus, ita ut tandem Pontifex obsidionem relinquere coactus sit. Et quum Venetis tum nunciatum esset Solimannum Turcam ingentem classem parare, eamq; breui in altum est Bosphoroproditurā, Veneti & ipsi rebus suis prospicientes ad tutandum nauali apparatu maris Imperium conuersi sunt, eius rei Imperio Stephano Teupulo, qui tum Patavij praetor erat, commisso. Corcyra quoq; ne ea in tanto Turcarum motu in custodia maneret (quoniam

Pischiara
a Venetis
munitur.

insula gratia Veneti precipue solliciti erant) Aloysius Grittius legati nomine eo mittitur vnaq, mercenariorum militum ingens numerus. Classis autem Ottomanica in altum euecta, sub imperio Corchutij, ad Melitam insulam, quam Rhodo amissa Hierosolomytani milites nunc habent, cursum direxit & ea vndiq, vastata abiit, & in Aphricam celeriter tranmisit Tripolim urbem terra mariq, aggressa, resistentib, fortiter Hispanis, tandem tamen oppidum Tripolis à vi à Turcis capitur, & ita victores, appetente hye-
Turcis ca me Constantinopolim veuerunt, et Veneta quoq,
pta. classis domum reducta est. Aliqui principes Germa-

1552.

nia (ex quib, Mauritius Saxonia Dux & Imperij Elector cum Guilielmo Landgrauio Hassia, Philippi tum temporis captiui, filio, precipui erant) cum Rege Gallorum Heinrico eius nominis secundo inito aduersus Casarem foedere, ingentes copias contraxerunt, pro defendenda, vt vulgo ferebatur, Germania libertate, quam Caesar nimium opprimere velle videbatur, & vrbs Metensis à Gallotum per insidias occupata est. Verum is motus Passatiensi transactione, inter Casarem & princeps subsequuta, sedatus est. Gallo tamen Metim nihilominus retinente, et si Caesar eam postea graui obsidione, frustra tamē, presserit. Solymannus Turcarum Imperator validam & prapotentem classem armavit, vnde moti Veneti & ipsi maritima arma pararunt, sub Stephano Theupulo Imperatore, sed nihil damni à Turcis Veneto Imperio tum illatum est, quare & Veneti ab iniuria sibi temperarunt. Ferdinandus Roma-

Notum

norum Rex in Transylvaniam cum exercitu profectus, provinciam penè totam eiecto Stephano nuper defuncti Vaiuoda Regis filio impubere, debellavit: Ad Solymannum autem adolescens supplex confugit, effecitq; ut Turcae ingentes peditum equitūq; copias in Ferdinandu ducerent, ac Lippha Sagadinog, vrbi-
 bus receptis, compressisq; Austrianorū armis Stephanus in Regnu paternū, Solymanni ope, restituitur. Hinc Turcorū classis in Siculū fretū delata Caietanum Messinensēq; littus fœde diripuit, & in Neapolitanam maritimā oram inde transgressa similem cladem intulit. Sena quoq; Etruriae ciuitas, Hispanorū praesidiū & eorū insolentiam diutius ferre nō valens, a Cesare desecit, & in libertatem sese vendicauit, arxq; ibi extructa a Senensi populo è fundamentis diruta est. Nec his malis fortuna contenta alia etiam clade Casarem affecit, nam septem Doriarum triremes, Neapolim milites praesidiarios aduehentes, apud Caietam, a Draguth Turcico pirata, oppressae sunt. Hinc Caesar in Italia nouam in Senenses expeditionem molitus est, contractis ingentibus copiis sub Petri Toledani proregis Neapolitani Impavio, eam autem Ferraria Cardinalis & Petrus Stroz eius regis Gallorū nomine acriter defendebant. In hisq; belli motib. Donatus princeps, postquam septē Donatus annos cum dimidio Reip. praefuisset, diem suū obiit, princeps & sepultura locum in Seruorum ade sibi elegit, E. moriturusq; laudes Ioannes Donatus (vir eloquentissimus) oratione fœnebris, pro more, celebravit.

VENETORVM DVCVM
MARCVS ANTONIVS TRIVI-
SANVS DVX LXXIX.

1553. **D**ONATO Principi Marcus Antonius Triui-
sanus successer datus est, vir singularis sancti-
monia, & qui eam dignitatem inuitus suscepit, vt
pote qui natura religionis potius & priuata vita
studio oblectaretur, quam quod publicos honores &
Imperia ambiret, mira q₃ in pauperes beneficentiâ
vtebatur. Statimq₃ eius principatus initio nuncia-
rum est res in piratas prosperè gestas esse: nam Chri-
stophorus Canalis Veneta clas̃is in Adriatico sinu
præfectus

praefectus apud Hydruntum eos oppresserat, ex qua-
 tuor longis nauibus tres intercipientes, in quarta præ-
 donum Dux, celeri remorum impulsu adiutus ausu-
 git. Scyriphus interioris Mauritania Rex nomine
 Maulemeth hoc tempore aduersus Lusitanos graue
 bellum duxit, multasq; illis clades intulit, eoq; fa-
 cto nomen eius orbi notum fieri capit. Carolus Ca-
 sur in Morinos contra Gallum exercitum ducens
 urbem Terouanam cepit diripuit & incensam fun-
 ditus euertit. Mari autem Turca Galli q; foedere
 iuncti validissimam classem instruxere, eaq; in ma-
 re superum educta sub Ariadeno Turca & Pollino
 Gallo maritimam Calabria oram depopulati sunt,
 pari quoq; clade Siciliam affligentes, Inde Corsy-
 cum quoq; littus infestarunt. In his turbis Solyma-
 nus Turcius Imperator dirum & in humanum fa-
 cinus in Asia perpetravit, qui Mustapham filium, in
 minori Armenia regnantem (quod is patri insidias
 ad occupandum Imperium parasse, falso tamen, de-
 latus est) in conspectu suo necandum curauit, Simul
 quoq; Solymanni iussu in Mustapha signiferum, qui
 nobili Michaëlum Venetorum familia originem
 trahebat, capitali supplicio animaduersum est. Mor-
 tem filij postea Solymannus pœnitentia ductus mul-
 tis Lachrymis deplorassee dicitur. Angliæ quoq; re-
 gnum magnis tum motibus agitatæ est: Defuncto
 namq; Eduardo sexto Rege adhuc impubere, Maria Edardus
 soror fratris loco, quoniam nulla virilis stirps supe-
 rerat, Britanniae regnum obtinuit, & Philippo Hi-
 spaniarum Regi, Caroli 5. filio, tunc viduo, nupsit. tur.

Solymannus
 Turca
 rum impe-
 rator pro-
 prium fi-
 lium ne-
 cari iu-
 bet.

VENETORVM DVCVM

Id matrimonium nonnulli Britannia primores, quibus Hispani nomen exosum erat, impedire conabantur. Verum Regina hoc agrè ferens, proceres dissidentes partim interfecit, partim in exilium egit, nonnulli fuga salutem sibi quaesierunt. Status quoque religionis qui sub Eduardo immutatus & reformatus fuerat, iterum abrogatur, & Papistica religio de nouo introducitur non sine magna sanguinis effusione. Sena etiam tum Casereanis armis premebatur, multaque ac varia circa urbem pugna commissa, cum villarum incendijs & agrorum fœda deuastatione, Obijt autem Triuisanus princeps anno sui Ducatus primo nondum omnino exaeto, fateor e repente, dum sacris in Ducarij sacello interesset, Vir ob singularem probitatem omnibus gratus & amabilis. Eum Bernhardus Lauredanus, Andrea filius, oratione funebri celebrauit, & quiescit tumulo insigni in aede D. Francisci ad vineas & in lapide qui humi ante chorum loco editiore positus, est hæc verbaleguntur,

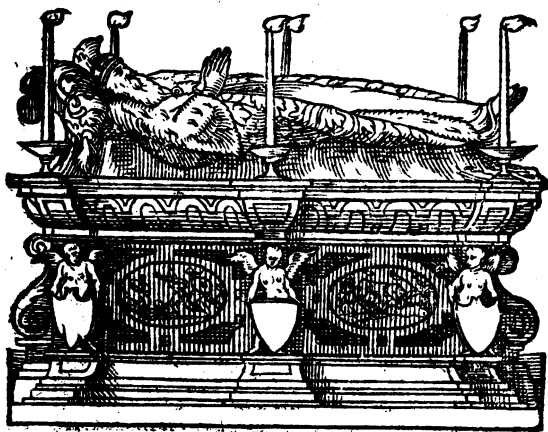
Triuisanus mori sui Ducatus primo nondum omnino exaeto, fateor e repente.

Ossa Marci Antonij Triuisani Principis, vixit Annos LXXIX. in principatu l. M. D. LIIII. E regione autem ad portam Meridionalem in marmore quadrato elaboratissimo,

D. Opt. Max.

M Arcus Antonius Triuisanus P. integer vita & paterna virtute ac gloria semper clarus, omnibus

nibus honoribus egregiè perfunctus, à patribus; in-
uito ipsius genio, princeps cooptatus, cum annum

*Remp. sanctè gubernasset, religionis amantissimus,
dum sacris in imaginum aula interesset, nulla agri-
tudo, flexis genibus, in gremio patrum moriens,
migravit in cælum beatissimus M. D. LV. I,
Octobris.*

6 4 FRAN-

VENETORVM DVCVM
FRANCISCVS VENERIVS,
DVX LXXX.

8554. **V**ENERIVS postea ad principatum venit. Sub eo classis Othomanica media aetate è Graecia ora profecta in Apuliam nauigauit, Besticenz oppidum vi cepit, & multos inde atq; ex finitimis agris littoribusq; mortales in captiuitatem abduxit, inde post ingentem pradam in Aulona portum se recepit, post in Epirum, res Venetas nusquam molestans. Circa Senas Petrus Strozzius Gallici exercitus ductor magnam armatorum manum secum habens,

habens, cum Marignani Marchione, Casarianorū
 copiarum praefecto, acie decertauit, magna utrinq; **Casaria-**
 caedes edita est, ad postremū Strozzius, scemore tra **norum et**
 gula iectus, profligatur. Hac victoria parva Casaria- **Gallorū**
 ni Senenses obsidione fortius quam antea stringunt, apud Se-
 & obsessis itinerib; rei frumentaria penuria in ciui- **nas con-**
 tate captum est laborari, & diu fame macerati ob- **spectus.**
 fidione nihilominus forti animo tulere omneq; ob-
 scenum osculentorum genus comestum priusquam
 deditio facta sit, quae tandem non omense secuta
 Casari urbem reddidit. In Aquitania etiam & in
 Morinis Galli Hispaniq; magnis copijs contractis ad
 uersa inter se arma miscebunt, ferro & flamma om-
 niavastantes. In Sabaudia quoq; finib; Gallorum
 copiae sub Brisacii ducis Imperio in Casarianos edu-
 ctæ sunt, prosperaq; is fortuna usus Aurea, Sentia,
 Casali, Vulpianog; munitissimis oppidis, expugnatis
 potitur, & ad Mediolanenses ferè portas cum exer-
 citu adequitauit. Per id tempus **Iulius 3. Pontifex**
 vitam obiit, surrogatusq; est in eius locum **marcel-** **Pontif:**
 lus Cardinalis sanctæ crucis natione Theatiscus ex op- **mors.**
 pido Pulitano, qui retento nomine Marcellus 2. ap-
 pellari voluit, sedit autem in Pontificatu exiguo ad
 modum tempore, obiit enim primo & vigesimo
 die post electionem, ætatis sue anno quarto & quin-
 quagesimo, luxitq; eum vniuersa Romana ciuitas
 quoniam multa de ipso sanctitatis opinio erat, spe-
 rabantq; omnes eo præside cuncta Christianæ Reip;
 prosperæ euentura. Cardinalis Theatinus, ex Caraf-
 fa illustri familia Neapolitana natus, annum agens

VENETORVM DVCVM

Paul: 4.
Papa.

circa octuagesimum, Pontifex eligitur, Paulus
Quarti appellationem sibi sumit, Legatioq; ad eum
à Venetis decreta, in qua fuere viti aplissimi Franci
Contarenus, Hieron. Grimanus Math. Dandulus
eques, & Bernhardus Nauagerius qui oratione ele-
gantissimā habuit Creauit hic Pontifex inter alios
quoq; Ioannem Gröpperum Coloniensem Cardina-
lem, Carolus 5: Imperator quietioris vita studio,
Philippo filio, è Britannia ad se accersito omni Re-
gnorum & prouinciarum hereditariarum guber-
nacula concessit, ipse è Morinis per equitanicum
oceanum in Hispaniam profectus monasterium in-
gressus est, ibiq; vitā finiuit. Hoc tempore Bona Sfor-
tia, Sigismundi Polonia Regis mater, in Italiam ad
Aponi balnea, in Patuina agro, valetudinis curan-
da causa, ex Sarmatia, profecta est, inde Venetias,
urbē maritimam, visura, accessit, cui frequens Sena-
tus, matronaq; ad centum nobilissima, in Bucen-
tauronaui obuiam prodiero, deduetaq; est per me-
diam urbem ad Estenses edes, affuere cum ea duo
Cardinales Ferraria & Augusta inter quos ipsa
media per urbem incedere saepe visa est, Deinde tri-
remim conscendens in Apuliam ad Barium nauiga-
uit, cuius urbis imperium Gentilitio Arragonia stir-
pis iure dotale hereditariumq; illi erat. Post Regi-
nine discessum Venerius, qui annum vnum & men-
ses vndecim ducatum infirmo corpore tenuerat,
morbo tandem scuitia extinguitur, & in Saluato-
ris ade speciosissimo tumulo tegitur, quem frater illi
origendum curauit,

Venerij
mors.

Lauren-

VITAE ET RES GESTAE. 294
 LAURENTIVS PRIVLVS SEV
 PRIOLVS DVX. LXX XI.

Creatur in Venerij locum Laurentius Priulus vir 1556.
 prudens, ac morib. literisq. egregie ornatus, qui Ad huius
 tum consiliarium in quinto collegarum ordine ge loci intel-
 rebat. Eius Ducarij regimini initio ciuitas pestilentia lectum vi
 laborare capit, ingentem mortalium stragem ea lues de Caspa
 edidit, migrantibusq. in vicinos agros ac villas ciuib. rem Con-
 magna in vrbesolitudo facta est: Cui annonae quoq. carenum
 caritas & inopia accessit, quonia pestilentia metu de Magis
 nec Venetis.

VENETORVM DVCVM

nec terra nec mari in urbem quidquam aduehebatur. Paulus 4. Pontifex hoc tempore in Columnnes, res nouas Romæ molientes, bellum mouit: Illi vero Hispani auxiliū implorarunt, is ducem Fernandum Albanū misit, qui valido exercitu in Romanum agrum irupit, eoque depopulato ad urbis ferè portas accessit, quod Pontificem non parum terruit: Itaque pro sua defensione tumultuarium militem vndique colligit, perque literas & legatos Rempub: Venetam ad arma contra Hispanū sollicitat. Quare moti Patres Phebū Capellam à secretis virū solertem in Castra Albani mittunt, ad monitum vt Pontificis res infestate desineret, nec Apostolicæ Sedis ditionem bello amplius turbaret, alioquin se ex maiorū instituto et sua erga Ro: Ecclesiam obseruantia illi deesse non posse: Sed responsum illi est belli initium à Pontifice ortum, & columenses ab ipso prius iniuria affectos quib: Caesar pro iustitia auxiliū ferre teneretur Sic igitur bellum institutum prosequens Tibur Hostiamque Albanus expugnat, Pontifex Venetos ad arma hortatur, sed illi fœdus quod cū Casare habebant violare noluerunt. Ad Gallorum igitur & Ferraria ducis opem Paul: 4. confugit, quorū auxilio Tybur & Hostiam recipit. Cardinalis quoque Caraffa Pontificis Nepos Venetias accessit, cui princeps cum frequenti Senatu in Bucentauro obuiā prodijt, Nec multo post & Hercules Ferraria Dux à Castris Venetias venit, & ipse maximis honoribus exceptus. Vterque hoc vrgebat quo Venetos in Hispanum concitaret, sed illi in proposito seruandi fœderis consistere.

constitit. Id Pontificem adeo commouit ut Bernhardum Nauagerium, pro Senatu Veneto tunc Romana legationis munere vngentem, diu a colloquio admittere noluerit, tandem tamen, remittente indignatione, in pristinam gratiam Venetos recepit. Et in agro Romano circa Palianum Columnensium oppidum, quod ijs eiectionis in Pontificis potestatem venerat, pugna contracta & ab Hispanis, Duce Mar. Antonio columna Ecclesiastica copia funduntur. Classis Turcarum centum prope longarum nauium Classis ex Helleponto digressa in superum mare assiduo Turcica cursu processit, & Calabria littoribus maritimisq; Apuliam Apulia ora misere vastatis Cariathum oppidum ter & calabriam vna restri naualiq; oppugnatione aggreditur, sed magna cum cadere repulsa trepide in Aulona portum se stat. subduxit. Vrgente sub hoc tempus rei frumentaria inopia Senatus consultum factum est ut Iugera, No ualia, campi, qui late totius Veneti Imperij finibus neglecti, & stagnantibus aquis inarati nullam frugem ferebant, ad culturam reducerentur, ut elaborata per multa passuum millia tellus cererem humana indigentia largius suggereret, quae res Veneta Reip. plurimum commodi attulit & vrbi in omnem futura caritatis euentum sapientissime consultum est, tresq; huius agrariae legis praefecti creantur Franciscus Barbarus, Antonius Erius, & Nicolaus Genus. Curabant interim Veneti, pacis Italicae studiosi, Pontificem & columnenses ab armis retrahere, missusq; est ea de causa à Senatu Romanum M. Antonius Franciscus à secretis vir industrius, cuius

VENETORVM DVCVM

**Tyberis
& Arni
maxima
inunda-
tio.**

cuius prudentia effectum est vt armis vtrinq; positis
Columnenses à Pontifice in gratiā reciperetur et Pon-
tifex cum Philippo Hispano quoq; recensiliatus est.
Prodigiaq; terrifica eo anno Romana vidit ciuitas.
Tyberis enim ob continuos imbres subita aquarū ex-
crescentia adeo intumuit vt maxima aluuiōe in vr-
be et agris omnia plena essent, plurimaq; vrbis aedi-
ficia collapsa, in agris suffocati homines & raptacum
stabuli armenta perierunt. Eandem fortunam He-
truria ex in tumescētia Arni experta est. Itaq;
Paulus 4. cuius Pontificatus ad eum diē bello & his
tempestatib; obnoxius fuerat tandem ad pacem ani-
mū omnino applicuit & pro ea inter Gallum &
Hispanū componenda missi sunt Legati Carassa &
Triuultius vterq; Cardinalis, hic in Galliam, ille in
inferiorē Germaniam. Venetjs vero principis con-

**Inaugura-
tio ducis-
la Vene-
tae.**

iunx Ducalia insignia magnificentissimo apparatu
sibi delata publice suscepit, renouataq; est rei Vete-
ris memoria, qua centum ab hinc annis fieri non
solita penè exoluerat. Nam à Paschali Maripetri
principatu (vt fertur) vsq; ad hac tempora Ducissa
Veneta in vrbe visa non fuerat. Ingens itaq; mul-
tudo ad spectaculum rei insolita in urbem con-
fluxit. Ducissa è Dandula nobilissima familia ori-
ginem trahebat, Liliaq; appellabatur. Apparatus
(vt paucis describamus) talis fuit. Ad Barbadias
edes vbi Ducissa erat, patres frequentes Bucen-
tauro acceßere, ipsaq; pallio aureo amicta, Duci-
lisq; infula caput ornatum habens, ingenti matro-
narum

marum comitatu in apertum processit, exceptaq;
 est à consiliarijs, & excelsò throno media locata,
 Bucentauroq; ad D. Marci ripam egressa per forum,
 innumerabili populi multitudine stipatum, media
 inter duos seniores Consiliarios Marcum Centa-
 num & Antonium Iustinianum, insigni pompa in
 Ducarium transijt, inde auleis, signis ramentisq;
 auri opifices ferè omnes ad quos eatura spectat, in
 dicum Tribunalia, per quæ Ducissa transitura erat,
 mirè exornarunt, multitudoq; ingens ministrorum
 aderat, baculos manibus gestantium, quæ è medio
 dimouebant turbas: Parata quoq; de more in pro-
 patulo mensæ ac lautissima cibaria & exposita emia-
 nenti pulpito magna æstimationis vasa argentea,
 eriduoq; publicè ciuitas lætitiæ & festiuitati indul-
 sit. Et quoniam Bucentauri naui crebra hoc li-
 bro mentio fit non alienum fortassis à proposito erit ptio Bu-
 dicere quid sit. Est igitur apud Venetos Buceh-
 centaurus nauigium maximum atq; ornatissimum, co-
 ri, nauis
 lonellis frequentiorib; auroq; à prora ad puppim præ-
 fulgidum: In eius frontispicio superiori tabulato
 Ducale solium collocatum est, vbi Princeps, quoties-
 cunq; eum hanc nauem ascendere contingit, inter
 legatos exterorum principum & consiliarios (qui
 præcipui sunt ex Senatoribus) medias residet, in
 alijs subjelljs ex vtraq; parte patrum ordo Maie-
 statis & silentij plenus, In inferiori tabulato
 remiges nauigium agunt, In ipsa naui erectum
 est publicum D. Marci vexillum, & iuxta
 illud

illud principis auratum scutum. Summitas Bucen-
tauri holosericum purpureum uè habet operimen-
tum funibus alligatum ne ventus rapiat, & ad pup-
pim positum est Iustitia simulachrum auro nitens,
cuius dextra nudum Ensem, laua equilibrium te-
net, Rostrumq; insigne prominet vt nauigij forma
conspiciat: Nonnulli Ducentaurium appellatũ
volunt. Sed de nominis ratione non satis adhuc con-
stat. Eius vsum Sebastiano Ziano principe primo
introducunt tradunt, in aduentu Friderici Barba-
rossæ imperatoris, dum ille, pro componendâ cum
Pontifice & Senatu pace, Venetias venisset. Non-
nulli recentiore hanc structuram affirmant, &
sic variae sunt opiniones ea de re. Galli sub Duce Gui-
sio Caletum munitissimum oppidum, ad Anglicum
mare in Gallico littore positum, partim armis par-
tim incendijs recepere, quod supra ducentos annos
Eduardus Britannia Rex, eius nominis secundus,
Gallis ereptum occuparat. In Italia interim trepi-
de nunciatur Solymannum Turcam, ingentẽ clas-
sem Byzantij, & in Cilicia exercitum parare: Id
Venetis metum iniecit ne Cyprum inuaderet, Ea
propter Senatus statim centum trirremium classem
instruere decreuit, cui Thomam Contarenum præ-
fecit, curaq; tuendi Veneti Imperij circa Græcia o-
ram ei demandata est. Mittitur post hæc Melchior
Michiel legatus in Corcyram Insulam ad eam de-
fendendam: Muniuntur quoq; militum præsidijs
Cyprus, Creta, cephalenia, Zazynthus atq; omnis
Dalmatiae ora. Sed Turcica classis in altum nauigant

Caletum
Galli re-
cipiant.

gans primū Aulonæ littus tenuit, inde per Siculum pelagus Liguria oram petijt, & sic Venetis nihil damni illatum est. Ad Ferdinandum Imperatorē, cui nuper Carolus Imperij insignia resignauerat, Ioannes Capellius eques, & Bernhardus Nauagerius oratores gratulatum missi sunt. Paulus vero Theopolus legationem Hispanam habuit, qua Philippum regem adibat vt fœdus societatemq; Senatus nomine cum eo renouaret. Turcarum etiam classis per mare inferum in Neapolitani Regni fines profecta Surtrentū oppidum cepit ac diripuit, prædæ rerum & hominum ingenti ablata. Tumutulatū quoq; est in Brixienſi agro ob Cremonensium iniuriam, qui fluminis Olij ripas, veteribus colonis eiectionis, sibi vsurpare nitebantur, Vnde ad rixas, & ab his ad arma ventum est: Et Brixienſes, vt fluminis fines intacti manerent, cuius innudatione ipsorum agri vberes & fertiles redduntur, magna auri profusione mercenarios milites ad sua stipendia euocant, Cremonenses quoq; copias contrahunt, hanc controuersiam gladio diffinituri: Verum Philippus Rex & Senatus Venetus vterq; suos ab armis reuocarunt, & lis sine sanguine sedata est. Orta est præterea ijs diebus dissensio inter Philippi Hispania & Heinrichi Gallia Regum oratores in vrbe Veneta, vterq; enim principis sui potentiam extollens honoratiorem locum publicè apud principem Senatumq; sibi deferri & concedi postulabat, Diuq; hoc patres dijudicare recusarunt, ad Pontificē hanc cognitionem remittentes, Verum utroq; Rege instante censuit

Legatio
ad Ferdi-
nandum
Imperato-
rem.

Cremon-
ensium
& Brixia-
norum
lis.

VENETORVM DVCVM

- consuit Senatus, quod omnium memoria semper ob-
seruatum fuecat, vt Gallus orator Hispanum, apud
Venetum principem, publicè precederet. Turcarum
imperator Solymaunus ea tempestate tota Asia ar-
ma terrestria maritimaq; magno studio parabat,
Bellumq; Ferdinando Casari illaturus & ad Vien-
na in Austria expeditionē omnes vires conuersurus
dicebatur, sed parum ab eo effectum est Viennam
enim non perueniens Constantinopolim suos reuoca-
uit. Decessere per hos dies ē vita eodem ferè tempo-
re Carolus 5. Imperator, Maria & Eleonora sorores
ipsius, & Maria Philippi Caroli imperatoris filij; v-
xor Britannie Regina, Item Cardinalis Polus vir do-
ctus & sapiens. In Regno Britannico successit Elisa-
betha defuncta Regina soror, quae Papiistica religione
rursus abrogata Calvinianū dogma instituit, quod
etiamnum ibi obseruatur. Inter Philipponū quoq; &
1558. Heinricum Hispaniae & Galliae reges cum diu terra
Pax inter mariq; bellis omnia cōpleuissent, pax tandē, magno
Gallū & miserorum subditorū voto, secuta est, eamq; ob cau-
Hispanū. sam Venetjs vnus diei supplicatio publicè decreta,
vtq; ea pax diuturnior firmiorq; esset Heini. Elisabe-
thā filiam Philippo vxorē dedit, et Margaritā sororē
Emaeli Subaudiae duci, qui hac pacificatione Duca-
tum, ē quo pater eius à Gallo & Heluetjs eiectus e-
rat, certis conditionib. recepit. Senatus autē Venetus
duos oratores Ioan. Capellū & M. Antoniū Amuliū
hunc in Hispaniā, illū in Galliā dimittit Reip. no-
mine regib. gratulatum. Classis Veneta sub legato
Pandulpho Contareno dum Maria perlustraret, cir-
ca Dyrachiū septē piratarū biremes obuias habuit,*

qua aliquot Christianorū nauigia paulo ante oppres-
 serant, Ad eā igitur iniuriā vlciscendā legatus cōuer-
 sus sauisimos pradones diu toto mari inspectatus est,
 illi autē in Dyrrachij portū se receperūt, sed Veneti
 nihilominus impetū in eos fecerunt oppidani autē
 piratis auxilia laturi ad arma cōcurrūt, Ea propter
 Contarenus irāpcitus oppidū tormentis pcutit, cre-
 briq; ictibus ingens murorū ruina facta est, templū
 quoq; (quod sua lingua Moscheam vocant) collapsum Moschea
templum
Turcicū.
 est, et plurimi Turcatam mares quam fœmina pe-
 riere, vnde territi omnes ex vrbe fugere ceperunt,
 Contarenus tamen nulla maiore vi illata classē
 abduxit. Verum Respub. quia pacem quam cum So-
 lymanno habebat violare non consultum arbitraba-
 tur. Contareni factum damnavit & dignitate ei
 abrogata, Christophorum Canalem ei substituit.
 Nec Solymannus id inultum relicturus fuisset, quod
 palam quoq; testatus est, sed domestica bella eum
 impediuerunt, filijs ipsius Selinsach & Baia Zethe
 de regno, patre adhuc viuente, inter se concertan-
 tibus. Galeonum, immensæ magnitudinis nauigi-
 um, quod maximis sumptibus ad arcendas pirata-
 rum incursiones Veneti adificarant, cuius prae-
 ctus Alexander Bono creatus fuerat, dum sex millia
 passuum ab vrbe in in anchoris staret, suborto pri-
 mis tenebris ingenti violentoq; turbine, absorptum
 mari mergitur, nullaq; arte vi vel ingenio è profun-
 do extrahi vnquam potuit, licet multæ operæ ed
 collata & sumptus magni in eam rem facti
 sint & sic incredibilis tormentorum & bellici
 apparatus

VENETORVM DVCVM

apparatus aliarumq; rerum iactura facta est. In Gallia Regia nuptiae inter Hispanum & Galli filiam celebrantur, diuersi ibi ludorum apparatus instituti hastarumq; certamina celebrata, quib. cum Rex ipse clarissima fortitudinis exempla edidisset, à Montgominoreo Scotia equitum ductore, hasta, capite diffracta casside, sauciatus, non multos post dies ex eo vulnere è vita decedit, & sic ex subita & ingenti letitia, quæ vix dum inchoata erat, omnia in luctum conuersa sunt. Successit Heinrico Franciscus 2. filius septemdecim annorum iuuenis ad quem Veneti duos oratores congratulandi causa destinarunt Nicolaum Pontium & Bernhardum Nauagerium vtrunq; equestri dignitate clarum. Nec multo post Priolus princeps cum Ducatui trinenium & amplius præfuisset è vita decessit & funebri oratione à Leonhardo Iustiniano Laurentij filio in Gemellorum templo laudatus est, Elatum eum postea amici ad Domini ad eum auitis tumulis condidère.

ELIGITVR in demortui Hieronymus Priolus eius frater maior natus, vir præter egregiam corporis formam multa liberatitate ac clementi mitiq; ingenio. Moritur iisdem quoq; diebus Roma Paulus 4. Pontifex quem tanto odio in vrbe omnes Odium prosequabantur, vt quod viuo facere non potuerunt, in defunctum patrare conati sint, nam in ca- in Paul. 4. dauer illius violentæ manus inijcere, illud discerpe pontifice & inhumatum reliquere. populus Romanus om-

VENETORVM DVCVM

nino constituerat, Sed Cardinalis Neapolitanus, defuncti pontificis necessarius, ut id auerteret, Scrobem ingentem, in tempeste noctis silentio, in D. Petri templo effodi curauit, in quam pontificis corpus, sine ullo funeris honore, proiectum, imminenti periculo liberauit. Illud tamen à furente, multitudine factum est quod marmoream pontificis statuam, quam Romani ciues illi antea ob tributum cuiusdam remissionem, animo non omnino beneuolo, in Capitolio erexerant, celsam comminutam, ad explendum suum in Tyrannum odium in Tyberim deiecerit, ut memoria eius deleretur. Multa quoque strages per urbem edita, & in nonnullos passim sauitum est donec Ascanius Corneus cum praesidio motum illum compesceret. Decessit quoque ex hac mortali vita Hercules Ferraria Dux, eius nominis Tertius, Alphonsusque, filium heredem reliquit, qui cum Cosmo Florentiae Duce affinitatem contraxit Lucretia eius filia matrimonio sibi iuncta, ad eum à patribus legati Iacobus Surianus & Lazarus Mocenigus missi sunt. Et Vincentio Diedo Venetiarum Patriarcha vita functo successor à senatu datus est D. Cypriani Abbas, ex Taruisina familia, Ioannes nomine, sacrarum literarum ac vitae innocentia clarus. Sfortiam Palauicinum genere Insubrem virum iei militaris peritissimum patres in auctorarunt ut in Veneti peditatus terrestri praefecturam gereret, largo illi stipendio pacto: Traditaque sunt illi per manus principis in templo D. Marci imperatoria insignia argenteum scilicet sceptrum. Domi quoque cum nimio luxu ciuitas opulenta lasciuiet Marco Foscolo

Foscologo rogationem ferente lex sumptuaria lata est qua immodica in mundis muliebrib. conuiujs, magistratibus peregrinis & prouincialibus expensæ, coercerentur, præfectiq; ad eam rem creati sunt, Aloy sius Amulius & Marcus Foscolus, qui sua solertia & seueritate, luxuriantes & corruptos ciuitatis mores pulchrè sanarunt. Romæ post longam ferè quatuor mensium disceptationē inter Cardinales super electione habitā, tandem Cardinalis Insuber pontifex creatur, qui Pij quarti nomine postea usus est ad eum oratores lecti Hieronymus Grimanus & Hieronymus Zane & cum his Marcus Antonius Amulius, quos pontifex in Regum aula (quod valde honorificū habetur) excepit, & omnes equestri dignitate decorauit, plurimisq; Venetam Remp. laudibus, prosequens suū omne studiū in amplificanda eius dignitate pollicitus est. Philippi Hispaniæ Regis classis sub imperio vice Regis Sicilia in altū prodijt, è Melitāq; insula soluens ad Tripolis oppugnationem in Aphricam transmisit. Quare mori Turcæ & ipsi centum & quadraginta triremiū classem eduxere. Hispana autē classis in Aphrica post multa cū Mauris & Arabibus fœlicia certamina Gerbin insulā, quā Menicem olim appellatam fuisse Iouius asserit, uoluntaria incolarum deditione occupauit. Turcorum classis, octuaginta quatuor diuersi generis nauium ex Helleponto egressa in Achaiam ad Methonum & inde iectam in Apricam cursum direxit, & Hispani regis classem fugientem et pugnam detrectantem sudit & plerasq; eius naues nempe viginti

Pius 4.
Pontifi.

b 4 duas

Gerbi In-
sula Aphri
ca.

duas triremes & triginta naues onerarias quas Carauellas Hispani vocant in suam potestatem redegit. Hinc Gerbi insulam obsidione cinxerunt, & cum per tres ferè menses Hispanos ibi multis oppugnationibus fatigassent, cruenta vtrinque certamina commissa sunt. Postremo fame & siti Christiani in extremum vita discrimen adducti, ex obsidentium manibus pugnando se liberare tentarunt, erumpentes igitur subito ex vrbe supra mille & quingenti bellatores fortissimi, Duce Aluaro constantis & imperterriti animi viro, in Turcas impetum fecere, & primo congressu eos fugarunt & in castra repulerunt. Sed Bassa Draguth suos cohortatus ingenti armatorum multitudine Christianos iterum aggreditur, trucidatisque plurimis in oppidum recedere coacti sunt, Aluariusque multis vulneribus acceptis, capitur. Postero die Hispani amisso Duce deditiōem fecerunt, ingressique Turca oppidum Gerbi, ex milibus saucios agrosque trucidant, reliquos captiuos faciunt, disiectisque munitionibus & oppido solo aquato ex Lybie littoribus cum victrici classe Constantinopolim rediere. Persarū Rex Constantinopolim ad Solymannum oratorem suum misit vt Baia Zethem filium patri recōciliaret, muneraque amplissima legatus Persa attulit, inter quae longaeui cerui Lachryma gutta fuit cuius efficax vis contra venenum habetur. Nouaque hoc Venetae urbis tranquillo tempore Ducalis insula, per D. Marci procuratores, ad quos publici Thesauri cura spectat, superbissimo gemmarum vnionumque ornatu, facta est, qui supra centum

aureo-

Persa le-
gatio ad
Solymannum.

aureorum nummum millia constitisse fertur : Ad
 ditq₃ sunt, dua mira arte elaborata ex puro auro
 Corona, quarum vna Cretam altera Cyprum, Reip.
 subiecta regna, representaret. Furtumq₃ hisce die-
 bus insigne in vrbe commissum est: Nam vir quidam
 genere Neapolitanus adulterinis clauib: atrio Qua-
 storio reſerato, vbi ferreis arculis publici asseruantur
 thesauri, ad octo aureorum nummum millia ex arario
 abstulit: Verum is post aliquot dies captus, obtrun-
 cata prius illi dextra, Decemvirum iussu, media
 Riualti Area, vbi furtum factam fuerat, laqueo
 eminenti furca suspensus necatur. Admirabi-
 leg₃ eo tempore Friderici Baduarij viri ingenio clari,
 adinuentum Venetam urbem ornauit: Qui Acade- Friderici
 miam hominum cunctis artib: ac disciplinis illustrium Badoerij
 instituit, sedesq₃ singulas earum professorib: in Bi- Acade-
 bliotheca Nicena miro ordine assignauit, vt Stoico- mia Ve-
 rum ac Peripateticorum vetus Schola reuixisse vide- neta.
 retur Nuncijs literisq₃ postea cognitum est Lusitanos
 ingenti classe parata ex Olysiſiponenſi littore soluiffe
 prosperaq₃ aura, peruagato immenso Oceani ambi-
 tu, ad Cambai urbem in ſingnem, Perſico mari po- Combai
 ſitam, perueniſſe, eam autem cum illi agreſſi fuiſſent, orbs à Lu
 vi & armis oppugnatam ſubegere, & ſic Turca ſitanis
 amulo excluſo ſoli deinceps Luſitani India Emporia expugna-
 frequentabunt vnde aromata omnia in ipſorum e- ta.
 rant poteſtate. Ingentem tum admirandamq₃ ma-
 chinam naualem Bartholomeus Campi ingenioſiſ-
 ſimus artifex conſtruxit vt Galeonum è profundo
 Pelagi extraheret, quem nocturnus turbo in medio

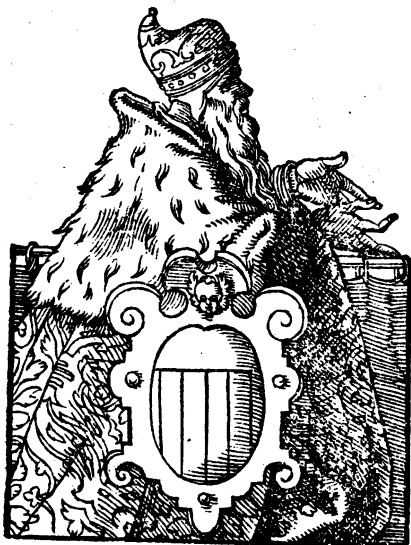
VENETORVM DVCVM

*mari demerserat, vt supra dictum est, Sed incassum
 omne studium impensum omnesq, sumptus per diti.
 Romæ Pontifex Max. Marc. Antonium Amuliū, qui
 oratorem apud eum pro Repub. agebat, Verona Epi-
 scopum declarauit, id factum Amulij agerrimè Se-
 natus tulit, quia per legem, vetusq, ciuitatis insti-
 tutum, oratores, quam diu legationis munere fun-
 guntur, nullum à Romano Pontifice nec Ecclesia-
 sticum nec seculare beneficium consequi possunt.
 Itaq, Amulius Episcopatu se abdicare iussus est, &
 Hieronymo Superantio successore illi constituto ipse
 ex legatione domum reuocatus, Ioannes quoq, fru-
 mentus à Secretis Reip. Romam missus est, qui Pon-
 tificem de ea Venetorum constitutione informaret,
 efficeretq, vt & ipse eam ob causam Amulij electio-
 nem reuocaret, quod etiam factum est. Et his rebus
 domi forisq, feliciter & in summa tranquil-
 litate gestis Hieronymus priolus
 fatis recessit.*

Petrus

VITAE ET RES GESTAE. 202
 PETRVS LAVREDANVS
 DVX LXXXIII.

PETRVS Lauredanus Prioli in ducatu succes- 1566.
 sor datus. Sub eius principatu Solimannus Tur-
 carum Imperator in sua etiam senectute ingentem
 numerosissimumq; exercitum in Vngariam, ad op-
 pugnationem Zigethi loci in Stirie finibus munitis-
 simi, duxit, cui ipse quoq; in persona interfuit. Ma-
 ximilianus Rom: Imperator eius nominis Secundus
 ea de te certior factus Augustam Vindelicorum
 status Imperij conuocat, quidq; de Turca pro-
 posito compertum habeat exponit, Illi ma-
 gnitudine

Zigethū
à Turca
occupa-
tur.

nitudine rei, minentisq; periculi grauitate moti, magna auxilia pollicentur, Quare summa celeritate colligitur ingens copia equitum peditumq; talisq; exiguo tempore ex omni parte exercitus congregatus est, Romano Pontifice (Hispania Rege, Florentino, Ferrarie & Mantuano ducib. auxiliares etiam copias mittentib.) qualem vix nostra memoria in Turcam prodysse ferunt Verum enimvero nostris nimis diu ad Gomorram subsistentibus aut alio quopiam impedimento Zigethensib: auxilium ferre differentibus, eò tandem post multam accerimamq; oppugnationem Illustris comes Sereinius, qui imperatoris nomine locum defendebat, cum suis redactus est, vt re planè desperata, cum humani auxilij nihil superesset, arcem cum ijs qui ex oppugnatione reliqui erant egressus, in ponte aduersus crudelissimum hostem tam diu pugnaret à donec ab hostib: inuitis, quoniam se ipsis dedere nollet, interemptus sit, ipsiq; ea ratione Zigethopotiti. Hoc tam prætere vndum nou est, quod summa apud eam gentem obedientia atq; etiam in re proposita pertinacia argumentū esse potest, Solymannū ipsum triduo ante Zigethi expugnationem in Castris decessisse, quod à primorib. eius, quos Bassas appellant, ita calatum est vt non aliter ac si adhuc in viuus esset, quotidie ad tentoria ipsius consueta seruitia fierent, donec Zigethum captum & Selim Solymannus filius ea de re certior factus essent, quo is maturè sibi prospicere, & in Regno paterno se confirmare posset, antequam aliquis eam ob cau-

ob causam in exercitu tumultus orietur, quod aliquin miles Turcius facere in more habet. Hoc duce anno Salutis nostrae 1569. Idib. Septembris Venetorum armamentariū, accenso ibi puluere Bombardico, cum multis alijs eorum munitionib. arsit vnde Respublica non parum detrimenti accepit. Laboratum præterea est tū in vrbe tum in tota ditione maxima annonæ caritate, ita vt multi fame perirent, pleriq; solo pane ex milio, fabis, & pisib. facto viuerent. Eadē tempestate Turcicus imperator expeditionē in Cyprum fecit, Regnum Veneti Imperij nobilissimum, idq; tandem in suā potestatem redegit: quæ historia quoniam memorabilis est libet eam hic aliquanto verbosius commemorare vt posterietiam huius belle meminisse queant. Sic igitur habeto. Defuncto apud Zigethum (vt paulo ante dictū est) Solymanno, Selimus præter amplissimū Imperium, quod illi ea morte obtigerat, (Solut enim ex quatuor filiis superata quoniā pater ante aliquot annos Mustafa et Baiazetē Rebellionis suspectos necari curauerat, persuasus scilicet à Rosa cōiuge: Zeangir vero tertius filius, gibbosus, cū tāta crudelitatis impatiēs esset, sponte mori voluit) patris quoq; existimationē & gloriā possidebat: Sed cum nesciret quæ ratione pater id nomen eamq; gloriā sibi comparasset, tertio imperij sui anno (vt ipsius quoq; fama mūdo innotesceret) nulla fidei data ratione habita, Venetis bellū mouit leuissima aut potius nulla de causa. Induxerat Causa ex sibi in animum more suorum maiorum ad perpetuā peditio- sui gloriā memoriāq; collegiū seu Xenodochium, nis.

Puluis
Bombardicus in
armamentario Veneto accensus.
Turca in
Cyprum
expeditio.

Causa ex
quale

quale ipsi Almaratum vocant, construere, cum templo scholisq, ad liberos in Mahumetica lege erudandos: Iuxta huiusmodi collegia multas domunculas rotunda figura construunt, tum Sacerdotibus atq, Doctorib. suis tum etiā peregrinis quibuslibet. Nam cuiuscunq, tandē nationis aut religionis fuerint possunt tamē libere huc diuertere, cum equis atq, seruis & triduo gratis commorari. Solent & alia quadam diuersa ab his mansiones in huiusmodi collegijs adornari pro ipsius vrbis pauperib. quib. in singulos dies, trater certam panis portionem, numeratur etiam asperus numus. Huiusmodis collegijs sustinendis Imperatores Turcici redditus earum regionū addicere solent, quas ab exteris acquisierunt: Imō nefas ducunt ea alijs opib. dotare. Talia xenodochia nunc Constantinopoli tria sunt, Primū omniū celeberrimū construxit Sultanus Mahumetus, is qui Constantinopolim Christianis ademit, Baiazetes illius filius alterum, et tertium fundauit Solimannus huius Selimipater. Dotatum autem fuit hoc collegium postq, is è vita decessit annuis redditib. qui ex arce et regione Zigethi colliguntur, Non tamē sufficiunt q̄ prouentus tam magnifico collegio, utpote quod in eo quotannis ad octoginta millia Sultanicorum aureorum numūm quos Zeccinos vocant, infumantur. Selimus igitur (ut antea dicere capimus) maiorum suorum institutum hac in re amulatus & ipse collegium extruere volebat & Adrianopolim ciuitatem, qua tridui itinere à Bizantio distat, ut ibi fieret, praeteris sibi deligit. Iamq, eius fundamēta ponebantur, ūc Sacerdos, quem sua lingua Mosfri id est propheta

tam nuncupant in ipsomet loco Imperatorem monuit ut more suorum maiorum ipse quoque insignem aliquam expeditionem in Christianos susciperet, ut ex eo quod illis adimeret tanto melius & liberalius id dotare posset. Cumque eum sermonem Imperatori non displicere intelligeret, simul etiam de Regno Cypri verba facere capit, & ostendere illius opes tantas esse quibus non solum istud suum collegium abunde dotare verum etiam id quod patrius Xenodochio deesset supplere posset: Illud etiam adiciens occupato Cipro fore ut mercatores Turcici per ea maria in Syria & Aegyptum nauigantes, longe tutiores essent, qui alioquin à Piratis Christianis saepe infestarentur, dum in eam insulam refugium haberent. Cui hoc quoque accessit quod de pulvere Bombardico in armamentario accenso, & charitate (qua Venetis & locis vicinis tum laboratum est, (cuius paulo ante mentio habitae est) rumor Constantinopolim perlatus esset. Et perfidi quidam Iudaei rem exaggerantes Ioanni Micheto Marano (qui Constantinopoli agit, & apud Imperatorem in summa gratia est) omnem rem perscripserant, qui Venetis parum fauens Imperatori persuasit Venetos ad defendendum Cyprium Regnum viribus destitui, ita ut Selimus ea opportunitate et investigatione aliorum magis confirmatus, quod ante in animo habebat, ex qui omnino constitueret nihil pensi habensque capitibus articulisque foederis cum Republica Veneta initi nup subscrispsit, & iureiurando se ei obstinxisset, Parui quoque facies Mahomeri Visiri Primarii Bassa dehortationem, cui etiam ob id tam grauius indignatus

VENETORVM DVCVM

indignatus est vt eum Christianū appellaret, quod
 apud illos valde ignominiosum & iniuriosum est.
 Reigitur plane constituta maximos apparatus ter-
 rarū marisq; facit, nihilq; omittit quod ad tantam
 expeditionem feliciter perficiendam conducere pos-
 set. Veneri contra ea de re per plures, certis indi-
 tijs moniti ipsi quoq; quantum possent huic cona-
 tui resistere statuunt, & omnia necessaria confici-
 unt. Quae dum vtrinq; magno studio agerentur So-
 limanus Tertio Idus Februarij anno 1570. Cubatū
 Chianus (quem vocant) ad Venetos legatum di-
 misit vt ab illis Cyprum insulam peteret, idq; tali-
 bus verbis ac minis qui suis apparatibus aquaren-
 tur. Is sub Aprilis principium Venetias appulit. Sed
 cum antea ciuitas illius aduentum & petitionem
 cognouisset, habitare per id deliberandi occasione, Se-
 natus censuit longē melius esse & Reip. honestius
 aperto Marte se a Turcis defendere quam ita paula-
 tim ab illis Imperio spoliari, cum Senatui etiam
 nunciatum esset iam cum Turcam multa hostiliter
 aduersus se agere, vt potē qui binas Venetorū naues
 Bonaldanā & Barbam idibus Ianuarij Constanti-
 nopoli derinuisset. Itaq; Cubatus in Senatum ad-
 missus, vbi causam proposuisset, statim denegato eo
 quod perebat, dimissus est. Hoc responso accepto
 cum Selimus quod volebat minis obtinere non pos-
 sent armis retentare aggressus est. Igitur ad
 tum Maij instructā classē Rur-
 cui vt primarius Du-
 alter

duodecim, cum duabus Venetorum nauibus onera-
 rijs quas illis (vt proximè diximus) ademerat, qua-
 tuor Turcicis, vno Mahometi Visiri Galeone (quo no-
 mine genus quoddam omnium maximarum naui-
 um vocāt) Mahonicis octo, Pascacauallis quadragin-
 ta (his nominibus vocāt naues quib. equi vehuntur)
 & multis præterea alijs. nauigijs omni munitionū
 rerumq; necessariarum genere instructa. Hanc clas-
 sem præcefferat Piali Bassa cum triremibus octua-
 ginta & triginta biremibus & sic tota classis Tur-
 cica habuit vltra ducenta triginta tria omnis gene-
 ris nauigia. In his autem turbis maximisq;
 bellorum apparatibus discessit ex hac
 rita Petrus Loredanus Veneto-
 rum princeps.

Turcica
 classim
 ad Cypri
 oppugna-
 tionem
 missa 233.
 nauigio
 rum om-
 nis gene-
 ris.

ALO.

VENETORVM DVCVM
ALOYSIVS MOCENIGVS,
DVX LXXXIIII.

SVFFECTVS est Loredano Aloysius Mocenig-
 1570. **gus** quinto Id. Maij anno 1570. & die postero cū
 maximo applausu omnium Dux deblaratus: Classis
 autem Turcica, cursum suum continuando, Calen-
 dis Iulij ad Limisum Cypri oppidum appulit, vbi cū
 Classis nō haberet qui ei resisteret milite exposit, multos-
 Turcica in Cypriū q. captiuos abduxit: Postero die cum classe vsque
 aduentus. ad Salinas peruenit, & cum neque hic quisquam
 resisteret absq. vllō impedimento peditatum, equi-
 tatum, & reliqua omnia in terram exposita sunt.
 Mustafa autem occupato agro munitiones quas dī
 ad

ad Salinas construxit, neq; illinc castra mouere constituerat donec vniuersas copias ad eam expeditionem decretas coniunctas haberet. Omnibus igitur copijs congregatis Mustafa circa vicesimum secundum diem Iulij anno 70. castra mouit Nicosiam versus, quo ad vicesimū quintū eisdem mensis peruenit. Dicitur autē habuisse tunc equitū quatuor millia, sex millia laizerorū, & peditū quatuor millia, nec non plurimos spontaneos milites, quorū numerus ignoratur. Confedit partim in cāpesiri loco, partim ad Mandia colles, vbi ipse suū tentoriū habebat, subsiderat quoq; magnus equitū peditūq; numerus ē regione S. Clementis. Eo facto Mustafa primū omnium circa valla munitionesq; obequitādo obsessos ad praelium inuitabat, verū id Carpassi comiti, Nicolai Danduli Cypri proregis collateralis, non placuit, vna tamē vice excepta qua Cortesiū ducē militārē amiserunt. Turca igitur cū oppidanos amplius egredi nolle animaduernerent, munitiones & valla construere ceperunt. Primumq; in collib. S. Mariae centum & triginta passib. à Podocataro vrbis munitione, magna celeritate vallū fecerunt, indeq; domos iuxta forum sitas tormentis petierunt, sine magna tamen hominum cade: Alterum adificarunt, ad S. Georgium Magnana, quod tamen illis parum profuit: Tertium in Margeritino colle cōdiderunt inter Cōstantiū atq; Podocatarū vrbis munitiones: Quartū in Thomandia colle. Verū cum ex his aggerib. seu munitionib. parū muris nocerēt propius accedere ceperunt ad Mœnia veterisq; ciuitatis littus atq; inde

VENETORVM DVCVM

ad Podocatarum, Constantium, Dauilam, & Tripolim, vrbs munitiores, fodiendo magis appropinquantes, quatuor alios magnos aggeres construxerunt è quibus diebus quatuor continuis urbem cum sexaginta Machinis feriebant, nec vnquam toto die cessabant, præterquam sub meridiem quatuor horis ad se ex calore recreandos & Machinas quoq; refrigerandas. Caterum Mustafa cum cerneret Bombardicos ictus non id quod cupiebat efficere & mœnibus noxia non esse, Propius ad urbem accedens ligonibus & palis profundas foueas fieri mandauit. Oppidani contra illū impediabant telis suis quaq; versum eum impetendo, Ad illi nihilominus pertinaciter operi insistentes ad interius vsq; vallū peruenerunt, vbi foueā maximam facientes terram versus urbē proiecerūt, sicq; eum locū plurimis sclopetarijs, qui noctes atq; dies nostros ad mœnia defendēda accedētes infestabant, tutum pararunt. Erant autē & reliqui hostiū aggeres prægrandibus fossis circumdata, vt in ijs ad custodiam magnæ machinæ seruarentur, nec possent nostri illos telis, peditatu vel equitatu, absq; periculo adoriri, muniuerantq; se hostes omni ex parte & deinde angulos vallorū rumpere incipiebant. Quæ dū obfessi cernerent maioris periculi metu quodammodo coacti ad decimūquintū Augusti sub meridiē magno impetu erūpunt circiter mille numero pedites, sciebant enim Turcos ea hora de more quiescere, & sub umbra dormire solere, Prouaneo Vicentino Duce, & vsq; in hostiū conspectū peruenientes binas eorū mutationes occuparunt, quas Turca, nostros maiore numero

mero

mero efferrati, metu deseruerāt, sed cuius postea equitatus in auxiliū venisset, antequā nostri equites, qui ordine exire cogeantur peditib. succurrere possent cedere coacti fuere, amisso Proueneo captiuo, et Italis & grecis militib. vltra cētū, reliqui cū amplis hostiū spolijs in urbē redierunt: Nec deinceps prodenudum consuerunt quod id nimis magno periculo fieret. Quare ad diruenda mœnia hostis cōuersus est. Porro qui in ciuitate erāt quilibet ad suas munitiones (q̄ cōmuni consilio ita placuisset) quib. destinatus erat se receperat, occlusis earū orificijs. Itaq; nihil erat q̄ hostes impediret quo minus vr̄bis munitiōes quas vellent cōscenderent, sed repellebantur tamē ab his qui se incluserant fortiter & animosē. Et quāuis obfessi literas obscuriorib. characterib. scriptas aliquoties Famagustā & alio promittēdo sibi auxilio, mittere conati essent, ea tamē omnes à Turcis intercepta sunt. Mustafa autē cū propter strenuā Nicosiānorū defensionē multos ē suis amisisset, Salinas, vbi Ali atq; Piali cū classe erāt, legatis missis perijt, vt ē singulis triremib. centenos viros sibi mitterēt, q̄ sine ijs urbē occupare nō posset. Illi q̄ Mustafa petebat fecerūt, itaq; ad octauū Septēb. diē anno 1570. sub vesp̄eram viginti militum milia ab Ali Nicosiā ad ducuntur. Quare exbilaratus Mustafa eadem nocte, paulo ante solis ortum, quatuor vr̄bis munitiōnes maximo impetu adortus est, Oppidani contra strenuē se defendebant magna vtriusq; partis, Turcarum tamen pracipua, clade. Sed post multam dimicationem Turca, infausto omine, Podocatarum

Nicosia
vi expu-
gnatur.

urbis munitionē occuparunt, & ibi plurimos strenu-
iſſimos milites necarunt, urbē ingreſſi Chriſtianos
in reliquis urbis propugnaculis exiſtentes à tergo
adorti ſunt & vtrinq; circumdatos fortiffimum
queng; trucidarunt, Pugnatum eſt paſſim tumultu-
arie per omnes urbis plateas, ſine ordine, ſine Du-
ce, vſq; ad ſextam diei horam, omnesq; qui ſe defen-
debant interficiebantur. Donec Muſtaſa urbem in-
greſſus tant amq; cadem conſpiciens ſuos ceſſare iuſ-
ſit, & Chriſtianos ad deditiōem horratuſ eſt, vitā
dedentibus promittens. Sic miſera Nicosia capta à
militibus direpta, atq; vaſtata eſt. Poſt hac Muſtaſa
Nicosia diſcedens relictis ibi peditum milibus qua-
tuor & equitibus mille, ipſe cum vniuerſa claſſe ad
Giardinòs (quod latine hortos ſonat) tribus à Fa-
maguſta paſſuum millibus ſubſtitit. Exercitum au-
tem terreſtrem ad Famaguſtam duxit, atque poſt-
quam eò perueniſſet multa tentauit vt qui in arce
eſſent ſeſe dederent, Monſtrabat enim illis magnum
captiuorum numerum è Nicosia adductum, & ca-
pita quorundam haſtis infixaleuabat quo maiorem
ipſis terrorem incuteret, ſed fruſtra, quoniam mi-
litum animi contra hoſtes iam confirmati erant.

Famagu-
ſta obſi-
detur.

Caſtra igitur ad Caſale Podamum poſuit, qui locus
tribus millibus paſſuum ab eſt. Erat autem in arce
Bntonius Venetorum nomine Marcus Antonius Bragadinus
Bragadi- Dux primarius. Appropinquante autem hyeme
nus Fama cum Chriſtianorū claſſis nuſquam appareret (eſſi
guſta pra ea in procinctu iam fuerat & coniunctis viribus
ſectus. Turcae ex inſula Cypro pellere atq; mari cū ipſis

con-

conflagrare decreuerat, tamen quoniā tardius conue-
 nerat, et ideo propter crebras tempestates quæ circa
 hyemem in eo mari nauigantibus periculosa esse so-
 lent id consultum non iudicaretur præterea quod
 Nicosia amissio nunciata esset quod ante ignora-
 tum erat, iterum se domum receperat) Turcæ suam
 quoq; classem, quod parum in insula Cypro illis pro-
 deesse posset, dimittere decreuerunt, vt in Aegeo
 mari aut Constantinopoli hyemaret, relictis ad Fa-
 magusta obsidionem aliquot hominum millibus ad
 quā euertendā primò vere redituri erant. Sed biduo
 antequā soluerent memorabile quid in conspectu
 vrbs Famagusta illis accidit Cum enim magnum
 Galeonem (quem vocant), Mahometi Visiri prima-
 rijs Bassæ triremē paruā, & aliam Caramuscalinam
 nauim, magno captiuorum captiuarumq; numero,
 flore iuuentutis Nicosiana, multa præciosa & præda
 alijs impedimentis onerassent; quæ omnia Turcarū
 Imperatori dono mittere volebant, Gubernator Ga-
 leonis antequā solueret cū reliqua classe, dolia qua-
 dam referta puluere bombardico Mustafa tradere *Mulieris*
 volebat, Vnde sumpta occasione nobilis quadam scæ- *captiua*
 mina, & idem captiua, mortem seruituti præferens, *memora-*
 puluerem illum Bombardicum, magno & forti a- *bile factū*
 nimo incendit (Et si quidam gubernatoris negligē-
 tia id factum fuisse asserant) Vt vt sit spectaculum
 fuit horrendum, cernebantur enim misellorum ca-
 ptiuorum corpora in aerem dissecta quodammodo
 volare, adeoq; omnes cum trib. illis nauib. cōsumpti
 fuere, vt solus gubernator cū trib. captiuis euaserit.

VENETORVM DVCVM

circa idus Maij anno 1571. Mustafa ad expugnatio-
 nem vrbs Famagusta se denuo accinxit sublati sũ
 Nicosia quindecim tormentis bellicis, atq; ad Praci-
 polam occiduam eius hortorum (quos Giardinis no-
 minant) partem, castra locauit, Postea decem dieb.
 continuis aggeres, quib. tormenta bellica imponerẽ-
 tur, & fossas, pro securitate sagittariorum, fieri cu-
 rauit, eaq; omnia magna celeritate confecit, qua-
 draginta hominum millibus noctu plerumq; labo-
 rantibus quo propius ad urbem accedere possent. Hi
 autẽ qui intus erant, postquã cognouisset qua parte
 hostis turbẽ verberare vellet, interius partem illa eo
 fortius muniẽbãt, eiusq; causa fossas nouas & trans-
 uersos aggeres construebant, & ad totam illam mu-
 ri partem qua hostis aditum sibi quæsiturus vide-
 batur, secundũ longitudinem aggerẽ pro sagittarijs,
 qui hostem arcerent, parauerant, Duce Bragadino
 hac omnia diligenter curante, nec quidquam quod
 ad boni Imperatoris officiũ in tanto discrimine per-
 tinet cum suis omittente. Hostes igitur constructis
 suis aggerib. in summũ vallum peruenientes intra
 mœnia prospiciebant, & postquã suas munitiones
 perfecissent, ad decimũ nonum Maij anno 1571. vr-
 bem ex denis ab ipsis confectis aggerib. verberare ce-
 perunt, cum septuaginta quatuor Machinis bellicis,
 inter quas erant quatuor Serpentina immensa ma-
 gnitudinis. Impetebant autem precipue eam partẽ
 vrbs quæ inter Lisimi portã & armamentariũ erat.
 Et primũ quidã nõ admodũ mœnib. diruendis operã
 dabãt, sed in ipsã urbẽ et nostrorũ machinas sua tor-
 menta

Menta dirigebāt, Itaq; milites & ciues quo tutiores essent ad Mœnia cedere coacti sunt. Contra hi qui in ciuitate erant suas Bōbardas in hostiū Bōbardas tā artificiosè dirigebant, vt quindecim optimas illorum machinas globis iniectis perfrugerint, & vltra hominū triginta millia perdiderint. Sed cū animaduertenterent puluerē Bombardicū paulatim defuturū, non amplius tam strenue iaculandum consuerunt, Itaq; ex singulis machinis, quæ triginta erant numero, tricenos tantū ictus quolibet die postea emittebant, presentesq; adesse oportebat ipsos duces, vt nihil frustra fieret. Sed hostes iam magnavtrorumq; cade aggerem qui extra muros erat (Itali Contra-scaram vocant) occupauerant, itaq; terram in fossam projiciebant vt eā hac ratione replerent, Fama-gustani contra eam terram vna cum murorū rudorib; intro ferebant, Donec hostis fabrefactis ad murū orificijs, fossam Sclopetarijs ita muniuisset, vt absq; vitæ periculo nemo facile amplius accedere posset, Hostes itaq; cum fossam terra repleissent in singulis locis quib; ex illorum agerib; tela vibrabantur quasi portā per eam aggeris partem quæ contrascarpa dicitur factū, terram ad latera projiciebant fasciculos lignorum & lanae saccos eo quoq; ponentes, & sic quasi muris vtring; etiam se muniebant ne à latere ferirentur. Obsessum indies fortius premerentur, & hostem aliter ladere non possent, ignes arte factos in ipsorum munitiones iactabant, qui in fascies lignorum & lanarum saccos incidentes non parum damni dabant. Ad tricesimum primum diem Iuni

VENETORVM DVCVM

*Turca cuniculo ad armamentarij propugnaculum
 acto ignem inposuerunt, qui magno impetu ingen-
 tig, ruina murum illum crassissimum fregit, & ma-
 gnā illius partem prostravit, Eam ob rem Turca-
 accurrentes cum signis ad summās ruinas penetra-
 runt, sed fortiter repulsi sunt, cum magna cade. Ad
 3. Calend: Iulij hostes cuniculo ad Reuelinum acto
 sub saxo itidem ignem subiecerunt qui fulminis in-
 star omnia disijciens facilem hostib. aditū parauit,
 Accurrunt igitur magno impetu, sed strenue reijci-
 untur. Quare hostes cum intelligerent quantum ex
 binis oppugnationib. detrimenti accepissent mutato
 consilio omnes vrbis munitiones Bombardicis Ma-
 chinis denuo impetere constituerunt. Proinde cele-
 riter septenos alios aggeres arcu reliquisq, vrbis pro-
 pugnaculis vicinos, construxerunt, his inposuerunt
 machinas bellicas ex alijs aggerib. ablatas, auxe-
 runtq, numerum vt iā octuaginta essent, tantoq, fu-
 rore tormenta emittere caperunt, vt octaua die Iulij
 cum insequenti nocte quinq, millia ictū vibrarint.
 Quib. vtiq, munitiones & eos qui intus erant ab an-
 teriore parte eas protegentes omnino contriuerunt
 & plane comminuerunt. Iam igitur in vrbe ad ex-
 tremū redacti erant, deerant ad defensionem neces-
 saria omnia prater solam spem, ducum virtutem &
 militum audaciam, Vinum, carnes, sal, caseus, cete-
 raq, victualia deficiebant, vt iā equos, asinos, feles,
 & similia commederent, in potu aceto utebantur
 aqua mixto, & supererant ex militib. Italis quingē-
 titatū incolumes, sed ipsi quoq, ob longas vigilias con-
 tinuasq, sub ardentissimo sole pugnas, plane fessi. Ex*

ceteris optimi & strenuissimi quinq; interirāt. Quā obrem primarij quiq; totius vrbs vicesimo die Iulij excommuni consensu Bragadino duci bellū supplicē obtulerunt quo rogabant vt quoniam eores redacta essent nec quicquā rerum ad defensionē necessariarū haberent, nulla foret auxiliorū spes ipsiq; ad illū vsq; diē opes vitamq; et omnia p Illustrissima Rep. Veneta posuissent, veller ipse deinceps eorū ronnem habere, sese cum honestis conditionib. dedere, quib. saltem cōiugū ac liberorū pudicitia ac vita parceretur. Bragadinus vero illos quantū potuit consolatus respondit nihil timendum, auxilia breui ad futura, Interim celerem nauiculam in Cretam dimisit significatum quo loco ipsoꝝ res iam essent. Sed dudum speratis auxilijs nimis longē tardātib. cumq; in ciuitate omnia ferē deficerent, & in omnes horas singula deterruntora fierent, decreueriandē gubernatores, extrema necessitate eō adacti, se honestis conditionib. dedere, cuius rei causa ad Cal. Augusti inducias pepigerunt conuenitq; vt vtrinq; bini obsides darētur, Prodierunt igitur ex Famagustanis in hostium castra Hercules Martinengus comes & Mathaeus Colsius Famagustanus, Ex hostib. contra in vrbem venerunt Mustafa vicarius & Iani Zerorum Aga vicarius. Conditiones à Christianis habebantur vitam arma & fortunas sibi conseruari, concediq; quinq; machinas bellicas, ternos pulcherrimos equos & in Cretā tutū iter, Deniq; vt Gracis domi remanere suis opibus & Christiana religione frui liceret. Mustafa omnib. assensit, propriaq; manu subscripsit.

Itaq;

VENETORVM DVCVM

Itaq³ miles nauib. impositus est volebantq³ iam ipsi
duces quoq³ discedere: Cum postridie nonas. Angusti
Bragadinus ad Mustafam literas dat significatq³
sub vesperam se cum clauibus ad eum venturum, &
in arce Tiepolum custodia causarelicturum. Musta
fa respondit vt veniret quandocunq³ placeret, se li
benter illum visurum, ob singularem virtutem,
quam ipse cum alijs ducibus in defendenda vrbe de
clarasset, Quibus cognitis Bragadinus sub vesperam
hora vicesima prima (qua apud nos circiter sextam
est cum temporis) ad illum accessit, comitatus suis
ducibus & cum plurimis alijs nobilibus, & multis
ex gregarijs militibus: Sicq³ ad Mustapha tentori
um deducti sunt qui illos primum per humaniter
excepit & sedere iussit, Sed ex vno colloquio paula
tim ad alia digrediens, vana quadam occasione Bra
gadino obijcit quod durantibus inducijs captiuos
quosdam (quod tamen verũ non erat) necari curs
set, Itaq³ arrepta ea occasione in pedes profiliens,
& ira excandescens, omnes vinciri mandauit. Ii
igitur inermes omnes (quod ad eius tentorium ar
mato nemini accedere liceret) vincti & ante tento
rium ducti, spectante Mustata, in frustra dissecti
sunt. Bragadino autem, postquam ter caput præbere
iussus essent ac si id amputandum foret, & ille intre
pidè porrexisset, aures abscissa sunt. Cateriq³ mili
tes & Christiani qui tum induciarum tempore in
castris erant, nihil tale metuentes, circiter trecenti
necati & qui naues iam cõscenderant itidẽ spoliati
& detenti sunt. Post hanc carnificinã, qua septimo
die

VITAE ET RES GESTAE: 311

die Augusti Anno 1571, perpetrata est, Mustafa in urbem ingressus Trepolum qui in arce relictus erat suspendi iussit. Decimo septimo Augusti qui dies Veneris erat, atq; Turcis etiam festus, produxerunt Bragadinum, spectante semper Mustafa, ad singula diruta loca quib. vrbs verbarata fuerat, & in singulis binas terra mensuras ascendendo & descendendo ferra, deinde terram ipsam exoculari iusserunt, cum ante Mustafam transiret: Tum ad mare deductum & in sede positum ad antennas vsq; supra malum traxerunt, vt ab omnib. Christianis qui ad huc in portu erant, conspiceretur: Quo facto in forum cum eo reuersi ipsum denudarunt, et quo loco publice malefici ferrea catena collū comprahensi exponi solent, ibi vinctum viuūq; ex coriarunt. Caterum Bragadinus hanc crudelitatem magna constantia pertulit, tantumq; absuit vt animo desiceret quin potius inter ipsos cruciatus Tyranno hanc perfidiam fortiter obijceret, interim quoq; Deo supplicans vt sui miseretur. Vbi miserum carnifices excoriascent, cutem paleis stramineq; repletam, & ad antennas suspensam, per maritima Syriae loca ludibrij causa duxerunt & omnib. ostentarunt. Et sic Nicosia, & Famagusta, vrbes celeberrimae, cum tota insula Cypro in Turcae potestatem et dominium venerunt. Caterum fuerunt in castris ad Famagusta obsidionē ex omni genere ducenta millia hominū, inter quos erant stipendijs conducti octuaginta millia, quatuordecim millia Ianiæerorum, & sexaginta millia spontaneorum. Iis sexaginta quinque dieb. quib. urbem oppug-

Bragadi-
nus exco-
riatur.

VENETORVM DVCVM

oppugnarunt centum & quadraginta ferrearum
pilarum millia ex Bombardicis machinis in urbem
coniecta sunt.

Verum tamen hac tam insignis, non solum Reip:
Veneta, sed totius Christianitatis clades, illustri &
ingenti illo Victorio, quam eadem anno Pontificia,
Hispanica, Veneta, & illustrissimorum aliquot
principum aliorumq; coniuncta classes aduersus
Turcam, dei opt: Max: singulari beneficio obtinu-
erunt, aliquo modo lenita & peusata est. Nam
fama de expugnato Cypro Constantinopolim delata
Turcarum Imperator Ali Bassa mandauit vt victo-
rie fructu quantum posset potiretur, omnesq; vici-
nas insulas occuparet, nemini parceret, adeoq;
ipsam quoq; Christianorum classem (ac si id totum
in ipsius potestate foret) inuaderet & dissiparet.
Is igitur mandato obtemperans decimasexta Se-
ptembr: versus Naupactum in Corinthiacum si-
num soluit, vt postquam illis classem pacib. bis co-
actis alijsq; rebus necessarijs refecisset, ad Christia-
nos inuadendos prodiret. Eius consilio cognito, &
re antea mature deliberata, coniunctis omnib; fæ-
deratorũ virib. Christianorũ & in fracto animo ho-
stẽ expectare & adoriri constituerunt. Itaq; circa 8.
Octob: diem Anno 1571. hæ duæ potentissimæ clas-
ses ad sinum Corinthia. cum apud Dardanellas ad-
uersus se mutuo direxerunt, & pugnatum est hinc
inde summa contentione, nostris non ignorantibus
quid ea pugna amissa toti Christiana Reipub:
periculi inde mimimeret. Quare tandem Christi-
ni dei

ni dei opt: maximi in effabili bonitate ingenti victoria aduersus Turcas potiti sunt, in qua ex hostibus capti & interfecti vltra viginti nouem milia & pleraq; ipsorum naues cum omnibus impedimentis occupata in Christianorum potestatem venerunt. Enituit autem praeipue in ea pugna singularis virtus et fortitudo D. Ioannis Austriaci Christianissimi huius foederis inter Pontificem Hispanum atq; Venetos initi, summi Imperatoris. Marci Antony Columna. e nobilissima & antiquissima Romano-familia nati Pij V. Pontif. copiarum Ductoris Sebastiani item in Veuarij Venetae classis summi praefecti, qui boni Imperatoris atq; etiam militis officio simul fungens nihil omittebat quod ad consequendam victoriam facere posset. Augustini Barbadi-ci Benedicti Soran^zij & aliorum innumerablem, quorum certe nomen ob rem tam strenue gestam immortalis laude dignum est, ad posteros vt idem faciant incitandos. Reliquorum nomina qui sigillatim cognoscere & historiam huius pugnae naualis ad longum de scriptam legere cupit videat. D. Ioannem Petrum Contarenum qui ex professo luculenter totum bellum Cyprium & hanc naualem quoq; pugnam descripsit, vnde nos etiam pleraq; mutuati sumus. Ne alienis plurimis nos ornare vel quenuquam debita laude fraudare velle existimetur in Anno 1574. Quinto idus Maij. cum Sereniss. Dux, electionis, seu, vt nonnulli volunt, natiuitatis sua diem celebraturus, conuiuium splendidum & magnificum amicis in palatio parasset, circa secundam pomeri-

pomeridianam ingens incendium subito exortum est, quod Ducale palatium magna ex parte, vsq; ad eum locum in quo Magni (vti vocant) consilij Senatores congregari solent, absumpsit, et comparare turri, quæ ad Templum D. Marci est, non nihil etiã nocuit, plarq; tamen quæ loco moueri poterant conseruata sunt. Fertur multitudinem ociosè id incendiũ spectasse, & vt restingeretur parum fuisse sollicitam, nonnullis vociferantibus plagam esse à Deo quoniam Senatus cum Turcapacem fecisset. Quomodo autem is ignis ortus sit certo sciri non potest, ferunt aliqui ex nimia focorum incensione in culina ortum esse: Alij per insidias positum credunt, ea intentione, vt noctu demum erumperet, vt tum ed securius seditiosi ciues tumultum excitare possent, à quo inter diu parum absuit, Sed inclyti Ducis & Setatus prudentia & vigilantia omnia sedata fuere. Hoc eodem anno postquam Carolus 9. Gallia Rex, 3. Calend: Iunij è viuis deceßisset, non relicto hærede masculino, & ad Heinricum Polonia regem, ipsius fratrem, tum apud Polonos suos agentem, regnum amplissimum per leges Gallicas delatum esset, mater eum è Polonia crebris literis ad se vocat: Ipse hac de ta occasione non cunctandum ratus magna taciturnitate, calato etiam habitu suo præcipuis Polonorum qui penes ipsum erant, magna celeritate dispositis equis, paruo comitatu, Cracouia discedens vsq; ad fines Austriæ peruenit, relictis tamen post se ad Polonia status literis eleganti Stylo latine scriptis, quib. tam inopinati abitus causam ipsis significat.

omnem

omnem gratiam pollicetur, hortaturq; vt aliquos exprimatoribus in Franciam mittant de in posterum constituendo Regno Polonico secum deliberaturos.) Ibiq; à Caesareanus honorificè exceptus Viennam ad Caesaream Maiestatem deducitur. Vbi aliquot dies commoratus Italiam versus contendit. Ea de re Senatus certior factus quatuor illi legatos obuiam mittit rogatum vt Venetias iter dirigeret omnem beneuolentiam & officia offerentes, annuit Rex & ad 16. Calend. Augusti Murianum (qui locus est vbi vitra conficiuntur & medio Miliari Italico à Venetia distat) appulit. Postero die quæ fuit 15. Calend. Aug: & dominica dies sumpto Muriani prandio Soranzzy triremem conscendit comitantib. eum Neuerne et Ferrariense Ducib: et quadraginta nobilib: Venetis quib. Mandatū erat vt camerariarū munus apud regem obirent, & totidē hallabardarijs ex eadem nobilitate ad id seruitium tunc obeundum destinatis & holofericis vestib. omnib. indutus. Cumq; à Muriano ad Locū cui Lio nomen est nauigaret, decem instructas triremes obuiam habuit quæ omnia sua tormenta bellica simul emittentes, horrendo eū strepitu salutarunt & exceperūt, trirememq; ipsius cingentes vsq; ad arcem Lio comitatae sunt, Obuiam quoq; illi interim prodeuntib. quadringentis et amplius nauigij (quæ Brigantinos vocāt) splendidissime ornatis, et scapharū (quas Gundolas nominant) sumptuose instructis, multitudine innumera. Ad Lio autem arcus triumphalis erectus erat reb. à Rege hætenus fortiter gestis artificiosè depictus has vtrinq; inscriptiones habens.

d

A parte

VENETORVM DVCVM

A parte Anteriore.

HENRICO III. FRANC. ATQVE
POLO. REGI CHRISTIANISSI-
MO ATQVE INVICTISSIMO
CHRISTIANAE REIP. ACERRI-
MOPROPVGNATORI ADVENI-
ENTIAE, VETERIS BENEVO-
LENTIAE ATQVE OBSERVAN-
TIAE DECLARATIONEM.

Atërgo.

HEINRICO TERTIO FRAN. AT-
QVE POLO. REGI OPTIMO AT-
QVÆ FORTISSIMO HOSPITI IN
COMPARABILI RESP. VENETO-
RVM OB EIVS ADVENTVM FE-
LICISSIMVM.

*Reperitq; ibi Patriarcham Venetum cum vni-
uerso clero; Seneriffimum quoq; Ducem Venetum
cum patribus. Egressus igitur tridentem, primò an-
te Patriarcham in genua procubuit, qui lustrali a-
qua eum aspergès aliquot preces dicit, his ab-
solutis Rex se iterum in pedes leuat & ad princi-
pem conuersus per humaniter eum salutat, a quo in
Bucentaurum nauim deductus est. Erant quoq; illic
honoris & officij causa Legatus pontificius Cardi-
nalis nempe, S. Sixti, Ferrariensis & Niuernensis
Duces, cum multis exterorum Regum & principū
legatis. Omnibus autem locis vbi eum nauim vel a-
scendere vel descēdere contigit, multis tormentorū
ictibus*

iſtibus exceptus eſt, præcipuus vero fragor audiebatur, cum S. Marci forum præternavigaret, plusquàm decem millibus omnis generis tormentis vno impetu tum exoneratis vt cælum ruere videretur. Atq; ſic ad ædes Foſcaras Regio apparatu ipſi inſtructas deductus eſt. Ad 14. Cal. Aug. varia ludorum genera ad ædes ſeu hoſpitiũ eius habitæ ſunt, virorum & mulierum ſcapharum curſu inuicem certantium, ignes quoq; artiſcioſi circa noctem accenſi, cum inſinitis alijs ſpectaculorum generibus. Decimo tertio Calend. Auguſt, princeps cum Senatu in palatio eum conuiuium exceperunt, & circa Veſperam varij concentus Muſici ad Canale D. Marci habitũ ſunt. Duodecimo Calend. Auguſt. Serenis Dux cum patribus Regem in D. Marci templum introduxit, Rege ſub opertorio ſeu vmbaculo aureo, quod ſex Diui M. Procuratores geſtabant, incedente, comitatus iterum à Niuernenſi Sabaudienſi & Ferrarienſi Ducibus & cantatus eſt ſub primum eius ingreſſum Pſalmus Te Deum laudamus. Ad armamentarium quoq; (quod illis Arſenale dicitur) deductus, vt Venetorum in re Nautica dexteritatem & peritiã ſingularem animaduertetet vnus horula ſpatio triremis integrarege ſpectante omnibus rebus neceſſarijs inſtructa & abſoluta eſt. Et in ſumma nihil non officij & honoris genus illi exhibitum ſumptu & magnificentia incomparabili. Cumq; ſic aliquot diebus Venetijs hæſiſſet tandem inde Mantuam, poſt Cremonam, & illinc in Franciam proſectus eſt.

VENETORVM DVCVM
BERNHARDI GEOR-
GII P. V. PERIOCHIA IN XII.
 PVBLICAS SOLENNITATES, IN
 quibus, præter aliquot paucas alias, illu-
 stris. Venetus princeps. comitanti-
 bus Senatoribus, quotannis in
 publicum prodit.

Eiusdem Bernhardi Georgij carmen
 ad lectorem.

Cum pompa de more solet Dux ire per urbem,
 Tum cum Vexillis, cantibus, atq, sonis,
 Patricijsq, modo, modo concomitante Senatu,
 Idq, ex præscripta tum quoq, lege facit.
 Ecunctis bis sex solemnia legimus inquam
 Qua digna acceptu visa fuere magis.
 Bissenis quare metris conclusimus illa,
 Per capita vtq, datum est, singula redidimus
 Hac si parçe nimis carptimq, relata videbis,
 Ne dic me historiam texere, sed periochen.

I.

Historiæ
 hanc repe-
 ries in vi-
 ta Petri
 Candiani
 Ducis.

QUAM OB CAVSAM SERENISS.
 Venetus Dux comitante Senatu Cal. Feb.
 quotannis ad templum Sanctæ Ma-
 riæ Formosæ profici-
 scatur.

CUr nam Febrarij formosæ ad templa Calendis,
 Nullo non anno, Duxq, Senatus eant,

Si

Si nescis causam, paucis (aduerte) docebo,
 Nam *Vetus atq₃* recens hoc monet historia,
 Abstulerat nostras prado ex Tergeste puellas
 Et Templo vellent cum remeare domum.
 Permare lignorum fabri hos ex vrbe secuti,
 Deuictos omneis pene dedere noci.
 Vnde Senatores gauisi cade latronum,
 Nuptarum reduci virginitate simul,
 Munere pro tanto statuerunt festa Maria
 Annua, iure illo concelebranda die.

II.

QVARE ILLVSTRISS. PRINCEPS, Vnde hic
 cum senatoribus in foro veluti pro tribu- mos origi-
 nali sedentib. qualibet quinta feria nem habe-
 ante quadragesimam tauro, & at vide a-
 aliquod suisbus capita am- pud Ange-
 putentur, lum Par-
 titiatium

CVr decollentur taurus spectante Senatu,
 Atq₃ sues, cum lux instat opima Iouis,
 Si quæris causas, à nobis accipe Lector,
 Deponam modo quæ te quoq₃ scire iuuet.
 Stagna, Gradūq₃ simul Patriarcha inuaserat olim
 Castraq₃ firmarat proxima nobilibus.
 Quos sumptis armis Venetus Dux agmine factus
 Deuictos cepit, carcere clausit item.
 Prasul pace inita demum est Aquileius adactus,
 Ut taurum patribus penderet utq₃ sues.

& Vita-
 lem Mi-
 chaëlem
 Duces.

VENETORVM DVCVM

*Hinc taurū, hincq; sues mos est mactare quotannis
Porci Heroas captos, bos dominumq; notant.*

III.

QVA DE CAUSA VII. CAL. APRILIS
quo libet anno Sereniss. Dux comitan-
te Senatu visitet sacras ædeis Beati
Marci ad honorem Dei
paræ virginis,

*Appatauis fundata die hoc fuit inclita nostræ vrbs,
Excidium patria cum veritisq; sui,
Omnia nam ferro vastabat, & Attyla flammis
Barbarus Italiam suppeditare volens
Maria quo circa statuerunt ritè quotannis
Virginis ob laudem visere templa patres.
Dux ex hoc igitur luce hac comitante Senatu
Sacrum adit & grates Dis retulisse solet.
Præteriere anni nostræ vrbs vt condita prima est,
Mille ac centenis duo terq; decem.
Hæc eadem vt totidem fœlix per transeat annos
Ferte preces Maria soluite vota patres,*

IIII.

QVAM OBREM ILLVSTRISS.
Princeps quo libet resurrectionis domini-
cæ die cum Senatorib. ad fanum san-
cti Zachariæ se con-
ferat.

Ex-

Excolitur passim Christi solemne quotannis
 A morte ad vitam quo redit ille die.
 Praestitit hoc, & idem semper res publica nostra,
 Nobilis eximia religione Dei.
 Ast cur Zachariae luce illa visiter adem
 Duxq; Senatus item commemorare libet,
 Corpora sanctorum dono monialibus illis
 Papa olim dederat motus amore pio.
 Munus ob hoc princeps sanum id sanctusq; Senatus
 Promisere illo visere velle die.
 Unde Senatores Veneti illic quolibet anno,
 Polliciti memores, corpora sancta colunt,

V.

QVID ITA VIII. DIE POST RE-
 surrectionem dominicam Sereniss, Dux
 cum senatoribus quotannis catad
 delubrum Sanctis Geminiano
 & Memæ Martyribus
 dicatum,

V Italis cupiens plateam extendisse Michael,
 Martyribus geminis templa dicata ruit
 Pontificis summi id cum peruenisset ad aures,
 In Venetum exarsit protinus imperium,
 Scilicet absq; vlllo quod nutu præsulissent
 Ausi delubris apposuisse manus.
 Hoc optans igitur mendum emendare beatus
 Papa, ita cum Venetis transigit atq; Duce.
 Principio cunctos absoluit, & inde quotannis
 Visere sacra monet mox renouanda Ducem

d +

Ostia

VENETORVM DVCVM

*Octaua postquam surrexit luce redemptor,
Dux adit id templum se q₃ suos q₃ piat.*

VI.

*QVA DE CAUSA XVII. CAL. MA-
ias celebretur Quotannis solenne S. Isido-
dori Martyris, ex quo Illustriss. princeps
cum senatoribus visitat Mariam Basi-
licam præconibus præeuntibus
cum cæreis integris, &
inaccensis.*

*C**Ur Isidori fiat solenne quotannis,
En re fero, vsq₃ adeo cur celebretur idem,
Priuatæ causas ulturus in vrbe Marinus,
Faletro Illustri sanguine progenitus,
Collectis aliquot nauarchis perdere quosdam
Tractauit maius ius sibi & arripere.
Re comperta hi tunc fuerat quibus ipsa potestas,
Comprehensum, iuri supposuere Ducem.
Conuictus demum capite est percussus in aula,
Quò iusiurandum præstiteratq₃ loco.
Iure igitur finem hunc pariterq₃ hac iusta Marinus
Proq₃ ausu accepit, promeritisq₃ tulit.*

VII.

*QVARE SEPTIMO CAL. MAIAS
singulo quoq₃ anno serenis, Dux comi-
tante senatu solenni cum pompa Marciam
ædem adeat, & magnifico epulo sena-
tores à se inuitatos ex-
cipiat.*

Ten-

Tendebant Sancti Theodori insignia ciues
 Adriaciq; domi, tum pariterq; foris.
 Cum Ligure ast quoniã quã plurima bella vigebãt,
 Tendebant eadem qui prope signa foris,
 Ne dolus inferri, aut damnum sibi posset ab hoste,
 Primum ea sanxerunt ponere signa patres
 Aduetum huc Marci fuerat paulo ante Beati
 Corpus ab Aegipto, non sine mente Dei
 Marcia quare omnes statuerunt sumere signa,
 Euentura sibi prospera cunctarati,
 Hinc Dux octauo Maij quocunq; Calendas,
 Templum adit hinc epulo condecoratq; patres.

VIII.

QVA DE RE IN SOLEMNI AS-
 censionis dominicæ Illustriss. princeps co- *Legevi-*
 mitantibus plarissq; Magistratibus Bucen- *tam Se-*
 tauro vectus extra Gemina castra littorea *bastiani*
 Nauarchis sibi ministrantibus mari de- *Ziani Du-*
 sponsato ad diui Nicolai fanum descen- *cu.*
 dat & re diuina peracta in Ducarium
 reuectus epulo regali Senato-
 res, & subinde nauarchos
 excipiat,

M Ilite collecto, multisq; triremibus auctus,
 Insulit in Venetos Rex Otto bella patres
 Quod Dux pontificem hospitio seruasset in vrbe hac
 Apprensus nollet quodq; dedisse sibi,

d s Contra

VENETORVM DVCVM

*Contra quem validas Veneti eduxere triremes,
 Hosteq₃ de victo mox rediere domum,
 Captiuos Regum secum, comitesq₃ trahentes,
 Remigium, schaphas, tegmina, signa, tubas,
 Vnde duci excelsos papa est largitus honores,
 Cui maris vna etiam contulit imperium,
 Hinc Bucentauro vehitur, Dux quolibet anno,
 Hinc epulo nautas, prosequiturq₃ patres.*

IX.

*De hoc le- CVR XVII, CAL. IULIAS CELE-
 gito Petri bregetur festa dies sanctorum Viti & Mode-
 Gradoni- st^l, & cusrerenis: Dux cum iunioribus pa-
 gi Ducis tricijs extructo ponte temporario super
 res gestas. Max. canali ad templum illorum
 Martyrum Quotannis
 tendat.*

C*VM Baianons sumptis armis supponere ciues
 Et patriam vellet suppeditare sibi,
 Aduce Gradonico contra obsistendo repressus,
 Apatribus meritum est pulsus in exilium,
 Annua qua propter celebrantur festa quotannis
 Duxq₃ epulo iuuenes excipit egregio.
 Hoc proavi sanxere py, victoria tanta
 Vt prasens esset, perpetuoq₃ recens.
 Iure quiaem patriam quoniam lux illa redemit,
 A misero ciues eripuitq₃ iugo,
 Solennis iam vos huius studiosa inuentus
 Ne lateat certe prodita causa fuit.*

X, Quam

X.

QVAM OB REM ILLVSTRIS.
 Princeps cum vniuerso senatu manediei
 solemnitatis corporis Christi, visitato sa-
 cro delubro Beati Marci post rem diui-
 nam, & supplicationes peractas plateam
 circueat, singulis senatoribus, singulos
 peregrinos Hierosolomytanos
 comitantibus.

Precipuum fidei nostra tum pignus et ara.
 Censentur Christi corpus & ipsa caro
 de redemptori sunt festa dicata Quotannis
 Hac causa, à cunctis celebranda bonis.
 In cœna hac docuit mysteria summus Iesus,
 Qui dedit in potum seq̃ cibumq̃ suis,
 Qui vult ergo Dei syncerus cultor haberi.
 In carnem verti sentiat ille azimos.
 Vera caro, Deitas censata est hostia Christi,
 Hoc præstare sacer vir nisi nemo potest
 Qui sanctum peregrinus amet lustrare sepulchrum,
 Se patribus, luce hac confociatq̃ Duci.

XI.

QVAM OB CAUSAM XVI. CAL. Leonhar.
 Augusti singulo quoq̃ anno ferent. Dux di Laure-
 cum senatoribus pergat ad sacras ædeis dani Du-
 Beatæ Marinæ virginis cis vitam
 Dicatus. hac de re
 Cur videtur.

VENETORVM DVCVM

CUr adeant proceres diuca pia sacra Marina
 Duxq; Senatorum tum comes, atq; caput
 Si vacat, en audi, referam quæ vidimus ipsi.
 Quæq; etiam annales tradita commemorant.
 Dux strenuus patria Patavinam contulit urbem,
 Terreſte accreuit primus, & imperium,
 Contigit hoc autem feſta ſub luca Marina,
 Poſt idus Iuli, treis quoq; poſtq; dies,
 Acciſo imperio cunctis in noſq; coactis.
 Regibus Europa, vrbs ea raptâ fuit.
 Poſtea cum Venetis rebus fortuna faueret,
 Quo prius vrbs fuerat parta recepta die eſt.

XII.

QUIDITA OCTAVO ET SEPTI-
 mo Cal. Ianuarias quolibet anno Illuſtriſs.
 princeps comitantibus ſenioribus ſenato-
 ribus tranſuectus Ducarijs, nauigijs vltra
 max. canalem templum & cænobium
 diuo Georgio Maiori dica-
 tum Viſitet,

AD vada diuertens, & ſancti ſtagna Georgij
 Vnica progenies, ſpes quoq; ſola Ducis,
 Dum nandi ſtudiis ſiſis verſatur in vndis.
 Myſtrarum à cænis dilaceratus obit,
 Exinctum vt natam Dux ſenſit, concitus ira
 Combuiſit Monachos, cænobiumq; ſacrum.
 Maximus hoc præſul factum poſtq; audiuit, illud
 Non tulit, iratum corripuitq; ducem.

Exin

Exin dux monachos illos vice prolis habere.

*Iustus, & exustum restituisse locum,
Vnde sacras ades visit Dux quolibet anno,
Et sancto lustrat corpore se Stephani*

EIVSDEM BERNARDI GEORGII
Carmen ad lectorem.

Qua memorare tibi Lector solennia restat,
Annua quæ princeps concelebrare solet.
Haud visum huic nostro est interservisse libello.
Celi colim cultum quando ea contineant.
Consulto quare nunc prætermisimus illa.
Imminuisq; ea vix, quæ capit historia.
His igitur contentus eris, tibi plura dabuntur
Cum nobis ocij copia maior erit.

Venetijs, M.D.LVIII. Cal. Iulij.

NOMINA PRINCI-
PVM VENETORVM.

1	Paulutius Anafestus.	fol. 1.
2	Marcellus Telagianus.	2.
3	Vrsus Ypatius.	ibid.
4	Theodatus Ypatius.	3.
5	Galla.	4
6	Dominicus Monegareus.	ibid.
7	Mauritius Galbanius.	5.
8	Obelerius Anthenorius.	6.

An-

9	Angelus Particiatius.	8.
10	Iustinianus Particiatius.	9.
11	Ioannes Particiatius.	11.
12	Petrus Gradonicus.	12.
13	Vrsus Particiatius.	13.
14	Ioannes Particiatius.	14.
15	Petrus Candianus.	15.
16	Petrus Tribunus.	16.
17	Vrsus Baduarius.	17.
18	Petrus Candianus.	18.
19	Petrus Badoarius.	19.
20	Candianus.	ibid.
21	Petrus Candianus.	20.
22	Petrus Vrseolus.	22.
23	Vitalis Candianus.	23.
24	Tribunus Memus.	24.
25	Petrus Vrseolus.	25.
26	Otho Vrseolus.	27.
27	Petrus Centranicus.	28.
28	Dominicus Flabanicus.	29.
29	Dominicus Contarenus.	ibid.
30	Dominicus Siluius.	30.
31	Vitalis Falerius.	31.
32	Vitalis Michael.	33.
33	Ordelauphus Faledrus.	34.
34	Dominicus Michael.	36.
35	Petrus Polanus.	38.
36	Dominicus Maurocenus.	40.
37	Vitalis Michael.	41.
38	Sebastianus Zianus.	44.

39	Aurius Mastropetrus.	46.
40	Henricus Dandulus.	47.
41	Petrus Zianus.	51.
42	Iacobus Teupulus.	54.
43	Marinus Maurocenus.	56.
44	Rainerius Zenus.	57.
45	Laurentius Teupulus.	59.
46	Iacobus Contarenus.	61.
47	Ioannes Dandulus.	63.
48	Petrus Grandonicus.	65.
49	Matinius Georgius.	67.
50	Ioannes Superantius.	68.
51	Franciscus Dandulus.	69.
52	Bartholomeus Gradonicus.	71.
53	Andreas Dandulus.	72.
54	Marinus Falerius.	75.
55	Ioannes Gradonicus.	76.
56	Ioannes Delphinus.	77.
57	Laurentius Celsus.	77.
58	Marcus Cornarius.	80.
59	Andreas Contarenus.	81.
60	Michael Maurocenus.	86.
61	Antonius Venerius.	84.
62	Michael Stenus.	93.
63	Thomas Mocenicus.	96.
64	Franciscus Fuscarus.	98.
65	Paschalis Maripetrus.	107.
66	Christophorus Maurus.	108.
67	Nicolaus Tronus.	112.
68	Nicolaus Marcellus.	114.

69	Petrus Mocenicus.	116.
70	Andreas Mendraminus.	118.
71	Ioannes Mocenicus.	120.
72	Marcus Barbadicus.	131.
73	Augustinus Barbadicus.	ibid.
74	Leonardus Lauretanus.	142.
75	Antonius Grimanus.	156.
76	Andreas Gritus.	160.
77	Petrus Landus.	171.
78	Franciscus Donatus.	185.
79	Marcus Antonius Triuisianus.	190.
80	Franciscus Venerius.	192.
81	Laurentius Priulus.	194.
82	Hieronymus Priulus.	199.
83	Petrus Lauredanus.	202.
84	Aloyfius Mocenigus.	205.

F I N I S,

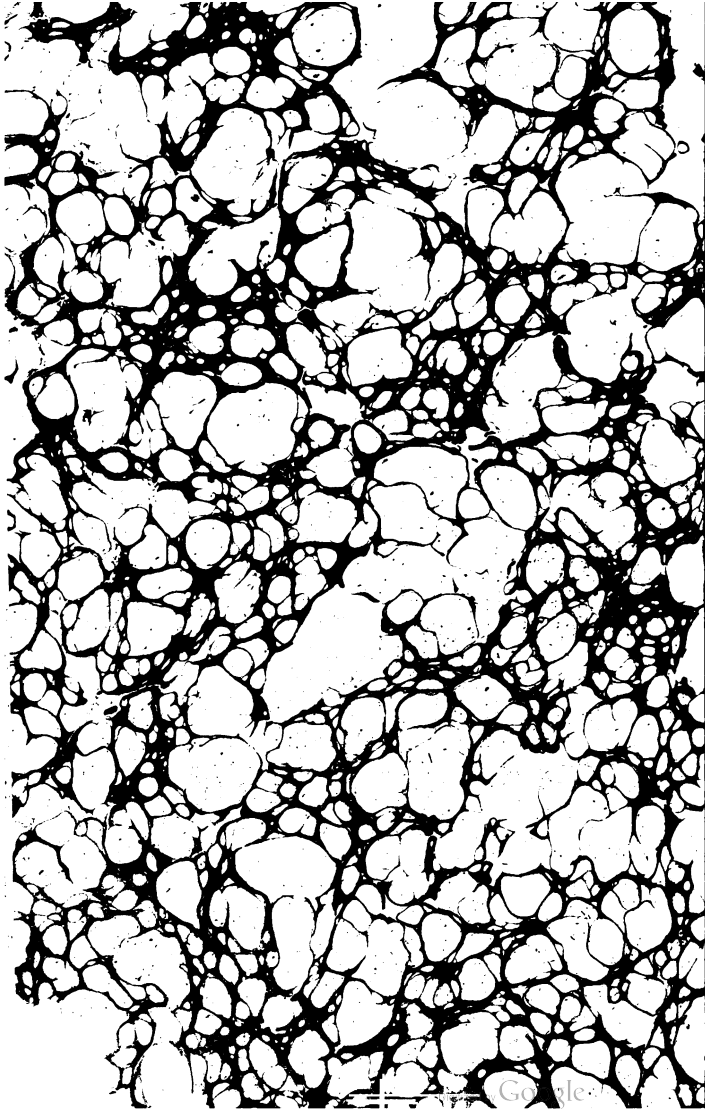
IMPRESSVM FRAN.
COFVRTI AD MOENVN, APVD
PAVLVM REFFELER, INPEN-
sis Sigismundi Feyerabent.

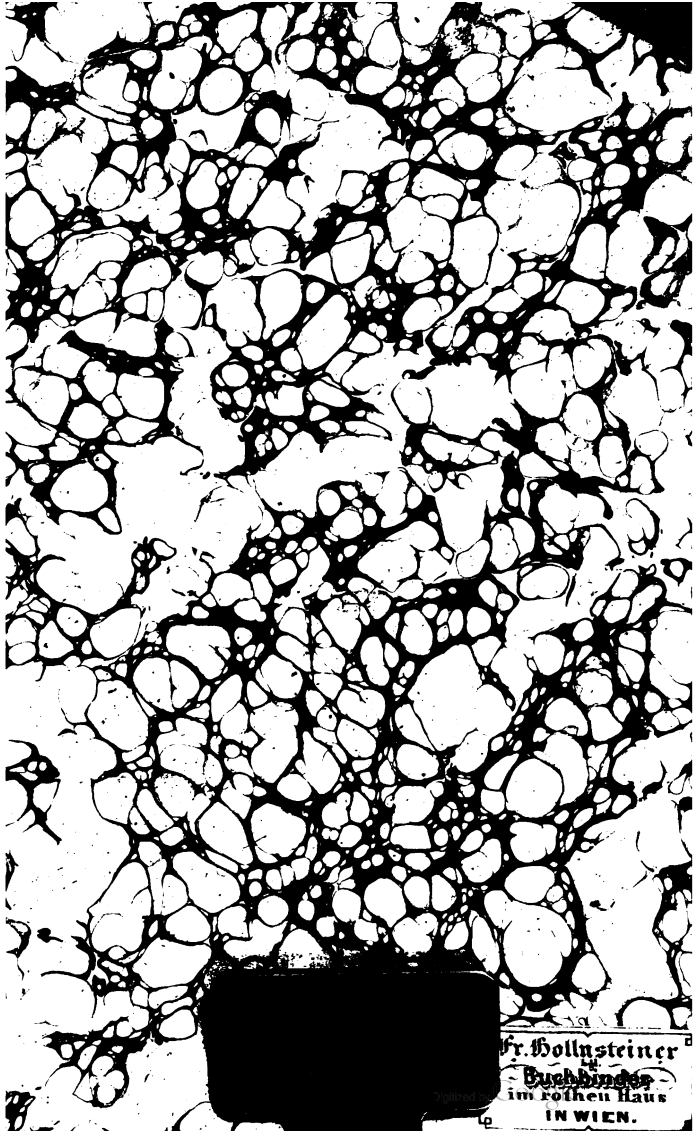

Österreichische Nationalbibliothek

+Z166338C04

Fr. Hollnsteiner
Buchbinder
im rothen Haus
IN WIEN.

